

MUNKAVÉDELEM

Az útmutató a GINOP-5.3.7-VEKOP-17-2017-00001
azonosító számú „Jogszerű foglalkoztatás fejlesztése”
elnevezésű kiemelt projekt keretében jött létre.

MEZŐGAZDASÁG MUNKAVÉDELME

MUNKÁLTATÓKNAK, ÉS MUNKAVÁLLALÓKNAK SZÓLÓ
MUNKAVÉDELMI ISMERETEKET TARTALMAZÓ ÚTMUTATÓ

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

Mezőgazdaság munkavédelme

Munkáltatóknak, és munkavállalóknak szóló munkavédelmi
ismereteket tartalmazó útmutató

Tartalom

Bevezetés	5
I. MEZŐGAZDASÁGI MUNKÁK KÖVETELMÉNYEI.....	6
1 Létesítmények követelményei.....	6
1.1 Hőmérséklet, szellőzés és világítás	7
1.2 Munkahelyi közlekedés rendje, szállítás	8
1.2.1 Közlekedés	8
1.2.2 Szállítás	10
1.3 Egészségvédelmi jelzések	10
1.4 Villamos veszélyek.....	10
1.5 Le-, és beesésveszély	12
1.6 Egyéb speciális előírások.....	14
1.6.1 Szárítóberendezések	14
1.6.2 Hígtrágyatárolás	15
2 Munkaeszközökre vonatkozó követelmények.....	22
2.1 Mezőgazdasági erőgépek, önjáró munkagépek (együtt: munkagépek) kezelése és vezetése	25
2.2 Munkavédelmi üzembe helyezés, időszakos biztonsági felülvizsgálat, ellenőrző felülvizsgálat.....	31
3 A mezőgazdasági munkavégzés speciális szabályai.....	37
3.1 Klimatikus viszonyok	37
3.2 A munka megszervezése.....	37
3.3 Elsősegélynyújtás.....	37
3.4 Növénytermesztés	38
3.4.1 Növényvédelem.....	38
3.4.2 Méh vagy darázscsípés	40
3.4.3 Mustgáz	41
3.5 Állattenyésztés	42
3.5.1 Általános szabályok.....	42
3.5.2 Állatok szállítása	43
4 A mezőgazdasági munkát végző személyek	53
4.1 A munkavállaló fizikai alkalmassága	53
4.1.1 Egyszerűsített foglalkoztatáshoz kapcsolódó előírások	54
4.1.2 Védőoltáshoz kapcsolódó előírások	55

4.2	Munkavédelmi oktatás, tájékoztatás	56
4.3	Kezelői jogosultságok, szakképzettség	58
5	Megelőző intézkedések	68
5.1	Kóroki tényezők.....	68
5.2	Egyéni védőeszközök	70
5.3	Munkavédelmi dokumentáció	70
6	Fogalmak, meghatározások:.....	77
7	Felhasznált szakirodalom	78
8	Hivatkozott jogszabályok jegyzéke	79
9	Hivatkozott szabványok jegyzéke	81
II.	ERDÉSZETI MUNKÁK KÖVETELMÉNYEI	83
1	A fakitermelés folyamatai.....	83
2	A fakitermelés szabályai	98
2.1	A munkák előkészítése	98
2.2	A munkaterület.....	100
2.3	A motorfűrész használata	101
2.4	A fa döntése	103
2.5	Fennakadt fák levétele	106
2.6	Gallyazás	107
2.7	Darabolás	107
2.8	Lakott területen végzett fakitermelési munkákra eltérő szabályai.....	108
2.9	Az erdészeti faanyagmozgatás	110
2.10	Készletezés.....	113
2.11	Rakodás	114
2.12	Szállítás	114
3	Az erdészeti munkát végző személyek	127
3.1	A munkavállaló fizikai alkalmassága	127
3.2	Munkavédelmi oktatás.....	129
3.3	Kezelői jogosultságok, szakképzettség.....	130
4	Megelőző intézkedések	135
5	A munkavédelmi hatóság ellenőrzési jogosultságának tárgyköre	137
6	A munkavédelmi hatóság hatáskörébe tartozó panaszok és közérdekű bejelentések.....	140
7	Fogalmak, meghatározások:.....	144
8	Felhasznált szakirodalom	146
9	Hivatkozott és ajánlott jogszabályok jegyzéke	147
10	Hivatkozott és ajánlott szabványok jegyzéke.....	147

III. ESETTANULMÁNYOK.....	148
1 Első eset.....	148
2 Második eset.....	150
3 Harmadik eset.....	151
4 Negyedik eset.....	152
5 Ötödik eset	153
6 Hatodik eset	154
7 Hetedik eset.....	155
8 Nyolcadik eset	156
9 Kilencedik eset	157
10 Tizedik eset.....	158

Bevezetés

A mezőgazdaság legfontosabb funkciója az élelmiszer, illetve az élelmiszer-alapanyagok előállítása. Jellemző két fő ága a növénytermelés és az állattenyésztés. Kapcsolódó területeknek tekinthetők: az erdészet, halászat, vadászat, méhészet és a termeléssel összefüggő iparágak, illetve szolgáltatások. Jelen mű mezőgazdaság címszó alatt a növénytermesztés, állattenyésztés ágazatok veszélyeit tárgyalja, valamint az erdészeti munkákra vonatkozó munkavédelmi előírásokat ismerteti. Jelen műben nem tárgyalta, a mezőgazdasági munkák során előforduló raktározási, szállítási, anyagmozgatási tevékenységekkel kapcsolatos egyes előírásokkal részletesen önálló tankönyvben foglalkozunk.

A munkavédelmi hatósági tapasztalatok alapján a mezőgazdasági munkáltatók és munkavállalók munkavédelmi tudatossága alacsony színvonalú. A korábbi nagy létszámú munkáltatók helyett több, kisebb, gyakran néhány fős vállalkozások és családi vállalkozások vannak jelen, ahol jelentősen háttérbe szorultak a munkavédelmi kérdések. A költségek visszafogása azonban csak az egyik magyarázat ennek a jelenségnek. Sok esetben olyan intézkedések maradnak el, amelyek nem generálnak költséget a munkáltató számára. Gyakran alapvetően elmarad a kockázatok felmérése, ami a hatékony intézkedések előfeltétele.

A mezőgazdasági (és erdészeti) munka veszélyeinek felmérésekor sok tényezőt kell figyelembe venni.

A munkát nagyrészt szabadban, sokszor lakott területtől távol végzik, ezáltal különféle klimatikus hatások érik a dolgozót, továbbá szükség esetén az orvosi ellátás is nehezen elérhető.

A munkamódszerek rendkívül változatosak lehetnek, és gyakorta többféle munkafeladatot is el kell látnia ugyanazon személynek a munkaideje alatt. A munkaeszközök meghibásodása esetén a hibaelhárítást gyakran helyszínen (pl.: szántóföld) egyedül, segítség nélkül elvégezni.

A különféle mezőgazdasági munkálatokat időhöz kötötten, gyorsan kell elvégezni, ez gyakran még magas gépesítettségű szint mellett is hosszú munkanapokat, túlmunkát és jelentős fizikai alkalmi/idény-munkaerőt igényel, akik gyakran alacsony vagy semmilyen szakképzettséggel, alacsony színvonalú munkavédelmi ismeretekkel rendelkeznek.

A munkavállaló gyakran hosszú időre otthonától, családjától távol tartózkodik. A változó mennyiségű és időtartamú munkafeladat, a napi rendszeres utazás az étkezési szokások megváltozását eredményezi, ami közvetlen hatással lehet az egészségre.

Az állatokkal, különféle növényekkel és az agrokémiai anyagokkal való érintkezési lehetőségek növelik a fertőzések, balesetek előfordulási gyakoriságát, illetve a mérgezés, allergiás reakciók kialakulásának lehetőségét.

A munkavédelmi és az egészségügyi szabályok nehézkes alkalmazása az ideiglenes, változó vagy idényjellegű munkáknál, így gyakran tapasztalhatóak rossz higiénés körülmények, életfeltételek között (csatornázatlanság, vezetékes ivóvíz hiánya).

Ezek miatt a legveszélyesebb ágazatok közé tartozik, melyet az évről-évre bekövetkező halálos balesetek száma is bizonyít.

A tananyagban található fényképek hatósági ellenőrzések során készültek.

I. MEZŐGAZDASÁGI MUNKÁK KÖVETELMÉNYEI

1 Létesítmények követelményei

A munkavégzés biztonsága szempontjából döntő jelentőséggel bír, hogy milyen biztonsági színvonalon vannak a munkavégzés tárgyi eszközei. A mezőgazdasági telephelyeken számos különböző rendeltetésű létesítménnyel lehet találkozni, pl.: raktárak, terménytárolók, szárítók, hígtrágyatárolók, ólak, istállók, karbantartó műhelyek, öltözők és egyéb kiszolgáló létesítmények, stb.

A gazdasági udvarban és a gazdasági épületek közelében illetéktelen személyek – különösen gyermekek – nem tartózkodhatnak. Figyelemfelhívó jelekkel, műszaki megoldással, őrzéssel, meg kell akadályozni, hogy illetéktelen személyek a veszélyes helyeket (pl.: állattartó épületek, szénapadlások, hígtrágya tárolók, silók, veszélyes gépek és berendezések stb.) megközelíthessék.

Az épületekben, létesítményekben többek között gondot kell fordítani:

- a megfelelő hőmérséklet, szellőzés és világítás biztosítására,
- a csúszás-, botlásmentes útvonalak kialakítására,
- a közlekedési, illetőleg az anyagmozgatási útvonalak megjelölésére, vagy egymástól elválasztására, szükséges egészségvédelmi jelzések elhelyezésére,
- a villamos berendezések érintésvédelmére,
- be-, és leesés elleni védelemre.

1.1 Hőmérséklet, szellőzés és világítás

A munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről 3/2002. (II. 8.) SZCSM–EüM együttes rendelet tartalmazza a helyiségek, terek hőmérsékletére vonatkozó előírásokat, melyeket be kell tartani.

Zárt munkahelyek mesterséges szellőzésével kapcsolatban ki kell emelni, hogy a szellőztető rendszerek üzembe helyezése során mérésekkel kell meggyőződni az elegendő mennyiségű és minőségű levegő meglétéről. Az ezt tanúsító mérési dokumentumok megőrzéséről a munkáltató gondoskodik. A munkáltató jogutód nélküli megszűnése esetén a mérési dokumentumokat át kell adni a fővárosi és megyei kormányhivatalnak, mint munkavédelmi hatóságnak. Fontos tudni, hogy a szellőztetés céljára szolgáló túlnyomásos, kiegyenlített, depressziós szellőztetést biztosító műszaki rendszerek biz-tonsági berendezésnek minősülnek. Megfelelő működésüket a vonatkozó jogszabályban meghatározott időszakos, biztonsági felülvizsgálat keretében mérésekkel kell ellenőrizni.

Nagy volumenű állattartás (pl.: sertéshizlalda, csirkenevelés) esetében az állatállomány tartását biztosító rendszerek üzemeltetésénél a szellőztető és világítóegységek táplálásához külön végáramköröket kell alkalmazni. Ezek az áramkörök csak a szellőztetés és világítás üzemeltetését biztosító villamos szerke-zetek táplálását láthatják el.

Mind a beltéri, mind a kültéri munkahelyeket (különösen besötétedés után) a tevékenységnek megfelelően meg kell világítani. Világítás céljára kellő számú és fényerejű, a biztonsági előírásoknak megfelelően felszerelt világítótestet kell használni.

Általános elvárás, hogy a világítási rendszereket úgy kell megtervezni, hogy ne lépjen fel villogás és stroboszkóphatás. A villogás a figyelem csökkenését okozza, és olyan élettani hatásokat hozhat létre, mint pl.: a fejfájás. A stroboszkóphatás veszélyes helyzeteket teremthet annak következtében, hogy megváltozhat a forgó és lengő tárgyak mozgásállapotának érzékelése. A nagy fénysűrűségű területek zavaró káprázás érzetét okozzák, ami szintén hibázás, a kifáradás és balesetek okozója lehet. Ezek elkerülése érdekében a lehető legalacsonyabb szintre kell csökkenteni a káprázás mértékét.

A mezőgazdasági munkahelyeken alkalmazott mesterséges világításra, a vonatkozó szabványban (MSZ EN 12464-1:2012, MSZ EN 12464-2:2014 és MSZ EN 60079-17:2014) foglaltak az irányadók.

Mezőgazdasági munkahely	Megvilágítás
Mezőgazdasági udvar	20 lx
Gépszín (nyitott)	50 lx
Állatválogató karám	50 lx
Állattartó épületek	50 lx
Karám beteg állatok elhelyezésére, ellető boksok	200 lx
Takarmánykészítés, tejüzem, eszközök mosása	200 lx
Anyagkezelés, rakodás, kezelő berendezések és munkagépek	200 lx

A megvilágítás karbantartási értékei az MSZ EN 12464-1:2012 és MSZ EN 12464-2:2014 alapján.

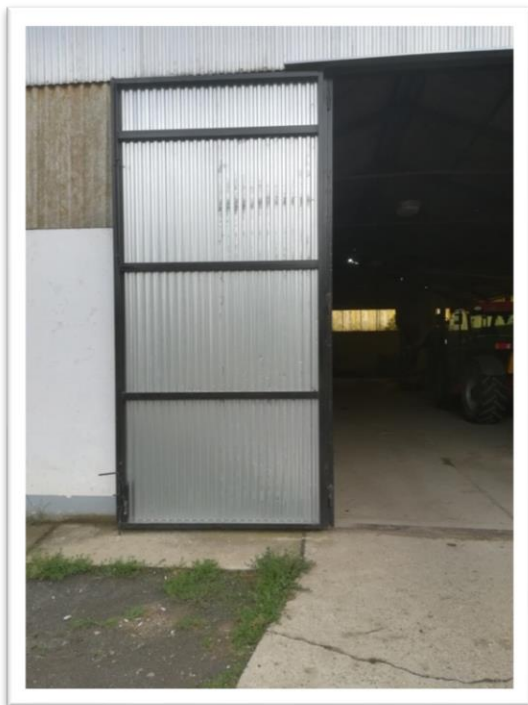
1.2 Munkahelyi közlekedés rendje, szállítás

1.2.1 Közlekedés

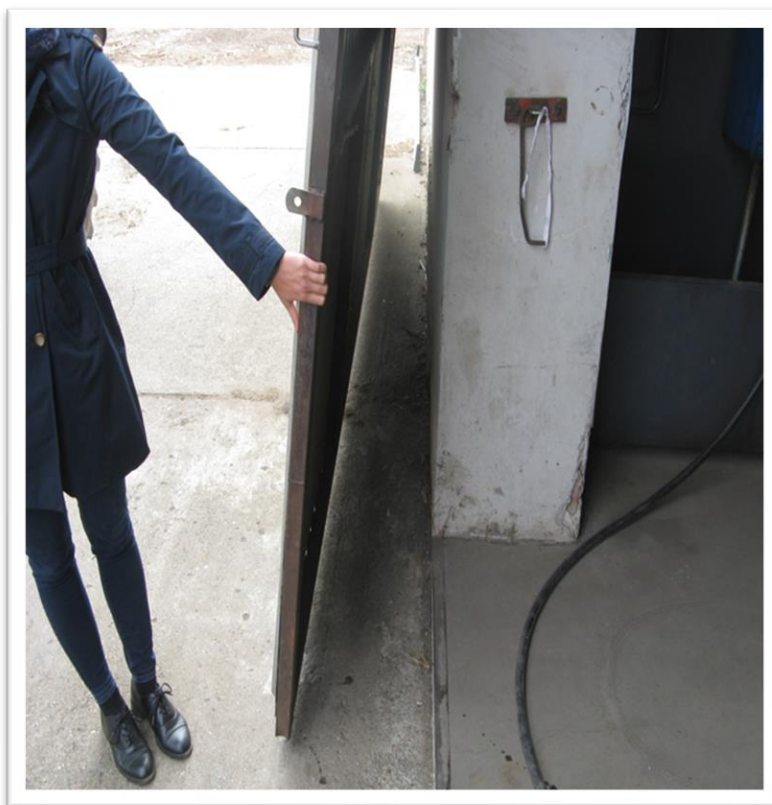
A közúti közlekedésben való részvételnek feltétele az 1/1975. (II. 5.) KPM–BM együttes rendelet és a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről szóló 6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet előírásainak betartása, azonban adott esetben figyelembe kell venni a meghatározott össztömeget, tengelyterhelést, tengelycsoport-terhelést és méretet meghaladó járművek közlekedéséről szóló 36/2017. (IX. 18.) NFM rendelet, a megkülönböztető és figyelmeztető jelzést adó készülékek felszerelésének és használatának szabályairól szóló 12/2007. (III. 13.) IRM rendelet és a mezőgazdasági vegyszerek és üzemanyagok mezőgazdasági vontatóval vagy lassú járművel vontatott pótkocsival történő közúti szállításáról szóló 7/2011. (III. 8.) NFM rendelet előírásait is.

A telepen történő közlekedés során is be kell tartani a KRESZ előírásait. A megengedett legnagyobb sebesség az útviszonyoktól függően legfeljebb 15 km/óra lehet.

A gyalogos- és járműforgalmat el kell különíteni egymástól, azaz a létesítmények (pl.: magtár, műhely) gépjármű-közlekedésre alkalmas nagykapui mellett a személyforgalom számára alkalmas kisméretű kaput (ajtót) is kell létesíteni. A közlekedési utak szélességét és a szabad magasságát úgy kell megválasztani, hogy a gyalogosok és járművek közlekedése, a közlekedési utak és pályák melletti munkavégzés biztonságos legyen. Azok az ajtók és kapuk, amelyeken át járművek is közlekednek, nyitott állapotban rögzíthetők, kell hogy legyenek. Az épület kapuját olyan biztosító elemmel kell ellátni, amely megakadályozza, hogy a kapu a sarkaiból kifordítható vagy kiemelhető legyen. Vezetősínrre helyezett, görgőn futó kapunál és ajtónál olyan biztosító elemet kell alkalmazni, amely megakadályozza a vezetősínből való kifutást.

Megfelelően kialakított tolóajtók.

Alul rögzítetlen, balesetveszélyes „lengőajtó”.

Az olyan járművekre, amelyek a közforgalomban nem vesznek részt, a járművek üzemben tartásának műszaki feltételeiről rendelkező előírásokat megfelelően kell alkalmazni. Ezt sokszor úgy értelmezik, hogy telephelyen belül közlekedő gépjárműveket (pl.: teherautó) gépjárművezetői engedély nélkül is lehet vezetni, valamint a gépjárművet akár a forgalomból is ki lehet vonatni.

Ez azonban nem ilyen egyszerű. A jármű vezetése nem lesz kevésbé veszélyes annak forgalomból történő kivonását követően sem. A munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjéről szóló 10/2016. (IV.5.) NGM rendelet 37. § (1) bekezdése alapján „*Önjáró munkaeszköz csak az arra előírt vezetői, illetve kezelői engedéllyel rendelkező munkavállaló vezethet és kezelhet*”.

A tehergépjárművet közúton a közúti közlekedés szabályairól 1/1975. (II. 5.) KPM–BM együttes rendelet 4. §-a alapján érvényes vezetői engedéllyel lehet vezetni. A jármű vezetése megfelelő képzettséget, felkészültséget igényel, munkavédelmi szempontból ezen a tényen nem változtat a jármű közúti közlekedési igazgatási státusza, valamint a jármű használatának helye. Emiatt a vezetői engedély munkavédelmi oktatással nem kiváltható, azzal legfeljebb kiegészíthető.

A gépjárművek időszakos műszaki vizsgálata a forgalomba helyezett jármű meghatározott időközönkénti műszaki, közlekedésbiztonsági és környezetvédelmi megfelelőségének egy eljárás keretében történő ellenőrzése. A jármű biztonságos állapotára negatív hatással lehet azon körülmény, hogy forgalomból kivonták, hiszen annak közlekedésre alkalmas állapota hatósági szempontból nem garantált, emiatt a munkáltatónak kell hitelt érdemlően bizonyítani, hogy a gépjármű legalább olyan műszaki állapotban van, mint az a műszaki vizsgán elvárt.

1.2.2 Szállítás

A szállításkor be kell tartani néhány alapvető szabályt. A járművön a terhet biztonságosan, a terhelést megfelelően eloszlatva, stabilan kell elhelyezni, elmozdulás ellen rögzíteni kell. Magas rakományt csak oldalfal-magasítóval felszerelt vagy ilyen szállítására kialakított kocsin szabad szállítani. Az oldalmagasítók rögzítettségét indulás előtt ellenőrizni kell. A munkagépen, annak szállítása közben senki sem tartózkodhat. A járművezetőt nem zavarhatja a kilátásban a teher (a látótérbe nem lóghat be), valamint hirtelen megálláskor a teher nem mozdulhat el. Kirakodás előtt szemrevételezéssel ellenőrizni kell a rakományt (pl.: a teher nem mozdult-e el, vagy nem vált-e instabillá). Mindenképpen fel kell mérni annak a kockázatát, hogy a rakomány rögzítésére szolgáló láncok, kötelek, hevederek meglazítása vagy eltávolítása esetén nem mozdul-e el rakomány, és ha elmozdul, hogyan. A rakomány leesése anyagi kárral jár. Azonban figyelembe kell venni, hogy ha a már dőlésnek indult anyag leesését megpróbálják megakadályozni, akkor az anyagi káron kívül fennáll a személyi sérülés veszélye.

1.3 Egészségvédelmi jelzések

Az olyan munkahelyen, ahol a veszély jellege indokolja, a munkavállalók és a munkavégzés hatókörében tartózkodók védelme érdekében biztonsági és egészségvédelmi jelzéseket kell alkalmazni. Ennek részletes szabályait *a munkahelyen alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekről szóló 2/1998. (I. 16.) MüM rendelet* tartalmazza.

Figyelmeztető jelzéseket az alábbi esetekben indokolt kihelyezni (nem teljes felsorolás):

- a közelmúltban permetezett gyümölcsre, rovarirtó szerekkel permetezett területekre;
- az állati eredetű veszélyekre;
- a tárolt vegyszerekre/üzemanyagra;
- szennyeződésekre;
- a járművek mozgására;
- a zajártalomra;
- a meghibásodott berendezésekre és járművekre;
- a forró és hideg felületekre;
- villamos veszélyekre;
- a nyomás alatt lévő gázokra vagy folyadékokra;
- a beszorulás veszélyére;
- a talaj vagy szerkezet instabilitására;
- a leeső tárgyakra;
- a talajban lévő lyukakra;
- a menekülési útvonalakra;
- a föld alatti csővezetékekre és kábelekre.

1.4 Villamos veszélyek

A mezőgazdasági építményekben a villamos szerkezetek kiválasztására és szerelésére sajátos követelmények vonatkoznak a sajátos külső hatások, pl.: a nedvesség, a por, az agresszív vegyi anyagok gőzei, a savak vagy sók villamos szerkezetekre gyakorolt hatásai miatt. Emiatt már a létesítéskor és az üzemeltetés során fokozottan szem előtt kell tartani az érintésvédelemmel kapcsolatos követelményeket.

A mezőgazdasági építményekben a villamos szerkezetek védettségi fokozata normál feltételek melletti használata esetén legalább IP 44 legyen. Ha ez nem biztosítható, akkor a villamos szerkezetet IP 44-nek megfelelő burkolatban kell elhelyezni.

Állatállomány tartására szánt helyeken az állatállomány által megérintható összes testet, idegen vezetőképes részt (a padlózatba fektetett fémrácsot is) és a berendezés védővezetőjét kiegészítő egyenpotenciálú összekötéshez kell csatlakoztatni. A villamos szerkezet legyen általánosan hozzáférhetetlen az állatállomány számára. Ez fokozottan igaz a leválasztás és kapcsolás, valamint a vészleállítás vagy vész-kikapcsolás eszközeire. Az a szerkezet, amely elkerülhetetlenül hozzáférhető az állatállomány részéről, mint pl. az etetőkészülék vagy a fűtött itatóvályú, legyen megfelelően kialakítva és felszerelve, hogy elkerülhető legyen az állatállomány által okozott károsodása, és a lehető legkisebb legyen az állatállomány sérülésének kockázata.

Az állatállomány tenyésztéséhez, neveléséhez használt villamos melegítő-berendezések használatakor el kell kerülni az állatállomány megégésének és a tűz kialakulásának bármilyen kockázatát. Ennek érdekében csak megfelelően rögzített, a bekapcsolt állapot jelzésére vizuális jelzéssel ellátott, villamos melegítőkészülékeket szabad használni. A sugárzó melegítőkészüléket legalább 0,5 méter távolságra kell felszerelni az állatállománytól és az éghető anyagoktól, hacsak a készülék gyártója a használati utasításban nem ír elő nagyobb távolságot.

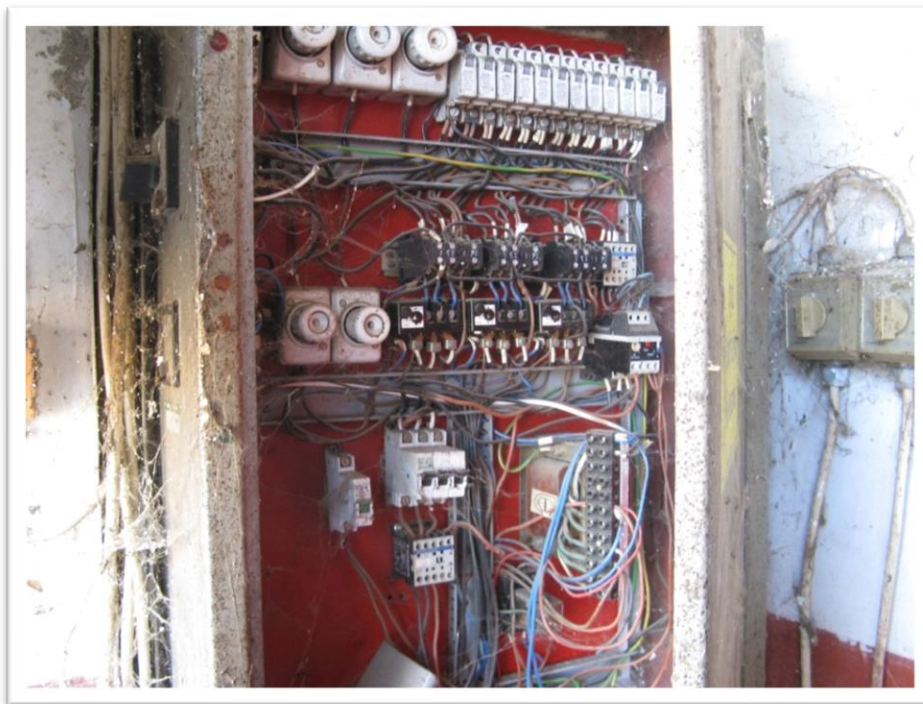
A világítótesteket úgy kell kiválasztani, hogy azok megfeleljenek az MSZ EN 60598 sorozatnak, és azokat a védettségi fokozatukat és felületi hőmérsékletüket illetően a környező térség és a létesítés helye feltételei szerint kell kiválasztani (pl. olyan térségekben, ahol a tűz kockázata és az éghető porrétegtől származó veszély van jelen, csak az MSZ EN 60598-2-24 szerinti csökkentett felületi hőmérsékletű lámpatesteket szabad használni).

Villamos karámot, a létesítésére (ide értve az erősáramú szabadvezeték közelében telepített) és alkalmazására vonatkozó szabvány (MSZ 20860-4:1987 és MSZ EN 50341-1:2013) előírásai szerint úgy kell telepíteni, hogy az úton közlekedő személyeket és járműveket ne veszélyeztesse.

A villamos motorral üzemelő öntözőszivattyúkat az MSZ EN 60204-1:2010 szabvány előírásainak megfelelően áramütés ellen védelemmel kell ellátni.

Villamos szakembernek a villamos berendezés telepítésekor, valamint meghatározott időnként a létesítményeket, munkaeszközöket érintésvédelmi szempontból dokumentált formában ellenőriznie kell. Az erre vonatkozó követelményeket a munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjéről szóló 10/2016. (IV. 5.) NGM rendelet tartalmazza.

Gyakran előfordul, hogy az érintésvédelmi vizsgálatot végző szakember elvégzi a vizsgálatot, amely az érintésvédelmi követelményeket nem kielégítő szerelvényeket tartalmazó hibajegyzékkel adja át az érintésvédelmi jegyzőkönyvet. A munkáltató sokszor nem gondoskodik a hibák megszüntetéséről, vagy a javítást nem dokumentálja/tatja megfelelően. Az érintésvédelmi irat nem helyettesíthető a munkáltató nyilatkozatával, tehát a szakember által megállapított hibák megszüntetését is dokumentálni kell.

Fedetlen villamosan aktív részek, melyek áramütést okozhatnak.

Jó gyakorlatnak mondható, ha a villamos szakember már az ellenőrzés alatt kijavítja a feltárt hibákat, így nem kell két külön jegyzőkönyvet kiállítani (egyet az ellenőrzésről, egyet a javítás tényéről).

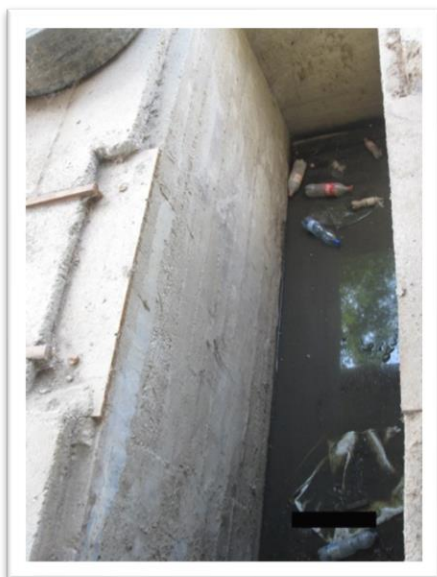
Természetesen a munkáltatónak két ellenőrzés között, időközben jelentkező villamos problémák megszüntetéséről is folyamatosan gondoskodnia kell. (Ilyenek lehetnek sérült, nem megfelelően szigetelt, szigetelőszalaggal „javított” villamos vezetékek, nyitott kapcsolószekrényekben feszültség alatti részek érinthetősége, időszakosan nedves környezetben búra nélküli világítótestek, védőfedések hiánya, nem megfelelő IP védettségű villamos szerkezetek.)

Erősáramú szabadvezetékek mezőgazdasági tevékenység céljából történő megközelítése (pl. öntözés; vegyi anyag fűvése, permetezése; gyümölcsös, szőlő, komló telepítése és művelése stb.) csak a vonatkozó szabványok előírásai szerint történhet. Amennyiben villamos földkábel található a mezőgazdasági munkaterületen, a munkáltató köteles meghatározni a munkavégzés biztonsági követelményeit és megtenni a helyi körülményeknek megfelelő munkabiztonsági intézkedéseket.

1.5 Le-, és beesésveszély

Mezőgazdasági létesítmények esetében gyakori, hogy a munkavégzés helyszíne a magasban, vagy ellenkezőleg, a térszint alatt található, ami gyakran le-, vagy beesésveszély jelent. Ezeken a veszélyzónákban olyan védelmet kell alkalmazni, amely megakadályozza balesetek és munkahelyi ártalmak bekövetkezését.

Az aknák, kutak, csatornák, fogadó-, beömlőnyílások, ledobónyílások, a rendezett terepszinthez viszonyítva 0,8 méternél magasabban vagy mélyebben található kezelőhelyek, lépcsőfeljárók, egyéb munkahelyek esetében lefedéssel (akár 0,04 m-nél nem nagyobb osztásközű acélrácsoszáttal) vagy védőkorlással kell védekezni a be-, leesés veszélye ellen.

Lefedetlen, elkerítés nélküli akna.

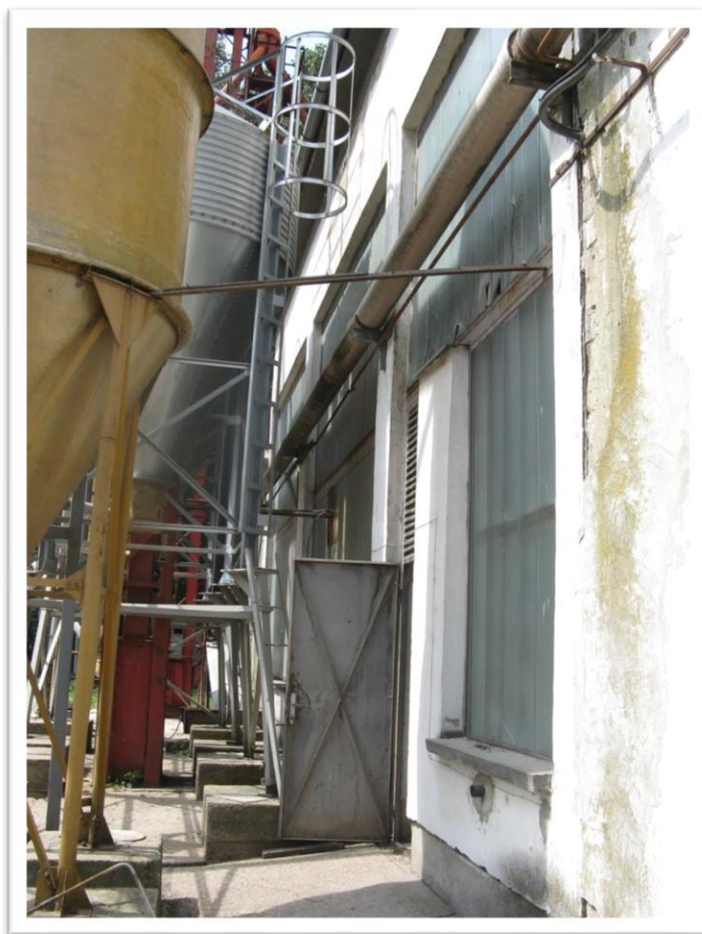

Be- és leesési veszély a terményfelhordó rendszerénél.

Megfelelő rácsozatú beömlőnyílás.

A mezőgazdasági munkák munkavédelmében alapvető irányadó a Mezőgazdasági Biztonsági Szabályzat kiadásáról szóló 16/2001. (III. 3.) FVM rendelet 1. számú melléklete alapján (továbbiakban: MBSZ) a lépcsőket, beépített létrákat, egyéb leesés veszélyes helyek kollektív védelmét a MSZ-05-10.0112:1991 szabvány szerint kell kialakítani. A szabvány a mezőgazdasági gépek hágcsójának, kezelőlétrájának, kezelőlépcsőjének, kezelőállásának és korlátjának biztonságtechnikai követelményei, azonban nem gépek esetében az alkalmazhatóságot az MBSZ teszi lehetővé, kötelezővé. A beépített létrákon való közlekedés során tilos anyamozgatást végezni.

Takarmánysiló szerelőlétrájának védőkarimája szabálytalanul csak 4 méteres magasságban kezdődik.

1.6 Egyéb speciális előírások

1.6.1 Szárítóberendezések

A szárító berendezések kezelési osztályba sorolására, telepítésére, üzembe helyezésére és üzemeltetésére a vonatkozó szabványban MSZ 12623:1985, MSZ 19103–2:1989 és MSZ 19103–3:1988) foglaltak az irányadók.

A szárítóberendezés körül legalább 3 méter széles biztonsági sáv legyen, ahová a közvetlen kiszolgáló technológiai egységek kivételével stabil berendezés beépíteni, sem mobil berendezést vagy egyéb anyagot elhelyezni nem szabad. A szárító berendezés égéstermékait úgy kell elvezetni, hogy az égéstermék, illetve a magas hőmérséklet a kezelőt ne veszélyeztesse.

A szárítóberendezésnek üzemeltetési dokumentációval kell rendelkeznie. A szárítóberendezés határoló felületeinek hőmérséklete, amelyek a talajtól legfeljebb 2,5 méter magasságban és a közlekedési helyekről elérhető távolságban vannak, legfeljebb 60 °C hőmérsékletűek lehetnek. Ha ez a hőmérséklet nem tartható be a felület előtt 50-100 mm távolságban védőrácsot kell elhelyezni.

A szárítóberendezéseket automatikus, hőérzékelővel vezérelt túlmelegedés észlelő-jelző berendezéssel és olyan szerkezettel kell ellátni, amely alkalmas a szárítótér gyors kiürítésére. A túlmelegedés érzékelő berendezés működésbe lépésével egyidejűleg szüntesse meg a szárítóberendezés hőellátását és azoknak a részegységeknek a működését, amelyek működése a tűzkár csökkentéséhez nem szükséges.

A túlmelegedés jelző berendezéssel egy erős, megkülönböztetett hangú hangjelzőt is működtetni kell. A szárító berendezés por- és gázelszívás nélkül nem telepíthető.

A gáz- és olajtüzelésű szárítóberendezés időszakos biztonsági ellenőrzését 5 évenként el kell végezni. A berendezés évenkénti üzemi vizsgálata során naplóban kell rögzíteni a vizsgálat időpontját, az észlelt rendellenességeket, ezek kijavításának módját és megtörténtét, valamint a berendezés állapotára vonatkozó nyilatkozatot és a vizsgálatot végző nevét. A naplót a berendezés üzemeltetésének helyszínén kell tartani.

A mezőgazdasági szárító berendezéseket csak szakképzett személy kezelheti. A szárító berendezés egységeinek besabályozását, karbantartását, üzemzavar elhárítását csak szakirányú végzettséggel rendelkező személy végezheti.

A kezelőnek és a felügyelőnek – a berendezés használati utasításában meghatározott időpontokban – biztonsági ellenőrzést kell tartania. Az ellenőrzés során meg kell győződnie a berendezés helyes működéséről, illetve rendellenes működés esetén meg kell tennie a szükséges intézkedéseket (felelős műszaki vezető tájékoztatása, leállítás, hibaelhárítás). A rendellenesség okát és a megtett intézkedéseket naplóban kell rögzíteni.

A szárító berendezés biztonságos üzemeltetésének személyi és tárgyi feltételeit a felelős műszaki vezető minden műszak előtt köteles ellenőrizni.

1.6.2 Hígrágyatárolás

Hígrágya tároló tartályt, gödröt, csak úgy szabad létesíteni, hogy abba beleesni ne lehessen. Meg kell akadályozni, hogy a tárológödörbe vagy annak légterébe gyújtóforrások (láng, szikra, parázs, nem robbanásbiztos mobil elektromos berendezések stb.) kerüljenek, lángpróbát végezni tilos. A tartályt egy mástól legalább 2 m-re levő, a szabadba nyíló két szellőzőnyílással kell ellátni. A nyílásokat rácspadozattal kell befedni, melyek a várható terhelésnek ellenálló kivitelben készüljenek. Amennyiben a hígrágyatároló istállók vagy épületek talajszintje alatt helyezkedik el, akkor minden esetben mesterséges szellőzést kell alkalmazni, és a keletkező gázokat úgy kell elvezetni, hogy azok ne jelentsenek veszélyt se emberre, se állatra. Ha a szellőzőnyílás olyan szabad területre nyílik, ahol személyek tartózkodnak, akkor legalább 2,0 m magas kürtő alkalmazásával kell a kiáramló gázokat elvezetni.

Zárt hígrágyatárolóknál a gázelszívó berendezések akadályozzák meg a hígrágyából felszabaduló gázok szivárgását. A keverőszerkezeteket, a mechanikus berendezéseket (elzárók, trágyakihúzókat stb.) rendszeresen kell ellenőrizni és karbantartani. A szerkezetek túlhevülését előidéző mechanikai hibákat meg kell előzni.

Mesterséges szellőztetéssel felszerelt hígrágya tárolók szabad térfogatrészét, naponta legalább egyszer szellőztetni kell. A hígrágya tárolót és a trágyagyűjtő berendezéseket úgy kell elhelyezni, hogy az üzemi épületektől elkülönítve, legalább olyan távolságra legyenek, hogy azok környezetét ne veszélyeztessék; valamint biztosítani kell, hogy az emberek és az állatok tartózkodását szolgáló létesítmények és helyiségek szélárnyékába kerüljenek. A hígrágya kezelő, tároló és hasznosító telep munkavállalói részére külön ivó-, mosdó- és fürdővizet, valamint fürdő-, öltöző-, melegedő- és étkezőhelyiséget kell biztosítani.

A hígrágya tároló létesítménybe való leszállás, csak a munkahelyi vezető (munkáltató) engedélyével és annak jelenlétében megengedett. A leszállásra MSZ-09-57.0033:1990 szabványban foglaltak az irányadók. A létesítménybe történő leszállás előtt a hígrágyát el kell távolítani, a beömlő nyílásokat

megbízhatóan le kell zárni és a tárolólétesítményt ki kell szellőztetni. A rendezett terepszint alatt levő tárolóba, beépített vagy biztonságosan rögzített létra használatával kell bemenni. A hígtrágya tároló és hasznosító létesítménybe csak olyan személy léphet, aki ismeri a mérgezési veszélyeket, továbbá rendelkezik a megelőzéshez szükséges szakismerettel és egyéni védőeszközzel. Ezek ellenőrzését a munkáltatónak biztosítani kell. A frisslevegős légzésvédő készüléket belépés előtt, a használati utasításban leírtak szerint ki kell próbálni.

A beszállás és benttartózkodás ideje alatt, kifogástalan védelmi minőségű frisslevegős légzésvédő készülék, mentőöv és mentőkötél használata kötelező, melyet a beszállási munkák teljes ideje alatt mentésre kijelölt személyek számára is biztosítani kell. A benttartózkodás miatt fellépő rosszullét esetén az elsősegély-nyújtást haladéktalanul meg kell kezdeni, és gondoskodni kell az azonnali orvosi ellátásról. A hígtrágya tárolóban vagy annak gázveszélyes körzetében végzett munkáknál egy fő mentő személynek, megfelelő mentőfelszereléssel jelen kell lennie, aki köteles a veszélyes térben munkát végző társát folyamatosan figyelni. A figyellel megbízott személyt ez idő alatt más munkavégzéssel megbízni nem szabad. Egy fő kiképzett elsősegélynyújtónak is elérhető közelségben kell tartózkodnia.

A hígtrágya tároló 3,0 – 3,5 m mély, beesés elleni védelem nincs kiépítve.

Önellenőrző kérdések (Létesítmények követelményei)

1. Melyik jogszabály tartalmazza a helyiségek, terek hőmérsékletére vonatkozó előírásokat?

Válasz:

A munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről 3/2002. (II. 8.) SZCSM–EüM együttes rendelet tartalmazza a helyiségek, terek hőmérsékletére vonatkozó előírásokat, melyeket be kell tartani

2. Mely szabványok irányadóak, a mezőgazdasági munkahelyeken alkalmazott mesterséges világításra vonatkozóan?

Válasz:

A mezőgazdasági munkahelyeken alkalmazott mesterséges világításra, a vonatkozó szabványban (MSZ EN 12464-1:2012, MSZ EN 12464-2:2014 és MSZ EN 60079-17:2014) foglaltak az irányadók.

3. Soroljon fel néhány, a gyalogos- és járműforgalomra vonatkozó alapvető követelményt?

Válasz:

- A telepen történő közlekedés során is be kell tartani a KRESZ előírásait.
- A megengedett legnagyobb sebesség az útviszonyoktól függően legfeljebb 15 km/óra lehet.
- A gyalogos- és járműforgalmat el kell különíteni egymástól;
- A létesítmények (pl.: magtár, műhely) gépjármű-közlekedésre alkalmas nagykapui mellett a személyforgalom számára alkalmas kisméretű kaput (ajtót) is kell létesíteni.
- A közlekedési utak szélességét és a szabad magasságát úgy kell megválasztani, hogy a gyalogosok és járművek közlekedése, a közlekedési utak és pályák melletti munkavégzés biztonságos legyen.
- Azoknak az ajtóknak és kapuknak, amelyeken át járművek is közlekednek, nyitott állapotban rögzíthetőeknek kell lenniük.
- Az épület kapuját olyan biztosító elemmel kell ellátni, amely megakadályozza, hogy a kapu a sarkaiból kifordítható vagy kiemelhető legyen.
- Vezetősínre helyezett, görgőn futó kapunál és ajtónál olyan biztosító elemet kell alkalmazni, amely megakadályozza a vezetősínből való kifutást.

4. Kiváltható-e a gépjármű vezetői engedély munkavédelmi oktatással, ha a vezetendő gépjármű, csak a telephelyen belül közlekedik?

Válasz:

Az olyan járművekre, amelyek a közforgalomban nem vesznek részt, a járművek üzemben tartásának műszaki feltételeiről rendelkező előírásokat megfelelően kell alkalmazni. Egy jármű vezetése nem lesz kevésbé veszélyes annak forgalomból történő kivonását követően sem.

A jármű vezetése megfelelő képzettséget, felkészültséget igényel, munkavédelmi szempontból ezen a tényen nem változtat a jármű közúti közlekedési igazgatási státusza, valamint a jármű használatának helye. Emiatt a vezetői engedély munkavédelmi oktatással nem kiváltható, azzal legfeljebb kiegészíthető.

5. Ki lehet-e vonni a forgalomból azt a gépjárművet, amelyik csak a telephelyen belül közlekedik?

Válasz:

A jármű biztonságos állapotára negatív hatással lehet azon körülmény, hogy forgalomból kivonták, hiszen annak közlekedésre alkalmas állapota hatósági szempontból nem garantált. Abban az esetben lehet kivonni a gépjárművet a forgalomból, ha a munkáltató hitelt érdemlően

bizonyítani tudja, hogy a gépjármű legalább olyan műszaki állapotban van, mint az a műszaki vizsgán elvárt.

6. Milyen alapvető szabályokat kell betartani szállításkor?

Válasz:

- A járművön a terhet biztonságosan, a terhelést megfelelően eloszlatva, stabilan kell elhelyezni, elmozdulás ellen rögzíteni kell.
- Magas rakományt csak oldalfal-magasítóval felszerelt vagy ilyen szállítására kialakított kocsin szabad szállítani.
- Az oldalmagasítók rögzítettségét indulás előtt ellenőrizni kell.
- A szállított munkagépen, annak szállítása közben senki sem tartózkodhat.
- A járművezetőt nem zavarhatja a kilátásban a teher (a látótérbe nem lóghat be), valamint hirtelen megálláskor a teher nem mozdulhat el.
- Kirakodás előtt szemrevételezéssel ellenőrizni kell a rakományt (pl.: a teher nem mozdult-e el, vagy nem vált-e instabillá).
- Mindenképpen fel kell mérni annak a kockázatát, hogy a rakomány rögzítésére szolgáló láncok, kötelek, hevederek meglazítása vagy eltávolítása esetén nem mozdul-e el rakomány, és ha elmozdul, hogyan.
- A rakomány leesése anyagi kárral jár. Azonban figyelembe kell venni, hogy ha a már dőlésnek indult anyag leesését megpróbálják megakadályozni, akkor az anyagi káron kívül fennáll a személyi sérülés veszélye.

7. Melyik jogszabály tartalmazza a munkahelyen alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekről szóló részletes szabályokat?

Válasz:

A munkahelyen alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekről szóló **2/1998. (I. 16.) MüM rendelet**.

8. Soroljon fel néhány esetet, amikor indokolt kihelyezni egészségvédelmi figyelmeztető jelzéseket?

Válasz:

- a közelmúltban permetezett gyümölcsre, rovarirtó szerekkel permetezett területekre;
- az állati eredetű veszélyekre;
- a tárolt vegyszerekre/üzemanyagra;
- szennyeződésekre;
- a járművek mozgására;
- a zajártalomra;
- a meghibásodott berendezésekre és járművekre;
- a forró és hideg felületekre;
- villamos veszélyekre;
- a nyomás alatt lévő gázokra vagy folyadékokra;
- a beszorulás veszélyére;
- a talaj vagy szerkezet instabilitására;

- a leeső tárgyakra;
- a talajban lévő lyukakra;
- a menekülési útvonalakra;
- a földalatti csővezetékekre és kábelekre.

**9. Milyen védettségi fokozatúnak kell lennie a mezőgazdasági építmények villamos szerkeze-
teinek, normál feltételek melletti használat esetén?**

Válasz:

Normál feltételek melletti használata esetén legalább **IP 44** legyen. Ha ez nem biztosítható, akkor a villamos szerkezetet IP 44-nek megfelelő burkolatban kell elhelyezni.

**10. Soroljon fel néhányat az állatállományok tartásával, tenyésztésével, nevelésével kapcsolat-
ban használt villamos berendezésekre vonatkozó alapvető követelmények közül!**

Válasz:

- Állatállomány tartására szánt helyeken az állatállomány által megérintható összes testet, ide-
gen vezetőképes részt (a padlózatba fektetett fémrácsot is) és a berendezés védővezetőjét
kiegészítő egyenpotenciálú összekötéshez kell csatlakoztatni.
- A villamos szerkezet legyen általánosan hozzáférhetetlen az állatállomány számára. Ez fo-
kozottan igaz a leválasztás és kapcsolás, valamint a vészleállítás vagy vészkiakcsolás esz-
közeire.
- Az a szerkezet, amely elkerülhetetlenül hozzáférhető az állatállomány részéről (pl. az etető-
készülék, fűtött itatóvályú), legyen megfelelően kialakítva és felszerelve, hogy elkerülhető
legyen az állatállomány által okozott károsodása, és a lehető legkisebb legyen az állatállo-
mány sérülésének kockázata.
- A villamos melegítő-berendezések használatakor el kell kerülni az állatállomány megégésé-
nek és a tűz kialakulásának bármilyen kockázatát.
- A sugárzó melegítőkészüléket legalább 0,5 méter távolságra kell felszerelni az állatállo-
mánytól és az éghető anyagoktól, hacsak a készülék gyártója a használati utasításban nem ír
elő nagyobb távolságot.
- A világítótesteket úgy kell kiválasztani, hogy azok megfeleljenek az MSZ EN 60598 soro-
zatnak.
- Olyan térségekben, ahol a tűz kockázata és az éghető porrétegtől származó veszély van jelen,
csak az MSZ EN 60598-2-24 szerinti csökkentett felületi hőmérsékletű lámpatesteket szabad
használni.

11. Melyik szabvány előírásai vonatkoznak a villamos karámok létesítésére?

Válasz:

Villamos karámot, a létesítésére (ide értve az erősáramú szabadvezeték közelében telepített) és
alkalmazására vonatkozó szabvány (MSZ 20860-4:1987 és MSZ EN 50341-1:2013) előírásai
szerint úgy kell telepíteni, hogy az úton közlekedő személyeket és járműveket ne veszélyeztesse.

**12. Melyik szabvány előírásai vonatkoznak villamos motorral üzemelő öntözőszivattyúk
áramütés elleni védelmére?**

Válasz:

A villamos motorral üzemelő öntözőszivattyúkat az MSZ EN 60204-1:2010 szabvány előírásainak megfelelően kell ellátni áramütés ellen védelemmel.

13. Melyik jogszabály rendelkezik, a Mezőgazdasági Biztonsági Szabályzat kiadásáról, és mire terjed ki a rendelet hatálya?

Válasz:

16/2001. (III. 3.) FVM rendelet a Mezőgazdasági Biztonsági Szabályzat kiadásáról.

A rendelet hatálya az Mvt. 87. §-ának 9. pontja szerinti szervezett munkavégzés keretében végzett mezőgazdasági, vadgazdálkodási, halászati és térképészeti tevékenységre, az e tevékenységekhez kapcsolódó szolgáltatásokra, valamint ezen tevékenységeket és szolgáltatásokat végzőkre és az ennek során használt munkaeszközökre terjed ki.

14. Melyik szabványok irányadóak, a szárító berendezések kezelési osztályba sorolására, telepítésére, üzembe helyezésére és üzemeltetésére a vonatkozóan?

Válasz:

A szárító berendezések kezelési osztályba sorolására, telepítésére, üzembe helyezésére és üzemeltetésére a vonatkozó szabványban MSZ 12623:1985, MSZ 19103–2:1989 és MSZ 19103–3:1988 foglaltak az irányadók.

15. Soroljon fel néhányat a hígtrágyatárolással kapcsolatos alapvető követelmények közül!

Válasz:

- Hígtrágya tároló tartályt, gödröt, csak úgy szabad létesíteni, hogy abba beleesni ne lehessen.
- Meg kell akadályozni, hogy a tárológödörbe vagy annak légterébe gyújtóforrások (láng, szikra, parázs, nem robbanásbiztos mobil elektromos berendezések stb.) kerüljenek, lángpróbát végezni tilos.
- A tartályt egymástól legalább 2 m-re levő, a szabadba nyíló két szellőzőnyílással kell ellátni. A nyílásokat ráncspadozattal kell befedni, melyek a várható terhelésnek ellenálló kivitelben készüljenek.
- Amennyiben a hígtrágyatároló istállók vagy épületek talajszintje alatt helyezkedik el, akkor minden esetben mesterséges szellőzést kell alkalmazni, és a keletkező gázokat úgy kell elvezetni, hogy azok ne jelentsenek veszélyt se emberre, se állatra.
- Ha a szellőzőnyílás olyan szabad területre nyílik, ahol személyek tartózkodnak, akkor legalább 2,0 m magas kürtő alkalmazásával kell a kiáramló gázokat elvezetni.
- Mesterséges szellőztetéssel felszerelt hígtrágya tárolók szabad térfogatrészét, naponta legalább egyszer szellőztetni kell.
- A hígtrágya tárolót és a trágyagyűjtő berendezéseket úgy kell elhelyezni, hogy az üzemi épületektől elkülönítve, legalább olyan távolságra legyenek, hogy azok környezetét ne veszélyeztessék; valamint biztosítani kell, hogy az emberek és az állatok tartózkodását szolgáló létesítmények és helyiségek szélárnyékába kerüljenek.
- A hígtrágya kezelő, tároló és hasznosító telep munkavállalói részére külön ivó-, mosdó- és fürdővizet, valamint fürdő-, öltöző-, melegedő- és étkezőhelyiséget kell biztosítani.

16. Soroljon fel néhányat a hígtrágya tároló létesítményekre vonatkozó, beszállásos munkavégzéssel kapcsolatos alapvető követelmények közül!

Válasz:

- A hígtrágya tároló létesítménybe való leszállás, csak a munkahelyi vezető (munkáltató) engedélyével és annak jelenlétében megengedett. A leszállásra MSZ-09-57.0033:1990 szabványban foglaltak az irányadók.
- A létesítménybe történő leszállás előtt a hígtrágyát el kell távolítani, a beömlő nyílásokat megbízhatóan le kell zárni és a tárolólétesítményt ki kell szellőztetni.
- A rendezett terepszint alatt levő tárolóba, beépített vagy biztonságosan rögzített létra használatával kell bemenni.
- A hígtrágya tároló és hasznosító létesítménybe csak olyan személy léphet, aki ismeri a mérgezési veszélyeket, továbbá rendelkezik a megelőzéshez szükséges szakismerettel és egyéni védőeszközzel.
- A beszállás és benttartózkodás ideje alatt, kifogástalan védelmi minőségű frisslevegős légzésvédő készülék, mentőöv és mentőkötél használata kötelező, melyet a beszállási munkák teljes ideje alatt mentésre kijelölt személyek számára is biztosítani kell.
- A benttartózkodás miatt fellépő rosszullét esetén az elsősegély-nyújtást haladéktalanul meg kell kezdeni, és gondoskodni kell az azonnali orvosi ellátásról.
- A hígtrágya tárolóban vagy annak gázveszélyes körzetében végzett munkáknál egy fő mentő személynek, megfelelő mentőfelszereléssel jelen kell lennie, aki köteles a veszélyes térben munkát végző társát folyamatosan figyelni.
- A figyellel megbízott személyt ez idő alatt más munkavégzéssel megbízni nem szabad.
- Egy fő kiképzett elsősegélynyújtónak is elérhető közelségben kell tartózkodnia.

2 Munkaeszközökre vonatkozó követelmények

Munkaeszköznek számít minden gép, készülék, szerszám vagy berendezés, amelyet a munkavégzés során alkalmaznak, vagy azzal összefüggésben használnak.

Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy mindenkor az érvényes munkavédelmi követelményeknek, konkrét előírás hiányában a tudományos, technikai színvonal mellett elvárható követelményeknek kell megfelelni. Ez azt jelenti, hogy egy munkaeszköz esetében nem a gyártás idejekor hatályos előírások a mérvadók, hanem amikor az adott munkaeszközt használják.

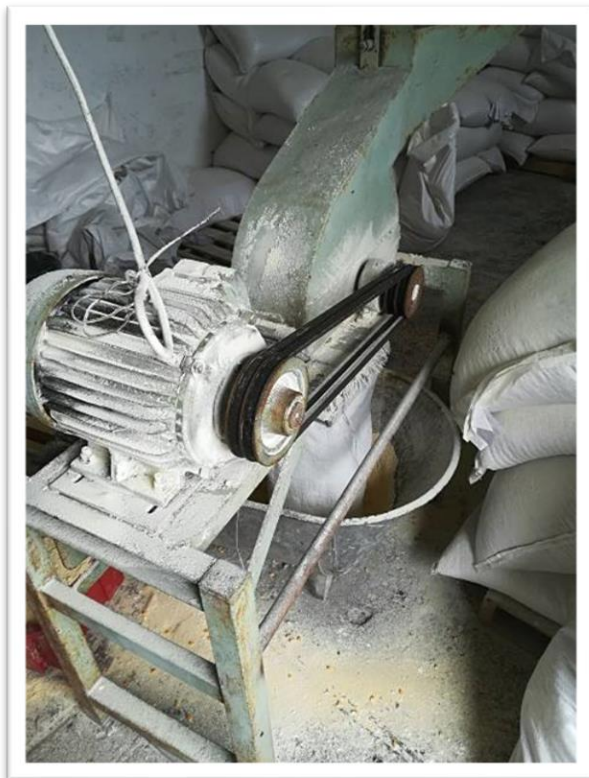
A munkaeszközt mindig a gyártói utasításnak megfelelően kell felállítani, összeállítani, használni és karbantartani; tehát a gépkezelőnek a használati utasításban foglaltakat el kell sajátítania és azt meg kell tartania. Munkaeszközt csak a rendeltetésének megfelelő célra és körülmények között szabad használni. Sérült, hibás munkaeszközt használni tilos! Ez a követelmény egyaránt igaz a munkaeszköz egészére és részeire is. Nem megengedhető továbbá, hogy munkaeszközt, vagy annak részeit más, hasonló, de nem azonos tulajdonságú eszközzel helyettesítsenek (pl.: vontatmányok biztonsági csapszeგრөгзítője helyett hasonló méretű csavart használjanak).

Gyümölcszedéshez, metszéshez és sebkezeléshez – 2 m magasság feletti munkavégzéshez – megfelelően szilárd, biztonságos állású segédeszközt (létra, zsámoly, szedőállvány, szedőszán stb.) kell használni. A munkáltatónak a létrákat, szedőállványokat minden használatbavétel előtt munkabiztonsági szempontból meg kell vizsgálnia, csak a megfelelőeket szabad használni. Egyágú létra használata esetén a létrát biztonságosan a fához kell rögzíteni.

A munkaeszközök használata során meg kell akadályozni, hogy a munkavállaló a forgó, mozgó alkatrészek közé benyúljon, a veszélyes területekre bejusson. A munkaeszköz mozgó részeit el kell látni védőberendezéssel, amely elhatárolja a veszélyes teret, vagy leállítja a veszélyes rész mozgását a veszélyes tér elérése előtt. Veszélyforrást jelenthet például: a felhordó, átfető, leválasztó csigasorok, a garatok, ékszíjhajtások védőburkolatainak hiánya.

Nem megfelelő védőrács

Burkolatlan ékszíjhajtás.

Burkolattal ellátott ékszíjhajtás, burkolatlan szállítócsiga.

Serleges anyagmozgató gép védőrácscsal ellátva.

Biztosítani kell, hogy a kezelésekor elegendő tér álljon rendelkezésre. A helyhez kötött gépek elhelyezése a kezelés és karbantartás elvégzéséhez szükséges hely, valamint a technológiai és egyéb követelmények figyelembevételével történjen. Az alapozás és rögzítés módját a gép kialakításától és rendeltetésétől függően úgy kell megválasztani, hogy üzemeltetése a dolgozóra és a környezetében tartózkodókra veszélyt ne jelentsen. Az alapozást nem igénylő – telepített – gépeket üzembeállítás előtt elmozdulás ellen biztonságosan rögzíteni kell.

A munkaeszköz kezelőelemei legyenek jól beazonosíthatóak. A kezelőelemeket funkció szerint kell jelöléssel ellátni. Nem elegendő megszokásból kezelni a gépet, a kezelőelemeket el kell látni a funkciójukat egyértelműen jelölő felirattal vagy piktogrammal.

Minden munkaeszközt – lehetőleg a veszélyes téren kívül – el kell látni olyan kezelőelemmel, amely azt biztonságosan működteti és teljesen leállítja. Minden kezelőhelyet el kell látni vészkipcsoló berendezéssel, amely a munkavállaló számára veszélyes mozgást leállítja.

A munkaeszközt kialakítása olyan legyen, hogy indítani csak az indító berendezés szándékos működtetésével lehessen, azaz áramszünet miatt leállt gépek ne induljanak újra az áramkimaradás megszűnésével.

Gépet, berendezést üzemelés közben ellenőrzés nélkül hagyni nem szabad, kivéve, ha elzárt, hozzá nem férhető helyen van, és működése vagy üzemelés közbeni meghibásodása senkit sem veszélyeztet.

Karbantartás, tisztítás, hibaelhárítás – a működés közben kialakuló veszélyhelyzet miatt – csak a gép, berendezés kikapcsolt és bekapcsolás ellen biztosított (leválasztott) helyzetében szabad végezni. Gép, berendezés villamos szerelvényeit és vezetékeit megbontani, illetve javítani, csak a gép villamos berendezésének az áramforrásról való leválasztása után szabad. Az ajtókat, nyitható védőburkolatokat nyitott állapotban ki kell rögzíteni. Az égési sérülések elkerülése érdekében a magas hőfokon

üzemelő, felhevült gépen a javítás, karbantartást csak akkor szabad megkezdeni, ha az biztonságos hőmérsékletre hűlt le (pl.: takarmányfüllesztő berendezések).

A berendezések csővezetékeinek (öntöző, szennyvízöntöző, fejő- és tejkezelő berendezések, stb.) megbontását megelőzően a vezetéket nyomás alól mentesíteni kell.

Mezőgazdasági gépek hágcsójának, kezelőlétrájának, kezelőlépcsőjének, kezelőállásának és korlátjának biztonságtechnikai követelményeit az MSZ-05-10.0112:1991 és az MSZ EN ISO 14122-1:2017 szabványok tartalmazzák.

2.1 Mezőgazdasági erőgépek, önjáró munkagépek (együtt: munkagépek) kezelése és vezetése

Mezőgazdasági munkák során rendkívül sokféle munkaeszkővel találkozhatunk. Veszélyességük és nagy számban való alkalmazásuk miatt azonban ki kell emelni az erő-, és önjáró munkagépeket (pl.: aratógép, bálázógép, rakodó-, emelő-, földmunkagép, stb.).

Erőgépnek nevezik azokat a mezőgazdasági gépeket, amelyek saját erőforrással rendelkeznek, de kiegészítő eszköz nélkül mezőgazdasági munkavégzésre nem alkalmasak (pl.: traktor).

A munkagépeknél is veszélyforrást jelent a különböző védőburkolatok hiánya (teljesítmény leadó tengelyt, szíjhajtások, kardánhajtások), azonban figyelembe kell venni, hogy nem lehet minden esetben a veszélyes tereket burkolattal ellátni. Ezek általában a törő, aprító, és vágószerkezetek, ahol nagy mennyiségű és változó, szabálytalan formájú halmazban rendelkezésre álló terményt, takarmányt kell a gépbe juttatni (kombájn, bálázógép, takarmányfelszedő kocsik). Emiatt a munkafázist fokozottan figyelni kell, a gép veszélyes körzetében tilos a munkavégzés. Figyelembe kell venni, hogy egyes munkaeszközök alkalmazása során be kell tartani az előírt biztonsági távolságokat. Pl.:

- forgóvillás rendszerű burgonyaszedő gép 3 méteres körzetében a kezelőn kívül más személy nem tartózkodhat;
- lazított répa kézi kisorsolásánál a szedő a sorlazító-munkagép 5 m távolságon belül nem tartózkodhat;
- gépi síkfametszést végző gép 10 méteres körzetében csak a kezelő tartózkodhat;
- metszést követő nyesedék összerakását végző gallytoló villával felszerelt erőgép 10 méteres körzetében nem szabad tartózkodni;
- rázógépes betakarításkor a rázás ideje alatt a fa 5 méteres körzetében csak a rázógép kezelője és a ponyvakezelők tartózkodhatnak;
- a járvaszecskázó gép üzemeltetése alatt a kifűvő cső kihordó terében tartózkodni tilos.

A munkaeszközökre vonatkozó biztonsági távolságokkal kapcsolatban, - ha azt a jogszabály, szabvány nem tartalmazza - gyártói gépdokumentáció ad útmutatást. Ezek hiányában a munkáltató határozza meg.

Síkfalmetsző.

Biztonsági (vezető) fülke vagy biztonsági védőkerettel kell rendelkeznie minden erő- és önjáró munkagépnek.

Ha a munkagép borulásának kockázata fennáll, akkor a munkagépet el kell látni a felborulásból, illetve átfordulásból eredő veszélyek csökkentése érdekében borulás kockázatát megszüntető, illetve csökkentő megoldással, amely

- a) megakadályozza a munkaeszköz borulását;
- b) biztosítja, hogy felborulás esetén az önjáró munkaeszközön helyet foglaló munkavállaló részére az eszköz elemei, illetve az elemek és a padozat között elegendő szabad tér maradjon; vagy
- c) lehetővé teszi a munkavállaló pozíciójában tartását úgy, hogy a felboruló munkaeszköz részeivel ne kerülhessen érintkezésbe.

Szabálytalan, védőkeret nélküli rakodógép.

A fülke nélküli MTZ 50-es teljesen felborult, agyonnyomta a vezetőjét. Holttestét kiszabadítani csak a traktor oldalra borítása után lehetett.

Ez a korszerű munkagépeknél nem szokott gondot okozni. A problémát leggyakrabban a régebbi típusú traktornál tapasztalhatunk, mivel ezek vezetőfülkéje sokszor csak az időjárás viszontagságai ellen véd.

A vezetőnek a motor indítása előtt meg kell győződnie arról, hogy az erőgép és a hozzá kapcsolt munkagép alatt, illetve a gépek közvetlen környezetében senki sem tartózkodik. A kezelő minden munka-kezdés előtt ellenőrizni köteles a munkagép üzemképes állapotát – a kerekeket, a gumibroncsokat,

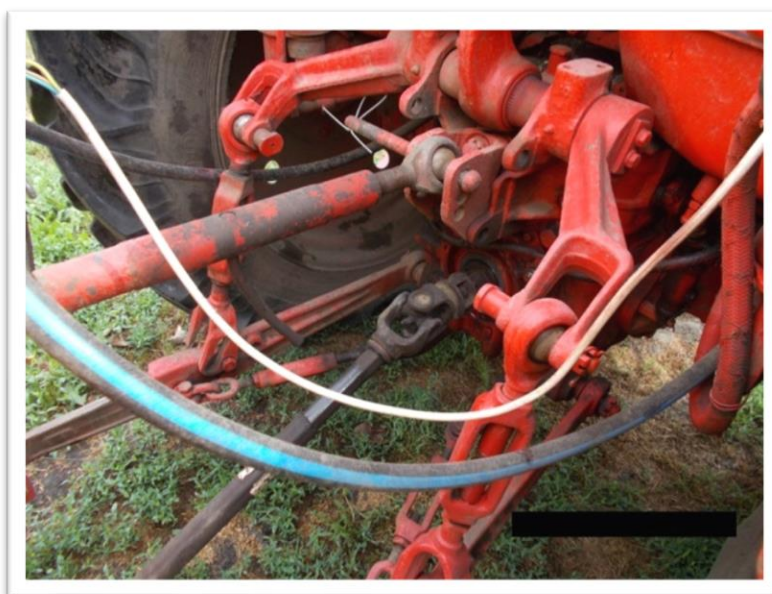
továbbá a kormánymű, a fékberendezés, a világítás és a jelzőberendezések működőképességét. Az ellenőrzés során fékpróbát kell tartani. Ez különösen fontos, hiszen több súlyos munkabaleset történt amiatt, hogy működőképes rögzítő fék hiányában a munkavállalót a saját maga által kezelt, ideiglenesen elhagyott munkagép gázolta el.

A munkagépek beindításakor továbbá:

- a) meg kell győződni arról, hogy a biztonsági berendezések üzemképesek és védelmi helyzetben vannak.
- b) szemrevételezéssel ellenőrizni kell a gép biztonságos üzemállapotát, a teljesítmény-leadó tengely (TLT) védőharangjának ép állapotát, valamint a motorház zártságát (sérült, vagy hiányzó védőburkolatú géppel munkát végezni nem szabad; a védőburkolat forgását megakadályozó biztosító láncot minden esetben be kell kapcsolni);
- c) ellenőrizni kell az üzemanyagok (tüzelő- és kenőanyagok, munkafolyadékok) szintjét, a hangjelző berendezés üzemképességét, a vezetőfülke biztonságos zárhatóságát;
- d) a sebességváltó kart, illetve hajtást (hajtóművet) üres állásba kell kapcsolni;
- e) kézi indítás esetén ellenőrizni kell a motor indítókarjának és a motor-tengelyvég körmös kapcsolóinak épségét;
- f) állítható gyújtásszabályozóval felszerelt motorokat kézzel csak utógyújtással szabad indítani;
- g) indítókarral történő indítás esetén az indítókart alulról felfelé úgy kell rántani, hogy a kézfej ujjai azonos oldalon legyenek;
- h) belső égésű motor indítóköteles indításához csak kifogástalan állapotban levő kötél használható, amit tilos a kézfejre csavarni;
- i) indítás után a zárt helyiséget a géppel azonnal el kell hagyni, vagy gondoskodni kell az égéstermékek zárt rendszerű elvezetéséről.

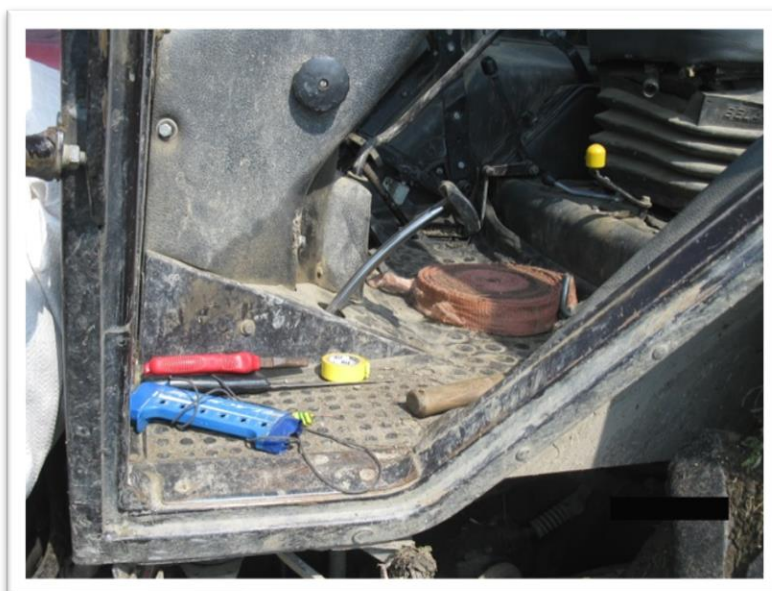

A teljesítmény leadó tengely védőburkolattal ellátva.

A teljesítmény leadó tengelyek nincsenek védőburkolattal ellátva.

Szükséges a megfelelő látótér biztosítása, valamint a munkavégzésnek megfelelő munkahely megvilágító berendezés megléte. A vezetőülés környezetében nem lehetnek olyan tárgyak, amelyek a munkagép vezetőjét a szabad kilátásban vagy a vezetésben gátolják. A vezetőfülkében rögzítés nélküli tárgyat, szerszámot szállítani nem szabad. Vágó, szűrő szerszámot járművön szállítani csak az erre a célra kialakított helyen, rögzítve (megfelelő tokban, élvédővel ellátva stb.) úgy szabad, hogy az balesetet ne okozhasson.

A rögzítetlen szerszámok akár a pedálok alá is kerülhetnek, akadályozva a fékezést.

Az erőgépeket el kell látni a használati utasításában felsorolt szerszámokkal és elsősegély-nyújtó felszereléssel. Személyeket csak kifejezetten az arra kialakított helyen szabad szállítani (pl.: lépcsőn tilos). Mozgásban levő erő- és munkagépre fel- és leszállni nem szabad. Besötétedés után erő- vagy munkagépet csak a KRESZ által előírt világító berendezéseinek bekapcsolása mellett szabad üzemeltetni.

Az összecuskható részekkel készült munkagépeket csak mechanikusan rögzített állapotban, a KRESZ által előírt módon szabad szállítani. A munkagépek egyes szerkezeti egységeit – a felszerelt mechanikus tehermentesítővel – szállítási helyzetben tehermentesíteni és rögzíteni kell.

Az erőgép vezetőjének feladata a kezelőhely elhagyása előtt:

- a) a függesztett (vagy félig függesztett) felemelt munkagép leengedése a talajra;
- b) az erőgép motorjának leállítása;
- c) az erőgép rögzítése (kézifékekkel vagy más műszaki megoldással);

- d) a hajtások kikapcsolása;
- e) az indítókulcs kivétele;
- f) az erőgép vezetőfülkéjének bezárása.

A munka befejeztével – tárolás előtt – a munkagép villamos berendezését az áramforrásról le kell választani. Munkagép elhagyásakor az akaratlan elmozdulást és az illetéktelen személy általi elindítást meg kell akadályozni. Az erőgépet és munkagépet lejtős útszakaszon (munkaterületen) hagyni csak azok elmozdulásának kizárása (rögzítőfék behúzása, a kerekek kiékelése, sebességváltó reteszelése) mellett szabad. Géptartozékként rögzítőket kell rendszeresíteni.

Távvezérelt munkaeszközök esetében alapvető követelmény, hogy a munkaeszköznek automatikusan le kell állni, ha az ellenőrzött vezérlési zóna határára ér. Fontos követelmény továbbá, hogy annak a távvezérelt munkaeszköznek, amely rendeltetésszerű alkalmazási körülmények között a munkavállalónak ütközhet, vagy őt valaminek nekiszoríthatja, rendelkeznie kell olyan biztonsági berendezéssel, amely az összeütközés és összenyomás veszélyét kiküszöböli vagy csökkenti.

2.2 Munkavédelmi üzembe helyezés, időszakos biztonsági felülvizsgálat, ellenőrző felülvizsgálat

A munkáltatónak a veszélyes létesítmény, munkahely, munkaeszköz, technológia üzemeltetését írásban kell elrendelnie (a továbbiakban: munkavédelmi üzembe helyezés).

A veszélyes munkaeszközök listáját a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet 1/a. és 1/b. számú melléklet tartalmazza. Az itt megtalálható munkaeszközök közül ki kell emelni a rakodógépeket, jövesztő-rakodógépeket és a mezőgazdasági traktorokat, mivel ezek gyakoriak a mezőgazdasági munkahelyeken. Ez a felsorolás azonban nem teljeskörű, nem kizárólag az itt szereplő munkaeszközöket kell üzembe helyezni.

Veszélyes az a létesítmény, munkaeszköz, anyag/keverék, munkafolyamat, technológia (beleértve a fizikai, biológiai, kémiai kóroki tényezők expozíciójával járó tevékenységeket is), amelynél a munkavállalók egészsége, testi épsége, biztonsága megfelelő védelem hiányában károsító hatásnak lehet kitéve, valamint a hatósági felügyelet alá tartozó munkaeszköz.

Ezek alapján, bár az MBSZ nem teszi kötelezővé, a mezőgazdasági szárítóberendezéseket esetében is indokolt lehet a munkavédelmi üzembehelyezési eljárást lefolytatni. (Az MBSZ jelenleg csak időszakos biztonsági felülvizsgálatot ír elő.) A munkavédelmi üzembehelyezést hatósági felügyelet alá tartozó munkaeszköz esetében is el kell végezni, ezt figyelembe kell venni a takarmányfülesztő berendezések vizsgálata során.

A munkavédelmi üzembe helyezés feltétele a munkavédelmi szempontú előzetes vizsgálat. Ezen vizsgálat elvégzése munkabiztonsági és munkaegészségügyi szaktevékenységnek minősül.

A biztonságos műszaki állapot megőrzése érdekében időszakos biztonsági felülvizsgálatot a munkáltatónak ötvenként kell elvégeznie, ha jogszabály, szabvány vagy az üzemeltetési dokumentáció ennél gyakoribb felülvizsgálati időszakot nem ír elő.

Olyan munkaeszköz esetében, amely munkavédelmi üzembe helyezésre nem kötelezett, de annak biztonsága függhet a szerelés körülményeitől, a szerelést követően, de még a használatba vétel előtt és minden egyes új telephelyre vagy munkahelyre történő mozgatás után a munkáltató által megbízott – szükséges szakmai képesítéssel, tapasztalattal és gyakorlattal rendelkező – személynek ellenőrző felülvizsgálat keretében meg kell győződnie a biztonságos szerelésről, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos működés feltételeiről és körülményeiről.

Időszakos ellenőrző felülvizsgálatot kell végezni annak érdekében, hogy a biztonsági és egészségügyi előírások betartásra kerüljenek, az esetleges károsodások időben észlelhetőek, a megelőző intézkedések bevezethetőek legyenek.

Az ellenőrző felülvizsgálat elvégzésének módját, valamint az időszakos ellenőrző felülvizsgálatra kötelezett munkaeszközt, a felülvizsgálat gyakoriságát és módját írásban kell meghatározni. Figyelembe kell venni az üzemeltetés körülményeit, a munkaeszközt érintő szabványokban foglaltakat és a gyártó által összeállított használati utasítás, üzemeltetési, karbantartási dokumentáció előírásait.

A leghosszabb felülvizsgálati időszak nem haladhatja meg az öt évet.

A felülvizsgálat megállapításait, az intézkedéseket jegyzőkönyvben kell rögzíteni, amelyet a következő időszakos ellenőrző felülvizsgálat időpontjáig meg kell őrizni és annak egy példányát – telepített munkaeszköz esetén – a helyszínen kell tartani.

A legutóbbi időszakos ellenőrző felülvizsgálat elvégzéséről a munkaeszközön elhelyezett, jól látható jelzéssel tájékoztatást kell nyújtani, ha a munkaeszközt a telephelyen kívül használják.

Önellenőrző kérdések (Munkaeszközökre vonatkozó követelmények)

1. Mit a munkaeszköz?

Válasz:

Munkaeszköznek számít minden gép, készülék, szerszám vagy berendezés, amelyet a munkavégzés során alkalmaznak, vagy azzal összefüggésben használnak

2. Soroljon fel néhány munkaeszközökkel kapcsolatos alapvető követelményt?

Válasz:

- Biztosítani kell, hogy a kezelésekor elegendő tér álljon rendelkezésre.
- A helyhez kötött gépek elhelyezése a kezelés és karbantartás elvégzéséhez szükséges hely, valamint a technológiai és egyéb követelmények figyelembevételével történjen.
- Az alapozás és rögzítés módját a gép kialakításától és rendeltetésétől függően úgy kell megválasztani, hogy üzemeltetése a dolgozóra és a környezetében tartózkodókra veszélyt ne jelentsen.
- Az alapozást nem igénylő – telepített – gépeket üzembeállítás előtt elmozdulás ellen biztonságosan rögzíteni kell.
- A munkaeszköz kezelőelemei legyenek jól beazonosíthatóak.
- A kezelőelemeket funkció szerint kell jelöléssel ellátni.
- Nem elegendő megszokásból kezelni a gépet, a kezelőelemeket el kell látni a funkciójukat egyértelműen jelölő felirattal vagy piktogrammal.

- Minden munkaeszközt – lehetőleg a veszélyes téren kívül – el kell látni olyan kezelőelemmel, amely azt biztonságosan működteti és teljesen leállítja.
- Minden kezelőhelyet el kell látni vészkipcsoló berendezéssel, amely a munkavállaló számára veszélyes mozgást leállítja.
- A munkaeszközt kialakítása olyan legyen, hogy indítani csak az indító berendezés szándékos működtetésével lehessen, azaz áramszünet miatt leállt gépek ne induljanak újra az áramki-maradás megszűnésével.
- Gépet, berendezést üzemelés közben ellenőrzés nélkül hagyni nem szabad, kivéve, ha elzárt, hozzá nem férhető helyen van, és működése vagy üzemelés közbeni meghibásodása senkit sem veszélyeztet.

3. Melyik szabványok tartalmazzák, a mezőgazdasági gépek hágcsójának, kezelőlétrájának, kezelőlépcsőjének, kezelőállásának és korlátjának biztonságtechnikai követelményeit?

Válasz:

Mezőgazdasági gépek hágcsójának, kezelőlétrájának, kezelőlépcsőjének, kezelőállásának és korlátjának biztonságtechnikai követelményeit az MSZ-05-10.0112:1991 és az MSZ EN ISO 14122-1:2017 szabványok tartalmazzák.

4. Melyik gépeket nevezik erőgépeknek?

Válasz:

Erőgépnek nevezik azokat a mezőgazdasági gépeket, amelyek saját erőforrással rendelkeznek, de kiegészítő eszköz nélkül mezőgazdasági munkavégzésre nem alkalmasak (pl.: traktor).

5. Soroljon fel néhány olyan mezőgazdasággal kapcsolatos munkaeszközt, melyek alkalmazása során fokozottan figyelni kell az előírt biztonsági távolságok betartására!

Válasz:

- forgóvillás rendszerű burgonyaszedő gép 3 méteres körzetében a kezelőn kívül más személy nem tartózkodhat;
- lazított répa kézi kisedésénél a szedő a sorlazító-munkagép 5 m távolságon belül nem tartózkodhat;
- gépi síkfametszést végző gép 10 méteres körzetében csak a kezelő tartózkodhat;
- metszést követő nyesedék összerakását végző gallytoló villával felszerelt erőgép 10 méteres körzetében nem szabad tartózkodni;
- rázógépes betakarításkor a rázás ideje alatt a fa 5 méteres körzetében csak a rázógép kezelője és a ponyvakezelők tartózkodhatnak;
- a járvaszecskázó gép üzemeltetése alatt a kifúvó cső kihordó terében tartózkodni tilos.

A munkaeszközökre vonatkozó biztonsági távolságokkal kapcsolatban, - ha azt a jogszabály, szabvány nem tartalmazza - gyártói gépdokumentáció ad útmutatást. Ezek hiányában a munkál-tató határozza meg.

6. Milyen védelmi megoldással kell ellátni a munkagépet, ha fennáll annak borulásának kockázata?

Válasz:

Olyan, a felborulásból illetve átfordulásból eredő veszélyek kockázatát csökkentő, illetve megszüntető megoldással kell ellátni a munkagépet, amely

- megakadályozza a munkaeszköz borulását;
- biztosítja, hogy felborulás esetén az önjáró munkaeszközön helyet foglaló munkavállaló részére az eszköz elemei, illetve az elemek és a padozat között elegendő szabad tér maradjon; vagy
- lehetővé teszi a munkavállaló pozíciójában tartását úgy, hogy a felboruló munkaeszköz részével ne kerülhessen érintkezésbe.

7. Milyen alapvető ellenőrzéseket kell elvégeznie egy munkagép kezelőjének, minden munkakezdés előtt?

Válasz:

A vezetőnek a motor indítása előtt meg kell győződnie arról, hogy az erőgép és a hozzá kapcsolt munkagép alatt, illetve a gépek közvetlen környezetében senki sem tartózkodik.

A kezelő minden munkakezdés előtt ellenőrizni köteles a munkagép üzemképes állapotát,

- a kerekeket,
- a gumibroncsokat,
- a kormánymű,
- a fékberendezés,
- a világítás és a jelzőberendezések működőképességét.

Az ellenőrzés során fékpróbát is kell tartani.

8. Milyen alapvető ellenőrzéseket kell elvégeznie egy munkagép kezelőjének, a munkagépek beindításakor?

Válasz:

- Meg kell győződnie arról, hogy a biztonsági berendezések üzemképesek és védelmi helyzetben vannak.
- Szemrevételezéssel ellenőrizni kell a gép biztonságos üzemállapotát, a teljesítmény-leadó tengely (TLT) védőharangjának ép állapotát, valamint a motorház zártságát (sérült, vagy hiányzó védőburkolatú géppel munkát végezni nem szabad; a védőburkolat forgását megakadályozó biztosító láncot minden esetben be kell kapcsolni);
- Ellenőrizni kell az üzemanyagok (tűzelő- és kenőanyagok, munkafolyadékok) szintjét, a hangjelző berendezés üzemképességét, a vezetőfülke biztonságos zárhatóságát;
- A sebességváltó kart, illetve hajtást (hajtóművet) üres állásba kell kapcsolni;
- Kézi indítás esetén ellenőrizni kell a motor indítókarjának és a motor-tengelyvég körmoskapcsolóinak épségét;
- Állítható gyújtásszabályozóval felszerelt motorokat kézzel csak utógyújtással szabad indítani;

- Indítókarral történő indítás esetén az indítókart alulról felfelé úgy kell rántani, hogy a kézfej ujjai azonos oldalon legyenek;
- Belső égésű motor indítóköteles indításához csak kifogástalan állapotban levő kötél használható, amit tilos a kézfejre csavarni;
- Indítás után a zárt helyiséget a géppel azonnal el kell hagyni, vagy gondoskodni kell az égéstermékek zárt rendszerű elvezetéséről.

9. Milyen feladatai vannak az erőgép vezetőjének, a kezelőhely elhagyása előtt?

Válasz:

Az erőgép vezetőjének feladata a kezelőhely elhagyása előtt:

- a függesztett (vagy félig függesztett) felemelt munkagép leengedése a talajra;
- az erőgép motorjának leállítása;
- az erőgép rögzítése (kézfékkal vagy más műszaki megoldással);
- a hajtások kikapcsolása;
- az indítókulcs kivétele;
- az erőgép vezetőfülkéjének bezárása.

10. Melyik jogszabály tartalmazza, a veszélyes munkaeszközök listáját?

Válasz:

A veszélyes munkaeszközök listáját a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet 1/a. és 1/b. számú melléklet tartalmazza.

11. Definiálja a veszélyesség fogalmát?

Válasz:

Veszélyes az a létesítmény, munkaeszköz, anyag/keverék, munkafolyamat, technológia (beleértve a fizikai, biológiai, kémiai kóroki tényezők expozíciójával járó tevékenységeket is), amelynél a munkavállalók egészsége, testi épsége, biztonsága megfelelő védelem hiányában károsító hatásnak lehet kitéve, valamint a hatósági felügyelet alá tartozó munkaeszköz.

12. Mi a munkavédelmi üzembe helyezés feltétele?

Válasz:

A munkavédelmi üzembe helyezés feltétele a munkavédelmi szempontú előzetes vizsgálat.

13. Milyen szaktevékenységnek minősül, a munkavédelmi szempontú előzetes vizsgálat?

Válasz:

A munkavédelmi szempontú előzetes vizsgálat, munkabiztonsági és munkaegészségügyi szaktevékenységnek minősül.

14. Milyen gyakorisággal kell a munkáltatónak elvégeznie, a biztonsági felülvizsgálatot?

Válasz:

A biztonságos műszaki állapot megőrzése érdekében időszakos biztonsági felülvizsgálatot a munkáltatónak ötévenként kell elvégeznie, ha jogszabály, szabvány vagy az üzemeltetési dokumentáció ennél gyakoribb felülvizsgálati időszakot nem ír elő.

15. Milyen vizsgálatra van szükség olyan munkaeszköz esetében, amely munkavédelmi üzembe helyezésre nem kötelezett, de annak biztonsága függhet a szerelés körülményeitől?

Válasz:

Olyan munkaeszköz esetében, amely munkavédelmi üzembe helyezésre nem kötelezett, de annak biztonsága függhet a szerelés körülményeitől, a szerelést követően, de még a használatba vétel előtt és minden egyes új telephelyre vagy munkahelyre történő mozgatás után a munkáltató által megbízott - szükséges szakmai képesítéssel, tapasztalattal és gyakorlattal rendelkező - személynek ellenőrző felülvizsgálat keretében meg kell győződnie a biztonságos szerelésről, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos működés feltételeiről és körülményeiről.

16. Mi a célja, az időszakos ellenőrző felülvizsgálatnak?

Válasz:

Időszakos ellenőrző felülvizsgálatot kell végezni annak érdekében, hogy a biztonsági és egészségügyi előírások betartásra kerüljenek, az esetleges károsodások időben észlelhetőek, a megelőző intézkedések bevezethetőek legyenek.

17. Soroljon fel néhány alapvető követelményt, a felülvizsgálatokkal kapcsolatban?

Válasz:

- Az ellenőrző felülvizsgálat elvégzésének módját, valamint az időszakos ellenőrző felülvizsgálatra kötelezett munkaeszközt, a felülvizsgálat gyakoriságát és módját írásban kell meghatározni.
- Figyelembe kell venni az üzemeltetés körülményeit, a munkaeszközt érintő szabványokban foglaltakat és a gyártó által összeállított használati utasítás, üzemeltetési, karbantartási dokumentáció előírásait.
- A leghosszabb felülvizsgálati időszak nem haladhatja meg az öt évet.
- A felülvizsgálat megállapításait, az intézkedéseket jegyzőkönyvben kell rögzíteni, amelyet a következő időszakos ellenőrző felülvizsgálat időpontjáig meg kell őrizni és annak egy példányát - telepített munkaeszköz esetén - a helyszínen kell tartani.
- A legutóbbi időszakos ellenőrző felülvizsgálat elvégzéséről a munkaeszközön elhelyezett, jól látható jelzéssel tájékoztatást kell nyújtani, ha a munkaeszközt a telephelyen kívül használják.

3 A mezőgazdasági munkavégzés speciális szabályai

3.1 Klimatikus viszonyok

A mezőgazdasági munkák többségét szabadban végzik, ezáltal különféle klimatikus hatások (pl.: hideg, meleg) érik a munkavállalókat.

A hőség hatásai különösen megviselik az emberi szervezetet, mellyel összefüggésben munkabalesetek, valamint halálos kimenetű foglalkozási megbetegedések következhetnek be.

A hideg, nedves munkakörnyezetben végzett munka fagyási sérülésekhez, szisztémás hypotermiához vezethet. A hideg munkakörnyezet kedvezőtlen hatásai is elsősorban a szabadban végzett fizikai munka (pl.: állattartó telepeken végzett munka) során érvényesülnek. A kedvezőtlen magas és alacsony hőmérséklet esetén elsősorban megfelelő öltözettel, védőitallal, és gyakoribb pihenő tartásával lehet védekezni. Részletes szabályokat a munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről szóló 3/2002. (II. 8.) SZCSM–EüM együttes rendelet 7. §-a tartalmaz.

3.2 A munka megszervezése

Előfordulhat, hogy egy munkahelyen különböző munkáltatók alkalmazásában álló munkavállalókat egyidejűleg foglalkoztatnak. Ebben az esetben a munkavégzést úgy kell összehangolni, hogy az, az ott dolgozókra és a munkavégzés hatókörében tartózkodókra veszélyt ne jelentsen.

A munkavállalókkal egyértelműen tudatni kell, hogy ki az irányító személy, azaz kinek az utasításait kell betartaniuk. Ez különösen fontos, amikor az irányító személy nem a kialakult gyakorlat szerinti brigádfőnök, rangidős, a munkavállalók korábban nem dolgoztak együtt, nem ismerik egymást, stb.

Az adott munkafeladat biztonságos végrehajtásához biztosítani kell a megfelelő létszámot. A munkavédelemről szóló törvényi előírja, hogy ahol veszély fenyeget, egyedül munkát végezni nem szabad, és ilyen helyre csak erre is kiterjedő oktatásban részesült munkavállalók léphetnek be. Az ilyen feladat pl.: a szarvasmarhák fedeztetése, megfékezése, vagy a fertőtlenítés, stb. (MBSZ 4.3.1.1., 4.9.13., 4.12.2.)

3.3 Elsősegélynyújtás

A munkahelyen – jellegének, elhelyezkedésének, a veszélyforrásoknak, a munkavállalók létszámának, a munkavégzésből és a munkakörnyezetből származó hatások és egészségkárosító kóroki tényezők figyelembevételének, valamint a munka szervezésének megfelelően – biztosítani kell a munkahelyi elsősegélynyújtás tárgyi, személyi és szervezési feltételeit.

A földiken végzett munkák nagy részét a munkavállalók egyedül végzik, így sok esetben a segítségkérés, a segítségnyújtás is nehézkes. Ezért biztosítani kell a gyors, mielőbbi segítségkérés lehetőségét.

A lehető legrövidebb időn belül biztosítani kell a megfelelő orvosi ellátást állat okozta bármely sérülés esetén.

Fél órán belül szakszerű orvosi ellátásban (védőoltásban) kell részesíteni a munkavállalót, akit vipera-marás ért. A vipera-veszélyes körzetbe tartozó munkahelyeken és a szállásokon jól látható módon fel kell tüntetni a szérum tárolására és beadására kijelölt helyet (orvosi rendelőt).

Azonnal orvoshoz kell szállítani a sérültet, ha darázscsípés érte. Lódarázscsípést követően az orvosi ellátásig a csípés által a szervezetbe jutott méreg felszívódásának lassítására, gátlására kell törekedni (pl. a szűrés felett nyomókötés alkalmazásával). A darázscsípésre érzékeny személy a háziorvosa által rendelt gyógyszerét tartsa magánál és adott esetben használja. A sérültnek szeszes italt adni tilos.

Szintén azonnal gondoskodni kell az azonnali orvosi ellátásról, ha a seb földdel szennyeződött. Ennek a veszélye különösen nagy szabadtéri munkavégzéskor bekövetkezett sérülés esetén.

3.4 Növénytermesztés

Gyümölcsfára metszés céljából felmászni, csak zárt metszőollóval és legfeljebb 1 méter magasságig szabad. Pneumatikus metszőollót és motoros láncfűrész fára felmászva használni tilos. A tevékenységet csak a szélhatás várható veszélyeinek figyelembe vételével szabad, továbbá sáros, fagyos, havas időben nem szabad felmászni a fára. Munkagéppel való metszés esetén a gépkezelő védelmére a kezelőhelyen acél védőhálót kell alkalmazni.

Rázógépes betakarítás során a betakarítási munkát csak akkor szabad megkezdeni, ha erre a rázó gép kezelője jelt adott. A betakarításhoz alkalmazott szerelvényen személyt szállítani tilos.

Nyílt felszíni vízből történő vízvétel esetén a szivattyút kellően szilárd talajra kell helyezni, és olyan kezelőállást kell kialakítani, hogy arról a szivattyú kezelője a vízbe ne essen. Az öntözőcsöveket áttelepíteni csak nyomás- és vízmentesítés után szabad. Nyomás alatt a csöveket, szerelvényeket és idomokat megbontani tilos. A vízágyúval történő öntözés irányítására megfelelő szaktudással rendelkező munkavezetőt kell kijelölni. A megengedett üzemi nyomást a mérőműszeren jól láthatóan fel kell tüntetni, és azt üzem közben túllépni nem szabad. A vízágyú csövét a nyomócsővel történő összekötés előtt biztonságos irányba be kell állítani. A vízszugár hatókörzetében, valamint a vízágyú közelében csak akkor szabad bármilyen munkát végezni, ha előtte a nyomócsövet vagy a szivattyút lezárták (megállították), és az irányításra kijelölt személy erre engedélyt adott. A működő berendezést nem szabad felügyelet nélkül hagyni, és a munkaterületet figyelmeztető táblákkal kell megjelölni.

A szennyvízzel öntözött területet jól látható helyeken a következő felirattal ellátott figyelmeztető táblákkal kell megjelölni: „*Szennyvízöntözés, idegeneknek a területre belépni tilos.*” A munkát végző részére a szennyvíz ellen védelmet nyújtó védőeszközt kell biztosítani. A szennyvízzel öntözött telepről védőöltözetet, védőfelszerelést, munkaeszközöket, valamint a telep termékeit kivinni, illetőleg a telep termékeit fogyasztani tilos. Üzemben levő szórókészülék (szórófej stb.) hatókörében tartózkodni tilos. A munkavégzés területén étkezni és dohányozni tilos.

3.4.1 Növényvédelem

A növénytermesztés egyik fontos területe a növényvédelem. A növényvédő szerek expozíciójával nem csak az alkalmazott anyag hígításakor, keverésekor és felhordásakor kell számolni, hanem a kijuttatásakor, továbbá a berendezések karbantartásakor is. A vegyszeres növényvédelmi munkákat (pl.: a csávázott vetőmag kijuttatása, műtrágya szórása) a növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet alapján kell végezni. Ezen anyagok használatakor két fontos határidőt kell figyelembe venni.

Munkaegészségügyi-várákozási idő (m.v.i): az a napokban megadott időtartam, amelyen belül a kezelt területre csak az előírt védőfelszerelésben lehet belépni, illetve amelynek letelte után a kezelt területen védőfelszerelés nélkül lehet tartózkodni vagy munkát végezni. Nullanapos készítmények esetén a kezelt területre a kezelést követő napon érdemes folytatni bármilyen tevékenységet.

Élelmezés-egészségügyi várákozási idő (é.v.i.): az a napokban kifejezett időtartam, amelynek az utolsó növényvédelmi kezelés és a betakarítás között el kell telnie. Egy készítmény élelmezés-egészségügyi várákozási ideje különböző növénykultúrákban eltérő lehet! Azaz figyelembe kell venni, hogy egymás mellett növekvő növények során előfordul, hogy a növényvédő szer nem kizárólag a kezelni kívánt növényre jut.

A növényvédő szert emberek és állatok tartózkodására, valamint élelmiszer és takarmány tárolására szolgáló helyiségtől elkülönítve, illetéktelen személyek által hozzá nem férhető, szilárd – talajvíztől nem veszélyeztetett - aljzatburkolatú helyen tárolható, ahol a talajvíz helyen (a továbbiakban: tároló) és tűz- és robbanásveszélyt kizáró módon szabad tárolni. Munkaterületen növényvédő szer vagy permetlé az egy napi felhasználásra előkészített, zárt csomagolásban, vagy újra visszazárt eredeti csomagolásban, biztonságosan zárható, alkalmi raktárban, tárolóban is tárolható. Az alkalmi raktár, tároló más célra kizárólag az esetleges növényvédő szer szennyeződés maradéktalan eltávolítása után használható.

A növényvédő szeres munka során, illetve annak megkezdése előtt és azt követően nyolc órán belül nem szabad alkoholt fogyasztani. Ettől eltérő előírást a szer engedélyokirata tartalmazhat. Növényvédő szeres munkavégzés közben étkezni, dohányozni tilos. A munkavégzést követően, valamint étkezés előtt alapos kéz- és arcmosás, valamint szájöblítés kötelező. A munkaterület közelében megfelelő tisztálkodó helyet kell kijelölni. A növényvédő szerrel végzett munka során, rövid időn belül elérhető helyen, megfelelő mennyiségű ivóvíz minőségű vizet, tisztálkodási eszközt kell biztosítani.

A növényvédő szerek kiméréséhez, adagolásához, hígításához, töltéséhez, kezeléséhez a raktárban és a munkavégzés helyén feltűnően megjelölt és biztonságos munkaeszközöket kell használni, amelyeket más célra felhasználni nem szabad.

A munkavégzése során növényvédő szerrel közvetlen vagy közvetett kapcsolatba kerülő munkavállaló – ideértve a tömény növényvédő szerrel dolgozó előkészítőt és a felhasználásra kész permetlé vagy kész kiszerelésű készítmény kijuttatóját is – az adott növényvédő szer engedélyokiratában előírt egyéni védőeszközöket köteles viselni. Az engedélyokiratban foglalt további előírás hiányában a növényvédő szer kijuttatását végző személynek munkaruhaként legalább olyan hosszú ujjú felső ruházatot és hosszú szárú nadrágot, zárt cipőt, por és fröccsenés ellen védő szemüveget, illetve megfelelő minőségű védőkesztyűt kell viselnie, amelyet kizárólag permetezések alkalmával használ.

Meg kell akadályozni a növényvédő szer párolgását, csepegését, elfolyását, porlódását, szóródását, véletlen elcserélését, élelmiszerbe/takarmányba keveredését, kezelésre nem szánt talajra/területre/növényzetre/állatra kerülését.

A friss fogyasztásra alkalmas szőlő, gyümölcs, zöldség, valamint zöldségtermelésre szolgáló, növényvédő szerrel kezelt területen a betakarítás időszakában, valamint a növényvédő szerrel kezelt zárt tér bejáratára a terület megközelítésének útvonala mellett, az élelmezés-egészségügyi várákozási időtartamára, szembetűnő helyen, kellő számú, jól látható „Vigyázat! Növényvédő szerrel kezelt terület! Idegeneknek engedély nélkül belépni tilos!” feliratú, vagy ezzel azonos tartalmú táblát kell elhelyezni.

A fóliasátras, üvegházi növénytermesztés fokozott hőterhelést okozhat, de a szellőztetlenség miatt magasabb a veszélyes anyagok belégzéséből eredő mérgezés veszélye is.

Zárt térben automata adagolással működő növényvédelmi gépet, berendezést a kezelés ideje alatt a szakmai felügyeletet ellátó szakember nem hagyhatja őrizetlenül. A preventív kezelésben részesített terményt az élelmezés-egészségügyi várakozási idő leteltéig a kezelés feltüntetésével meg kell jelölni.

3.4.2 Méh vagy darázscsípés

A mezőgazdasági munka (pl.: szőlőszüretelés, szójatáblában gyomtalanítás) során, illetve közterületen takarítás, folyóparton kézi kaszálás közben számítani lehet méh- vagy darázscsípésre.

A méh vagy darázscsípés legtöbbször nemcsak könnyen múló, hanem végzetes kimenetelű egészségkárosodást okozhat. A rovarcsípésekkel mérgeanyag kerül a szervezetbe, ez pedig minden esetben kisebb-nagyobb helyi reakciót, akut gyulladást vált ki. Ha a csípés helyével egybefüggő területen jelentkezik, függetlenül attól, hogy milyen ijesztően néz ki vagy mennyire tartós, nem ad okot aggodalomra.

Ha a rovarcsípést követő két napon belül a távolabbi bőrfelületen kiütések jelentkeznek, illetve légzési, keringési zavar és hasi panaszok lépnek fel, szakorvoshoz kell fordulni, mert ezek allergiás reakcióra utalnak. Legrosszabb esetben a csípés fél órán belül akár anafilaxiás sokkot is okozhat, ami azonnali sürgősségi ellátást igényel. Ilyenkor súlyos hasi görcs, hasmenés, hányás, testszerte megjelenő csalánkiütés, sápadtság, nyelési zavar, szédülés, ájulásérzés, szájban vagy szemben jelentkező duzzanat, köhögés, torokszorító érzés, sípoló vagy nehézlégzés, de akár eszméletvesztés is előfordulhat. Ez azonnali sürgősségi ellátást igényel: be kell adni a combizomba a betegnél lévő életmentő adrenalin injekciót (ha már tud az allergiájáról, általában magánál hordja), és azonnal mentőt kell hívni.

Szintén veszélyt jelent, ha valaki véletlenül lenyeli a darazsat vagy a méhet. A szájban, garatban kialakuló duzzanat ugyanis elzárhatja a felső légutakat és légzési nehézséget, akár fulladást okozhat, így mérlegelés helyett azonnal ki kell hívni a mentőt! Az allergiás reakciók a csípést követően később, 48 órán belül is jelentkezhetnek, ilyen esetben is feltétlenül fel kell keresni allergológus szakorvost.

Sajnos olyan teszt egyelőre nem létezik, ami már a csípést megelőzően kimutatná a rovarméreg allergiát, illetve azt, hogy csípés esetén ki milyen tünetet fog produkálni. Egyes esetekben a munkavállaló az első, tünetmentes csípés után válik érzékennyé a mérgeanyagra, és az ismételt rovarszúrás allergiás reakciót indíthat el.

A méh- és darázscsípés megelőzése érdekében szükséges munkáltatói teendők és javaslatok:

- A méh- vagy darázscsípés veszélyével érintett munkaterületeken végzett munkák előtt a munkáltatók tájékoztassanak a rovarcsípés kezelésével kapcsolatban a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosánál. Különösen fontos ez a rovarméregre érzékenyek esetében.
- A munkáltatónak a munkavállalók által végzett munkafolyamatokat és munkaterületeket elemezve fel kell tárni mindazon lehetséges élőhelyeket illetve veszélyes körülményeket, amelyek méh/darázs általi hirtelen támadást eredményez.

A munkavállalók egészségének és biztonságának védelme érdekében *intézkedéseket* kell tenni, különösen ott, ahol a munkaterület járművel történő megközelíthetősége korlátozott.

- A munkaterületeken indokolt *kerülni az egyedül végzett munkát*, hogy időben felismerésre kerüljön az esetleges rosszullét.

Segítség hívásra mindig legyen *mobiltelefon* a munkaterületen. Ellenőrizni kell, hogy van-e térerő. Ha nincs, akkor ki kell deríteni a legközelebbi pontot, és ezt közölni kell a dolgozókkal.

- Az *elsősegélynyújtókat* ki kell képezni a sérülések azonosítására és kezelésére.
- A munkáltatónak, munkairányítónak, illetve az elsősegélynyújtónak tudnia kell, hogy hol van a *legközelebbi egészségügyi létesítmény*, amelyben az *anafilaxiás sokk* elkerülésére szolgáló injekció rendelkezésre áll.
- A munkáltatónak a *munkavédelmi oktatás során* – a foglalkozás-egészségügyi szolgálat felvilágosítása és tanácsai alapján – a munkavállalókkal meg kell ismertetni a méh/darázscsípés veszélyeit és a szükséges megelőző intézkedéseket.
- A munkavállalók figyelmét fel kell hívni arra, hogy *figyeljenek egymásra*, a rovarcsípés esetén a munkát azonnal hagyják abba és igényeljék az elsősegélynyújtást vagy az orvosi ellátást. Nem szabad a sérültet magára hagyni, még ha rögtön életveszélyes tünetek nem is jelentkeznek nála. Tapasztalat szerint a jóindulatú munkatársak gyakran árnyékos, félreeső helyre küldték pihenni a sérültet, később már eszméletlen állapotban találtak rá illetve elhunyt a dolgozó.
- Ha valaki tudja magáról, hogy *érzékeny* a méh vagy darázscsípésre, vigye magával az allergiás reakció megelőzését/csökkentését szolgáló gyógyszerét, illetve injekciót.
Ennek hiányában ne kezdje meg a munkavégzést!
- A munkavállalók hordjanak *zárt ruházatot és zárt cipőt*. Az élénk színű ruhák – mint a sárga, piros – viselése nem javasolt.
- A munkavállalókat tájékoztatni kell, hogy indokolatlanul ne bolygassák a növényzetet. Nem szabad fa-, szikla- vagy mesterséges üregekbe nyúlni, hiszen a darazsak szívesen építik a fészkeiket e helyekre.
- Ha megjelenik egy-egy méh vagy darázs a közelben, a munkavállalók igyekezzenek megőrizni a nyugalmaikat, a hadonászás csak ingerli a rovarokat.
- Ha van rá lehetőség, az élelmiszereket a veszélyes időszakban inkább zárt térben (pihenőhelyen) fogyasszák el. Fogyasztás előtt mindig ellenőrizték az italt, hogy nem került-e bele rovar.
- Gépjárműbe történő beszállás előtt ellenőrizni kell, hogy nincs-e a kocsitérben méh vagy darázs.

3.4.3 Mustgáz

A mustgáz a szüreti időszakban minden évben több, akár halállal végződő baleset előidézője, pedig a tragédiák megfelelő körülményekkel és elővigyázatossággal megelőzhetők lennének.

A közhiedelemmel ellentétben ez a gáz nem mérgező, azonban kiszorítva a levegőből az oxigént fulladást okoz. Nagy mennyiségben keletkezik szerves anyagok, cukortartalmú növények és gyümölcsök erjedése során is.

A must erjedése közben mustgáz, vagyis - színtelen, szagtalan, a levegőnél körülbelül másfélszer nehezebb - szén-dioxid (CO₂) keletkezik, ami a levegőt kiszorítva a pincék, üregek, helyiségek alján terül el és rossz szellőzési viszonyok között a padlószintről indulva felhalmozódik. Kis koncentrációban a légzőközpontot izgatja, nagyobb koncentrációban az oxigénhiány miatt fulladást okoz. Emiatt a must forrása alatt a pincébe belépni az óvintézkedések betartásával, és csak alapos átszellőztetést követően lehet.

A gázérzékelő riasztók felszerelésén túl a tragédiák megelőzésére a pinceajtó nyitására rendelt, reteszelte mesterséges szellőző rendszer használata ad megfelelő megoldást.

Önmagában az úgynevezett „gyertyapróba” alkalmazása nem tekinthető megbízhatónak! A gyertyapróba lényege az, hogy a pincébe égő gyertyával mennek le, ha ez elalszik, akkor ott feltehetően nagy koncentrációban mustgáz van jelen. Ilyenkor haladéktalanul vissza kell fordulni, illetve el kell hagyni a helyiséget.

A gyertya lángja általában csak 14%-os CO₂ tartalom esetén alszik el, ezzel szemben egy ember 9% CO₂ tartalmú légtérben történő 5-10 perces tartózkodás alatt halálos fulladást, mérgezést szenvedhet. A 20% CO₂ tartalmú légtér pedig azonnali halált okozhat.

Megfelelő szellőzés kialakításával, valamint a hordók nagy térben történő elhelyezésével elkerülhető, hogy felhalmozódjon az erjedés közben keletkező szén-dioxid. Javasolt a must forrásának idejére „Figyelem, mustgáz veszély!” feliratot is elhelyezni a pince bejáratára mások figyelmeztetése céljából.

3.5 Állattenyésztés

Az állattenyésztési munkákat alapvetően meghatározza az állatok viselkedése, melyet alapvetően befolyásolnak **az alábbi tényezők:**

- Az egyes fajokat eltérő viselkedés jellemzi (pl. a bikák a hátsó patáikkal rúgnak, míg a szarvas esetleg felemelkedik és a mellső patáival lefelé csap).
- Az állatok érzékenyek a zajra, fényre, árnyékra stb. (Pl.: A bikák látóterük eredményeként izgatottá válhatnak „vak” foltokban történő váratlan mozgások hatására.) Az állatok legfőképpen zajra érzékenyek, különösen magas frekvenciákon, és izgatottá válhatnak az egyébként normális hangokra is, mint pl. kapuk zörgése, hangos emberi hang vagy kiabálás.
- Az állatok attól függően reagálnak, hogy milyenek érzékelik az ember szándékait. (pl.: a legtöbb nőstény állat, mint a tehenek, a kocák és a szarvasok, támadni fognak, ha úgy vélik, hogy a kicsinyeiket fenyegetik.)
- Fenyítés során az állatok magukat próbálják védeni.
- A hosszú ideig tartó elszigeteltség zárkózottá és félénkké teszi az állatokat, és gyakran megtámadnak bárkit, aki feléjük közeledik. A túlsúlyfolság izgatottá és nyugtalanná teheti az állatot.

Ezeket a tényezőket az állatokkal való munkavégzés során figyelembe kell venni.

3.5.1 Általános szabályok

Az állattartó telepre – az oda beosztottak kivételével – belépni és ott tartózkodni, csak a munkahelyi vezető engedélyével és szakképzett kísérő jelenlétében szabad. Az állattartó telepen fekete-fehér rendszerű öltöző-, mosdóhelyiséget kell létesíteni. A munkahely megközelítése és elhagyása ezeken keresztül történjen. Az állatorvos utasításainak és előírásainak betartása kötelező. A nyugtalan, ideges állatot csak az állat megnyugtatása után szabad megközelíteni. A karámok, a legelőhöz vezető felhajtó utak, illetve kifutók az állatfajnak megfelelő méretű, biztonságot nyújtó, az állatok kitörését megakadályozó kerítéssel legyenek körülvéve. Szabadon, kötetlenül lévő nagytestű állatok (szarvasmarha, ló) között egyedül egy személynek nem szabad tartózkodnia.

Az állatok körmözése, agyazása vagy szarvtalanítása olyan tevékenységek, amelyek számos sérülésnek lehetnek okozói, emiatt ezeket az állat gondozója jelenlétében kell végezni. Ezeket a munkákat csak megfelelő jártassággal rendelkező személy (pl. az állategészségügyi szaksegéd) végezheti 1 fő segítővel, orrhurokkal tökéletesen rögzített állaton, illetve – szarvasmarha esetén – kalodában. Ezen tevékenységet végzők megfelelő erőnléte rendkívül fontos, hogy kezelni tudjanak egy izgatott állatot.

Az állatok mozgatása biztonságos segédeszközökkel (terelőfa, terelőlap, villamos ösztöke, orrcsiptető, vezetőrúd, vezetőkötel stb.) történjen. A vezetőköteleket nem szabad kézre csavarni, mert ha az állat kitör,

nagy a veszélye annak, hogy maga után húzza, vagy megtiporja vezetőjét. A nagytestű állatok vezetésénél, hajtásánál védőlábbelit kell viselni. A lovak vezetésénél védősisak is szükséges. Az állatokat nem szabad ütlegelni (fenyíteni), kivéve a veszély elhárításának esetét. Az állatok mozgatása során kerülni kell a nagy zajt, kiabálást. Az állatok egyedi kezelésének biztonságos körülményeit ki kell alakítani és gondoskodni kell rögzítő berendezésről (kaloda, oltófolyosó, lekötő berendezés, stb.).

A kezelhetetlen és rosszindulatú állatot ki kell selejtezni az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvényben foglaltak szerint. A kiselejtezés végrehajtásáig, az állat állásánál a következő szövegű figyelmeztető táblát kell elhelyezni: „Vigyázat, harapós” vagy „Vigyázat, rúgós”.

Rúgós, illetve harapós állatok állásait védőkorláttal kell egymástól elválasztani. A rúgós, illetve harapós ló farkába vagy sörényébe piros jelzőszalagot kell kötni. A harapós állatra, mozgatasakor szájkosarat kell helyezni.

A különböző állatfajták tenyésztésére vonatkozó részletes szabályokat az MBSZ tartalmazza.

3.5.2 Állatok szállítása

Élő állatok szállítására a következők miatt kerülhet sor: egyik gazdaságból a másik gazdaságba; tenyésztési célra; értékesítésre vagy levágásra. Az állatok szállítása során alapvető érdek, hogy az állatot ne érje sérülés, hiszen az az állatnak szenvedést okoz, továbbá a gazdának értékcsökkenést, veszteséget okoz. A szállítás során az állatok fokozott stresszhatásnak vannak kitéve, ami negatív hatással van a kezelhetőségükre, ami a balesetek valószínűségét növeli. Egy beteg állatnál történő segítségnyújtáskor, a munkavállaló megsérülhet, ha az állat hirtelen mozdulatot tesz, vagy kiszámíthatatlanul viselkedik. Az állatoknak történő segítségnyújtáskor nagyon gyakoriak a rúgás, dőfés, harapás vagy összezúzás által okozott sérülések.

Az állatok kitörésének megakadályozására terelőfolyosókat kell alkalmazni, aminek felépítése, kialakítása meg kell, hogy akadályozza az állatok kiugrását is. Ha a terelőfolyosóban állatok vannak, akkor a terelőfolyosóba bemászni, behajolni, benyúlni balesetveszélyes, mert az állat a korláthoz odaszoríthatja, vagy más sérüléseket okozhat.

Az állatok szállító járműre rakodásához használt állatfelhajtóra vonatkozó főbb előírások:

- legyen alkalmas mind a far-, mind az oldalrakodáshoz. A vontatható állatfelhajtó csak farrakodásra alkalmazható;
- az állatfelhajtó – 1,0–1,4 m magas szállító jármű padozatot figyelembe véve – korláttal ellátott, 4,0–4,5 m hosszú, 1,5 m széles állatfolyosóból és a d) pont szerinti 0,5 m széles személyfolyosóból álljon;
- ha az állatfelhajtó korlátja és a jármű oldal- vagy hátsó fala közötti távolság 0,3 m-nél nagyobb, akkor ide korlátot vagy hézagzárót kell alkalmazni;
- ha az állatok fel- vagy lehajtása a személyzet egyidejű mozgásával történik, akkor az állatfelhajtót állat- és személyfolyosóra kell osztani és a kettőt gépfonattal borított korláttal vagy más biztonságos módon kell elhatárolni egymástól;

- az állatfelhajtó padlózata csúszásgátló kialakítású legyen, fából készült állatfelhajtón 0,3 m-enként merőlegesen felerősített 0,033 x 0,048 m-es keresztmetszetű bordázattal kell ellátni, a padozat teljes szélességében. A padozaton 0,01 m-nél szélesebb rések nem lehetnek.
- Az áthidaló legalább 0,5 m-es szakasza a járművön fekszen fel; az áthidalón, valamint annak csatlakozásánál 0,01 m-nél szélesebb rés ne legyen.
- az állatfelhajtó kialakítása tegye lehetővé a rendszeres tisztíthatóságot és fertőtleníthetőséget.
- A szállító járműről a lehajtás során tilos az állatokat leugratni.

Az állatfelhajtók kialakításakor lehetőség szerint kerülni kell: az éles görbületeket; a meredek lejtőket; és a rakodási rámpák 15°-ot meghaladó meredekségi szöget. Ügyelni kell arra, hogy az állatokat a lehető legrövidebb tartózkodjanak a járműben, ez csökkenti a zavartságát, nyugtalanságát.

3.5.2.1 Szarvasmarha és ló szállítása

Az állatok felhajtási területén a gyalogosan közlekedők részére az elszabadult állatok ellen védelmet nyújtó, erős korláttal elhatárolt védőterület legyen.

A szállítóeszközökbe csak akkor szabad megkezdeni az állatok berakását, ha a szállítandó állatok csoportja már teljes. A hím állatokat (bikákat, méneket) külön csoportba kell rakni. A vegyes szállítmányt úgy kell összeállítani, hogy az ökrök (heréltek) a tehenekkel (kancákkal) kerüljenek egy csoportba. Ha a szállítmány nagysága megengedi, az állatokat nemenként szétválasztva kell berakni a szállítóeszközökbe.

Az állatokat a szállítóeszközön két oldalról ki kell kötni. A berakást (rögzítést, kikötést) folyamatosan kell végezni. Vasúti szállítás esetén az állatokat úgy kell elhelyezni, hogy a kísérő közöttük biztonságosan közlekedhessen. Lovakat csak kötőféken szabad vezetni, legfeljebb négyesével összekötve.

A veszélyes (nyugtalan, támadóan viselkedő, szilaj, rúgós, harapós) állatok vezetését és mozgását csak az arra kijelölt, kioktatott személyek végezhetik. A támadó viselkedésű szarvasmarha (bika) vezetését két vezetőnek az állat két oldalán elhelyezkedve kell végeznie, az orrkarikába kapcsolt vezetőrudddal és a fejre erősített, feszesen tartott kötéllal. Orrkarika vagy orrcsipesz nélkül a veszélyes állatot csak lábkötéssel szabad vezetni. A támadó viselkedésű (nyugtalan, szilaj, rúgós, harapós) állatokat a vasúti kocsiba rakásig elkülönítve és biztonságosan kikötve kell várakoztatni, a vasúti kocsiban úgy kell elhelyezni, hogy az állat magában és más állatban kárt ne tehessen. A kocsi másik oldalában csak nyugodt természetű állatot szabad elhelyezni. Veszélyes állatok szállítását a szállítási okmányokon jól láthatóan, feltűnő színnel jelezni kell.

3.5.2.2 Sertés, juh, borjú szállítása

Egy személyre 10 db sertésnél nagyobb csoportot nem szabad bízni. A sertések rakodóra történő felhajtásához terelőlapot kell használni. A rendszeres juhátvevő helyeken ivartalanított vagy vazektomizált vezető kos (vezérürü) tartása kötelező.

Kétrészes vasúti kocsiknál a sertések és juhok felső rekeszbe való be-, illetve onnan történő kirakását csak oldalráccsal ellátott, rakodó kerek híd alkalmazásával szabad végezni. Az a személy, aki a vasúti kocsiban az állatok közé bemegy, fellökés ellen védő-terelődeszkát használjon.

Önellenőrző kérdések

(A mezőgazdasági munkavégzés speciális szabályai)

1. Melyik jogszabály tartalmaz részletes szabályokat, a munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről?

Válasz:

3/2002. (II. 8.) SZCSM–EüM együttes rendelet 7. §-a

2. Említsen néhány mezőgazdasági munka során előforduló sérülési forrást, azokkal kapcsolatos fontos tudnivalót!

Válasz:

- Viperamarás - Fél órán belül szakszerű orvosi ellátásban (védőoltásban) kell részesíteni a munkavállalót, akit viperamarás ért. A viperaveszélyes körzetbe tartozó munkahelyeken és a szállásokon jól látható módon fel kell tüntetni a szérum tárolására és beadására kijelölt helyet (orvosi rendelőt).
- Méh és darázscsípés - Azonnal orvoshoz kell szállítani a sérültet, ha darázscsípés érte. Lódarázscsípést követően az orvosi ellátásig a csípés által a szervezetbe jutott mérreg felszívódásának lassítására, gátlására kell törekedni (pl. a szűrés felett nyomókötés alkalmazásával). A darázscsípésre érzékeny személy a háziorvosa által rendelt gyógyszertartsa magánál és adott esetben használja. A sérültnek szeszes italt adni tilos.
- Állat okozta sérülések - A lehető legrövidebb időn belül biztosítani kell a megfelelő orvosi ellátást állat okozta bármely sérülés (pl. harapás) esetén.
- Rovar vagy bogár lenyelése – A rovarcsípés hatására a szájban, garatban kialakuló duzzanat elzárhatja a felső légutakat és légzési nehézséget, akár fulladást okozhat, így mérlegelés helyett azonnal ki kell hívni a mentőt!
- Földdel szennyeződő seb - Szintén azonnal gondoskodni kell az azonnali orvosi ellátásról, ha a seb földdel szennyeződött. Ennek a veszélye különösen nagy szabadtéri munkavégzéskor bekövetkezett sérülés esetén.

3. Miért van kiemelt jelentősége az elsősegélynyújtás megszervezésének, a mezőgazdasági munkák során?

Válasz:

A munkahelyen - jellegének, elhelyezkedésének, a veszélyforrásoknak, a munkavállalók létszámának, a munkavégzésből és a munkakörnyezetből származó hatások és egészségkárosító körülmények figyelembevételének, valamint a munka szervezésének megfelelően - biztosítani kell a munkahelyi elsősegélynyújtás tárgyi, személyi és szervezési feltételeit.

A földeken végzett munkák nagy részét a munkavállalók egyedül végzik, így sok esetben a segítségkérés, a segítségnyújtás is nehézkes. Ezért biztosítani kell a gyors, mielőbbi segítségkérés lehetőségét.

4. Soroljon fel néhány, növénytermesztéssel kapcsolatos alapvető munkavédelmi követelményt, előírást!

Válasz:

- Gyümölcsfára metszés céljából felmászni, csak zárt metszőollóval és legfeljebb 1 méter magasságig szabad.
- Pneumatikus metszőollót és motoros láncfűrész fára felmászva használni tilos.
- Sáros, fagyos, havas időben nem szabad felmászni a fára.
- Munkagéppel való metszés esetén a gépkezelő védelmére a kezelőhelyen acél védőhálót kell alkalmazni.
- Rázógépes betakarítás során a betakarítási munkát csak akkor szabad megkezdeni, ha erre a rázógép kezelője jelt adott. A betakarításhoz alkalmazott szerelvényen személyt szállítani tilos.

5. Milyen alapvető előírásokat tud említeni, a növények öntözésével kapcsolatban?

Válasz:

- Nyílt felszíni vízből történő vízvétel esetén a szivattyút kellően szilárd talajra kell helyezni, és olyan kezelőállást kell kialakítani, hogy arról a szivattyú kezelője a vízbe ne essen.
- Az öntözőcsöveket áttelepíteni csak nyomás- és vízmentesítés után szabad.
- Nyomás alatt a csöveket, szerelvényeket és idomokat megbontani tilos.
- A vízágyúval történő öntözés irányítására megfelelő szaktudással rendelkező munkavezetőt kell kijelölni.
- A megengedett üzemi nyomást a mérőműszeren jól láthatóan fel kell tüntetni, és azt üzem közben túllépni nem szabad.
- A vízágyú csövet a nyomócsővel történő összekötés előtt biztonságos irányba be kell állítani.
- A vízszugár hatókörzetében, valamint a vízágyú közelében csak akkor szabad bármilyen munkát végezni, ha előtte a nyomócsövet vagy a szivattyút lezárták (megállították), és az irányításra kijelölt személy erre engedélyt adott.
- A működő berendezést nem szabad felügyelet nélkül hagyni, és a munkaterületet figyelmeztető táblákkal kell megjelölni.

6. Milyen alapvető előírásokat tud említeni a szennyvízzel történő öntözéssel kapcsolatban?

Válasz:

- A szennyvízzel öntözött területet jól látható helyeken a következő felirattal ellátott figyelmeztető táblákkal kell megjelölni: „Szennyvízöntözés, idegeneknek a területre belépni tilos.”
- A munkát végző részére a szennyvíz ellen védelmet nyújtó védőeszközt kell biztosítani.
- A szennyvízzel öntözött telepről védőöltözetet, védőfelszerelést, munkaeszközöket, valamint a telep termékeit kivinni, illetőleg a telep termékeit fogyasztani tilos.
- Üzemben levő szórókészülék (szórófej stb.) hatókörében tartózkodni tilos.
- A munkavégzés területén étkezni és dohányozni tilos.

7. Melyik jogszabály rendelkezik a vegyszeres növényvédelmi munkák, növényvédelmi tevékenységről?

Válasz:

A vegyszeres növényvédelmi munkákat (pl.: a csávázott vetőmag kijuttatása, műtrágya szórása) a növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet alapján kell végezni.

8. Melyik két fontos határidőt kell figyelembe venni, a növényvédő szerekkel végzett munkálatok során?

Válasz:

- **Munkaegészségügyi-várakozási idő (m.v.i):**

Az a napokban megadott időtartam, amelyen belül a kezelt területre csak az előírt védőfelszerelésben lehet belépni, illetve amelynek letelte után a kezelt területen védőfelszerelés nélkül lehet tartózkodni vagy munkát végezni.

- **Élelmezés-egészségügyi várakozási idő (é.v.i.):**

Az a napokban kifejezett időtartam, amelynek az utolsó növényvédelmi kezelés és a betakarítás között el kell telnie.

9. Milyen alapvető előírásokat tud említeni a növényvédő szerek tárolásával kapcsolatban?

Válasz:

- A növényvédő szert emberek és állatok tartózkodására, valamint élelmiszer és takarmány tárolására szolgáló helyiségtől elkülönítve, illetéktelen személyek által hozzá nem férhető, szilárd - talajvíztől nem veszélyeztetett - aljzatburkolatú helyen tárolható;
- Tűz- és robbanásveszélyt kizáró módon szabad tárolni;
- Munkaterületen növényvédő szer vagy permetlé az egy napi felhasználásra előkészített, zárt csomagolásban, vagy újra visszazárt eredeti csomagolásban, biztonságosan zárható, alkalmi raktárban, tárolóban is tárolható.
- Alkalmi raktár, tároló más célra kizárólag az esetleges növényvédő szer szennyeződés maradvékktan eltávolítása után használható.

10. Milyen alapvető személyi higiéniai előírásokat kell betartani, növényvédő szerekkel végzett munka során?

Válasz:

- A növényvédő szeres munka során, illetve annak megkezdése előtt és azt követően nyolc órán belül nem szabad alkoholt fogyasztani. Ettől eltérő előírást a szer engedélyokirata tartalmazhat.
- Növényvédő szeres munkavégzés közben étkezni, dohányozni tilos.
- A munkavégzést követően, valamint étkezés előtt alapos kéz- és arcmosás, valamint szájöblítés kötelező.
- A munkaterület közelében megfelelő tisztálkodó helyet kell kijelölni.
- A növényvédő szerrel végzett munka során, rövid időn belül elérhető helyen, megfelelő mennyiségű ivóvíz minőségű vizet, tisztálkodási eszközt kell biztosítani.

11. Milyen egyéni védőeszközöket köteles viselni az a munkavállaló, aki munkavégzése során közvetlen vagy közvetett kapcsolatba kerülő növényvédő szerrel?

Válasz:

A munkavégzése során növényvédő szerrel közvetlen vagy közvetett kapcsolatba kerülő munkavállaló (ideértve a tömény növényvédő szerrel dolgozó előkészítőt és a felhasználásra kész permetlé vagy kész kiszerelésű készítmény kijuttatóját is) az adott növényvédő szer engedélyokiratában előírt egyéni védőeszközöket köteles viselni.

Az engedélyokiratban foglalt további előírás hiányában a növényvédő szer kijuttatását végző személynek munkaruhaként legalább olyan hosszú ujjú felső ruházatot és hosszú szárú nadrágot, zárt cipőt, por és fröccsenés ellen védő szemüveget, illetve megfelelő minőségű védőkesztyűt kell viselnie, amelyet kizárólag permetezések alkalmával használ.

12. A méh- és darázscsípés megelőzése érdekében, melyek a szükséges munkáltatói teendők?

Válasz:

A méh- és darázscsípés megelőzése érdekében szükséges munkáltatói teendők és javaslatok:

- A méh- vagy darázscsípés veszélyével érintett munkaterületeken végzett munkák előtt a munkáltatók tájékozódjanak a rovarcsípés kezelésével kapcsolatban a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosánál.
- A munkáltatóknak a munkavállalók által végzett munkafolyamatokat és munkaterületeket elemezve fel kell tárni mindazon lehetséges élőhelyeket illetve veszélyes körülményeket, amelyek méh/darázs általi hirtelen támadást eredményez.
- A munkavállalók egészségének és biztonságának védelme érdekében intézkedéseket kell tenni, különösen ott, ahol a munkaterület járművel történő megközelíthetősége korlátozott.
- A munkaterületeken indokolt kerülni az egyedül végzett munkát, hogy időben felismerésre kerüljön az esetleges rosszullét.
- Segítség hívásra mindig legyen mobiltelefon a munkaterületen. Ellenőrizni kell, hogy van-e térerő. Ha nincs, akkor ki kell deríteni a legközelebbi pontot, és ezt közölni kell a dolgozókkal.
- Az elsősegélynyújtókat ki kell képezni a sérülések azonosítására és kezelésére.
- A munkáltatónak, munkairányítónak, illetve az elsősegélynyújtónak tudnia kell, hogy hol van a legközelebbi egészségügyi létesítmény, amelyben az anafilaxiás sokk elkerülésére szolgáló injekció rendelkezésre áll.
- A munkáltatóknak a munkavédelmi oktatás során – a foglalkozás-egészségügyi szolgálat felvilágosítása és tanácsai alapján – a munkavállalókkal meg kell ismertetni a méh/darázscsípés veszélyeit és a szükséges megelőző intézkedéseket.
- A munkavállalók figyelmét fel kell hívni arra, hogy figyeljenek egymásra, a rovarcsípés esetén a munkát azonnal hagyják abba és igényeljük az elsősegélynyújtást vagy az orvosi ellátást.
- Nem szabad a sérültet magára hagyni, még ha rögtön életveszélyes tünetek nem is jelentkeznek nála. Tapasztalat szerint a jóindulatú munkatársak gyakran árnyékos, félreeső helyre küldték pihenni a sérültet, később már eszméletlen állapotban találtak rá illetve elhunyt a dolgozó.
- Ha valaki tudja magáról, hogy érzékeny a méh vagy darázscsípésre, vigye magával az allergiás reakció megelőzését/csökkentését szolgáló gyógyszert, illetve injekciót. Ennek hiányában ne kezdje meg a munkavégzést!

- A munkavállalók hordjanak zárt ruházatot és zárt cipőt. Az élénk színű ruhák – mint a sárga, piros – viselése nem javasolt.
- A munkavállalókat tájékoztatni kell, hogy indokolatlanul ne bolygassák a növényzetet.
- Nem szabad fa-, szikla- vagy mesterséges üregekbe nyúlni, hiszen a darazsak szívesen építik a fészkeiket e helyekre.
- Ha megjelenik egy-egy méh vagy darázs a közelben, a munkavállalók igyekezzenek megőrizni a nyugalmukat, a hadonászás csak ingerli a rovarokat.
- Ha van rá lehetőség, az élelmiszereket a veszélyes időszakban inkább zárt térben (pihenőhelyen) fogyasszák el. Fogyasztás előtt mindig ellenőrizték az italt, hogy nem került-e bele rovar.
- Gépjárműbe történő beszállás előtt ellenőrizni kell, hogy nincs-e a kocsitérben méh vagy darázs.

13. Milyen főbb tulajdonságai, veszélyei vannak a „mustgáznak”?

Válasz:

- A közhiedelemmel ellentétben ez a gáz nem mérgező, azonban kiszorítva a levegőből az oxigént fulladást okoz.
- Nagy mennyiségben keletkezik szerves anyagok, cukortartalmú növények és gyümölcsök erjedése során is.
- A mustgáz, a must erjedése közben keletkező, színtelen, szagtalan, a levegőnél körülbelül másfélszer nehezebb gáz (szén-dioxid - CO₂)
- A levegőt kiszorítva a pincék, üregek, helyiségek alján terül el és rossz szellőzési viszonyok között a padlószintről indulva halmozódik fel.
- Kis koncentrációban a légzőközpontot izgatja, nagyobb koncentrációban az oxigénhiány miatt fulladást okoz.
- A must forrása alatt a pincébe belépni az óvintézkedések betartásával, és csak alapos átszellőztetést követően szabad.

14. Milyen módon lehet védekezni, a „mustgáz” okozta veszélyek ellen?

Válasz:

- A gázérzékelő riasztók felszerelése.
- A pinceajtó nyitásához rendelt, reteszelt mesterséges szellőző rendszer használata.
- Megfelelő szellőzés kialakításával, valamint a hordók nagy térben történő elhelyezésével elkerülhető, hogy felhalmozódjon az erjedés közben keletkező szén-dioxid.
- Javasolt a must forrásának idejére „Figyelem, mustgáz veszély!” feliratot is elhelyezni a pince bejáratára mások figyelmeztetése céljából.
- „Gyertyapróba” alkalmazása (nem tekinthető megbízhatónak!)

15. Miért nem tekinthető önmagában megbízhatónak, az úgynevezett „gyertyapróba” alkalmazása, a mustgáz elleni védekezés során?

Válasz:

A gyertyapróba lényege az, hogy a pincébe égő gyertyával mennek le, ha ez elalszik, akkor ott feltehetően nagy koncentrációban mustgáz van jelen.

Ilyenkor haladéktalanul vissza kell fordulni, illetve el kell hagyni a helyiséget.

A gyertya lángja általában csak 14%-os CO₂ tartalom esetén alszik el, ezzel szemben egy ember 9% CO₂ tartalmú légtérben történő 5-10 perces tartózkodás alatt halálos fulladást, mérgezést szenvedhet. A 20% CO₂ tartalmú légtér pedig azonnali halált okozhat.

16. Az állatok viselkedése, milyen módon befolyásolhatja az állattenyésztési munkákat?

Válasz:

Az állattenyésztési munkákat alapvetően meghatározza az állatok viselkedése, melyet alapvetően befolyásolnak az alábbi tényezők:

- Az egyes fajokat eltérő viselkedés jellemzi (pl. a bikák a hátsó patáikkal rúgnak, míg a szarvas esetleg felemelkedik és a mellső patáival lefelé csap).
- Az állatok érzékenyek a zajra, fényre, árnyékre stb. (Pl.: A bikák látóterük eredményeként izgatottá válhatnak „vak” foltokban történő váratlan mozgások hatására.)
- Az állatok legfőképpen zajra érzékenyek, különösen magas frekvenciákon. Izgatottá válhatnak az egyébként normális hangokra is, mint pl. kapuk zörgése, hangos emberi hang vagy kiabálás.
- Az állatok attól függően reagálnak, hogy milyennek érzékelik az ember szándékait. (pl.: a legtöbb nőtény állat, mint a tehenek, a kocák és a szarvasok, támadni fognak, ha úgy vélik, hogy a kicsinyeiket fenyegetik.)
- Fenyítés során az állatok magukat próbálják védeni.
- A hosszú ideig tartó elszigeteltség zárkózottá és félénkké teszi az állatokat, és gyakran megtámadnak bárkit, aki feljük közeledik.
- A túlsúlyfolság izgatottá és nyugtalanná teheti az állatot.

17. Milyen általános szabályok vonatkoznak, az állattartó telepekre?

Válasz:

- Az állattartó telepre – az oda beosztottak kivételével – belépni és ott tartózkodni, csak a munkahelyi vezető engedélyével és szakképzett kísérő jelenlétében szabad.
- Az állattartó telepen fekete-fehér rendszerű öltöző-, mosdóhelyiséget kell létesíteni. A munkahely megközelítése és elhagyása ezeken keresztül történjen.
- Az állatorvos utasításainak és előírásainak betartása kötelező.
- A nyugtalan, ideges állatot csak az állat megnyugtatása után szabad megközelíteni.
- A karámok, a legelőhöz vezető felhajtó utak, illetve kifutók az állatfajnak megfelelő méretű, biztonságot nyújtó, az állatok kitörését megakadályozó kerítéssel legyenek körülvéve.
- Szabadon, kötetlenül lévő nagytestű állatok (szarvasmarha, ló) között egyedül egy személynek nem szabad tartózkodnia.

18. Melyik jogszabályban foglaltak szerint kell „selejtezni”, a kezelhetetlen és rosszindulatú állatokat?

Válasz:

A kezelhetetlen és rosszindulatú állatot ki kell selejtezni az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvényben foglaltak szerint.

19. Milyen főbb előírások vonatkoznak, az állatok szállító járműre rakodásához használt állatfelhajtóra vonatkozóan?

Válasz:

Az állatok szállító járműre rakodásához használt állatfelhajtóra vonatkozó főbb előírások:

- Legyen alkalmas mind a far-, mind az oldalrakodáshoz.
- A vontatható állatfelhajtó csak farrakodásra alkalmazható;
- Az állatfelhajtó – 1,0–1,4 m magas szállító jármű padozatot figyelembe véve – korláttal ellátott, 4,0–4,5 m hosszú, 1,5 m széles állatfolyosóból és 0,5 m széles személyfolyosóból álljon;
- Ha az állatfelhajtó korlátja és a jármű oldal- vagy hátsó fala közötti távolság 0,3 m-nél nagyobb, akkor ide korlátot vagy hézagzárót kell alkalmazni;
- Ha az állatok fel- vagy lehajtása a személyzet egyidejű mozgásával történik, akkor az állatfelhajtót állat- és személyfolyosóra kell osztani és a kettőt gépfonattal borított korláttal vagy más biztonságos módon kell elhatárolni egymástól;
- Az állatfelhajtó padlózata csúszásgátló kialakítású legyen, fából készült állatfelhajtón 0,3 m-enként merőlegesen felerősített 0,033 x 0,048 m-es keresztmetszetű bordázattal kell ellátni, a padozat teljes szélességében. A padozaton 0,01 m-nél szélesebb rések nem lehetnek.
- Az áthidaló legalább 0,5 m-es szakasza a járművön feküdjön fel; az áthidalón, valamint annak csatlakozásánál 0,01 m-nél szélesebb rés ne legyen.
- Az állatfelhajtó kialakítása tegye lehetővé a rendszeres tisztíthatóságot és fertőtleníthetőséget.
- A szállító járműről a lehajtás során tilos az állatokat leugratni.
- Az állatfelhajtók kialakításakor lehetőség szerint kerülni kell:
 - az éles görbületeket;
 - a meredek lejtőket;
 - a rakodási rámpák 15°-ot meghaladó meredekségi szöget.
- Ügyelni kell arra, hogy az állatokat a lehető legrövidebb tartózkodjanak a járműben, ez csökkenti a zavartságát, nyugtalanságát.

4 A mezőgazdasági munkát végző személyek

A munkavállaló csak biztonságos munkavégzésre alkalmas állapotban végezhet munkát.

A munkavállaló csak olyan munkára és akkor alkalmazható, ha

- megfelelő élettani adottságokkal rendelkeznek,
- az egészségét, testi épségét, illetve a fiatalokú egészséges fejlődését károsan nem befolyásolja,
- nem jelent veszélyt a munkavállaló termékenységére, magzatára,
- mások egészségét, testi épségét nem veszélyezteti és a munkára alkalmasnak bizonyult,
- az adott munka egészséget nem veszélyeztető és biztonságos elvégzéséhez szükséges szakképzettséggel rendelkezik.

Az adott munkakör betöltése előtt tehát kiemelten fontos a munkavállaló megszűrése munkaegészségügyi és előképzettségi szempontból. Ezek érdekében kiemelten kell kezelni egyes munkavállalói csoportokat.

A gyakorlati képzésben részt vevő tanulók, hallgatók, fiatal munkavállalók általában nem rendelkeznek tapasztalattal és hajlamosak az impulzív cselekvésre. Sok fiatal és tapasztalattal nem rendelkező munkavállaló szenvedett súlyos és halálos balesetet amiatt, hogy lelkesen meg akarták mutatni: el tudják végezni a munkát. Emiatt szigorú felügyeletre van szükségük, amíg nem szereznek kellő szakértelmet, veszélyes gépeket, berendezéseket nem, vagy csak felügyelet mellett használhatnak, egyes munkákat nem végezhetnek. Az idősebb munkavállalók jobban ki vannak téve az időjárási viszonyoknak, a fáradtságnak és a stressznek. Lehetnek a korukkal kapcsolatos korlátaik, vagy krónikus betegségben is szenvedhetnek. A látásuk, hallásuk, erejük, reflexeik, mozgási sebességük, sőt még a termelési kapacitásuk is csökkent lehet. A várandós munkavállalók esetében fel kell mérni, hogy mely munkatevékenységeket tudják biztonságosan ellátni anélkül, hogy a vetélést kockáztatnák, illetve egyéb komplikációt jelentenének akár az anya, akár a magzat számára. A megváltozott munkaképességű munkavállalóknak alkalmazása nem gyakori a mezőgazdasági munkáknál, azonban esetükben is figyelembe kell venni az igényeiket és képességeiket.

A mezőgazdasági munkák ciklikusan megnövekvő munkaerő igényét az ún. idénymunkások elégítik ki. Ezek a munkavállalók gyakran messziről érkeznek, nem ritkán más országokból. Ezek miatt esetükben figyelembe kell venni a kommunikációs (pl.: a befogadó ország nyelvének nem ismerete), kulturális, de akár a vallási különbséget is.

A munkaerő kiválasztásában a már meglévő gyakorlatot, tapasztalatot és jártasságot is figyelembe veszik, azonban értelemszerűen nem játszik szerepet a munkavállaló munkavédelmi oktatása, hiszen azt az adott munkahelyre, munkakörre, tevékenységre vonatkozóan kell, hogy megkapja a munkáltatótól.

4.1 A munkavállaló fizikai alkalmassága

A mezőgazdaságban dolgozó munkavállalók foglalkoztatása többnyire egészségkárosító kockázatok (pl.: biológiai kockázat, veszélyes anyag/keverék hatásainak való kitettség, zaj-, rezgés expozíció) között történik. A munkavállaló munkára való alkalmasságát az előzetes munkaköri orvosi alkalmassági vizsgálatot követően meghatározott gyakorisággal időszakos alkalmassági vizsgálatot állapítják meg a

munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendeletnek (továbbiakban: NM rendelet) megfelelően.

A munkáltatónak írásban kell meghatároznia azokat a munkaköröket, amelyekben sérülékeny csoportok egészségét potenciálisan károsító, tiltást igénylő megterhelések miatt a fiatalok, továbbá várandós, nemrég szült, anyatejet adó nők és szoptató anyák, valamint idősek nem foglalkoztathatók.

A munkavállalók foglalkoztatása során figyelemmel kell lenni speciális esetekre is. Nem szabad foglalkoztatni méhszúrásra érzékeny, allergiás személyeket méhészetben, illetve nem szabad foglalkoztatni az állattenyésztő telepen tápcsatorna fertőző betegségben vagy bőrgennyesedésben szenvedőt, terhes nőt, szoptató anyát, és 18 éven aluli fiatalkorút. Az állatról emberre terjedő betegségek megelőzése érdekében, sérült kézzel vagy lábbal dolgozni tilos. A sérüléseket az orvosnak vagy a termelésirányítónak azonnal jelenteni kell.

4.1.1 Egyszerűsített foglalkoztatáshoz kapcsolódó előírások

A mezőgazdaságra rendkívül jellemző egyszerűsített foglalkoztatás körébe tartozó ideiglenes munkát vagy alkalmi munkát, illetve közfoglalkoztatás során végzett munkát végzők esetében foglalkoztathatósági vizsgálatról beszélünk, melyről foglalkoztathatósági szakvélemény kerül kiállításra.

Fő szabály szerint a foglalkoztathatósági szakvélemény nem kötelező feltétele a foglalkoztatásnak, azonban ez alól vannak kivételek.

Az NM rendelet 16/A. § (1) bekezdése alapján: A foglalkoztathatósági szakvélemény - a betöltendő munkakörre vonatkozó érvényes előzetes munkaköri alkalmassági véleménnyel egyébként nem rendelkező fiatalkorú és idősek munkavállaló, illetve terhes, nemrég szült, anyatejet adó nők és szoptató anyák foglalkoztatása kivételével - nem kötelező feltétele a foglalkoztatásnak. E szabályok nem érintik a járványügyi érdekből kiemelt munkakörben történő, a jogszabályban meghatározott egészségkárosító kockázatok közötti foglalkoztatásra irányadó alkalmassági vizsgálat, valamint az állat- és növényegészségügyre vonatkozó jogszabályban előírt vizsgálatok elvégzésének kötelezettségét.

Az említett járványügyi érdekből kiemelt munkakörök az állattartó gazdaságban, egyéni gazdálkodónál a tej fejése, kezelése és feldolgozása, valamint az állami gazdaságnál, mezőgazdasági szövetkezeti társulásnál, részvénytársaságnál, valamint magángazdálkodóknál szarvasmarha-tenyésztés és -tartás munkakör.

A jogszabályban meghatározott egészségkárosító kockázatok közötti foglalkoztatásra irányadó alkalmassági vizsgálatok kötelezettsége áll fenn az alábbi jogszabályokban előírt esetekben:

MBSZ 4.8.1. pontja alapján lóistállóban állatgondozóként csak a 18. életévét betöltött, külön jogszabály szerint egészségileg alkalmas személyt szabad foglalkoztatni.

A 61/1999. (XII.1.) EüM rendelet a biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének védelméről: „13. § (2) A munkavállaló előzetes, időszakos, valamint soron kívüli munkaköri alkalmasságának vizsgálatára és véleményezésére a külön jogszabály rendelkezéseit kell alkalmazni.”

(Az MBSZ külön nevesíti ilyen munkakört: „A hígrágya kezeléssel foglalkozó munkavállaló köteles a külön jogszabályban /61/1999. (XII.1.) EüM rendelet/ meghatározott orvosi vizsgálaton részt venni.”)

A 25/2000. (IX. 30.) EüM-SzCsM együttes rendelet a munkahelyek kémiai biztonságáról: „12. § (1) A veszélyes anyag expozíciójának kitett munkavállaló orvosi alkalmasságának ellenőrzésére a külön jogszabály előírásait kell alkalmazni.”

A 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet a foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről: „16. § (1) A rákkeltő expozícióban történő foglalkoztatás előtt a munkavállaló köteles orvosi alkalmassági vizsgálaton,részlet venni.”

A 22/2005. (VI.24.) EüM rendelet a rezgésexpozíciónak kitett munkavállalókra vonatkozó minimális egészségügyi és biztonsági követelményekről: „7. § (1) A munkavállalók külön jogszabály szerinti munkaköri alkalmassági orvosi vizsgálatának célja a rezgésexpozícióban dolgozó esetében, hogy lehetővé váljon a munkával összefüggő bármely rendellenesség kialakulásának megelőzése, illetve korai diagnosztizálása.”

A 66/2006. (XII. 22.) EüM rendelet a munkavállalókat érő zaj expozícióra vonatkozó minimális egészségi és biztonsági követelményekről: „13. § (1) A halláskárosodás kockázatával járó munkahelyen dolgozó munkavállaló egészségi állapotát a foglalkozás-egészségügyi szolgálat a külön jogszabályban meghatározottak szerint rendszeresen ellenőrzi. A hallásvizsgálat célja a zajból eredő halláskárosodás korai felismerése és a hallóképesség megőrzése.”

Az állat- és növényegészségügyre vonatkozó jogszabályban előírt vizsgálatok elvégzésének kötelezettsége áll fenn a következő esetekben:

A 24/2005. (III. 23.) FVM rendelet a vágóállatok levágásának és feldolgozásának Biztonsági Szabályzatáról:

„3. § (1) Vágóállat levágását, húsának feldolgozását, húsipari berendezés kezelését csak olyan személy végezheti, aki a külön jogszabályban meghatározott szakmai végzettséggel rendelkezik, valamint megfelel a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről, továbbá a biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének védelméről szóló külön jogszabályokban előírt feltételeknek, és elsajátította a biztonságos munkavégzés követelményeit.”

A 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet a növényvédelmi tevékenységről:

„37. §(2) Növényvédő szer kijuttatásával kizárólag olyan 18. életévét betöltött személy foglalkoztatható, aki előírt előzetes, időszakos és soron kívüli orvosi vizsgálatokon erre alkalmasnak minősült, valamint a szerek szakszerű és biztonságos felhasználására vonatkozó ismeretekkel rendelkezik.”

Mezőgazdasági erő- és munkagépet, berendezést csak olyan személy vezethet, kezelhet, aki a meghatározott vezetői, kezelői engedéllyel rendelkezik, és megfelelt a munkaköri, szakmai időszakos vagy a soron kívüli alkalmassági vizsgálaton.

A fenti jogszabályi hivatkozásokban a vonatkozó jogszabály alatt az NM rendeletet kell érteni. A felsorolt esetekben tehát az alkalmazás ideiglenes jellege nem mérvadó, azaz a munkavállaló alkalmasságáról előzetes munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmassági vizsgálaton kell meggyőződni.

4.1.2 Védőoltáshoz kapcsolódó előírások

A biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének védelme érdekében a 61/1999. (XII. 1.) EüM rendelet (a továbbiakban: EüM rendelet) 13. §-ának (3) bekezdésében foglalt kötelezettségeként a kockázatbecsléstől függően a munkáltatónak írásban kell meghatározni azoknak a

munkavállalóknak a körét, akiknél speciális védelmi intézkedések szükségesek, így különösen, akik számára a rendelet 3. számú melléklet szerinti védőoltások biztosítása indokolt.

Amennyiben az elvégzett becslés kimutatja a munkavállaló egészségének és biztonságának olyan biológiai tényezők expozíciójából származó kockázatát, amelyekre hatékony védőoltás létezik, a munkáltatónak - a foglalkoztatás feltételeként - a munkavállaló számára a meghatározott védőoltást fel kell ajánlania, és a munkavállaló részére a védőoltással kapcsolatos tájékoztatást meg kell adni

A foglalkozás-egészségügyi orvos (aki ebben az esetben az oltóorvos) a munkavállaló egészségi állapotát ismerve dönt a védőoltás esetleges ellenjavallatáról is. A védőoltás elmaradásának lehetséges következménye a biológiai tényezők okozta megbetegedés előfordulásának valószínűsége.

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek a megvalósítása, a munkavállalók egészségének és testi épségének az Mvt. 2. § (2) bekezdése alapján a munkáltató át nem hárítható kötelessége, illetve felelőssége, a munkavállaló ezt semmilyen nyilatkozattal nem „vállalhatja át”.

Amennyiben az adott munkakörben szükséges a védőoltás, de az a munkavállaló tiltakozása miatt elmarad, a munkáltató nem tud eleget tenni az Mvt.-ben és végrehajtási rendeleteiben előírt megelőzési kötelezettségének. Ugyanakkor, ha az az illető dolgozó továbbra is az egészséget veszélyeztető (védőoltást indokoló) kockázatok között végezhetné a munkáját – ami munkavédelmi szabályt sért - akkor mindezekkel okozati összefüggésben bekövetkező kárért való felelősség a munkáltatót terhelné. Foglalkozási megbetegedés esetén az erre vonatkozó kártérítési szabályok figyelembevételével helyt kell állnia.

Tehát ha a kockázatértékelés során feltártak szerint a munkavállalók ki lehetnek téve védőoltást indokoló kockázatoknak, akkor csak úgy végezhetnek abban a munkakörben munkát, ha a védőoltást felvették.

A fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet (továbbiakban: NM rendelet) 9. § (2) bekezdésének értelmében a munkakörökhöz kapcsolódó javasolt védőoltások rendjét az országos tisztifőorvos által évente kiadott Védőoltási Módszertani Levél tartalmazza.

A Védőoltási Módszertani Levél az NM rendeletben kapott felhatalmazás alapján az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) által meghatározott, az adott évi védőoltási tevékenységre vonatkozó ismereteket, hazai gyakorlati feladatokat, továbbá az oltásokkal kapcsolatos általános és specifikus indikációkat, kontraindikációkat, az oltóanyagok beszerzésére, tárolására, felhasználására, az oltási nyilvántartásokra, jelentésekre vonatkozó kötelezettségeket, szakmai ismereteket, előírásokat illetve ajánlásokat foglalja össze.

4.2 Munkavédelmi oktatás, tájékoztatás

A munkavállaló a munkavédelmi szabályok, utasítások megtartásával, a munkavédelmi oktatásnak megfelelően végezhet munkát.

Az oktatást meg kell ismételni a munkavégzéssel kapcsolatban bekövetkező változások esetén (pl.: munkakör megváltozása, új munkaeszköz, technológia bevezetése, az előírások megváltozása).

Az oktatás során az általános tudnivalókon felül ismertetni kell:

- A belső szabályzatok, technológiai, műveleti, kezelési és karbantartási utasításokat;
- A munkakörnyezet veszélyeit (pl. szabad-, zárt tér, hideg, meleg, UV sugárzás);
- a munkavégzéssel járó, a helyi körülményekből adódó veszélyeket, ártalmakat, azok elhárításának módját, a rendkívüli helyzetekben tanúsítandó magatartást;
- A mezőgazdasági erő- és munkagépek, eszközök használatának szabályait;
- A mezőgazdasági létesítmények karbantartásának szabályait;
- A mezőgazdasági erő- és munkagépek, eszközök karbantartásának szabályait;
- Az állattartó telepek gépei használatának szabályait;
- A magasban történő munkavégzés szabályait, eszközeit (pl.: létra, állvány, mászófelszerelés, stb.);
- A vetés, ültetés, betakarítás munkavégzési szabályait;
- Az állattartás és az állattenyésztés munkavégzésének szabályait;
- Az állatok szokásait és természetét, megfékezésük módját;
- Az állatról emberre terjedő betegségeket;
- A trágyakezelés szabályait, veszélyeit (pl.: gázmérgezés, robbanás);
- Az ól, az istálló takarításának szabályait;
- Az öntözés, a szennyvízöntözés munkavégzési szabályait;
- biológiai kóroki tényezők (baktériumok, vírusok, paraziták, gombák, a védőoltásokkal kapcsolatos tudnivalók, stb.);
- veszélyes anyagok/keverékek veszélyeit (pl. növényvédőszer, fertőtlenítőszer);
- kézi tehermozgatás veszélyeit;
- a fellépő zaj, rezgés okozta ártalmakat;
- Az egyéni védőeszközök juttatásának, használatának szabályait;
- A közlekedés-biztonsági, környezetvédelmi, tűzvédelmi előírásokat.

Szabadtéri munkavégzés esetén a munkavállalók figyelmét fel kell hívni:

- A kullancs által terjesztett Lyme-kórra, annak érdekében, hogy a kezdeti tünetek észlelése esetén azonnal forduljanak orvoshoz;
- A veszett állat marása, vagy a veszett állattal való közvetlen érintkezés útján létrejövő fertőzés veszélyére;
- A méh- és darázscsípés veszélyére;
- A viperaveszélyes helyekre;

A munkavállalókat lehetőleg a foglalkozás-egészségügyi orvos közreműködésével ki kell oktatni:

- Méh- és darázscsípés esetén szükséges intézkedésekre;
- Viperamarás esetén az elsősegély-nyújtókat a kötelező teendőkre (a mérgeg felszívódásának késleltetésére);
- A kullancs-csípés megelőzésére (zárt ruházat, a kullancs élőhelyeinek elkerülése, riasztószer alkalmazása). A bőrbe fúródott kullancs szakszerű és gyors eltávolítására (A kullancs eltávolítására szolgáló csipeszt a munkavégzők részére, a munkáltatónak kell biztosítania a munkavégzés helyszínén). Csípés esetén a tünetek felismerésének fontosságára (a csípés helye körül körösen terjedő, kokárdaszerű bőrgyulladás, mérsékelt láz, izomfájdalom jelentkezhetsz).

A szükséges ismeretek megszerzéséig a munkavállaló önállóan nem foglalkoztatható. A mezőgazdasági munkahelyen a látogatókat a kíséző köteles kioktatni a munkahelyre vonatkozó biztonsági előírásokra, melyeket a látogatók megtartani kötelesek.

4.3 Kezelői jogosultságok, szakképzettség

Ha a munka a munkavállalóra veszéllyel járhat, jogszabály írja elő, hogy az adott munkát milyen szak-képzettséggel, illetőleg gyakorlattal rendelkező személy végezheti.

Az MBSZ alapján mezőgazdasági erő- és munkagépet, berendezést csak olyan személy vezethet, kezelhet, aki a mezőgazdasági és erdészeti gépkezelői jogosítvány bevezetéséről és kiadásának szabályairól szóló 83/2003. (VII. 16.) FVM rendeletben meghatározott vezetői, kezelői engedéllyel rendelkezik, és megfelelt a munkaköri, szakmai időszakos vagy a soron kívüli alkalmassági vizsgálaton.

Jegyzék azokról a mezőgazdasági és erdészeti gépekről, amelyek kezeléséhez gépkezelői jogosítvány szükséges (83/2003. (VII. 16.) FVM rendelet 1. számú melléklet a) pontja):

A gép megnevezése	VTSZ szám	A jogosítvány megszerzéséhez előírt szakképesítés* megnevezése, OKJ száma	A gép kezelésének minősül	Szakmai végzettség(ek), amely alapján a jogosítványt – kérelemre – ki kell adni*
37 kW teljesítményhatár feletti traktor	8701.90.2501 8701.90.3101 8701.90.3501 8701.90.3901 8432.10 8432.21 8432.29 8432.30 8432.40 8432.80	Mező-gazdasági gépkezelő (Traktor) 31 6280 10	Gépcsoport (erő- és munkagép) üzemeltetése, technológiai művelet végzése, gépek karbantartása	Okleveles mezőgazdasági gépészmérnök, Mezőgazdasági gépészmérnök, Okleveles mezőgazdasági mérnök, Mezőgazdasági mérnök, Mezőgazdasági technikus, Mezőgazdasági gépésztechnikus, Növénytermesztő és növényvédelmi technikus, Parképítő és fenntartó technikus, Okleveles kertészmérnök, Kertészmérnök, Kertész- és növényvédelmi technikus, Vadgazdálkodási technikus, Mezőgazdasági gépész, Növénytermesztő gépész, Mezőgazdasági gépszerelő, gépüzemeltető, Mezőgazdasági gépjavító és karbantartó, Mezőgazdasági gépjavító szaktechnikus, Mezőgazdasági gépüzemeltető szaktechnikus, Állattartó-telepi gépész, Kertészeti gépész, Kertépítő és fenntartó, Kertész, Dísznövénykertész, Dísznövénytermesztő szaktechnikus, Meliorációs és parképítő gépkezelő, Vadász, vadtenyésztő, Gazda I, Gazda II.

Lánctalpas traktor	8701.30.9001	Mező-gazdasági gépkezelő (Traktor) 31 6280 10	Gépcsoport (erő- és munkagép) üzemeltetése, technológiai műveletet végzése, gépek karbantartása	Okleveles mezőgazdasági gépészmérnök, Mezőgazdasági gépészmérnök, Mezőgazdasági gépésztechnikus, Mezőgazdasági gépszerelő, gépüzemeltető, Mezőgazdasági gépjavító és karbantartó, Mezőgazdasági gépjavító szaktechnikus, Mezőgazdasági gépüzemeltető szaktechnikus, Mezőgazdasági gépész, Növénytermesztő gépész, Állattartó-telepi gépész, Kertészeti gépész, Gazda I, Gazda II.
2 méter feletti vágóasztal szélességű önjáró mezőgazdasági betakarító-gép	8433.11 8433.19 8433.20 8433.30 8433.40 8433.51 8433.52 8433.53 8433.59	Mező-gazdasági gépkezelő (Önjáró betakarító-gép) 31 6280 10	Betakarító-gépek beállítása, üzemeltetése, karbantartása	Okleveles mezőgazdasági gépészmérnök, Mezőgazdasági gépészmérnök, Mezőgazdasági technikus, Mezőgazdasági gépésztechnikus, Mezőgazdasági gépész, Növénytermesztő gépész, Kertészeti gépész, Mezőgazdasági gépszerelő, gépüzemeltető, Mezőgazdasági gépjavító és karbantartó, Mezőgazdasági gépjavító szaktechnikus, Mezőgazdasági gépüzemeltető szaktechnikus, Gazda I, Gazda II.
Meliorációs és földmunka-gép		Mező-gazdasági gépkezelő (Meliorációs és parképítő földmunka-gép) 31 6280 10	Meliorációs gépek, parképítésnél használatos munkagépek kezelése, üzemeltetése, gépek karbantartása	Okleveles mezőgazdasági gépészmérnök, Mezőgazdasági gépészmérnök, Mezőgazdasági gépésztechnikus, Parképítő és fenntartó technikus, Tájépítő szaktechnikus, Meliorációs és parképítő gépkezelő, Mezőgazdasági gépész.
Fejő- és tejfeldolgozó gép	8434.10 8434.20	Állattenyésztési gépkezelő (Fejőgépkezelő) 21 6280 04	Fejő- és/vagy tejfeldolgozó-gép (gépcsoport) üzemeltetése (indítás, működtetés, leállítás stb.), karbantartása**	Állattenyésztő (Szarvasmarha-tenyésztő), Állattenyésztő és állat-egészségügyi technikus, Általános állattenyésztő, Állattartó-telepi gépész, Gazda I, Gazda II, Mezőgazdasági gazdaasszony I, Mezőgazdasági gazdaasszony II, Szarvasmarha-tenyésztő szaktechnikus, Mezőgazdasági gépész, Mezőgazdasági technikus, Mezőgazdasági gépésztechnikus, Okleveles agrármérnök, Agrármérnök, Mezőgazdasági gépészmérnök, Okleveles mezőgazdasági gépészmérnök.
Keltetőgép	8436.21	Állattenyésztési gépkezelő (Keltetőgépkezelő) 21 6280 04	Keltetőgép (gépcsoport) üzemeltetése (indítás, működtetés, leállítás stb.), karbantartása**	Állattenyésztő és állat-egészségügyi technikus, Állattenyésztő szakmunkás, Állattenyésztő (baromfi- és kisállattenyésztő).
Mező-gazdasági rakodógép	8428.90.71	Mező-gazdasági gépkezelő (Mező- és erdőgazdasági rakodógép) 31 6280 10	Rakodási tevékenység (fel- vagy leterhelés), gépek karbantartása	Okleveles mezőgazdasági gépészmérnök, Mezőgazdasági gépészmérnök, Okleveles erdőmérnök, Erdőmérnök, Mezőgazdasági technikus, Mezőgazdasági gépésztechnikus, Erdészeti gépésztechnikus, Mezőgazdasági gépész, Erdészeti gépész, Növénytermesztő gépész, Állattartó-telepi gépész.

* A gépkezelői jogosítványt korábban megszerzett – egyenértékű – szakképesítés alapján is ki kell adni.

**** Nem tekinthető gépkezelőnek a kizárólagosan részfeladatot ellátó betanított-, vagy segédmunkát végző személy.**

A második oszlopban található vámtarifaszámok azokat a munkaeszközöket jelölik, amelyeket az első oszlopban megjelölt kategóriába tartozónak kell tekinteni.

Az MBSZ továbbá egyes tevékenységek esetében konkrétan előírja, hogy azokat csak a megfelelő szakképesítés birtokában végezhetők. Ilyen nevesített tevékenység a gépi síkfametszés (MBSZ 2.14.5), lóistállóban végzett állatgondozói tevékenység, (MBSZ 4.8.1.), fertőtlenítés (MBSZ 4.9.20.1., 4.10.9.), a mezőgazdasági szárító berendezések kezelése (MBSZ 4.15.1.), hígtrágya kezeléssel kapcsolatos egyes feladatok (MBSZ 4. 20.5., 4.20.13.).

Egyes további jogszabályok szintén végzettséghez köthetik valamely tevékenység ellátását.

Az állattenyésztésről szóló 188/2019. (VII. 30.) Korm. rendelet szakirányú végzettséget ír elő a baromfikeltetési tevékenység irányításáért felelős személynek (75. §), méhanyanevelési tevékenységét irányító személynek (82. § (4)), halkeltetési tevékenységet irányító személynek (82. § (3)).

A mező- és erdőgazdasági légi munkavégzésről szóló 44/2005. (V. 6.) FVM–GKM–KvVM együttes rendelet 3. § (1) bekezdése alapján mezőgazdasági repülést csak az végezhet, aki légi-mezőgazdasági munkavégzésre jogosító engedéllyel (a továbbiakban: légi-mezőgazdasági engedély) rendelkezik. (Mezőgazdasági repülés: mezőgazdasági légi járművel történő, mező- vagy erdőgazdasági célú, növényvédő szerrel, növényvédő szernek nem minősülő növényvédő hatású termékkel vagy terménővelő anyaggal végzett növényvédelmi, talajerő-gazdálkodási tevékenység.)

Növényvédelmi tevékenység csak megfelelő képesítés birtokában folytatható, emiatt növényvédő szert vásárolni, forgalmazni és felhasználni kizárólag I. vagy II. forgalmi kategóriájú növényvédő szer forgalmazási, vásárlási, és felhasználási engedély birtokában lehet. A képesítési előírásokat, a kötelező továbbképzések követelményrendszerét valamint az engedélyek kiadásának feltételeit a növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet szabályozza. A 14–18 év közötti személyeket növényvédő szerekkel kapcsolatos tevékenységgel kizárólag a szakoktatás ideje alatt, felsőfokú növényvédelmi képesítéssel rendelkező szakoktató felügyelete mellett szabad foglalkoztatni. Csoportos növényvédelmi munkavégzéshez munkát vezető dolgozót kell kijelölni, akinek legalább 18. életévet betöltött, a miniszter által meghatározott növényvédelmi alaptanfolyamot követően eredményes vizsgát tett személy lehet.

Az Mvt.50. § alapján a munkavállaló csak olyan munkával bízható meg, amelynek ellátására egészségleg alkalmas, rendelkezik az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges ismeretekkel, készséggel és jártassággal. Ez egyben azt is jelenti, hogy ahol a munkatevékenység olyan speciális szakmai ismereteket igényel, amelyek nem adhatók át munkavédelmi oktatás, vagy egyszerű betanítás keretében szükséges a megfelelő szakmai képzettség.

A mezőgazdasági és erdészeti szakképesítések felsorolását a földművelésügyi miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről szóló 56/2016. (VIII. 19.) FM rendelet tartalmazza.

Az emelőgépet kezelő, karbantartó, szerelő, teherkötöző/irányító, és hegesztést végző munkavállalók személyi követelményeire külön előírások vannak érvényben (az Emelőgép Biztonsági Szabályzat kiadásáról szóló 47/1999. (VIII. 4.) GM rendelet mellékletének I. fejezet 5. pontja, II. fejezet: 3. pontja, Hegesztési Biztonsági Szabályzat kiadásáról szóló 143/2004. (XII. 22.) GKM rendelet mellékletének 4.1. pontja).

Nem szabad figyelmen kívül hagyni (pl.: gépcsere alkalmával), hogy az újabb beszerzésű, nagyobb teljesítményű, modern, de műszaki szempontból bonyolultabb gépi berendezések műszakilag képzettebb szakemberek foglalkoztatását igényelhetik.

Fontos megjegyezni, hogy a gépkezelői jogosítvány önmagában jármű vezetésére nem jogosít, valamint a közúti közlekedésnél elvárt járművezetői engedély a gép kezelésére nem elegendő.

Szintén ki kell emelni az olyan eseteket, amikor a munkáltató maga is a munkavállalókkal együtt, személyesen végez munkát. Ezekben az esetekben a szükséges kezelői jogosultsággal, szakképzettséggel, munkavédelmi ismeretekkel neki is rendelkeznie kell, hiszen így garantálható, hogy nem veszélyezteti a munkavállalók életét testi épségét.

Önellenőrző kérdések

(A mezőgazdasági munkát végző személyek)

1. Mezőgazdasági munkák végzésére, milyen feltételekkel lehet munkavállalót alkalmazni?

Válasz:

A munkavállaló csak olyan munkára és akkor alkalmazható, ha

- megfelelő élettani adottságokkal rendelkezik,
- az egészségét, testi épségét, illetve a fiatalokú egészséges fejlődését károsan nem befolyásolja,
- nem jelent veszélyt a munkavállaló termékenységre, magzatára,
- mások egészségét, testi épségét nem veszélyezteteti és a munkára alkalmasnak bizonyult,
- az adott munka egészséget nem veszélyeztető és biztonságos elvégzéséhez szükséges szak-képzettséggel rendelkezik.

2. Miért van szükség kiemelt, szigorú felügyeletre, pl. a gyakorlati képzésben részt vevő tanulók, hallgatók, fiatal munkavállalók esetében?

Válasz:

A gyakorlati képzésben részt vevő tanulók, hallgatók, fiatal munkavállalók

- általában nem rendelkeznek még kellő tapasztalattal,
- általában még nincs kellő szakértelmük a veszélyes gépek, berendezések kezeléséhez,
- hajlamosak az impulzív cselekvésre,

Sok fiatal és tapasztalattal nem rendelkező munkavállaló szenvedett súlyos és halálos balesetet amiatt, hogy lelkesen meg akarták mutatni: el tudják végezni a munkát. Emiatt szigorú felügyeletre van szükségük, amíg nem szereznek kellő szakértelmet. A veszélyes gépeket, berendezéseket nem, vagy csak felügyelet mellett használhatnak, egyes munkákat nem végezhetnek.

3. Milyen „speciális” szempontokra is kell figyelemmel lenni, mezőgazdasági munkaerő kiválasztásánál?

Válasz:

A mezőgazdasági munkák ciklikusan megnövekvő munkaerő igényét az ún. idénymunkások elégítik ki. Ezek a munkavállalók gyakran messziről érkeznek, nem ritkán más országokból, más kultúrákból.

Ezek miatt esetükben figyelembe kell venni a kommunikációs (pl.: a befogadó ország nyelvének nem ismerete), kulturális, de akár a vallási különbséget is.

4. Mezőgazdasági munkaerő kiválasztásánál, miért nem játszik szerepet a munkavállaló korábbi munkavédelmi oktatása?

Válasz:

A munkaerő kiválasztásában a már meglévő gyakorlatot, tapasztalatot és jártasságot is figyelembe veszik, azonban értelemszerűen nem játszik szerepet a munkavállaló munkavédelmi oktatása, hiszen azt az adott munkahelyre, munkakörre, tevékenységre vonatkozóan kell, hogy megkapja a munkáltatótól.

5. Melyik jogszabály rendelkezik a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmaság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről?

Válasz:

33/1998. (VI. 24.) NM rendelet

6. Milyen speciális esetekre kell figyelemmel lenni, a munkavállalók foglalkoztatása során?

Válasz:

- Nem szabad foglalkoztatni méhszúrásra érzékeny, allergiás személyeket méhészetben,
- Nem szabad foglalkoztatni az állattenyésztő telepen tápcsatorna fertőző betegségben vagy bőrgennyesedésben szenvedőt, terhes nőt, szoptatót anyát, és 18 éven aluli fiatalkorút.
- Az állatról emberre terjedő betegségek megelőzése érdekében, sérült kézzel vagy lábbal dolgozni tilos.
- A sérüléseket az orvosnak vagy a termelésirányítónak azonnal jelenteni kell.

7. Az egyszerűsített foglalkoztatáshoz kapcsolódóan, a foglalkoztathatósági szakvélemény, mely esetekben nem kötelező feltétele a foglalkoztatásnak?

Válasz:

Fő szabály szerint, az NM rendelet 16/A. § (1) bekezdése alapján, a foglalkoztathatósági szakvélemény nem kötelező feltétele a foglalkoztatásnak, kivétel ez alól:

A betöltendő munkakörre vonatkozó érvényes előzetes munkaköri alkalmassági véleménnyel egyébként nem rendelkező fiatalkorú és idősödő munkavállaló, illetve terhes, nemrégén szült, anyatejet adó nők és szoptató anyák foglalkoztatása.

E szabályok nem érintik a járványügyi érdekből kiemelt munkakörben történő, a jogszabályban meghatározott egészségkárosító kockázatok közötti foglalkoztatásra irányadó alkalmassági vizsgálat, valamint az állat- és növényegészségügyre vonatkozó jogszabályban előírt vizsgálatok elvégzésének kötelezettségét.

8. Soroljon fel néhány példát a járványügyi érdekből kiemelt munkakörökre!

Válasz:

Járványügyi érdekből kiemelt munkakörök az állattartó gazdaságban, egyéni gazdálkodónál a tej fejése, kezelése és feldolgozása, valamint az állami gazdaságnál, mezőgazdasági szövetkezeti társulásnál, részvénytársaságnál, valamint magángazdálkodóknál szarvasmarha-tenyésztés és -tartás munkakör.

9. Soroljon fel néhány olyan jogszabályokban előírt esetet, melyekben meghatározott egészségkárosító kockázatok közötti foglalkoztatásra irányadó alkalmassági vizsgálatok kötelezettsége áll fenn!

Válasz Pl.:

- MBSZ 4.8.1. pontja alapján lóistállóban állatgondozóként csak a 18. életévét betöltött, külön jogszabály szerint egészségileg alkalmas személyt szabad foglalkoztatni.
- A 61/1999. (XII.1.) EüM rendelet a biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének védelméről: „13. § (2) A munkavállaló előzetes, időszakos, valamint soron kívüli munkaköri alkalmasságának vizsgálatára és véleményezésére a külön jogszabály rendelkezéseit kell alkalmazni.” (Az MBSZ külön nevesíti ilyen munkakört: „A hígtrágyakezeléssel foglalkozó munkavállaló köteles a külön jogszabályban /61/1999. (XII.1.) EüM rendelet/ meghatározott orvosi vizsgálaton részt venni.”)
- A 25/2000. (IX. 30.) EüM-SzCsM együttes rendelet a munkahelyek kémiai biztonságáról: „12. § (1) A veszélyes anyag expozíciójának kitett munkavállaló orvosi alkalmasságának ellenőrzésére a külön jogszabály előírásait kell alkalmazni.”
- A 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet a foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről: „16. § (1) A rákkeltő expozícióban történő foglalkoztatás előtt a munkavállaló köteles orvosi alkalmassági vizsgálaton,részt venni.”

10. Soroljon fel néhány olyan jogszabályokban előírt esetet, melyekben az állat- és növényegészségügyre vonatkozó, jogszabályban előírt vizsgálatok elvégzésének kötelezettsége áll fenn!

Válasz Pl.:

Az állat- és növényegészségügyre vonatkozó jogszabályban előírt vizsgálatok elvégzésének kötelezettsége áll fenn a következő esetekben:

- A 24/2005. (III. 23.) FVM rendelet a vágóállatok levágásának és feldolgozásának Biztonsági Szabályzatáról:
„3. § (1) Vágóállat levágását, húsának feldolgozását, húsipari berendezés kezelését csak olyan személy végezheti, aki a külön jogszabályban meghatározott szakmai végzettséggel

rendelkezik, valamint megfelel a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről, továbbá a biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének védelméről szóló külön jogszabályokban előírt feltételeknek, és el-sajátította a biztonságos munkavégzés követelményeit.”

- A 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet a növényvédelmi tevékenységről:
„37. §(2) Növényvédő szer kijuttatásával kizárólag olyan 18. életévét betöltött személy fog-lalkoztatható, aki előírt előzetes, időszakos és soron kívüli orvosi vizsgálatokon erre alkal-masnak minősült, valamint a szerek szakszerű és biztonságos felhasználására vonatkozó is-meretekkel rendelkezik.”

11. Milyen, védőoltáshoz kapcsolódó előírásokat tud említeni?

Válasz Pl.:

A biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének védelme érdekében a 61/1999. (XII. 1.) EüM rendelet (a továbbiakban: EüM rendelet) 13. §-ának (3) bekezdésében foglalt kötelezettségeként a kockázatbecsléstől függően a munkáltatónak írásban kell meghatá-rozni azoknak a munkavállalóknak a körét, akiknél speciális védelmi intézkedések szükségesek, így különösen, akik számára a rendelet 3. számú melléklet szerinti védőoltások biztosítása in-dokolt.

Amennyiben az elvégzett becslés kimutatja a munkavállaló egészségének és biztonságának olyan biológiai tényezők expozíciójából származó kockázatát, amelyekre hatékony védőoltás létezik, a munkáltatónak - a foglalkoztatás feltételeként - a munkavállaló számára a meghatáro-zott védőoltást fel kell ajánlania, és a munkavállaló részére a védőoltással kapcsolatos tájéko-ztatást meg kell adni

A foglalkozás-egészségügyi orvos (aki ebben az esetben az oltóorvos) a munkavállaló egészségi állapotát ismerve dönt a védőoltás esetleges ellenjavallatáról is. A védőoltás elmaradásának le-hetséges következménye a biológiai tényezők okozta megbetegedés előfordulásának valószínű-sége.

Amennyiben az adott munkakörben szükséges a védőoltás, de az a munkavállaló tiltakozása miatt elmarad, a munkáltató nem tud eleget tenni az Mvt.-ben és végrehajtási rendeleteiben elő-írt megelőzési kötelezettségének. Ugyanakkor, ha az az illető dolgozó továbbra is az egészséget veszélyeztető (védőoltást indokoló) kockázatok között végezhetné a munkáját – ami munkavé-delmi szabályt sért - akkor mindezekkel okozati összefüggésben bekövetkező kárért való fele-lősség a munkáltatót terhelné. Foglalkozási megbetegedés esetén az erre vonatkozó kártérítési szabályok figyelembevételével helyt kell állnia.

12. Mikor lehet abban a munkakörben munkát végezni, melyben a kockázatértékelés során feltártak szerint, a munkavállalók ki lehetnek téve védőoltást indokoló kockázatoknak?

Válasz:

Csak úgy végezhetnek abban a munkakörben munkát, ha a védőoltást felvették.

13. Melyik jogszabály rendelkezik a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről?

Válasz:

A fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet.

14. Mikor van szükség, ismételt munkavédelmi oktatásra?

Válasz:

Az oktatást meg kell ismételni a munkavégzéssel kapcsolatban bekövetkező változások esetén (pl.: munkakör megváltozása, új munkaeszköz, technológia bevezetése, az előírások megváltozása).

15. Milyen egyéb tudnivalókat kell ismertetni a munkavédelmi oktatás keretében, az általános tudnivalókon felül?

Válasz:

Az oktatás során az általános tudnivalókon felül ismertetni kell:

- A belső szabályzatok, technológiai, műveleti, kezelési és karbantartási utasításokat;
- A munkakörnyezet veszélyeit (pl. szabad-, zárt tér, hideg, meleg, UV sugárzás);
- a munkavégzéssel járó, a helyi körülményekből adódó veszélyeket, ártalmakat, azok elhárításának módját, a rendkívüli helyzetekben tanúsítandó magatartást;
- A mezőgazdasági erő- és munkagépek, eszközök használatának szabályait;
- A mezőgazdasági létesítmények karbantartásának szabályait;
- A mezőgazdasági erő- és munkagépek, eszközök karbantartásának szabályait;
- Az állattartó telepek gépei használatának szabályait;
- A magasban történő munkavégzés szabályait, eszközeit (pl.: létra, állvány, mászó felszerelés, stb.);
- A vetés, ültetés, betakarítás munkavégzési szabályait;
- Az állattartás és az állattenyésztés munkavégzésének szabályait;
- Az állatok szokásait és természetét, megfékezésük módját;
- Az állatról emberre terjedő betegségeket;
- A trágyakezelés szabályait, veszélyeit (pl.: gázmérgezés, robbanás);
- Az ól, az istálló takarításának szabályait;
- Az öntözés, a szennyvízöntözés munkavégzési szabályait;
- Biológiai kóroki tényezők (baktériumok, vírusok, paraziták, gombák, a védőoltásokkal kapcsolatos tudnivalók, stb.);
- Veszélyes anyagok/keverékek veszélyeit (pl. növényvédőszer, fertőtlenítőszer);
- Kézi tehermozgatás veszélyeit;
- A fellépő zaj, rezgés okozta ártalmakat;
- Az egyéni védőeszközök juttatásának, használatának szabályait;
- A közlekedés-biztonsági, környezetvédelmi, tűzvédelmi előírásokat.

**16. Említsen néhány példát arra, hogy mire kell felhívni a munkavállalók figyelmét, szabad-
téri mezőgazdasági munkavégzés esetén!**

Válasz:

Szabadtéri munkavégzés esetén a munkavállalók figyelmét fel kell hívni:

- A kullancs által terjesztett Lyme-kórra, annak érdekében, hogy a kezdeti tünetek észlelése esetén azonnal forduljanak orvoshoz;
- A veszett állat marása, vagy a veszett állattal való közvetlen érintkezés útján létrejövő fertőzés veszélyére;
- A méh- és darázscsípés veszélyére;
- A vipera-veszélyes helyekre;

17. Említsen néhány példát arra, hogy milyen „speciális” ismeretekre kell kioktatni a munkavállalókat, lehetőleg a foglalkozás-egészségügyi orvos közreműködésével!

Válasz:

A munkavállalókat lehetőleg a foglalkozás-egészségügyi orvos közreműködésével ki kell oktatni:

- Méh- és darázscsípés esetén szükséges intézkedésekre;
- Vipera-marás esetén az elsősegély-nyújtókat a kötelező teendőkre (a mérreg felszívódásának késleltetésére);
- A kullancs-csípés megelőzésére (zárt ruházat, a kullancs élőhelyeinek elkerülése, riasztószerek alkalmazása);
- A bőrbe fúródott kullancs szakszerű és gyors eltávolítására (A kullancs eltávolítására szolgáló csipeszt a munkavégzők részére, a munkáltatónak kell biztosítania a munkavégzés helyszínén);
- Csípés esetén a tünetek felismerésének fontosságára (a csípés helye körül körkörösén terjedő, kokárdaszerű bőrgyulladás, mérsékelt láz, izomfájdalom jelentkezhet).

18. Említsen példaként néhány olyan jogszabályt, melyek végzettséghez köthetik valamely mezőgazdasági tevékenység ellátását!

Válasz:

- Az állattenyésztésről szóló 188/2019. (VII. 30.) Korm. rendelet szakirányú végzettséget ír elő a baromfikeltetési tevékenység irányításáért felelős személynek (75. §), méhanya nevelési tevékenységét irányító személynek (82. § (4)), halkeltetési tevékenységet irányító személynek (82. § (3)).
- A mező- és erdőgazdasági légi munkavégzésről szóló 44/2005. (V. 6.) FVM–GKM–KvVM együttes rendelet 3. § (1) bekezdése alapján mezőgazdasági repülést csak az végezhet, aki légi-mezőgazdasági munkavégzésre jogosító engedéllyel (a továbbiakban: légi-mezőgazdasági engedély) rendelkezik. (Mezőgazdasági repülés: mezőgazdasági légi járművel történő, mező- vagy erdőgazdasági célú, növényvédő szerrel, növényvédő szernek nem minősülő növényvédő hatású termékkel vagy termésnövelő anyaggal végzett növényvédelmi, talajergő-gazdálkodási tevékenység.)

19. Melyik jogszabály tartalmazza, a mezőgazdasági és erdészeti szakképesítések felsorolását?

Válasz:

A mezőgazdasági és erdészeti szakképesítések felsorolását a földművelésügyi miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről szóló 56/2016. (VIII. 19.) FM rendelet tartalmazza.

20. A gépkezelői jogosítvány feljogosítja-e tulajdonosát, a jármű vezetésére?

Válasz:

A gépkezelői jogosítvány önmagában nem jogosít jármű vezetésére.

21. A közúti közlekedésnél elvárt járművezetői engedély, feljogosítja-e tulajdonosát, a gép kezelésére?

Válasz:

A közúti közlekedésnél elvárt járművezetői engedély a gép kezelésére nem elegendő

5 Megelőző intézkedések

5.1 Kóroki tényezők

A mezőgazdasági munkák során a munkavállalók különböző egészségkárosító kockázatok hatásainak vannak kitéve. A munkavégzés során az ágazatba sorolható tevékenységek szerteágazó volta miatt szinte valamennyi kóroki tényező (fizikai, kémiai, biológiai, pszichoszociális, ergonómiai) megjelenik, adott esetben egyidejűleg is.

Elhasználódott, egyáltalán nem ergonomikus vezetőülés.

A fizikai kóroki tényezők közül meg kell említeni a zaj és a rezgés hatásának való kitettséget. Ahol a gépek zajszintje túllépi a megengedett határértéket, ott a munkavállalóknak hallásvédő eszközöket kell viselni. A munkagépeken dolgozók elsősorban egésztest-vibrációt szenvedhetnek el, azonban a lokális (helyi) vibráció okozta megbetegedés sem zárható ki.

A kémiai kóroki tényezők expozíciójával sokféle formában találkozhatunk a mezőgazdasági műveletek terén; lehetnek növényvédő szerek, üzemanyagok, festékek, állatgyógyszerek vagy akár építési anyagok is, egyéb veszélyes anyagok, készítmények.

A veszélyes anyagok érintkezhetnek a bőrrel; belefröccsenhetnek a szembe; a munkavállalók véletlenül belelegezhetik, lenyelhetik, befecskendezhetik.

Gyakori a növényvédőszer expozíció, amely nem csak a szer hígítása, keverése és felhordása során érheti a munkavállalót, hanem gépi, illetve repülőgépes permetezés esetén a gép feltöltésekor, karbantartásakor is veszélyeztetheti a kezelőt. Számolni kell továbbá az üzemanyagok, kipufogógázok, gépolajok, valamint a fertőtlenítésekhez használt klórtartalmú veszélyes anyagok/keverékek expozíciójával is. A veszélyes anyagok/keverékek Biztonsági Adatlapjának tartalmát, továbbá minden, a veszélyes anyaggal kapcsolatos és a munkavégzés szempontjából lényeges adatot ismerni kell. A Biztonsági Adatlapok a munkáltató birtokában kell, hogy legyenek. Ezt a követelményt jogszerűen kielégíthető azzal is, ha nem

a konkrét munkavégzés helyén található meg a Biztonsági Adatlapok. A munkavállalók biztonsága szempontjából azonban célravezető, ha a munkavégzés helyén rendelkezésre áll a teljes Adatlap, vagy annak releváns részeit (pl.: felhasználás módja, elsősegélynyújtásra vonatkozó információk, stb.) tartalmazó kivonat kinyomtatott formában. Fontos szem előtt tartani, hogy az eredetileg veszélyes anyaghoz vagy veszélyes keverékhez gyártott vagy használt csomagolóeszköz még tisztított, közömbösített állapotban és átmenetileg sem használható élelmiszer, takarmány, valamint ezek alapanyagainak tárolására. Eredetileg élelmiszerekhez gyártott, illetve használt csomagolóeszköz veszélyes anyag vagy veszélyes keverék tárolására sem használható.

Szabálytalan veszélyesanyag tárolás.

Az ágazatban kiemelt jelentősége van a poroknak, melyek lehetnek szerves- és szervetlen porok. A szerves porok a mezőgazdasági ágtól, foglalkozástól függően változnak, például gabonapor, penészgombák, spórák, rovarokból, atkákból, madarakból származó porok, növényi porok, takarmány maradványok. Akár már egyetlen expozíció hatására is szervespormérgezési szindróma, tüdőbetegség, krónikus hörghurut és más légúti problémák alakulhatnak ki. Jelentős porexpozícióval kell számolni a takarmányozás, bálabontás, alomcsere, állatok mozgatása során, de az állatok vizelete, széklete, a hám/szőr/toll is porolódhat és szennyeződhet más belélegezhető baktériummal, gombaspórával. Különösen veszélyes tevékenység az állati takarmányokat tartalmazó silók takarítása, mivel ez egyesíti a zárt térben végzett munkát, a magasban történő munkavégzést és a szerves porok való expozíciót. Szervetlen porok esetében a talaj porának lehetséges veszélyes összetevői: kvarc, szilikátok, agyag.

A biológiai kóroki tényezők okozta megbetegedések veszélye a mezőgazdaságban igen magas. Ezek lehetnek például mikroorganizmusok (baktériumok, sugárgombák, gombák), mikotoxinok, állatról emberre terjedő megbetegedések (leptospirosis, tularemia, Q-láz, brucellosis, lépfene, Orf-vírus, veszettség, papagájvár, sertésinfluenza, madárinfluenza stb.). A tartási gyakorlatok javulása, hatékony szellőztetés biztosítása, az állatok gyakori vakcinázása, a beteg állatok karanténba helyezése és a megfelelő személyi higiénia csökkentheti a szennyeződés kockázatát. Az állatokkal kapcsolatban számos allergia is felmerülhet, amelyek tünetei általában csalánkiütés, duzzanat, orrfolyás, viszketés és asztma.

A hosszú napi munkaidő, az idénymunkák, a családtól távol végzett munka, az alacsony képzettségből adódó hátrányok és az alacsony jövedelem pszichoszociális kockázatokat, illetve fokozott pszichés megterhelést jelenthet a munkavállalóknak.

A munkagépek jelentős része, gyakran a kisebb gazdaságokban a minimális ergonómiai előírásoknak is alig felel meg. A klímahatással való kombinálódás miatt gyakori a mozgásszervek megbetegedése, amelyek a túlzott fizikai megterhelésre, a kézi anyagmozgatásra, az egyoldalú és ismétlődő munkamozzatokra, a hideg-nedves környezetre vezethetők vissza.

Szükséges megjegyezni, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők gyakran kerülnek olyan helyzetbe, amikor a mezőgazdasági termeléshez kötődő, de nem mezőgazdasági jellegű feladatot kell végrehajtaniuk. Ezek gyakran olyan pl.: karbantartási, hibaelhárítási, szerelési, építőipari munkák, amelyekre a munkavállalók nincsenek felkészülve, nincsenek meg a kellő ismereteik. Ez és a rutintalanságuk plusz veszélyforrást jelenthet. Emiatt hangsúlyozottan jelentőséget kap ezeknél a munkáknál az előzetes kockázatértékelés, a veszélyforrások és kóroki tényezők azonosítása és az ellenük való védekezési mód meghatározása.

5.2 Egyéni védőeszközök

A munkavállalók egészségének, testi épségének megőrzéséhez adott esetben szükség lehet egyéni védőeszközök használatára. A megfelelő egyéni védőeszköz meghatározásának alapja a megfelelően elkészített kockázatértékelés. Fontos szem előtt tartani, hogy a feltárt kockázatok elleni védekezés során a kollektív védelem elsőbbséget élvez az egyéni védőeszközök alkalmazásával szemben. Amennyiben a veszélyek máshogy nem küszöbölhetőek ki, akkor a veszélyek megelőzése, illetve károsító hatásuk csökkentése érdekében a veszélyforrások ellen védelmet nyújtó egyéni védőeszközöket meg kell határozni, azokkal a munkavállalókat el kell látni, rendeltetésszerű használatukra a munkavállalókat ki kell oktatni és az egyéni védőeszközök rendeltetésszerű használatát meg kell követelni.

A megfelelő egyéni védőeszköz kiválasztásában alapvető segítséget nyújthat a gép, berendezés használati, kezelési utasítása; veszélyes anyagok esetében azok Biztonsági Adatlapja. Az egyéni védőeszközökkel kapcsolatos alapvető munkavédelmi szabályokat a munkavállalók munkahelyen történő egyéni védőeszköz használatának minimális biztonsági és egészségvédelmi követelményeiről 65/1999. (XII. 22.) EüM rendelet tartalmazza. Az egyéni védőeszköz juttatásának belső rendjét a munkáltatónak írásban kell meghatároznia. E feladat ellátása munkabiztonsági és munkaegészségügyi szaktevékenységnek minősül.

5.3 Munkavédelmi dokumentáció

Az Mvt. 54. § (2) bekezdése értelmében a munkáltatónak rendelkeznie kell kockázatértékeléssel, amelyben köteles minőségileg, illetve szükség esetén mennyiségileg értékelni a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatokat, különös tekintettel az alkalmazott munkaeszközökre, veszélyes anyagokra és keverékekre, a munkavállalókat érő terhelésekre, valamint a munkahelyek kialakítására. A kockázatértékelés folyamata, tartalma önálló tananyagot felölelő témakör, így annak részletezésével jelen tankönyvben nem foglalkozunk.

Az Mvt.2. § (3) bekezdése alapján az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményei megvalósításának módját — a jogszabályok és a szabványok keretein belül — a munkáltató határozza meg. A mezőgazdaság területén a Mezőgazdasági Biztonsági Szabályzat sok esetben részletes előírásokat tartalmaz a különféle típusú munkavégzésekre vonatkozóan. Egyes műveleteknél a helyi sajátosságok figyelembe vétele is szükséges, így sajátos módon konkrétan megjelöl egyes tevékenységeket, ahol munkáltatói utasítás kidolgozása szükséges.

Általános érvényű, hosszabb időbeni hatályú munkáltatói utasítások ezek, ezáltal írásba foglalásuk mindenképpen szükséges.

Amennyiben villamos földkábel található a mezőgazdasági munkaterületen, a munkáltató köteles meghatározni a munkavégzés biztonsági követelményeit és megtenni a helyi körülményeknek megfelelő munkabiztonsági intézkedéseket. (MBSZ 1.15.)

A növénytermesztés ágazatban előírás, hogy a kazlázás műveletére vonatkozó munkabiztonsági szabályokat a helyi körülmények figyelembevételével a munkáltatónak kell kidolgoznia. (MBSZ 2.9.8.)

Az állattenyésztési területen a telepre vonatkozóan el kell készíteni a teleprendet is magába foglaló üzemeleti utasítást, melyben meg kell határozni a munkahelyi biztonsági követelmények, a rend és tisztaság megtartásának előírásait is.

Az utasítást mindenki számára hozzáférhető helyen kell tartani; tartalmát az új dolgozókkal felvételnél ismertetni kell. **Ennek a dokumentumnak többek között tartalmaznia kell:**

- Sertésenyésztéssel kapcsolatban:
 - a sertésfalkák csoportosításának és szállításának biztonsági előírásait. (MBSZ 4.7.1).
 - az ivarozó kocák keresését (kiválasztását) (MBSZ 4.10.6.)
 - a sertések etetésével kapcsolatos munkabiztonsági előírásokat (MBSZ 4.10.8.)
 - a vegyszerek kezelésének és felhasználásának szabályait (MBSZ 4.10.10.)
- Szarvasmarha-tenyésztéssel kapcsolatban:
 - a kötetlen tartású istállóban tartott állatok mozgatását (MBSZ 4.9.1.)
 - a tisztításhoz és a fertőtlenítéshez használatos szerek kezelési szabályait (MBSZ 4.9.2.)
 - a szarvasmarha etetés és almozás műveletének biztonsági követelményeit (MBSZ 4.9.3.)
 - a bikák fantomra való ugratásával és az ondóvétellel kapcsolatos biztonsági előírásokat (MBSZ 4.9.14.)
- Kisállat tenyésztésével, kapcsolatban az istálló kiürítésének (az állomány elszállításának és a technológiai berendezések kitrágyázás előtti kiszerezésének) biztonsági előírásait (MBSZ 4.12.1.)
- A gépi fejés biztonságos végzésére vonatkozó és a fejőház és a tejház tisztításával kapcsolatos előírásokat (MBSZ 4.14.1., 4.14.11.)
- A szárító berendezés kezelésével kapcsolatos előírásokat. (MBSZ 4.15.13.) Hangsúlyozottan foglalkozni kell:
 - a tüzelőberendezés begyűjtása előtti átszellőztetéssel (előszellőztetés);
 - a sikertelen gyűjtés esetén követendő eljárással;
 - az égés folyamatosságának megfigyelésével (állandó felügyeletet igénylő berendezésnél);
 - a helyiség mesterséges szellőztetésével;
 - az üzemzavar esetén teendő intézkedésekkel és a rendszeres 8 óránkénti ellenőrzésével.
- A kézi takarmánykiosztással kapcsolatos szabályokat (MBSZ 4.18.1.) Meg kell határozni a pótkocsiról történő kézi takarmánykiosztás esetében:

- a munkavégzés személyi feltételeit (az ilyen munkával foglalkoztatott személyek szükséges munkabiztonsági ismeretekkel és szakmai tapasztalatokkal rendelkezzenek);
 - a megrakott pótkocsi tetején való tartózkodás veszélyeit;
 - a megrakott pótkocsi tetején történő személyszállítás tiltását;
 - a takarmány kétoldali (egyidejű) lerakásának veszélyeit (a pótkocsin egyidejűleg legfeljebb két személy tartózkodhat, illetve végezhet kiosztást);
 - az alacsony tetőszerkezetű épület esetén előálló veszélyhelyzetet és ennek elhárítási módját;
 - a szükséges fizikai erő kifejtés és munkakörnyezeti jellemzők következtében előforduló hátsérülés kockázatának kiküszöbölését.
- A hígtrágya kezelésének és elhelyezésének munkabiztonsági követelményeit (MBSZ 4.20.12.1., 4.21.1.), ami magában foglalja a:
- a rácspadló elemek kiemelésével,
 - a mélyalom eltávolításával,
 - az épületen belüli markolóval végzett munkával,
 - az erőgépre szerelt tolólap mozgatásával,
 - a beépített trágyaeltávolító berendezések beindíthatóságának gyakoriságával,
 - a trágyarakodásnak markolóval történő végrehajtásával,
 - a kitrágyázó berendezés elakadásának megszüntetésével,
 - a trágyaszán működtetésével, valamint
 - a trágyaszán vonókötelével
 - kapcsolatos munkabiztonsági előírásokat.

Önellenőrző kérdések (Megelőző intézkedések)

1. A mezőgazdasági munkák során milyen, kóroki tényezők jelenhetnek meg?

Válasz:

A mezőgazdasági munkavégzés során az ágazatba sorolható tevékenységek szerteágazó volta miatt szinte valamennyi kóroki tényező (fizikai, kémiai, biológiai, pszichoszociális, ergonómiai) megjelenik, adott esetben egyidejűleg is.

2. A mezőgazdasági munkákkal kapcsolatosan, milyen példát tudna említeni fizikai kóroki tényezőkre?

Válasz:

A fizikai kóroki tényezők közül meg kell említeni a zaj és a rezgés hatásának való kitettséget. Ahol a gépek zajszintje túllépi a megengedett határértéket, ott a munkavállalóknak hallásvédő eszközöket kell viselni. A munkagépeken dolgozók elsősorban egésztest-vibrációt szenvedhetnek el, azonban a lokális (helyi) vibráció okozta megbetegedés sem zárható ki.

3. A mezőgazdasági munkákkal kapcsolatosan, milyen példát tudna említeni kémiai kóroki tényezőkre?

Válasz:

A kémiai kóroki tényezők expozíciójával sokféle formában találkozhatunk a mezőgazdasági műveletek terén; lehetnek növényvédő szerek, üzemanyagok, festékek, állatgyógyszerek vagy akár építési anyagok is, egyéb veszélyes anyagok, készítmények.

Gyakori a növényvédőszer expozíció, amely nem csak a szer hígítása, keverése és felhordása során érheti a munkavállalót, hanem gépi, illetve repülőgépes permetezés esetén a gép feltöltésekor, karbantartásakor is veszélyeztetheti a kezelőt.

4. A mezőgazdasági munkákkal kapcsolatosan, milyen példát tudna említeni biológiai kóroki tényezőkre?

Válasz:

A biológiai kóroki tényezők okozta megbetegedések veszélye a mezőgazdaságban igen magas. Ezek lehetnek például mikroorganizmusok (baktériumok, sugárgombák, gombák), mikotoxinok, állatról emberre terjedő megbetegedések (leptospirosis, tularemia, Q-láz, brucellosis, lépfene, Orf- vírus, veszettség, papagájvér, sertésinfluenza, madárinfluenza stb.).

Az állatokkal kapcsolatban számos allergia is felmerülhet, amelyek tünetei általában csalánkiütés, duzzanat, orrfolyás, viszketés és asztma.

5. A mezőgazdasági munkákkal kapcsolatosan, milyen példát tudna említeni pszichoszociális kóroki tényezőkre?

Válasz:

A hosszú napi munkaidő, az időnyomunkák, a családtól távol végzett munka, az alacsony képzettségből adódó hátrányok és az alacsony jövedelem pszichoszociális kockázatokat, illetve fokozott pszichés megterhelést jelenthet a munkavállalóknak.

6. A mezőgazdasági munkákkal kapcsolatosan, milyen példát tudna említeni ergonómiai kóroki tényezőkre?

Válasz:

A munkagépek jelentős része, gyakran a kisebb gazdaságokban a minimális ergonómiai előírásoknak is alig felel meg. Ilyen lehet például, egy elhasználódott, egyáltalán nem ergonomikus vezetőülés.

A klímahatással való kombinálódás miatt gyakori a mozgásszervek megbetegedése, amelyek a túlzott fizikai megterhelésre, a kézi anyagmozgatásra, az egyoldalú és ismétlődő munkamozzatokra, a hideg-nedves környezetre vezethetők vissza.

7. Mi az alapja, a megfelelő egyéni védőeszközök meghatározásának?

Válasz:

A megfelelő egyéni védőeszköz meghatározásának alapja a megfelelően elkészített kockázatértékelés.

A megfelelő egyéni védőeszköz kiválasztásában alapvető segítséget nyújthat a gép, berendezés használati, kezelési utasítása; veszélyes anyagok esetében azok Biztonsági Adatlapja.

8. Melyik jogszabály tartalmazza, az egyéni védőeszközökkel kapcsolatos alapvető munkavédelmi szabályokat?

Válasz:

Az egyéni védőeszközökkel kapcsolatos alapvető munkavédelmi szabályokat a munkavállalók munkahelyen történő egyéni védőeszköz használatának minimális biztonsági és egészségvédelmi követelményeiről 65/1999. (XII. 22.) EüM rendelet tartalmazza.

9. Milyen szaktevékenységnek minősül, az egyéni védőeszköz juttatásának belső rendjének meghatározása?

Válasz:

Az egyéni védőeszköz juttatásának belső rendjét a munkáltatónak írásban kell meghatároznia. E feladat ellátása munkabiztonsági és munkaegészségügyi szaktevékenységnek minősül.

10. Melyik védelem élvez elsőbbséget? A kollektív védelem, vagy az egyéni védőeszköz?

Válasz:

A feltárt kockázatok elleni védekezés során a kollektív védelem elsőbbséget élvez az egyéni védőeszközök alkalmazásával szemben.

Amennyiben a veszélyek máshogy nem küszöbölhetőek ki, akkor a veszélyek megelőzése, illetve károsító hatásuk csökkentése érdekében a veszélyforrások ellen védelmet nyújtó egyéni védőeszközöket meg kell határozni, azokkal a munkavállalókat el kell látni, rendeltetésszerű használatukra a munkavállalókat ki kell oktatni és az egyéni védőeszközök rendeltetésszerű használatát meg kell követelni.

11. Az állattenyésztési területhez kapcsolódóan, miket kell tartalmaznia a telepre vonatkozó üzemelési utasításnak?

Válasz:

Az állattenyésztési területen a telepre vonatkozóan el kell készíteni a teleprendet is magába foglaló üzemelési utasítást, melyben meg kell határozni a munkahelyi biztonsági követelmények, a rend és tisztaság megtartásának előírásait is.

Az utasítást mindenki számára hozzáférhető helyen kell tartani; tartalmát az új dolgozókkal felvételnél ismertetni kell. Ennek a dokumentumnak többek között tartalmaznia kell:

12. A sertésenyésztéssel kapcsolatban, például miket kell tartalmaznia a telepre vonatkozó üzemelési utasításnak?

Válasz:

Sertésenyésztéssel kapcsolatban:

- A sertésfalkák csoportosításának és szállításának biztonsági előírásait. (MBSZ 4.7.1).
- Az ivarozó kocák keresését (kiválasztását) (MBSZ 4.10.6.)

- A sertések etetésével kapcsolatos munkabiztonsági előírásokat (MBSZ 4.10.8.)
- A vegyszerek kezelésének és felhasználásának szabályait (MBSZ 4.10.10.)

13. Szarvasmarha-tenyésztéssel kapcsolatban, például miket kell tartalmaznia a telepre vonatkozó üzemelési utasításnak?

Válasz:

Szarvasmarha-tenyésztéssel kapcsolatban:

- A kötetlen tartású istállóban tartott állatok mozgását (MBSZ 4.9.1.)
- A tisztításhoz és a fertőtlenítéshez használatos szerek kezelési szabályait (MBSZ 4.9.2.)
- A szarvasmarha etetés és almozás műveletének biztonsági követelményeit (MBSZ 4.9.3.)
- A bikák fantomra való ugratásával és az ondóvétellel kapcsolatos biztonsági előírásokat (MBSZ 4.9.14.)

14. A szárító berendezés kezelésével kapcsolatban, például miket kell tartalmaznia a telepre vonatkozó üzemelési utasításnak?

Válasz:

A szárító berendezés kezelésével kapcsolatos előírásokat. (MBSZ 4.15.13.) Hangsúlyozottan foglalkozni kell:

- A tüzelőberendezés begyújtása előtti átszellőztetéssel (előszellőztetés);
- A sikertelen gyújtás esetén követendő eljárással;
- Az égés folyamatosságának megfigyelésével (állandó felügyeletet igénylő berendezésnél);
- A helyiség mesterséges szellőztetésével;
- Az üzemzavar esetén teendő intézkedésekkel és a rendszeres 8 óránkénti ellenőrzésével.

15. A kézi takarmánykiosztással kapcsolatban, például miket kell tartalmaznia a telepre vonatkozó üzemelési utasításnak?

Válasz:

A kézi takarmánykiosztással kapcsolatos szabályokat (MBSZ 4.18.1.) Meg kell határozni a pótkocsiról történő kézi takarmánykiosztás esetében:

- A munkavégzés személyi feltételeit (az ilyen munkával foglalkoztatott személyek szükséges munkabiztonsági ismeretekkel és szakmai tapasztalatokkal rendelkezzenek);
- A megrakott pótkocsi tetején való tartózkodás veszélyeit;
- A megrakott pótkocsi tetején történő személyszállítás tiltását;
- A takarmány kétoldali (egyidejű) lerakásának veszélyeit (a pótkocsin egyidejűleg legfeljebb két személy tartózkodhat, illetve végezhet kiosztást);
- Az alacsony tetőszerkezetű épület esetén előálló veszélyhelyzetet és ennek elhárítási módját;
- A szükséges fizikai erő kifejtés és munkakörnyezeti jellemzők következtében előforduló hátsérülés kockázatának kiküszöbölését.

16. A hígtrágya kezelésével és elhelyezésével kapcsolatban, például miket kell tartalmaznia a telepre vonatkozó üzemelési utasításnak?

Válasz:

A hígtrágya kezelésének és elhelyezésének munkabiztonsági követelményeit (MBSZ 4.20.12.1., 4.21.1.), ami magában foglalja a:

- A rácspadló elemek kiemelésével,
- A mélyalom eltávolításával,
- Az épületen belüli markolóval végzett munkával,
- Az erőgépre szerelt tolólap mozgatásával,
- A beépített trágyaeltávolító berendezések beindíthatóságának gyakoriságával,
- A trágyarakodásnak markolóval történő végrehajtásával,
- A kitrágyázó berendezés elakadásának megszüntetésével,
- A trágyaszán működtetésével, valamint
- A trágyaszán vonókötelével

kapcsolatos munkabiztonsági előírásokat.

6 Fogalmak, meghatározások:

Munkaeszköz

Munkaeszköznek számít minden gép, készülék, szerszám vagy berendezés, amelyet a munkavégzés során alkalmaznak, vagy azzal összefüggésben használnak.

Erőgép

Erőgépnek nevezik azokat a mezőgazdasági gépeket, amelyek saját erőforrással rendelkeznek, de kiegészítő eszköz nélkül mezőgazdasági munkavégzésre nem alkalmasak (pl.: traktor

Veszélyes

Veszélyes az a létesítmény, munkaeszköz, anyag/keverék, munkafolyamat, technológia (beleértve a fizikai, biológiai, kémiai kóroki tényezők expozíciójával járó tevékenységeket is), amelynél a munkavállalók egészsége, testi épsége, biztonsága megfelelő védelem hiányában károsító hatásnak lehet kitéve, valamint a hatósági felügyelet alá tartozó munkaeszköz.

Munkaegészségügyi-várákozási idő (m.v.i):

Az a napokban megadott időtartam, amelyen belül a kezelt területre csak az előírt védőfelszerelésben lehet belépni, illetve amelynek letelte után a kezelt területen védőfelszerelés nélkül lehet tartózkodni vagy munkát végezni.

Nullanapos készítmények esetén a kezelt területre a kezelést követő napon érdemes folytatni bármilyen tevékenységet

Élelmezés-egészségügyi várákozási idő (é.v.i.):

Az a napokban kifejezett időtartam, amelynek az utolsó növényvédelmi kezelés és a betakarítás között el kell telnie.

Egy készítmény élelmezés-egészségügyi várákozási ideje különböző növénykultúrákban eltérő lehet! Azaz figyelembe kell venni, hogy egymás mellett növekvő növények során előfordul, hogy a növényvédő szer nem kizárólag a kezelni kívánt növényre jut.

7 Felhasznált szakirodalom

- Ámon Ivett – Földházi Ákos (2017): Általános munkavédelmi tájékoztató mezőgazdasági ágazatban tevékenykedők részére, Nemzetgazdasági Minisztérium Munkavédelmi Főosztálya, Budapest
- „Anonymus” (2014.): Tájékoztató az egyszerűsített foglalkoztatás körébe tartozó időnymunka vagy alkalmi munka keretében elhelyezkedni kívánó személyek alkalmasságának orvosi vizsgálatára vonatkozó előírásokról, Nemzeti Munkaügyi Hivatal, Budapest
- „Anonymus” (2015) A Munkavállalók Egészségének és Biztonságának védelme a mezőgazdaság, az állattenyésztés, a kertészet és az erdészet területén, Az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg
- „Anonymus” (2019): A Pénzügyminisztérium Munkavédelmi Főosztályának figyelemfelhívása a méh- és darázscsípés veszélyeivel kapcsolatban, Budapest
- „Anonymus”(2019.): A Pénzügyminisztérium Munkavédelmi Főosztályának felhívása a must erjedésének veszélyeivel kapcsolatban, Budapest
- „Anonymus” NÉBIH tájékoztató - I. és II. forgalmi kategóriájú növényvédő szerek forgalmazására, vásárlására és felhasználására jogosító igazolványok kiadása (<https://portal.nebih.gov.hu/-/i-es-ii-forgalmi-kategoriaju-novenyvedo-szerek-forgalmazasara-vasarlasara-es-felhasznalasara-jogosito-igazolvanyok-kiadasa>) Letöltés dátuma: 2019.11.09.
- Deák Edit (2018): Segédlet munkavédelmi oktatási tematika elkészítéséhez a mezőgazdaság ágazatban, Budapest
- Mohácsi Mátyás Lajosné – Földházi Ákos (2019): Általános munkavédelmi tájékoztató építőipari ágazatban tevékenykedők részére Pénzügyminisztérium Munkavédelmi Főosztálya, Budapest
- Dr. Kudász Ferenc- Dr. Nagy Károly – Székely György (2012): Biztonság és egészségvédelem a változó munkahelyeken / Mezőgazdasági és erdészeti tevékenységek, Nemzeti Munkaügyi Hivatal, Budapest

8 Hivatkozott jogszabályok jegyzéke

- **1993. évi XCIII. törvény** a munkavédelemről
- **1998. évi XXVIII. törvény** az állatok védelméről és kíméletéről
- **1/1975. (II. 5.) KPMKPM-BM együttes rendelet** a közúti közlekedés szabályairól
- **6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet** a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről
- **5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet** a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
- **2/1998. (I. 16.) MüM rendelet** a munkahelyen alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekről
- **18/1998. (VI. 3.) NM rendelet** a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről
- **33/1998. (VI. 24.) NM rendelet** a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről
- **47/1999. (VIII. 4.) GM rendelet** az Emelőgép Biztonsági Szabályzat kiadásáról
- **61/1999. (XII. 1.) EüM rendelet** a biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének védelméről
- **65/1999. (XII. 22.) EüM rendelet** a munkavállalók munkahelyen történő egyéni védőeszköz használatának minimális biztonsági és egészségvédelmi követelményeiről
- **25/2000. (IX. 30.) EüM-SzCsM együttes rendelet** a munkahelyek kémiai biztonságáról
- **26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet** a foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről
- **16/2001. (III. 3.) FVM rendelet** a Mezőgazdasági Biztonsági Szabályzat kiadásáról
- **3/2002. (II. 8.) SzCsM–EüM együttes rendelet** a munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről
- **83/2003. (VII. 16.) FVM rendelet** a mezőgazdasági és erdészeti gépkezelői jogosítvány bevezetéséről és kiadásának szabályairól
- **143/2004. (XII. 22.) GKM rendelet** a Hegesztési Biztonsági Szabályzat kiadásáról
- **22/2005. (VI. 24.) EüM rendelet** a rezgésexpozíciónak kitett munkavállalókra vonatkozó minimális egészségügyi és biztonsági követelményekről
- **24/2005. (III. 23.) FVM rendelet** a vágóállatok levágásának és feldolgozásának Biztonsági Szabályzatáról
- **44/2005. (V. 6.) FVM–GKM–KvVM együttes rendelet** a mező- és erdőgazdasági légi munkavégzésről
- **66/2006. (XII. 22.) EüM rendelet** a munkavállalókat érő zaj expozícióra vonatkozó minimális egészségi és biztonsági követelményekről

- **12/2007. (III. 13.) IRM rendelet** a megkülönböztető és figyelmeztető jelzést adó készülékek felszerelésének és használatának szabályairól
- **18/2008. (XII. 3.) SZMM rendelet** az egyéni védőeszközök követelményeiről és megfelelésének tanúsításáról
- **190/2008. (VII. 29.) Korm. rendelet** a nehéz tehergépkocsik közlekedésének korlátozásáról
- **43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet** a növényvédelmi tevékenységről
- **7/2011. (III. 8.) NFM rendelet** a mezőgazdasági vegyszerek és üzemanyagok mezőgazdasági vontatóval vagy lassú járművel vontatott pótkocsival történő közúti szállításáról
- **10/2016. (IV. 5.) NGM rendelet** a munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjéről
- **56/2016. (VIII. 19.) FM rendelet** a földművelésügyi miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről
- **36/2017. (IX. 18.) NFM rendelet** a meghatározott össztömeget, tengelyterhelést, tengelycsoport-terhelést és méretet meghaladó járművek közlekedéséről

9 Hivatkozott szabványok jegyzéke

- **MSZ-05-10.0112:1991** Munkavédelem. Mezőgazdasági gépek hágcsójának, kezelőlétrájának, kezelőlépcsőjének, kezelőállásának és korlátjának biztonságtechnikai követelményei.
- **MSZ-09-57.0033:1990** Munkavédelem. Veszélyes berendezésekben beszállással végzett munkák biztonságtechnikai követelményei.
- **MSZ 1585:2016** Villamos berendezések üzemeltetése
- **MSZ 12623:1985** Gáz- és olajtüzelésű berendezések kezelési osztályba sorolása.
- **MSZ 17225:1987** Mezőgazdasági traktorok és gépek kezelőelemeinek és műszereinek általános műszaki követelményei
- **MSZ 19103-1:1978** Mezőgazdasági szárítóberendezések. Csoportosítás
- **MSZ 19103-2:1981** Mezőgazdasági szárítóberendezések. Általános telepítési és üzembe helyezési követelmények
- **MSZ 19103-3:1988** Mezőgazdasági szárítóberendezések. A hőellátó egység biztonságtechnikai és energiagazdálkodási követelményei
- **MSZ 20860-4:1987** Villamos káramok. Telepítési és biztonsági előírások
- **MSZ EN 703:2004+A1:2009** Angol nyelvű! Mezőgazdasági gépek. Silótöltő, -keverő és/vagy -aprító és -elosztó gépek. Biztonság
- **MSZ EN 12464-1:2012** Fény és világítás. Munkahelyi világítás. 1. rész Belső téri munkahelyek
- **MSZ EN 12464-2:2014** Fény és világítás. Munkahelyi világítás. 2. rész Szabadtéri munkahelyek
- **MSZ EN 50341-1:2013** 1 kV-nál nagyobb váltakozó feszültségű szabadvezetékek. 1. rész: Általános követelmények. Közös előírások
- **MSZ EN 60079-17:2014** Magyar nyelvű! Robbanóképes közegek. 17. rész: Villamos berendezések felülvizsgálata és karbantartása
- **MSZ EN 60079-19:2011** Angol nyelvű! Robbanóképes közegek. 19. rész: Készülékek javítása, felújítása és helyreállítása (IEC 60079-19:2010)
- **MSZ EN 60079-19:2011/A1:2015** Angol nyelvű! Robbanóképes közegek. 19. rész: Készülékek javítása, felújítása és helyreállítása (IEC 60079-19:2010/A1:2015)
- **MSZ EN 60204-1:2010** Gépi berendezések biztonsága. Gépek villamos szerkezetei. 1. rész: Általános előírások (IEC 60204-1:2005, módosítva)
- **MSZ EN ISO 4254-7:2018** Angol nyelvű! Mezőgazdasági gépek. Biztonság. 7. rész: Aratócséplő, járvaszecskázó, gyapot- és cukornád-betakarító gépek (ISO 4254-7:2017)
- **MSZ EN ISO 12100:2011** Gépek biztonsága. A kialakítás általános elvei. Kockázatfelmérés és kockázatcsökkentés (ISO 12100:2010)
- **MSZ EN ISO 14122-1:2017** Gépek biztonsága. Gépi berendezések helyhez kötött feljárói. 1. rész: A rögzített feljáró kiválasztása és hozzáféréseinek általános követelményei (ISO 14122-1:2016)
- **MSZ EN ISO 18497:2019** Angol nyelvű! Mezőgazdasági gépek és traktorok. Nagymértékben automatizált mezőgazdasági gépek. Tervezési alapelvek (ISO 18497:2018)

- **MSZ HD 60364-7-705:2007** Kisfeszültségű villamos berendezések. 7-705. rész: Különleges berendezésekre vagy helyekre vonatkozó követelmények. Mezőgazdasági és kertészeti építmények (IEC 60364-7-705:2006, módosítva)

II. ERDÉSZETI MUNKÁK KÖVETELMÉNYEI

A munkavédelmi hatóság a mezőgazdasági ágazat mellett kiemelten kezeli az erdészeti, azon belül is a fakitermelési munkálatokat. Ennek indoka, hogy ebben az ágazatban is évről-évre több halálos munkabaleset történik. A munka jellegzetességei miatt a hatósági ellenőrzések során feltárt hiányosságok – a technológiából adódóan – legtöbbször közvetlen, vagy súlyos veszélyeztetéssel jártak. A szabálytalanságok háttérében – a mezőgazdasághoz hasonló módon – többek közt gyakran legfőképpen a nem biztonság tudatos szemléletmód, a szűkös anyagi keretek és az alacsony képzettségi színvonal állhatnak.

Ezekhez hozzájárul az erdészeti, erdőgazdasági munkák során sokszor tapasztalható munkavégzési struktúra, miszerint az erdészetek jellemzően a szakmai irányítási és koordinálási feladatokat látják el, a konkrét tevékenységeket pedig (pl. fakitermelés, erdőművelés) egyéni vállalkozók, kis társas vállalkozások végzik, gyakran az ágazati munkavédelmi szabályok ismeretének hiányában és az előírások betartásának mellőzésével.

Jelenleg még nem általános, de követendő példa, hogy egyes vállalkozások a szakemberhiány problémáját a gépparkjuk folyamatos fejlesztésével próbálják megoldani, multifunkcionális gépeket szereznek be. Az erdészeti betakarítógépek jelentősen csökkenthetik élőmunka igényét és ezáltal a halálos és súlyos balesetek gyakoriságát.

Az erdészeti munkák legveszélyesebb része a fakitermelés, a balesetek túlnyomórészt ezen a területen történnek, így **jelen fejezet a fakitermelés munkavédelmi szabályait** foglalja össze. A fakitermelés magában foglalja a fadóntási, a gallyazási, hosztolási, darabolási, hasítási, kérgezési, aprítási, kézi és gépi közelítési, készletezési, rakodási és szállítási részfeladatokat.

Az erdészeti munkavégzés munkavédelmi szabályait az Erdészeti Biztonsági Szabályzat tartalmazza, mely a 15/1989. (X. 8.) MÉM rendelet mellékleteként lett közzétéve (továbbiakban EBSZ). Jelenleg ez hazánk legrégebben kihirdetett biztonsági szabályzata, sajnos kevés módosításon esett át, így az eltelt 20 év alatt az erdészeti munkákban bekövetkező változásokat nem tudta követni.

Sok esetben azonban ma is hasznos előírásokat tartalmaz, így aki ezen a területen végez munkát, annak mindenképpen ismerni kell az általa lefektetett követelményeket.

Az EBSZ alapján erdészeti tevékenységnek kell tekinteni: valamennyi erdészeti vagy erdészeti jellegű szaporítóanyag-gyűjtési, fenyőmagpergetési, csemete és dugványtermelési, erdősítési, ápolási, erdőnevelési, fadóntási, gallyazási, hossztolási, darabolási, hasítási, kérgezési, aprítási, kézi és gépi közelítési, készletezési, rakodási és szállítási munkavégzést.

1 A fakitermelés folyamatai

Fadóntás

A fakitermelés lényegében a vágásra kijelölt fa döntésével kezdődik, mely során az álló fát a talajtól elválasztva a talajra döntik. **A fa ledöntésének két fő módját** különböztethetjük meg, melyek a következők:

- az elválasztás a talaj felszíne felett történik, így a visszamarad a tuskó (általában döntés alatt ezt a műveletet értjük);

- az elválasztás a talaj szintje alatt történik, ekkor a fa a gyökfővel és a vastagabb gyökér-részekkel kerül elválasztásra így nem marad a felszín felett tuskó (ekkor irtásról beszélhetünk, mely alkalmazása jóval ritkább, mint az első módszeré).

A fa döntése – továbbá gallyazása és darabolása - történhet kézi eszközökkel, motorfűrészszel vagy többműveletes gépekkel. A többműveletes gépek két vagy több – akár anyagmozgatási (rakásolás, előközelítés, közelítés) - művelet elvégzésére is alkalmasak, ezen gépek használatával gyakorlatilag csökken a fakitermelési munka nehézségi foka és helyette előtérbe kerül a szellemi tevékenység. Sok esetben is végeznek.

A harveszterek a döntés és még legalább egy művelet (rakásolás, gallyazás, darabolás, előközelítés, közelítés) elvégzésére alkalmas gépek. A processzorok olyan többműveletes gépek, melyekkel a döntés nem, de az azt követő műveletek közül legalább két művelet (gallyazás, kérgezés, darabolás, előközelítés, közelítés) elvégezhető.

A kézi eszközökkel (fejszével vagy kézi fűrészszel) végzett fadöntést ipari keretek között végzett munkák során nem használják ma már, a harveszterek alkalmazása egyre gyakoribb, de tömeges térhódításukra várni kell. Ezek miatt hazánkban a fadöntés legfontosabb alapgépe a motorfűrész, kisebb tőátmérőjű fák esetében pedig használnak még tisztítófűrészeket is.

Gallyazás

A fa ledöntése után a törzset le kell gallyazni, megkönnyítve ezzel a további műveletek végrehajtását. A gallyazást végezhetjük tő mellett vagy felkészítőhelyen, ill. -telepen. A gallyazás során a fáról eltávolítják, levágják az 5 cm átmérőnél vékonyabb ágakat, ágrészeket, gallyakat, ágcsomókat, dudorokat, vakcsomókat, ezáltal a rejtett fahibák is láthatóvá válnak. Ez azért fontos, hogy a helyszínen el lehessen dönteni, hogy mennyi értékes része van a fának, hol kell elvágni (elválasztani), hogy a legegészségesebb, legjobb minőségű fát kapják.

Darabolás

A megfelelően legallyazott fán a hosszoló megjelöli a vágás helyét, így a darabolást végzőnek csak a szakszerű darabolással kell foglalkoznia.

Készletezés

A darabolást követi a készletezési művelet, mely a darabolás során kapott erdei fatermékeket (az un. erdei választékokat) választék, fafaj méret és minőség szerint elkülönítetten a felkészítő helyen (rakodón) összerakják (sarangba, máglyába vagy terítve) és számba veszik.

Az erdei választékok hagyományos értéksorrendben, – azaz a legértékesebb választéktól kezdve a kevésbé értékesek felé – a következők:

- lemezipari vagy furnérrönk (késelési és hámozási rönk);
- fűrészrönk;
- fagyártmányfa;
- kivágás;
- állványfa és cölöpfa;
- vezetéktartó faoszlop;
- bányafa;
- bányapillérfa;

- bányadorong és bányaféldorong;
- szőlőtámfa;
- rúdfa;
- papírfa;
- rostfa (forgácsfa);
- ipari célú erdei apríték;
- energetikai célú erdei apríték;
- tűzifa.

A méteres, ritkábban 2 m-es választékokat szabad kézzel, vagy kézi horog segítségével a földbe vert és kitámasztott karók közé helyezik, azaz **sarangot** képeznek. A sarangkaró 3–5 cm vastag, 1,5–1,8 m magas, melynek a földbe kerülő végét ki kell hegyezni.

Sarang.

A **máglyázás**: a hosszabb darabokból álló, nehezebb választékokat egymással párhuzamosan több rétegben egymásra helyezik (rendszerint gépekkel) a két szélén rézsűt kialakítva. A kézzel is mozgatható választékok kézi közelítő olló vagy capin segítségével is máglyába halmozható. Az értékes rönkválasztékokat gyakran egymás mellett, hézagokat hagyva helyezik el (**terítik**), sokszor az út melletti árokra merőlegesen rakva.

Máglyába rakott rönkök.

A számbavétellel kapcsolatban szót kell ejteni a sokat által hallott kifejezésről, az erdei űrméter (vagy **erdei köbméter**) fogalmáról. A sarangba rakott 1 méter széles választékok, jellemzően kör vagy körhöz közelítő keresztmetszetű fák között, alakjuk miatt, maradnak hézagok, kitöltetlen részek. Emiatt a belőlük képzett $1\text{ m} \times 1\text{ m} \times 1\text{ m}$ méretű köbméter jelentős mennyiségű – szó szerint -levegőt tartalmaz. Ezt kompenzálандó a sarang magasságát meg szokták növelni 0,7 méterrel, emiatt az erdészeti köbméter $1\text{ m} \times 1\text{ m} \times 1,7\text{ m}$.

A fakitermelés különböző fázisaiban szükség a faanyag mozgatására. Az erdészeti anyagmozgatás többnyire egy-, két-, vagy háromszakaszos.

- egyszakaszos: amikor a kitermelt faanyag közvetlenül, átrakodás nélkül az átvétel helyére kerül.
- kétszakaszos: amikor a kitermelt faanyag az első fázisban ún. közelítéssel (faanyag-összehordással) a felkészítő helyre kerül. Innen más szállítójárművel történik meg a szállítás a vevőig.
- háromszakaszos: általában a pálya minősége miatt (rossz minőségű földút) a közelítés után (szintén átterhelést végezve másik szállítójárműre) kiszállítjuk a faanyagot olyan útig, ahonnan már tovább szállítható egy optimálisabb szállítóeszközzel.

Munkavédelmi szempontból előnyös a szakaszok számának és ezzel együtt az átrakások számának csökkentése, ez egyben a hatékonyság és a gazdaságosság oldaláról is cél.

A fa döntési helyétől a felkészítő helyre való anyagmozgatást közelítésnek nevezzük. Adott esetben előközelítésre lehet szükség (10-50 m távolságra), ha pl.: gyérítéskor a közelítőgép mozgása korlátozott, vagy csak egyszerűen a közelítőgép jobb kihasználása a cél (ebben az esetben az előközelítést akár egy mozgékonyabb gép is végezheti). Ekkor a közelítési útvonalra, vagy a közelébe mozgatják a kidöntött fákat, hogy egy úttal többet lehessen szállítani.

A közelítést nehezítik a rossz pályaviszonyok; a tuskók, a kidöntött fák, a visszamaradó lábbon álló fák és a természetes újulát; továbbá az a követelmény, hogy a talajban, újulátban és a visszamaradó fákban nem szabad kárt, legalábbis jelentősebb kárt okozni. (Újulát: az erdő felújulását biztosító fiatal faegyedek összessége.)

A közelítés történhet emberi erővel; nehézségi erővel; állati erővel és gépi erővel.

A közelítésre a **nehézségi erő** csak meredek lejtőkön alkalmazható. A legállyazott a szálfát addig mozgatják, amíg a meredek lejtőn megindul és a hegyoldalba vezetett legközelebbi útig **lecsúszik**. A csúszás megkönnyítésére árokszerűen kiképzett pályát lehet kialakítani. Ezeknél a módszernél az árokból vízmosás képződhet, továbbá a fa erősen szennyeződik. Ezt kiküszöbölendő léteznek ún. csúsztatóvályúk, rövid választékok közelítésére. A csúsztatás másik változata az **eregetés**, ekkor egy csörlővel lejtőirányba eresztjük a fát a lejtőn lefelé. Mind csúsztatásnál, mind eregetésnél a fát kísérni kell és akadálynak ütközéskor el kell mozdítani.

Állati erővel (leggyakrabban lóval) történő közelítés manapság igen ritka. A farönköt egy kötél segítségével vonszolja a ló maga után, akár lóvontatású kerékpár is használható (nem bicikli – itt az egy pár kerék egy tengelyen van). Ezekon kívül előfordulhat a fa szekéren való közelítése.

Gépi erővel történő közelítéshez a rendkívül fejlett technológiai színvonalnak köszönhetően számos lehetőség közül választhatunk, a körülményeknek legmegfelelőbb.

A gépi eszközök alkalmazásával a faanyagot lombosan vagy legállyazva, akár rövidebb választékokban is lehet közelíteni, egyesével vagy csoportban, ez a rendelkezésre álló eszközöktől és a terepi adottságoktól is függ. Az alkalmazott eszközöktől függően a közelítés vonszolva (a törzsre sodronykötet/láncot kötnek és emelés nélkül vagy félig megemelve húzzák), teljesen megemelve, vagy függesztve. Emelés nélküli vonszolásakor a fa elakadásának gyakoriságát és a talajrongálást csökkentheti a közelítő papucs használata.

Közelítőpapucs.

A kis gépek használta akkor lehet indokolt, amikor szempont az ökoszisztéma védelme, a visszamaradó állomány sűrű, a talaj felázott, stb. A kis gépek közé soroljuk a mobil csörlőket, vaslovakat, kistraktor alapú vontatókat.

A **hordozható csörlőket** fához kikötve alkalmazzák vontatásos közelítésre. A **vaslovak** lényegében gyalogkíséretű, ritkán vezetőállásos közelítőgépek. Az univerzális vagy erdészeti **kistraktor alapú** markoló/csörlős vontatók lényegében méretükben és teljesítményükben (ezáltal termelékenységükben), valamint mozgékonyágukban térnek el a nagyobb változatoktól.

Vasló

A nagy gépek közül hazánkban a leggyakrabban használt közelítőgép a **traktor alapú csörlős vagy markolós** vonszoló.

Markolós vonszoló.

A **lánc talpas** traktorokkal ma is találkozhatunk, azonban elterjedtebb a gumikerekes változat. Sokan még ma is univerzális traktorra szereltetnek csörlőt vagy markolót, ettől azonban jobb megoldás, ha a közelítést erdészeti traktorral végezzük. Ezeket erdészeti körülményekre tervezték, terepi alkalmazhatóságuk jóval felülmúlja, mint pl.: a gyakori MTZ 82-esét. A markolóval felszerelt közelítőgépek előnye, hogy ekkor a gépkezelőnek nem kell kiszállni a gépből, ellenben a csörlőknél a láncra, vagy sodronykötélre kézzel kell rögzíteni a rönköt. A közelítőgépeket a máglyázáshoz tolólappal, rönkredezővel látják el. A **szorítózsámolyos vonszoló**k esetében a vonszolás nem a markolóval történik, a markoló csupán a traktor alvázára szerelt tehertartó elemre helyezi rönkök végét munkahengerekkel működtetett szorítókarok rögzítik (vonszoláskor a rönkök másik vége itt is a talajon van).

Szorítózsámolyos vonszoló.

A vonszoló továbbfejlesztésével jelentek meg a speciális erdészeti gépek, a **kihordók (forwarderek)**. Ezek a gépek a választékot a hátsó rakoncás felépítményre helyezik a markoló segítségével. A kihordók hatékonyságát megközelíti a markolóval felszerelt traktorhoz utánfutó kapcsolásával létrejött szerelvény (**kihordó szerelvény**).

Forwarder.

Lényeges különbség, hogy ezen szerelvény terepjáró képessége sokkal korlátozottabb, mint a forwarderé, azonban olcsóbb külföldi és hazai gyártású részegységekből is összeállítható. A főleg nehéz terepviszonyok mellett terjedtek el **sodronyköteles berendezések**. A terepviszonyok nem korlátozzák

alkalmazhatóságukat, az időjárástól függetlenül olcsón üzemeltethető közelítő eszközök. Közelítést végeznek még helikopterrel (hazánkban nincs olyan értékes fafaj, melynél megérné) és közelítő-ballonnal is.

A **többszemes gépekkel végzett** fakitermelési munkálatok során a kitermelés és anyagmozgatás folyamatos munka során történik. Harveszterekkel a fa döntését követően megszakítás nélkül lehetséges az előközelítés, majd a gallyazás, a választékolás, a darabolás és a választékonkénti rakásolás. A harvesztereknél a fennakadt fák elhúzása leegyszerűsödik, a fennakadt fát a gép rögtön el tudja távolítani a tartó fa koronájából. A gépkezelő az egész munka során védve van a kezelőfülke által, így a baleset bekövetkezésének esélye jóval kisebb, mint a hagyományos eszközökkel végzett fakitermelésnél.

A rakodóról történő elszállítást megelőző rakodási művelet során (és lényegében minden rakodásnál) különböző rakodógépeket használnak. Ezek gyakran a már az előzőekben megismert rakodási képességekkel rendelkező gépekkel vagy autódaruval rendelkező tehergépjárművekkel történik. Faanyagok tekintetében hazánkban leggyakrabban közúton, vagy közút-vasút kombinációban jön számításba. A folyami szállítás lehetőségei igen korlátozottak, a légi szállítás költségei magasak valamint a vezetékes szállítás szóba sem jöhet.

Anyagmozgatás a rakodón.

Előtérben egy traktorra szerelt markolós daru, háttérben egy rakoncás pótkocsi.

Az erdészeti munkák során használt kézi szerszámok

A **fejszék és fűrészek** használata nem szűnt meg, csupán manapság egyes műveleteknél segédeszközként van rájuk szükség. A korábban döntőfejszék helyett különböző fejszék ma a fa tövének megtisztítására, gallyazásra, göcsözésre használnak, de léteznek kérgezésre, hasításra alkalmas változatok is. A speciális (egy műveletre használható) típusok helyett gyakrabban alkalmaznak univerzális szerszámokat. A kétszemélyes 1,5-2 m hosszú fűrészeket ritkábban használnak, az egykezes fűrészekkel ápolásokban, tisztításokban és nyesésben még ma is végeznek munkát.

A döntés irányításhoz különböző **ékeket** (döntőék, utánütő ék), de alkalmazhatók a vágásrés bezáródásának - ezáltal a fűrész beszorulásának - megakadályozására (zsebék) valamint hasításra. Fából, vasból, alumíniumból, és kemény műanyagból készülhetnek.

Döntőékek

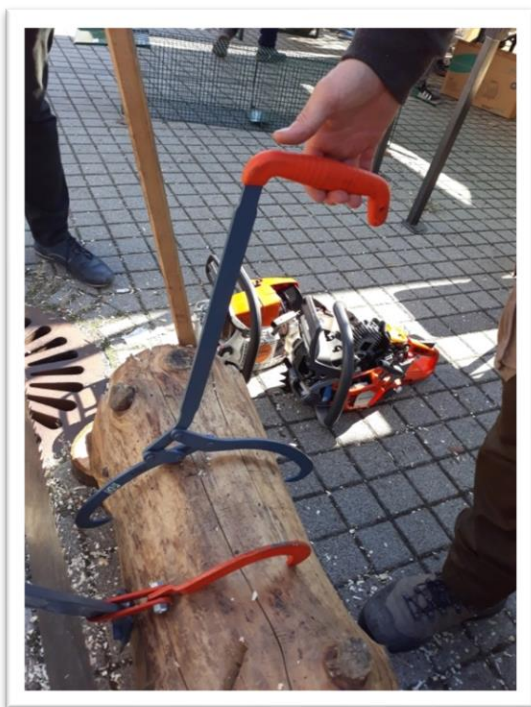
A kézzel segített döntés-irányítás során a segítő ember lába van a legnagyobb veszélyben. A sérülés veszélye csökkenthető a 25 cm-nél kisebb átmérőjű fák esetében használható **döntővilla**, melynek akár 2-3 m hosszú nyele miatt megfelelő távolság tartható az esetlegesen visszacsapódó motorfűrészről.

Ugyancsak a döntés segítésére használható a kb. 80 cm nyélhosszúságú, fémből készült **döntő-emelő** eszköz, amely ékként és kézi emelőként is használható. Gyakran kombinálják rönkfordítóval.

Az úgynevezett **rönkfordítót** (fanyélre erősített, kinyitható vashorog) vastagabb anyagok forgatásánál, fennakadt fák levételénél, kérgezéskor, máglyázáskor használják.

A **capin** a fa forgatására, anyagmozgatásnál irányításra, a földön fekvő fa vonszolására, darabolásnál a fa megemelésére használható. Az 1 m-es választékok mozgatására **kézi horgokat**, hosszabb faanyag mozgatására **kézi közelítőollókat** használnak. Kérgezés eszközei a **kérgezővas** és a **vonókés**.

A kézi eszközökkel való kérgezés nem gyakori, különösen nem a fakitermelés közben. Ennek oka egyrészt a gépi kérgezés hatékonysága, másrészt a kéreg a szállítás alatt is védi a faanyagot.

közelítőollók

capin

emelőhorog

rönkemelő-fordító

Rönkfordító, fejsze.

Önellenőrző kérdések (Fakitermelés folyamatai)

1. Melyik jogszabály tartalmazza az erdészeti munkavégzés munkavédelmi szabályait?

Válasz:

Az erdészeti munkavégzés munkavédelmi szabályait az Erdészeti Biztonsági Szabályzat tartalmazza, mely a 15/1989. (X. 8.) MÉM rendelet mellékleteként lett közzétéve (továbbiakban **EBSZ**).

Jelenleg ez hazánk legrégebben kihirdetett biztonsági szabályzata. Sajnos kevés módosításon esett át, így az eltelt 20 év alatt az erdészeti munkákban bekövetkező változásokat nem tudta követni.

2. Az EBSZ alapján, mit kell tekinteni erdészeti tevékenységnek?

Válasz:

Az EBSZ alapján erdészeti tevékenységnek kell tekinteni: valamennyi erdészeti vagy erdészeti jellegű szaporítóanyag-gyűjtési, fenyőmagpergetési, csemete és dugványtermelési, erdősítési, ápolási, erdőnevelési, fadóntási, gallyazási, hossztolási, darabolási, hasítási, kérgezési, aprítási, kézi és gépi közelítési, készletezési, rakodási és szállítási munkavégzést.

3. A fa ledöntésének melyik két fő módját különböztethetjük meg?

Válasz:

A fa ledöntésének két fő módját különböztethetjük meg, melyek a következők:

- az elválasztás a talaj felszíne felett történik, így a visszamarad a tuskó (általában döntés alatt ezt a műveletet értjük);
- az elválasztás a talaj szintje alatt történik, ekkor a fa a gyökfővel és a vastagabb gyökérszemekkel kerül elválasztásra így nem marad a felszín felett tuskó (ekkor irtásról beszélhetünk, mely alkalmazása jóval ritkább, mint az első módszeré).

4. Milyen gépek a harveszterek?

Válasz:

A harveszterek a döntés és még legalább egy művelet (rakásolás, gallyazás, darabolás, előközelítés, közelítés) elvégzésére alkalmas gépek.

5. Milyen gépek a processzorok?

Válasz:

A processzorok olyan többműveletes gépek, melyekkel a döntés nem, de az azt követő műveletek közül legalább két művelet (gallyazás, kérgezés, darabolás, előközelítés, közelítés) elvégezhető.

6. Mit nevezünk sarangnak?

A sarang, támfák közé rakásolt farakat, amely jellemzően 1 méter hosszúságú választékból készül, magassága 1,7 méter.

7. Mit nevezünk erdei választéknak?

Válasz:

A darabolás során kapott erdei fatermékek

8. Mutassa be az erdei választékok hagyományos értéksorrendben, azaz a legértékesebb választéktól kezdve a kevésbé értékesek felé!

Válasz:

Az erdei választékok hagyományos értéksorrendben, – azaz a legértékesebb választéktól kezdve a kevésbé értékesek felé – a következők:

- lemezipari vagy furnérrönk (késelési és hámozási rönk);
- fűrészrönk;
- fagyártmányfa;
- kivágás;
- állványfa és cölöpfa;
- vezetéktartó faoszlop;
- bányafa;
- bányapillérfa;
- bányadorong és bányaféldorong;
- szőlőtámfa;
- rúdafa;
- papírfafa;
- rostfa (forgácsfa);
- ipari célú erdei apríték;
- energetikai célú erdei apríték;
- tűzifa.

9. Mit nevezünk máglyázásnak?

Válasz:

A máglyázás:

A hosszabb darabokból álló, nehezebb választékokat egymással párhuzamosan több rétegben egymásra helyezik (rendszerint gépekkel) a két szélén rézsút kialakítva.

10. Mit nevezünk erdei űrméternek (vagy erdei köbméternek)?

Válasz:

A sarangba rakott 1 méter széles választékok, jellemzően kör vagy körhöz közelítő keresztmetszetű fák között, alakjuk miatt, maradnak hézagok, kitöltetlen részek. Emiatt a belőlük képzett 1m x 1m x 1m méretű köbméter jelentős mennyiségű – szó szerint -levegőt tartalmaz. Ezt

kompenzálendő, a sarang magasságát meg szokták növelni 0,7 méterrel, emiatt az erdészeti köbméter 1 m x 1 m x 1,7 m.

11. Mikor beszélünk egy-, két-, vagy háromszakaszos erdészeti anyagmozgatásról?

Válasz:

- egyszakaszos: amikor a kitermelt faanyag közvetlenül, átrakodás nélkül az átvétel helyére kerül.
- kétszakaszos: amikor a kitermelt faanyag az első fázisban ún. közelítéssel (faanyag-összehordással) a felkészítő helyre kerül. Innen más szállítójárművel történik meg a szállítás a vevőig.
- háromszakaszos: általában a pálya minősége miatt (rossz minőségű földút) a közelítés után (szintén átterhelést végezve másik szállítójárműre) kiszállítjuk a faanyagot olyan útig, ahonnan már továbbszállítható egy optimálisabb szállítóeszközzel.

12. Mit nevezünk közelítésnek?

Válasz:

A fa döntési helyétől a felkészítő helyre való anyagmozgatást közelítésnek nevezzük. Adott esetben előközelítésre lehet szükség (10-50 m távolságra), ha pl.: gyérítéskor a közelítőgép mozgása korlátozott, vagy csak egyszerűen a közelítőgép jobb kihasználása a cél (ebben az esetben az előközelítést akár egy mozgékonyabb gép is végezheti). Ekkor a közelítési útvonalra, vagy a közelébe mozgatják a kidöntött fákat, hogy egy úttal többet lehessen szállítani.

13. Mit nevezünk vonszolásnak?

Válasz:

Vonszolásról beszélünk, mikor a törzsre sodronykötet/láncot kötnek és emelés nélkül vagy félig megemelve húzzák

14. Mit nevezünk kihordóknak (forwardereknek)?

Válasz:

A kihordók (forwarderek). Ezek a gépek a választékot a hátsó rakoncás felépítményre helyezik a markoló segítségével. A kihordók hatékonyságát megközelíti a markolóval felszerelt traktorhoz utánfutó kapcsolásával létrejött szerelvény (kihordó szerelvény).

15. Milyen kézi szerszámokat használnak, az erdészeti munkák során?

Válasz:

- A fejszék és fűrészek használata nem szűnt meg, csupán manapság egyes műveleteknél segédeszközként van rájuk szükség.
- A különböző fejszéket, manapság inkább a fa tövének megtisztítására, gallyazásra, göcsözésre használnak, de léteznek kérgezésre, hasításra alkalmas változatok is. A speciális (egy műveletre használható) típusok helyett gyakrabban alkalmaznak univerzális szerszámokat.

- A kétszemélyes 1,5-2 m hosszú fűrészeket ritkábban használnak, az egykezes fűrészekkel ápolásokban, tisztításokban és nyesésben még ma is végeznek munkát.
- A döntésirányításhoz különböző ékeket (döntőék, utánütő ék), de alkalmazhatók a vágásrés bezáródásának - ezáltal a fűrész beszorulásának - megakadályozására (zsebék) valamint hasításra. Fából, vasból, alumíniumból, és kemény műanyagból készülhetnek.

2 A fakitermelés szabályai

2.1 A munkák előkészítése

A törvényesen végzett fakitermelés megkezdése előtt az arra jogosult erdészeti szakszemélyzet egy műveleti lapot állít ki. Ezen műveleti lap tartalmazza többek közt:

- az erdőgazdálkodó, illetve az engedély jogosultjának nevét, címét, és elérhetőségét,
- az erdőrészlet erdészeti területazonosító adatait (helység, tagszám, erdőrészlet jel, alrészlet szám),
- a fakitermelés végrehajtására vonatkozó utasításokat (a fakitermelés módját és érintett területét, szakmai előírásait, az időbeli és térbeli korlátozásokat, a követendő technológiáit és a kialakítandó közelítő nyom hálózat leírását),
- a fakitermelés tervezett kezdetét és befejezését,
- a becsléssel meghatározott kitermelendő bruttó fatérfogatot fafajonkénti bontásban.

A műveleti lap egy példányát az erdőgazdálkodó, egy eredeti vagy annak egy másolati példányát pedig az erdőgazdálkodási tevékenységet végző (fakitermelő) részére kell átadni.

A műveleti lap alapján a munkáltatónak meg kell terveznie a munkavégzést.

A fakitermelést végző munkáltatónak technológiai műveleti utasításban (vagy egyéb munkavédelemre vonatkozó dokumentum részeként) az EBSZ valamint az általános munkavédelmi jogi előírásokkal és a vonatkozó szabványelőírásokkal összhangban a helyi adottságoknak megfelelően kell meghatározniuk:

- a munkát végzők közötti biztonsági távolságot azoknál az erdészeti tevékenységeknél, amelyeknél az EBSZ azt nem szabályozza (EBSZ 1.2.);
- az erdészeti tevékenység biztonságos végzésének munkahelyi paramétereit (elsősorban a megengedett lejtőfokot, terep egyenletlenséget, különböző lejtésű terepen a traktor tengelye és az esés-vonal közötti legnagyobb szögeltérést) (EBSZ 1.2.);
- a viperaveszélyes, valamint a népegészségügyi hatáskörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal által a kullancs terjesztette agyhártyagyulladás vírusgócként nyilvántartott körzeteket (EBSZ 1.2.);
- fakitermelési munkák tér és időbeli rendjét, a tárgyi-, személyi és magatartási feltételeit; (EBSZ 3.1.1.);

- az erő- és munkagépek üzemeltetéséhez szükséges szabályokat géptípusonkénti bontásban (mekkora a gép munkahelyi igénye, biztonsági körzete és legnagyobb terhelhetősége, hová telepíthető a gép, hogyan kell a géppel biztonságosan dolgozni, a gépkezelővel és a kisegítőkkal szemben támasztott szakmai követelmények, a munkahelyen kik tartózkodhatnak, a gép munkahelyi körzetének mely részeit kell balesetveszélyesnek tekinteni, ahol csak a gépkezelő és a kisegítők tartózkodhatnak, továbbá az előírások betartásáért felelőst) (EBSZ 1.2.);
- a különböző tőátmérőjű fákat milyen felszereléssel, milyen módon kell dönteni, irányított döntés esetében – tőátmérő, a döntési irány és a fa kihajlási iránya által bezárt szög függvényében – azt is meg kell határozni, hogy milyen felszereléssel, milyen módon kell az irányítást végezni (EBSZ 1.2.);
- a követendő döntési irányt (vázrajzon) vágáspáasztánként (EBSZ 3.2.7.);
- az anyagmozgatásban használható traktorok és csörlők műszaki jellemzőit, a munkába állítás feltételeit és módját – feladatok és terepviszonyok szerinti bontásban (EBSZ 1.2.);
- a fadöntés után visszamaradó tuskók megengedett legnagyobb magasságát – figyelembe véve a közelítéshez, a vágástakarításhoz, az erdősítéshez és az ápoláshoz használandó erőgépek biztonságos közlekedése által meghatározott követelményeket – (EBSZ 3.2.26.);
- széldöntéses, hó- és széltöréses, továbbá száradékokkal teli állomány (faegyedek több mint 25%-a olyan lábonszáradt, amelyekről a kéreg is leválik) kitermelésének módját, mely tartalmazza a munka biztonságos végrehajtásának a feltételeit, a végrehajtás módját (pl. száradékkal teli állományban – ha a lejtviszonyok engedik – döntőgép használata), az adott vágásterületen esetleg fellépő – az átlagostól eltérő – különleges veszélyforrásokat, a balesetek megelőzésének módját (pl. a döntés csak az állomány lombos állapotában végezhető, amikor a száraz ágak jól láthatók; a reves, korhadt koronájú és törzsű fákat sodronykötél és csörlő segítségével kell ledönteni; álló száradékfa alatt hosszoltni, gallyazni, darabolni, közelíteni nem szabad) (EBSZ 3.1.9);
- műtárgyak megóvása érdekében motorfűrészsel végzett álló fák gallyazásának módját, (EBSZ 3.4.8.);
- lakott területen végzett fakitermelési munkák során munka tárgya, az alkalmazott felszerelés és technológia függvényében a veszélyeztetett körzetet, továbbá a használt felszerelések ellenőrzéséért felelős személyt, az ellenőrzés módját, gyakoriságát, eszközönkénti bontásban (EBSZ 4.6., 4.16.);
- a sarangok és máglyák szétomlását megakadályozó megoldásokat (pl. megtámasztás, ékelés, kapcsolás, lekötés) a választék tömege, hossza, a készletrakat magassága függvényében (EBSZ 5.5.5.);
- az erőáramú szabadvezeték alatt át átvezető anyagmozgatási útvonalak esetén az anyagmozgató gépek/szállítványok és a vezeték közötti legkisebb távolságot (EBSZ 5.5. 2.6.);
- járműtípusonként elkülönítve a szállítójárműveken rakományrögzítés tárgyi feltételeit és módját, a rakoncák és oldalfalak biztonságos rögzítésének és fellazításának a módját, sorrendjét (EBSZ 5.5.22., 5.5.23.).

A fenti dokumentum elkészítését jogszabály nem köti szakmai végzettséghez, azonban ezen munkavédelmi célú munkáltatói utasítások elkészítése szakmaspecifikus ismereteket igényel, így indokolt szakirányú végzettségű, valamint munkabiztonsági és munkaegészségügyi szakember bevonása.

A munkaeszközök biztonságos állapotát a megfelelő karbantartással, időszakos ellenőrzéssel fenn kell tartani. Külön megjegyzendő, hogy egyes gépek a munkavédelemről a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 21. és 23. §-a alapján munkavédelmi üzembehelyezési eljárást és időszakos biztonsági felülvizsgálatot kell végezni. A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet 1/a és 1/b. számú mellékletében felsorolásra kerültek azok a munkaeszközök, amelyeket mérlegelés nélkül veszélyes, munkavédelmi üzembehelyezésre kötelezett munkaeszköznek kell tekinteni.

Munkavédelmi szempontból üzembe kell helyezni többek között a faipari kézi láncfűrészgépet, mezőgazdasági és erdészeti traktorokat, rakodógépeket, darukat, személyek vagy személyek és terhek emelésére szolgáló szerkezeteket (amelyeknél fennáll a leesés veszélye több mint három méter magasságból, és a személyemelésre ideiglenesen felhasználható emelőberendezéseket).

Indokolt a munkavédelmi üzembehelyezési eljárást lefolytatni a traktorok és rakodógépek tulajdonságait ötvöző harvesztereket és processzorokat, a kihordókat (forwardereket), továbbá megfontolandó a közelítő kötélpályák esetében is.

2.2 A munkaterület

A vágásterületen idegen személy csak a vágásvezető, vagy az általa megbízott, felelős dolgozó felügyelete alatt tartózkodhat.

Fizikai munkavégzés közben az erdészeti munkahelyeken legalább két főnek, viperaveszélyes területen legalább három főnek kell halló- vagy látótávolságon belül dolgoznia.

Ez alól kivétel a fakitermelési munkák közül a viperától nem veszélyeztetett munkahelyeken a kisegítőt nem igénylő, egyszemélyes munkavégzésre alkalmas gépek kezelése biztonságos munkavégzésre alkalmas körülmények között (ez nem gyakori). Sajnos ezt a fontos előírást gyakran megszegik, és több esetben fordult elő, hogy a kollégák csak jóval később találtak rá a munkavállaló holttestére (faág esett rá, fa dőlt rá) és nem tudtak már rajta segíteni.

Erdészeti munkák során figyelembe kell venni, hogy a biztonságot veszélyeztető időjárási viszonyok közt, valamint bőrgyulladás okozó hernyók (tölgy búcsújáró lepke, aranyfarkú lepke, gyapjaslepke) tömeges jelenléte idején az érintett területen munka nem végezhető.

A közelítő nyomokról, a felkészítő helyekről, az erdei rakodókról és a kötélpályák feszítőberendezéseinek a körzetéből a biztonságos látást és közlekedést gátló fákat, aljnövényzetet, gallyakat el kell távolítani.

Ha a rétegvonal irányában, vagy azzal hegyesszöget bezáró irányban történő anyagmozgatás során fennáll a jármű vagy a szállítmány völgybecsúszásának a veszélye, akkor a közlekedési útvonal járófelületét az emelkedő irányában kell megdőnteni (tereprendezést igényelhet) vagy útvonal völgy felőli szélén ütközőfát kell elhelyezni.

Fadóntási munkáknál az általános **biztonsági távolság** a döntésre kerülő fák hosszának kétszerese. Ezen távolságon kívül kell a felkészítő és készletező helyeket, az üzemanyag és az eszközök tárolási helyét, a tűzrakóhelyet és a védőlétesítmény helyét meghatározni és kijelölni. Ha ezen biztonsági távolságon belül sérülésnek kitett erősáramú szabadvezeték vagy bármilyen más – nem az erdészet által – létesített műtárgy van (pl. távközlő szabadvezeték, közút), a fakitermelés tervezett kezdésének időpontjáról az üzemfenntartó szervet előzetesen értesíteni kell. A fakitermelést csak e szervek írásban igazolt

intézkedése (pl. az elektromos vezeték feszültségmentesítése, a közút elzárása a döntés idejére), felső- és közbenső felkészítő- és gyűjtőhelyet az erősáramú légvezetéktől csak 50 m-nél nagyobb távolságban szabad létesíteni.

A biztonsági távolságon belül található közút esetén fák döntésének idejére az utat a közlekedésrendszet előzetes értesítésével és jóváhagyása szerint a forgalom elől el kell zárni. A veszélyeztetett útszakasz mindkét végére a továbbhajtást megakadályozó műszaki létesítményt (pl. ideiglenes sorompót) kell kihelyezni és mellé őrt kell állítani. (Ezt a követelményt sajnos ritkán tartják be.) A járművezetőket a lassításra és a megállásra – a KRESZ-ben előírt távolságban és jelzésekkel – kell figyelmeztetni. A közútra esetleg rádőlt fát azonnal fel kell dolgozni és el kell távolítani. Az utat a hulladékoktól meg kell tisztítani.

A biztonsági távolságon belül található üzemi utakra a következő feliratú figyelmeztető táblákat kell elhelyezni: „Vigyázz! Fadöntés! A területre idegeneknek belépni tilos és életveszélyes!”. A forgalom elől a döntés idejére és amíg az utat a hulladékoktól meg nem tisztítják, el kell zárni.

Lejtős terepen, ahol kövek, fák, munkaeszközök a völgy felé lecsúszhatnak, legurulhatnak, a munkát úgy kell szervezni és végezni, a munkahely térbeli rendjét úgy kell kialakítani, hogy egymás fölött senki se dolgozzék vagy tartózkodjék.

Előfordulhat, hogy egyes munkák során a munkavállalók közötti kommunikációt kézjelekkel kell megoldani. Ebben az esetben a kézjelekben a munkát végzőknek – a munka megkezdése előtt – kell megállapodniuk.

2.3 A motorfűrész használata

A **benzinmotoros fűrész**t csak akkor szabad indítani, ha azt a dolgozó úgy rögzítette, hogy indításkor nem mozdulhat el (pl. a talajra helyezve, lábbal és kézzel rögzítve); a vágórésszel szemben 2 m-en belül senki sem tartózkodik; a lánc be van fékezve. Indításkor a fűrészlánc nem érhet hozzá semmilyen tárgyhoz és a talajhoz. A motorfűrész kezelője ne viseljen olyan ruházatot, amely beakadhat fába, bozótba vagy a gép mozgó alkatrészeibe. Sál, nyakkendő és ékszer viselete is tilos. A hosszú hajat össze kell kötni és rögzíteni (fejkendővel, sapkával, sisakkal, stb.).

A benzinmotoros fűrészek motoralapjázatát úgy kell beállítani, hogy alapjázatban a lánc nyugalomban legyen. Olyan fűrésszel, amelynek a lánc alapjázatban megy, nem szabad dolgozni.

Motorfűrész felett átlépni, áthajolni, átnyúlni vagy motorfűrészre vinni csak akkor szabad, amikor a vágórész áll. Csak leállított motorfűrészre szabad felügyelet nélkül hagyni. Nehezen járható (magas és sűrű aljnövényzetű, egyenetlen, köves, vágástéri hulladékkal borított, csúszós stb.) terepen csak leállított motorú motorfűrészre szabad közlekedni.

Fűrészelés közben a motorfűrészre mindig két kézzel kell tartani, a hátulsó kézi fogantyút jobb kézzel kell fogni – akkor is, ha a kezelő balkezes. A motorfűrészekkel végzett munka során (a gallyazás kivételével) közvetlenül minden vágás után a gázadagolóról az ujjat le kell venni. A motorfűrész vitelekora a vágórészt a testtől kifelé előre kell fordítani. A forró kipufogó a testtől távol legyen, a vezetőlemez pedig hátrafelé nézzen. A gép forró részeit, mindenek előtt a kipufogó felületét, tilos megérinteni.

Motorfűrészre – kivéve a nyeles ágnyeső motorfűrészre – csak akkor szabad fűrészelni, ha a vágórészt nem emelték vállmagasság fölé. Motorfűrészre csak akkor szabad a vágást elkezdeni – kivéve a kötegelt vékony választékok darabolását –, ha a vezetőlemez vége nem érintkezik visszacsapást okozó másik fadarabbal. Előfordulhat, hogy a motorfűrész belevág a döntésnél használt ékebe, emelőbe; ezért a lánc kímélése érdekében a vágásrészt szétvitéséhez csak fából, műanyagból vagy alumíniumból készült ékeket vagy speciális emelőt szabad használni. A lánchoz csak akkor szabad kézzel hozzányúlni, ha a motort leállították. A motorfűrészre csakis fát és fa anyagú tárgyat szabad fűrészelni.

A benzinmotoros fűrész (legfőképpen a kipufogó forró felületétől és a forró kipufogógáz) tűzveszélyes, ezért a gyúlékony anyagoktól (pl. faforgács, fakéreg, száraz fű, üzemanyag) távol kell tartani. A motoros fűrész üzemanyagtartályának feltöltését leállított motor mellett a nyílt tüztől legalább 15 m távolságban szabad végezni. Közben nem szabad dohányozni. Feltöltés utáni üzemanyag folyás esetén a fűrész csak akkor indítható újra, ha azt legalább 5 m távolságra eltávolították a kifolyás helyétől. Amikor a motor jár, a motoros berendezés mérgező kipufogógázokat bocsát ki. Ezek a gázok esetleg el nem égett szénhidrogén-vegyületeket, ill. benzolt tartalmazhatnak. Emiatt a motoros berendezéssel tilos zárt, vagy rosszul átszellőztetett helyiségekben dolgozni. Zárt helyiségbe (pl. melegedőbe, raktárba) benzinmotoros fűrészre bármilyen céllal csak üres üzemanyagtartállyal szabad bevinni. Árkokban, gödrökben vagy szűk területen mindig figyelni kell a megfelelő légcserére.

Szállítás közben a vezetőlemezre vissza kell helyezni a láncvédő tokot.

Figyelembe kell venni, hogy a benzinmotoros láncfűrész gép gyújtóberendezése nagyon gyenge elektromágneses erőteret gerjeszthet. Ennek hatása bizonyos típusú szívritmus-szabályozók esetén nem zárható ki teljesen.

Az EBSZ előírása (3.1.14.), hogy „A benzinmotoros fűrészre évente teljes műszaki, ezen belül zaj- és rezgésvizsgálatnak kell alávetni. Azt a benzinmotoros fűrészre, amely a vonatkozó szabványban (MSZ-08-0627) előírtnál rosszabb paraméterű vagy műszakilag hibás, a javításig a termelésből ki kell vonni.” A jelzett szabvány azonban 1995. július 1-én visszavonásra került. Utódszabványa jelenleg az angol nyelvű, 2012. április 1-én meghirdetett MSZ EN ISO 11681-1:2012 Erdészeti gépek. Hordozható láncfűrészek biztonsági követelményei és vizsgálatai. 1. rész: Erdészeti láncfűrészek és az (és MSZ EN ISO 11681-2:2012 Erdészeti gépek. Hordozható láncfűrészek biztonsági követelményei és vizsgálatai. 2. rész: Gallyazó láncfűrészek) szabvány. Mvt.11. §-a alapján munkavédelemre vonatkozó szabálynak a teljes egészében magyar nyelvű munkavédelmi tartalmú nemzeti szabvány minősül. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a láncfűrészeket nem kell évente felülvizsgálni. Ezt a vizsgálatot mindenképpen el kell végezni, tehát ezt a vizsgálati dokumentumot a munkavédelmi hatóság megkövetelheti a munkáltatótól.

Az Mvt. 18. § (1) bekezdése szerint a munkaeszköz üzemeltetése a munkavédelemre vonatkozó szabályokban meghatározott, ezek hiányában a tudományos, technikai színvonal mellett elvárható követelmények megtartásával történhet. A tudományos technikai színvonalnak ebben az esetben az érvényes angol nyelvű szabvány tekinthető. Ezen felül a munkáltatónak nem érdeke egy elavult, 15 éve visszavont szabványt alapul venni, ráadásul ezen vizsgálat zaj- és rezgésre vonatkozó részét a munkáltató eddig sem tudta elvégezni, emiatt a vizsgálatot végző szakcégektől azonban a munkáltató, mint megrendelhető kérheti az aktuális előírások szerinti vizsgálatot.

Az **elektromos fűrészeket** csak rakodón történő darabolásra szabad használni, és minden vágás után azonnal ki kell kapcsolni.

Az elektromos fűrészek szigetelését, a kapcsolók, a csatlakozások és a vezetékek épségét naponta a munka megkezdése előtt, és ha a munka közben sérülésre okot adó esemény volt, a munka folytatása előtt is ellenőrizni kell.

A csatlakozó- és hosszabbító vezetéket úgy kell elvezetni, hogy éles hegyes vagy durva felületű tárgyakhoz ne érhessen. A vezetéket a túlhevülésének elkerülése érdekében teljesen le kell csévélni a kábeldobról. A fűrésztől vezetéket lehetőség szerint a kezelőszemély mögé kell vezetni úgy, hogy vezetékekhez a mozgó fűrészlánc ne érhessen hozzá.

A sérült elektromos fűrészeket a javításig, a nem javíthatókat végleg ki kell vonni a termelésből. Az elektromos fűrész vágórészt csak a motor kikapcsolása, valamint az áramforrás és a motor közötti kapcsolat megszakítása után szabad megérinteni.

Ápolási és erdőtisztítási munkálatokhoz kifejlesztett munkaeszköz a **tisztító motorfűrész**, melyet a többnyire 10–15 cm-nél vékonyabb fácskák kivágására alkalmasak. Ha az egész állomány átlagos átmérője ezt meghaladja, akkor motorfűrészszel célszerű elvégezni a munkát

A tisztítófűrész használata során a munkavállaló álló helyzetben végzi a munkát, a munkavállalót erő zaj- és rezgés expozíció alacsonyabb vagy közel azonos (de nem magasabb), mint a benzinmotoros láncfűrészgép esetében. A gép kialakítása és ideális munkahelyzete olyan, hogy kevesebb az esélye, hogy a munkavállaló magát vágja meg.

Tisztító motorfűrészszel történő munka közben minden gépkezelőnek önállóan, kisegítő nélkül kell dolgoznia. A kivágás alatt lévő fa magasságának másfélszerese, de a fa tövétől mért legalább 10 m-en belüli biztonsági körzetben csak a munkát végző tartózkodhat.

A munkavezető csak akkor közelítheti meg a tisztító munkást, ha az nem kezdett újabb fa kivágásához és jelzi, hogy észlelte a munkavezető közeledését. A kivágásra soron következő fához úgy kell átállni, hogy közben a vágó rész (körfűrész, fűrészlánc, tárcsa) ne járjon. A biztonságos mozgást akadályozó terepen, a 10 m-nél hosszabb átállások előtt a motort is le kell állítani.

2.4 A fa döntése

A vágásra kijelölt fák **kitermelésének sorrendjét** úgy kell meghatározni, hogy a művelet balesetmentesen elvégezhető legyen, azaz - többek közt - a fa tartsa a meghatározott irányt, ne akadjon fel a szomszédos fákra, a tő ne vágódjon vissza, lejtős terepen ne csússzon rá a döntést végzőkre, a gallyak lehullásának és visszacsapódásának veszélye a legkisebb legyen és a dőlő fától a terepen biztonságosan el lehessen távolodni.

Az általános **döntési irány** az erdőgazdálkodó adja meg, de az egyes fák döntési irányát már a faki-termelő a helyszínen határozza meg. Döntés előtt fel kell mérni az adott fa húzási irányát, fahibáit és minden olyan körülményt, ami befolyásolhatja a döntés irányát (pl.: uralkodó szélirány, az újulat, az anyagmozgatás iránya). Azokat a fákat, amelyeknek a kihajlási iránya nem azonos a vágásszervezési tervben meghatározott döntési iránnyal, irányított döntéssel kell dönteni, feltéve, ha az a rendelkezésre álló eszközökkel biztonságosan végrehajtható. A dőlést irányítani lehet: hajkkal; a törési lécc megfelelő kiképzésével; döntővillával; döntő-emelővel; ékkel; csörlővel.

Lejtős területen, ha a törzs lecsúszásának veszélye nem áll fenn, jellemzően a hegy irányába szoktak dönteni. Ennek az az oka, hogy ekkor a fa dőlése során rövidebb utat tesz meg a talajig, ezáltal kisebb erővel csapódik be, továbbá, ha fennakad, könnyebb lehúzni. Az olyan lejtésű vágásterületen, amelyen a ledöntött fa völgybe csúszva személy- és vagyónbiztonságot veszélyeztet, a fát csak az esésvonal irányában, a völgy felé szabad dönteni és a lecsúszást a tervezett döntővágás fölé kötött és völgy felől kihorgonyozott sodronykötéllel meg kell akadályozni.

Fát dönteni csak akkor szabad, ha:

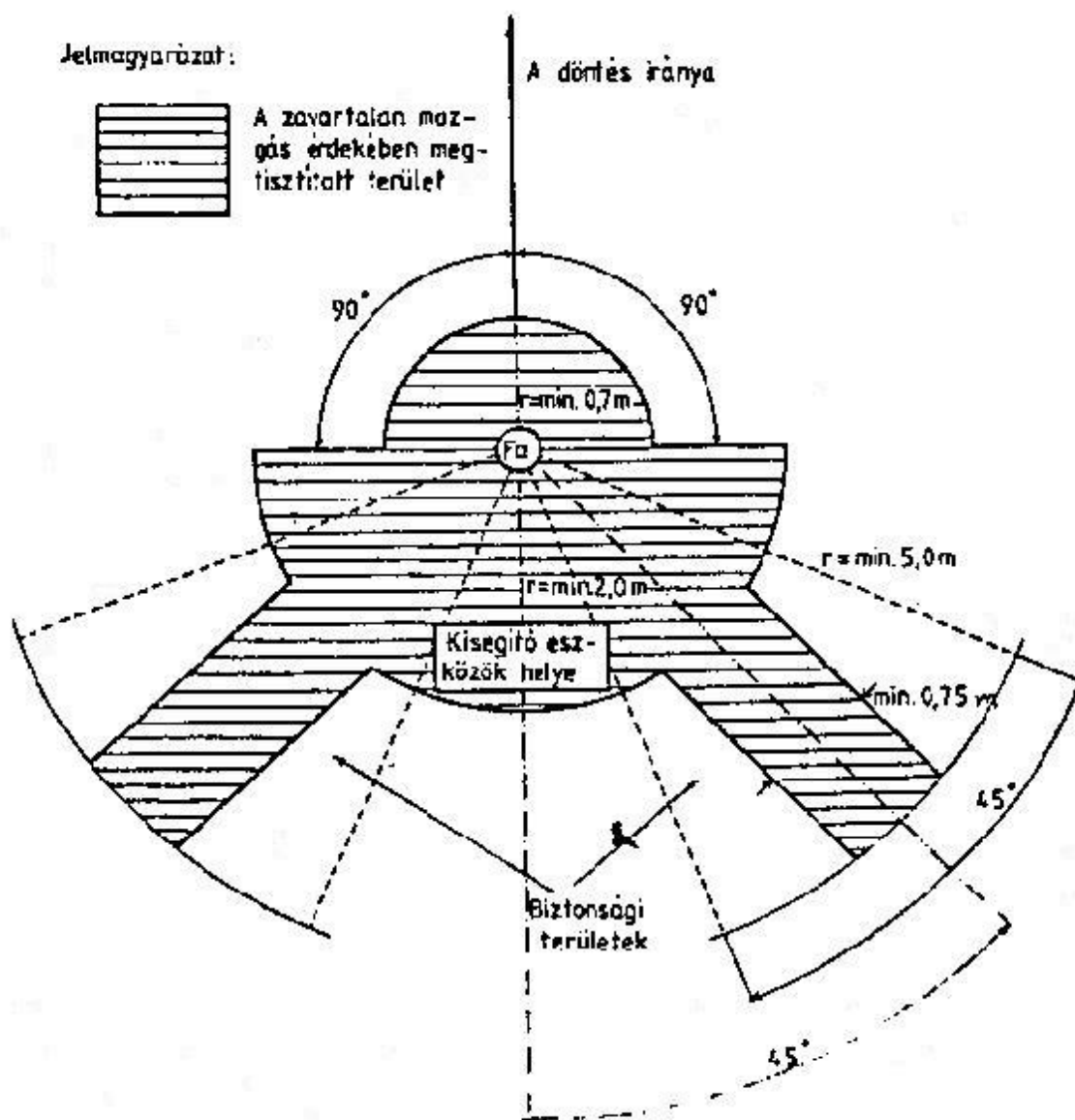
- a szél miatt a fa csúcsának (becsült) lengése az 50 cm-t nem haladja meg,
- a hőmérséklet mínusz 15 °C fölött van,
- a látótávolság a kedvezőtlen megvilágítás, a köd, a csapadék, esetleg füst miatt nem csökken a döntésre kerülő fa magasságának a kétszerese alá,
- nincs villámlással járó zivatar.

Döntéskor a döntésre kerülő fa kétszeres magasságának megfelelő sugarú körön belüli veszélyeztetett területen csak a munkához ténylegesen szükséges, de legfeljebb 3 fő munkát végző és még legfeljebb két fő munkát irányító, vagy ellenőrző szakember (továbbiakban: munkavezető) tartózkodhat. E személyeknek azonban csak az 1. ábra szerinti biztonsági területen szabad tartózkodni. Döntőgéppel végzett döntés közben a kétszeres famagasságnak megfelelő sugarú körön belül csak a gépkezelő tartózkodhat.

A döntést segítő – szerszámövön nem tartható – eszközöket a fa dőlési irányával ellentétes oldalon úgy kell elhelyezkedni, hogy szükség esetén kéznél legyenek, ugyanakkor a menekülést ne akadályozzák.

A döntés megkezdése előtt – kivéve a döntőgéppel végzett döntés esetét – a fa környékét úgy kell megtisztítani az aljnövényzettől, kövektől, hótól stb., hogy azok jelenléte a munka zavartalan végrehajtását és a fa dőlésekor a fától a biztonságos távozást ne akadályozza. A döntés irányának tartásához mindenképpen eltávolítandó a döntési irányba eső, a hajk tervezett helyén lévő terpesz. A központos súlyvonalú, vagy a kishúzású fák döntésekor a vezetőlemez könnyebben átéri a törzset, ha előtte valamennyi terpesz eltávolításra került. A nagyhúzású fák húzással ellentétes oldalán található terpeszeinek irányító szerepük van, ezért azokat nem szabad levágni.

A fa döntésirány felőli oldalán legalább 0,7 m-es, az ellentétes oldalán legalább 2,0 m-es sugarú félkörnek megfelelő területet kell megtisztítani. A döntési iránnyal ellentétes oldalon egy fő ott-tartózkodása esetében egy-, két vagy több fő ott-tartózkodása esetében kétoldalt – a tövétől legalább 5 m távolságig, szimmetrikusan elhelyezkedő, egy-egy biztonsági területet kell kijelölni. A két biztonsági terület tengelyvonala a döntési irányba fektetett elméleti egyenessel kb. 45 °C-os szöget zárjon be. A szabad mozgást nagymértékben akadályozó viszonyok között a biztonsági terület vagy területek tengelyvonalaiban is – legalább 0,75 m szélességben – szabaddá kell tenni a terepet. Ugyancsak el kell távolítani az akadályokat a kisegítő dőlésirányítást végző(k) mozgáskörzetéből.

Ha a döntést egynél több fő végzi, vagy döntés közben munkavezető is tartózkodik a fánál, a munka megkezdése előtt meg kell állapodni abban, hogy ki hol helyezkedik el és hogy ki melyik biztonsági területen távolodik el a fától.

A fa döntésekor a döntésre kerülő fa kétszeres magasságának megfelelő sugarú veszélyeztetett területen illetéktelen személy nem tartózkodhat, a segítő és munkavezető személyeknek pedig a számukra meghatározott, 1. ábra szerint biztonsági területen szabad tartózkodniuk. Erről a döntést végzőnek kell meggyőződnie.

A döntőfűrészvágás megkezdése után a munkavezető már csak a számára meghatározott biztonsági területnek a fától mért 2,0–5 m-es távolságban lévő részén tartózkodhat. Tőkorhadt fák esetén a behajkolás után a fának csak a kihajlással ellentétes oldalán lévő 180° szögtartomány által meghatározott biztonsági területen szabad dolgozni és tartózkodni. A nagykihajlású fák a húzási iránytól jelentősen eltérő irányba való döntése esetén a behajkolás után a fának nem szabad sem a kihajlás, sem a döntési irány felőli oldalán tartózkodni.

A döntővágás befejező szakaszában, a motorfűrészszel olyan test- és lábhelyzetben kell dolgozni, hogy a fától, ha dőlni kezd, gyorsan el lehessen távolodni a döntés előtt kiválasztott biztonsági területre.

A munkavezető és a kisegítő csak akkor léphet be a döntésre soron következő fa kétszeres magasságának megfelelő sugarú körön belüli veszélyeztetett területre, ha a döntést végző nem kezdett újabb fa döntéséhez és jelzi, hogy észlelte a közeledőket.

Kötéllel irányított döntéskor a húzóerőt kifejtő csörlőnek és kezelőjének, vagy a köteleet húzó személyeknek a döntésre kerülő fa magasságának a kétszeresét meghaladó hosszúságú kötéllel kell dolgozniuk és a kétszeres távolságon kívül kell elhelyezkedniük.

A fát, amelynek a döntését akár hajkolással, akár befűrészeléssel megkezdtek, folyamatos munkában kell ledönteni. A munkát félbeszakítani és a befűrészelt fát álló helyzetben visszahagyni nem szabad.

A dőlés megindulásakor a fűrész ki kell emelni a döntővágás síkjából, és a dőlésiránnyal ellentétes irányba el kell távolodni a fától, közben folyamatosan figyelve a fa mozgását. Ha dőlés közben a fa irányt változtat, az új iránynak megfelelően változik a biztonsági zóna is. Veszély esetén a fűrész és a szerszámokat hátrahagyva kell távozni a biztonsági zónába. Dőlés közben figyelni kell a koronából vagy a szomszédos fák koronájából esetleg lehulló ágakra is. Az eltávolodás azért is célszerű, mert a fa töve a talajra érkezéskor felvágódhat.

2.5 Fennakadt fák levétele

Fakitermeléskor a fennakadt fát azonnal, de legkésőbb a munkaidő végéig le kell venni.

A levételig a fennakadt, illetve a tartó fa magasságának a kétszeresét elérő sugárral vont körnek megfelelő veszélyes körzeten belül csak a levétellel kapcsolatos tevékenység (és az is csak a fennakadt fa törésénél) végezhető. A fennakadt és a tartó fa alá nem szabad menni.

Az EBSZ előírja, hogy ha a levételt azonnal nem lehet megoldani, a vágásvezető erdész a fennakadás helyét köteles a vágásterületen munkát végző valamennyi személlyel közölni és a fennakadt fa veszélyes körzetéből mindenkit kitiltani. Halálos balesetek bizonyítják, hogy ettől hathatósabb intézkedést kell foganatosítani. Mindenképpen a biztonságot szolgálja, ha legalább a veszélyes körzetet a környezettől elütő színű szalaggal derékmagasságban körbekerítik. Gyakran előfordul, hogy a fennakadt fától annyira eltávolodnak, hogy az már nincs látótávolságban és a véletlen/szándékos megközelítést figyelmeztető kiáltással sem tudják megakadályozni. Megesett, hogy a fennakadt fa rázuhant az ismeretlen okból ott tartózkodó munkavállalóra, azonban ezt csak későn fedezték fel a kollégái.

Ha a fennakadt fa közelében közforgalmú vagy turista út vezet, a levételig az útnak, illetve az erdőnek a fennakadt fa felőli részén a következő feliratú táblát kell elhelyeznie: „Vigázat! Fennakadt fa miatt balesetveszély! Kérjük veszélyelhárításig a kerülőút használatát!”

Fennakadt fát az alábbi módszerek közül, az adott helyzethez alkalmazható legveszélytelenebbel kell levetni.

Amennyiben mégis bekövetkezik, akkor a következő eszközök használhatók a levételhez:

- 10 cm átmérőig segédeszköz nélkül, kézzel is el lehet végezni a levételt;
- 10–25 cm között már segédeszközt kell alkalmazni: emelőfát, capint, rönkfordítót, kézi csörlőt, stb.(a levétel/lefordítás során a törzs azon oldalán kell tartózkodni, ahová a törzs nem fordulhat el);

- 25 cm átmérő felett (és kézi erővel le nem vehető 25 cm átmérő alatt), kedvező felfekvésnél kézi csörlő, kedvezőtlen felfekvésnél fogat, motoros csörlő vagy csörlős vonszoló alkalmazásával a törzset tompa szöget lezáró irányba kell lehúzni.

Kézi erővel le nem vehető 25 cm töátmérőlű vagy az annál vastagabb fennakadt fákról – még a levétel megkísérlése előtt – tájékoztatni kell a vágásvezető erdészt, távollétében a helyettesét. A fennakadt fát a vágásvezető irányításával, legalább 5 m-es, kellő szakítószilárdságú lánc vagy sodronykötél használatával le kell húzni, vigyázva, nehogy a törész a tuskóban elakadjon. A láncot vagy kötelet a fennakadt fa tő felőli végére kell felkötni.

Biztonsági okok miatt tilos a fennakadt fa levételét megkísérelni:

- a) másik fa rádöntésével;
- b) a tartó fa kidöntésével;
- c) ledarabolással, (ez alól csak a 15 cm-nél vékonyabb töátmérőlű fák kivételek, melyeket a ledarabolásos gyéritésre kiképzett személyek a fa ledarabolásával is levehetik).

2.6 Gallyazás

A kidöntött fa gallyazását megelőzően meg kell becsülni, hogy a fa törzse az adott gally levágása után milyen irányban és mértékben fog elmozdul, és szabaddá kell tenni a terepet, hogy a törzs elmozdulásakor a törzstől biztonságosan el lehessen távolodni. A gallyazást a fa töve felől kell elkezdni. A levágott gallyakat – ha a munkavégzést akadályozzák – az útból el kell távolítani.

Egy fát egyidejűleg csak egy fő gallyazhat. A földön fekvő gallyazott fa törzs- és koronarésze köré 5 m távolságban vont térségben csak a gallyazást végző és a vágásvezető tartózkodhat. A gallyazógéppel vagy többcélú géppel végzett gallyazás közben a törzs és a koronarész által elfoglalt szélső helyzetektől mért 10 m távolságban csak a gépkezelő tartózkodhat.

A földön fekvő fa gallyazását mindkét lábbal biztonságosan a földön állva kell végezni. Nem kerülhet a törzs vagy le nem vágott ágrész a gallyazást végző lábai közé. Fejszével végzett gallyazás és göcsözés közben gallyazást végző teste és lábai nem kerülhet a sújtás irányába. A törzset csak a sújtással ellentétes irányban lévő végén, a vágási helytől legalább 40 cm távolságra szabad megfogni.

A vékony ágat egy csapással kell eltávolítani, a vastagabb ágaknál az első csapást az ág hónaljába kell mérni, az követően az ellenkező oldalon kell a vágást befejezni. Lejtős terepen a gallyazandó törzs hegy felőli oldalán kell állni.

Adott esetben műtárgyak, építmények (pl.: erősáramú és távközlő szabadvezeték) megóvása érdekében szükséges lehet egyes állók fák gallyazása. Ezt a műveletet biztonságos állást adó helyről (pl. emelő-szerkezet kosarából) lehet végezni. Közutat veszélyeztető gallyazás esetén – a döntéshez hasonlóan a művelet idejére a közutat le kell zárni.

2.7 Darabolás

A darabolást megelőzi a választékolás, azaz amikor a hossztolást végző személy megjelöli a rönkön, hogy hol kell elvágni (elválasztani). Választékolás közben az adott fán egyéb munka (pl. gallyazás, darabolás) nem végezhető. A választékolás csak az egyéb munkák biztonsági körzetén kívül végezhető.

A választékolási feladat helyszínét a jelölendő fa helyzete adja meg, (azaz a hosszoló azt nem végezheti máshol). Emiatt az előző előírást úgy kell értelmezni, hogy a hosszolást akkor szabad végezni, ha az nem esik a döntés, gallyazás, motorfűrész darabolás, hasítás, közelítés, rakodás hatókörébe.

A fa darabolását mindkét lábbal biztonságosan a földön állva kell végezni. A fára nem szabad felállni. A fán a darabolást egyszerre csak egy fő végezheti. A motorfűrész-kezelő köré vont 2 méteres sugarú körön belül darabolás végzésekor más személy nem tartózkodhat. Kisegítő személynek a fa ugyanazon oldalán kell elhelyezkednie, ahol a motorfűrész-kezelő áll. A motorfűrész a fűrész nem fordíthatja vagy nem közelítheti a vágás befejezése után sem a kisegítő felé.

Ha darabolás közben a fa elmozdulására kell számítani, a vágás megkezdése előtt meg kell ítélni az elmozdulás várható irányát, és a vágást az ellentétes oldalon kell végezni. Ha az elmozdulási irány bizonytalan, vagy veszélyhelyzetet teremtő, a fát a vágás megkezdése előtt meg kell támasztani.

Darabolás közben a fát kézzel megfogni vagy lábbal kitámasztani motorfűrész munkája esetében csak a vezetőlemeztől mért 70 cm-nél, kézfűrész esetében a fűrészlaptól mért 25 cm-nél, fejsze vagy más – sújtással vágó – szerszám használata esetében a vágáshelytől mért 70 cm-nél nagyobb távolságban szabad.

A szálfá és a hosszúfa motorfűrész darabolását a csúcstelőli részen kell kezdeni. Ezen előírás betartása csökkenti az elmozdulás, elfordulás esélyét, mivel ekkor a „leeső” darab bizonyosan kisebb, mint a „maradó” darab, aminek nagyobb a stabilitása. Darabológéppel történő darabolást pedig a tőfelőli végén kell kezdeni.

2.8 Lakott területen végzett fakitermelési munkákra eltérő szabályai

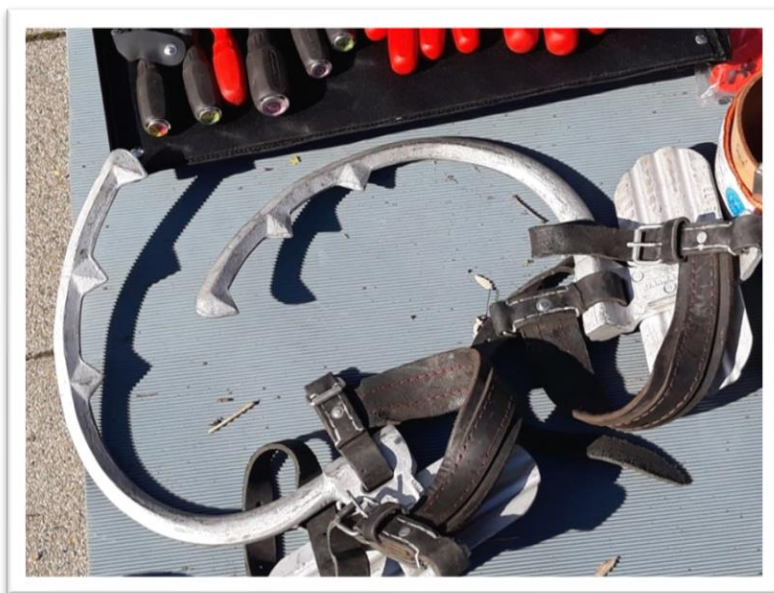
Lakott területen fadóntást, álló fa legallyazását és ledarabolását megelőzően meg kell határozni a munka tárgya, az alkalmazott felszerelés és technológia függvényében a veszélyeztetett körzetet.

Az előkészítés során faegyedenként előre pontosan meg kell tervezni a tevékenységek sorrendjét és a feladatokat egyértelműen meg kell osztani a munkában résztvevők között.

A munka megkezdése előtt gondoskodni kell arról, hogy a veszélyeztetett körzetben a munkát végzőkön kívül senki se tartózkodjon. Ha a veszélyeztetett körzet közterület, a munka azután kezdhető el, miután az illetékes hatóságok az engedélyt megadta és a közterületet a forgalom elől elzárta.

Az elzárt terület határára jól látható figyelmeztető táblákat kell elhelyezni („Fakitermeléssel veszélyeztetett terület, belépni tilos!”). Amennyiben a munkavégzés erősáramú szabadvezetékét veszélyeztethet, a munka csak a feszültségmentesítést követően kezdhető meg.

A fa koronájában gallyazás és darabolás kizárólag kézi fűrészszel vagy ún. egykezes motorfűrészszel végezhető. A kézi fűrészszel végzett munkáknál koronába való feljutás történhet biztonsági öv és mászóvas együttes alkalmazásával, létra, kötélletra használatával történhet. Ezek műszaki állapotát minden új munkahelyen ellenőrizni kell. A kötélletrák terhelhetősége legalább 225 kg-nak kell lennie és ellenőrzésükről naplót kell vezetni.

Mászóvas.

Egyágú létra alkalmazásakor, annak alsó szárait elcsúszás ellen hegyes vassaruval, felső végeit pedig kapaszkodó vaskampókkal, a fa ágára, illetve törzsére csatolható szíjjal vagy hevederrel kell ellátni. A létrát csak ág- és ágcsonkmentes törzsrésznek szabad támasztani és a kikötésének megtörténtéig legalább egy főnek kell a létrát alul biztosítania eldőlés és elcsúszás ellen.

A munkát végző csak akkor léphet a fa ágaira, ha azok teherbíró képességéről előbb meggyőződött.

A munkát végzőnek a felmászás előtt a biztonsági övhöz, felérkezés után pedig arra alkalmas ághoz kell a szerszámaikat csatolnia.

Motoros fűrészszel a fától független állásról (pl. hidraulikus emelőkosárból) szabad gallyazási, darabolási munkát végezni.

Emelőkosár.

A fa koronájában egy időben csak egy fő dolgozhat. Nem szabad a fa alatt tartózkodni, ha a koronában a munka elkezdődött.

2.9 Az erdészeti faanyagmozgatás

Az erdészeti faanyagmozgatásban és készletezésben alkalmazni kell az országos érvényű közlekedési, rakodási és tárolási biztonsági előírásokat, függetlenül attól, hogy a tevékenységet köz- vagy üzemi területen végzik. Faanyagmozgatás közben, a mozgatással igénybevett pályán más tevékenység nem folytatható. Ha ugyanazon a pályán azonos időben több berendezéssel végeznek anyagmozgatást, a munkáltatói előírásokban meg kell határozni a forgalom rendjét (pl. követési távolságot, a kitérők helyét).

A gépjárművek vezetőfülkéjében csak a vezető és annyi személy utazhat amennyi biztonságos tartózkodási helyet alakítottak ki. A vezetőfülkében csak megfelelően rögzített és a kilátást, a biztonságos vezetést nem zavaró tárgyakat szabad elhelyezni. A szállítmányon nem szabad utazni.

Emberi erővel, kézi segédeszközökkel való közelítéskor legfeljebb 50 m-en belüli átlagtávolságra szabad közelíteni. Ezen munkák során figyelembe venni az elsősorban hátsérülések kockázatával járó kézi tehermozgatás minimális egészségi és biztonsági követelményeiről szóló 25/1998. (XII. 27.) EüM rendelet előírásait. Általános súlynormákat kézi anyagmozgatás során nem lehet meghatározni, mivel ugyanaz a megterhelés különböző egyének számára (testi felépítésüktől, izomzatuk fejlettségétől, egészségi állapotuktól és a munkával kapcsolatos korábbi tapasztalataiktól függően) különböző igénybevételt jelent. Tehát súlyhatár megállapítása esetén egyes munkavállalók számára a megengedett súlyhatár alatti tehermozgatás is az egészségkárosodás kockázatával járna.

A következő szabályokat kell betartani, ha egy faválasztékot kettő vagy több munkavállaló visz együtt:

- mindenkinek a választék ugyanazon oldalán kell lennie,
- a választékot a leterhelés irányához képest az ellentétes oldalon elhelyezkedve kell felemelni és vinni,
- a terhet a fej fölött nem szabad átemelni,
- a teher felemelésére és ledobására, vagy leengedésére a hátul állónak kell a jelt megadnia.

Csúszdás közelítésnél a csúszdából – különösen ívekben – a faanyag kisodródhat, ezért a csúszdától oldalirányban 5 m biztonsági sávot kell tartani.

A csúszdák alsó végén a csúsztatás művelete alatt 25 m sugarú körben tilos tartózkodni és a veszélyes területet jól láthatóan meg kell jelölni (szükség esetén le kell zárni). A csúszda alsó végének megközelítése csak a csúsztatás műveletének befejezése után végezhető.

Hazánkban a lóval történő, fogatos vagy közelítő kerékpár alkalmazásával végzett terepi anyagmozgatás napjainkban egyre ritkább, így jelen mű nem tárgyalja.

A munkavédelmi hatósági ellenőrzések alapján az **erdészeti közelítésre használt gépek** esetében rendkívül gyakran tapasztalható valamilyen hiányosság. Sokszor vezetőfülke ajtajai leszerelésre kerültek, de gyakori, hogy a gép semmilyen ülésben tartó szerkezettel nem rendelkezett. Ezek hiányában pedig egy esetleges borulás esetén a munkavállalók a géptesten kívülre kerülhetnek, összenyomás, összezúzás veszélyének kitéve. Rendkívül rossz gyakorlat továbbá, ha erdészeti munkákhoz nem megfelelően átalakított mezőgazdasági traktort használnak. Ennek köszönhetően felborulásakor biztonsági fülke,

biztonsági védőkeret hiánya miatt több halálos vagy súlyos munkabaleset történt. Megtévesztő lehet, hogy egyes régebbi típusú traktor üzemeltetési dokumentációja biztonsági fülkeként hivatkozik a kezelőfülkére, holott boruláskor tényleges védelmet nem nyújt (több baleset során bebizonyosodott, hogy pl.: a nagyon gyakran alkalmazott MTZ 82-es típusú mezőgazdasági traktor fülkéje képes teljesen a felismerhetetlenségig deformálódni, roncsolódni).

Ezek miatt a terepi anyagmozgatásban alkalmazott traktorokat – borulás esetében is védelmet nyújtó – vezetőfülkével vagy védőkerettel kell ellátni.

Ha a traktor borulásának kockázata fennáll, akkor a munkagépet el kell látni a felborulásból, illetve átfordulásból eredő veszélyek csökkentése érdekében borulás kockázatát megszüntető, illetve csökkentő megoldással, amely

- a) megakadályozza a munkaeszköz borulását;
- b) biztosítja, hogy felborulás esetén az önjáró munkaeszközön helyet foglaló munkavállaló részére az eszköz elemei, illetve az elemek és a padozat között elegendő szabad tér maradjon; vagy
- c) lehetővé teszi a munkavállaló pozícióját úgy, hogy a felboruló munkaeszköz részeivel ne kerülhessen érintkezésbe.

A csörlővel felszerelt traktor – csörlő felőli – szélvédőin védőhálónak vagy védőrácsnak kell lennie. A nem traktorra szerelt csörlők esetében is szükséges olyan védőberendezést (pl. kellő szilárdságú védőrácsot, védőhálót) felszerelni, amely a feszülő sodronykötél és a kezelő között helyezkedik el. Ha ez nem valósítható meg, akkor a munkáltatói előírásokban meg kell határozni az egyéni védelem adott esetben alkalmazandó kötelező szabályát.

Mezőgazdasági traktor + csörlő+ védőrács = erdészeti közelítőgép.
Megerősített fülke vagy bukókeret azonban itt sincs.

Csőrlős, vonszolós közelítés közben a választék vastagabb végének kell a haladás irányába néznie. A sodronykötelet vagy a láncot a választék végéhez közel, de legalább 40 cm távolságra kell felkötni. Csörlős közelítés közben a megfeszített sodronykötél teljes hosszában, mindkét oldalon csak a kötélhosszal azonos távolságon kívül szabad tartózkodni. Mozgásban lévő köteleket, láncokat átlépni vagy azokra rálépni nem szabad. A csörlőzött faanyagot csak a rakomány mögött haladva szabad kíséni. A csörlőzéshez az adott munkaeszköz műszaki dokumentációjában előírt paramétereknek megfelelő sodronykötelet kell használni. A kötélcseré szükségességét az MSZ 9745-3:1979 szabvány előírásai alapján kell eldönteni.

Csőrlőzéshez a traktorról úgy kell beállni, hogy a csörlőzött rakomány a traktort ne billenthesse meg, ha szükséges hegytámasszal vagy kikötéssel kell rögzíteni; orrnehézékkal vagy keréknehézékkal kell ellátni. A traktort a kezelője úgy hagyhatja el, ha a motort leállította, a kerekeket befékezte, tolólemezt (ha van) leengedte a földre, vagy alátámasztotta. 5%-nál meredekebb lejtőn legalább két kereket a völgy felőli oldalon ki kell ékelni.

A közelítőnyomról el kell távolítani (ha kikerülésük nem lehetséges) minden olyan akadályt - pl. kőbúvákat, halmokat, gödröket, tuskókat -, amelyek a közelítőgép oldalirányba 15%-nál jobban megbillentetheti.

Speciális erdészeti csuklós traktorokkal, ha az üzemeltetési dokumentációban nincs előírva érték, esés-vonal irányába legfeljebb 35%-os, rétegvonal irányába legfeljebb 15%-os lejtésű terepen szabad közleltetni. Az egyéb célú traktor (pl. lánctalpas traktor, mezőgazdasági gumikerekes traktor) és az a speciális erdőgazdasági traktor, amelyre az üzemeltetési dokumentáció a fenti értékeknél enyhébb lejtviszonyok között engedélyezi a munkát, csak a dokumentációban meghatározott hossz- és keresztirányú lejtőkön üzemeltethető. A megadott legnagyobb keresztirányú szögértéknél az adott traktor – terepakadályok

miatt bekövetkező – keresztirányú dőlése sem lehet nagyobb. Ha az üzemeltetési dokumentáció az egyéb célú traktorokra megengedett keresztirányú dőlésre vonatkozó adatot nem tartalmaz, az legfeljebb 7% lehet.

Az univerzális traktorból, rakoncás utánfutóból és hidraulikus daruból összeállított kihordó szerelvényel végzett közelítés során a fel- és lerakódások idejére a gépet kitámasztóival le kell talpalni a stabilitás biztosítása érdekében.

Kötélpályával végzett anyagmozgatás alkalmazása hegyvidéki körülmények között jellemző, ahol a sziklás, meredek terep nem teszi lehetővé az egyéb közelítési módokat.

Közelítő kötélpályát közúton nem szabad átvezetni. Ha a kötélpálya erdei közlekedési útvonalat (közleletínyt, kiszállító utat, turistautat) keresztez, a keresztezés előtt figyelmeztető táblát kell felállítani és az utat a kötélpálya telepítése, leszerelése és üzemeltetése közben a forgalom elől le kell zárni.

A kötélpálya - magasban végzett - szerelése közben csak a szerelő alatti 5 m sugarú körön kívül szabad tartózkodni. A teherszállításra szolgáló kötélpálya szerelése és karbantartása közben mászásra sem a hord- sem a segédkötél nem használható.

A kötélpálya hordkötélének a várható legnagyobb húzóigénybevétel 2,8-szorosát, a többi kötélemnek a várható legnagyobb húzóigénybevétel legalább négyszeresét elérő szakítószilárdsággal kell rendelkeznie. A mozgó behúzókötelekre, felkötő láncokra sem rálépni, sem azokon átlépni nem szabad.

Kihorgonyzásra és hordkötél felfüggesztésre csak kellő szilárdságú, egészséges, mélyreható gyökerezű fákat, vagy a megkövetelt igénybevételt elviselő műtárgyakat szabad felhasználni.

A kötélpályák telepítéséhez, leszereléséhez használt eszközök (pl.: létrák, kötelek, mászóvasak), egyéni védőfelszerelések műszaki paramétereit, állapotát, a műszaki állapot ellenőrzéséért felelős személyt, az ellenőrzés módját, gyakoriságát, eszközönkénti bontásban és az alkalmazás technológiát a munkáltatói előírásokban kell meghatározni.

A kötélpályát tilos üzemeltetni, ha a szél miatt a fa csúcsának (becsült) lengése az 50 cm-t meghaladja; a hőmérséklet mínusz 15°C alatt van; a látótávolság – a kedvezőtlen megvilágítás, a köd, a csapadék, esetleg füst miatt – jelentősen lecsökken; fennáll a villámlás veszélye. A sodronykötélpálya hordkötélét le kell földelni.

Azokon a kötélpályás munkahelyeken, ahol a nagy távolság, vagy a terep fedettsége miatt a közvetlen rálátásos jelzésrendszer nem alkalmazható, a kötélpályakezelő és a felkapcsolást végző(k) között rádióösszeköttetést kell létesíteni. A lekötést végző munkás csak azután közelítheti meg a szállítmányt, ha az földet ért, és nyugalomba került.

Kötélpályás közelítés közben a tehertől, illetve a tartókötéltől annak teljes hosszában, mindkét oldalon csak 10 m-nél nagyobb távolságban szabad tartózkodni. A kötélpályán személyek nem utazhatnak.

2.10 Készletezés

A sarangokat és a máglyákat úgy kell kialakítani, hogy a biztonságos közlekedéshez, a fel- és lerakodáshoz elegendő hely maradjon közöttük. Az állandó rakodók útjait tisztán kell tartani, azokat nem szabad eltorlaszolni.

A sarangokat a talajon/rakfelületen állva a talajtól/rakfelülettől számított legfeljebb 2 m magasságig szabad kézzel rakni. A 25 kg-ot meghaladó tömegű választékokból kézi erővel legfeljebb 1,5 m, rakodógéppel legfeljebb 3,0 m magas sarangok és máglyák készíthetők. A 2,0 m-nél magasabb sarangot és az 1,5 m-nél magasabb máglyát rakodógéppel kell megbontani és abból géppel kell rakodni. Ha gépi rakodás során ezen magasságok alá csökken eredetileg magasabb készlet, a rakodást kézzel, illetve kézi

eszközökkel is tovább lehet folytatni. A sarangkitámasztókat csak azután szabad elbontani, amikor a választékok elvitele után szabaddá váltak.

A máglyák megbontását a felül lévő darabok leemelésével vagy legurításával kell elkezdni. A munkavégzést a választékdarabok esetleges gurulási irányán kívül helyezkedve, esetleg megfelelő hosszúságú segédeszközzel (pl. capinnal, csáklával) kell folytatni. A sodronykötéllal összekötött kötegekből álló máglyákat csak daruval szabad megbontani. A sarangra és a máglyákra tilos felmenni!

A 200 kg-nál nagyobb tömegű faválasztékok fel- és lerakásához emelőgépet kell használni, azonban a hazai vállalkozások jó részének a gépesítettségi színvonala megengedi már az akár 1 m-es hosszúságú választékok rakodását is.

2.11 Rakodás

A mozgásban lévő rakodási műveletet végző gép hatósugarában tartózkodni tilos. A gépkezelő a gépet csak akkor üzemeltetheti, ha meggyőződött, hogy a gép veszélye körzetében senki sem tartózkodik. A függő terhet csak legalább 2 m hosszú nyéllal ellátott eszközzel (pl. csáklával), vagy kellő hosszúságú kötéllel szabad irányítani.

Erdei, felső- és közbelső rakodóknak erősáramú szabadvezeték szélső vezetője függőleges síkjától legalább 50 méter távolságra kell lenni. A daruk, a járművek és a rakomány legmagasabbra nyúló része az áramvezetőket, a legkedvezőtlenebb helyzetben és esetben sem közelíthetik meg jobban a villamos művek, valamint a termelői, magán- és közvetlen vezetékek biztonsági övezetéről szóló 2/2013. (I. 22.) NGM rendeletben előírt távolságértéket. Ha az alsórakodó vezeték felőli széle és az erősáramú szabadvezeték szélső vezetőjének függőleges síkja közötti távolság 50 méternél kisebb, a munkavezető köteles a rakodón dolgozók figyelmét minden műszak előtt felhívni az áramütés veszélyére.

Erősáramú szabadvezeték alatt átvezető szállítási útvonalon végzett szállítás esetében a munkavezető köteles minden műszak kezdetén közölni a szállítóeszköz/rakodóeszköz (pl.: tehergépkocsi, mobil daru) vezetőjével az útpályától mért maximális rakománymagasságot, az erősáramú szabadvezeték hol szabad keresztezni, és azt, hogy a rakodóeszközt indulás előtt kötelesek a legalacsonyabb helyzetbe hozni.

A rakodási műveletek során az Erdészeti Biztonsági Szabályzat 5.5. pontjában megfogalmazottakat és az Emelőgép Biztonsági Szabályzat rendelkezéseit be kell tartani.

2.12 Szállítás

Az erdei választékok szállításánál a rakományelrendezés általános szabályait kell alkalmazni. A rakomány lehetőség szerint a homlokfalnak támaszkodjon. A teher rögzítésére olyan rögzítőláncos vagy hevederes kötözést kell használni, amellyel a rakományt a rakfelületre lehet leszorítani. A rakományt és a kötözőelemeket ellenőrizni kell, mielőtt a jármű erdei útról közútra hajtana, azok feszességét az egész út során mindvégig fenn kell tartani.

A **keresztirányban berakodott faáru** (a jármű hossz tengelyével merőlegesen) vészfékezés esetén a folyékony rakományhoz hasonlóan viselkedik, emiatt keresztirányban felrakott faárut kizárólag merev oldalfalak vagy rácsos falak között szabad szállítani. A rakományt hosszanti irányban 2,5 m-nél nem hosszabb szelvényekre kell osztani (ami történhet merev válaszfalakkal vagy rakoncákkal) és szelvényenként legalább két helyen a rakományt leszorításos lekötéssel kell rögzíteni.

A keresztirányú elrendezésnél biztonságosabb a választékokat **hosszirányban, több szelvényben** szállítani, amelyeket szelvényenként legalább két pár támasztórúd (rakonca) tart meg.

Rönkfák szállításakor a rakományt alkotó rönkök közepe nem lóghat túl a rakoncák és a homlokfal magasságán. A megfelelő leszorításos rögzítés érdekében a rakomány közepén elhelyezkedő rönknek kell a legmagasabban lennie.

A fadarabok végei legalább 300 mm-rel nyúljanak túl a rakoncákon, a rakomány közepén kell elhelyezni a két rakonca közötti távolságnál rövidebb rönköket. A kiegyensúlyozott terhelés a rönkök egymással való szembefordításával lehet elérni.

A leszorításhoz 3,3 méter hosszúságot el nem érő és kéreggel rendelkező fák esetén legalább egy kötőzölemet, ettől hosszabb vagy kéregnélküli fák esetén legalább kettő kötőzölemet kell használni. Amennyiben a jármű megfelelő szilárdságú homlokfallal vagy automata előfeszítőkkel nem rendelkezik, 2 db kötőzölemre van szüksége, ha a faáru legfeljebb 3 m hosszú, 3 db-ra 5 m-ig, továbbá 4 db kötőzölemre 5 m felett.

Előfordul, hogy a **nagyon hosszú fákat** két, egy-egy pár rakoncával felszerelt forgó alvázra rakodják, gyakran az utánfutót csak a rakomány köt össze a vontató járművel. Az utánfutó saját fékberendezéssel rendelkezik, amivel vészfékezés során elkerülhető, hogy az utánfutóról nagy erőhatás érje a vontató járművet. A rakományt rakonca-páronként legalább két kötőzölemmel kell rögzíteni, hogy az egyik kötőzölem hibája esetén is maradjon visszatartó erő.

Önellenőrző kérdések (A fakitermelés szabályai)

1. A törvényesen végzett fakitermelés megkezdése előtt kiállított műveleti lap, mit tartalmaz többek között?

Válasz:

A törvényesen végzett fakitermelés megkezdése előtt az arra jogosult erdészeti szakszemélyzet egy műveleti lapot állít ki. Ezen műveleti lap tartalmazza többek közt:

- az erdőgazdálkodó, illetve az engedély jogosultjának nevét, címét, és elérhetőségét,
- az erdőrészlet erdészeti területazonosító adatait (helység, tagszám, erdőrészlet jel, alrészlet szám),
- a fakitermelés végrehajtására vonatkozó utasításokat (a fakitermelés módját és érintett területét, szakmai előírásait, az időbeli és térbeli korlátozásokat, a követendő technológiáit és a kialakítandó közelítő nyom hálózat leírását),
- a fakitermelés tervezett kezdetét és befejezését,
- a becsléssel meghatározott kitermelendő bruttó fatérfogatot fafajonkénti bontásban.

2. Ki(k)nek a részére kell kiállítani a műveleti lapot?

Válasz:

A műveleti lap egy példányát az erdőgazdálkodó, egy eredeti vagy annak egy másolati példányát pedig az erdőgazdálkodási tevékenységet végző (fakitermelő) részére kell átadni.

3. Például miket kell meghatározni a fakitermelést végző munkáltatónak, a technológiai műveleti utasításban?

Válasz:

A fakitermelést végző munkáltatónak technológiai műveleti utasításban (vagy egyéb munkavédelemre vonatkozó dokumentum részeként) az EBSZ valamint az általános munkavédelmi jogi előírásokkal és a vonatkozó szabványelőírásokkal összhangban a helyi adottságoknak megfelelően kell meghatározniuk:

- A munkát végzők közötti biztonsági távolságot azoknál az erdészeti tevékenységeknél, amelyeknél az EBSZ azt nem szabályozza (EBSZ 1.2.);
- Az erdészeti tevékenység biztonságos végzésének munkahelyi paramétereit (EBSZ 1.2.);
- A viperaveszélyes, valamint a népegészségügyi hatáskörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal által a kullancs terjesztette agyhártyagyulladás vírusgócként nyilvántartott körzeteket (EBSZ 1.2.);
- Fakitermelési munkák tér és időbeli rendjét, a tárgyi-, személyi és magatartási feltételeit; (EBSZ 3.1.1.);
- Az erő- és munkagépek üzemeltetéséhez szükséges szabályokat géptípusonkénti bontásban (EBSZ 1.2.);
- A különböző töátmérőjű fákat milyen felszereléssel, milyen módon kell dönteni, irányított döntés esetében (EBSZ 1.2.);
- A követendő döntési irányt (vázrajzon) vágáspáasztánként (EBSZ 3.2.7.);
- Az anyagmozgatásban használható traktorok és csörlők műszaki jellemzőit, a munkába állítás feltételeit és módját – feladatok és terepviszonyok szerinti bontásban (EBSZ 1.2.);
- A fadöntés után visszamaradó tuskók megengedett legnagyobb magasságát (EBSZ 3.2.26.);
- Műtárgyak megóvása érdekében motorfűrészsel végzett álló fák gallyazásának módját, (EBSZ 3.4.8.);
- A sarangok és máglyák szétomlását megakadályozó megoldásokat a választék tömege, hossza, a készletrakat magassága függvényében (EBSZ 5.5.5.);
- Az erősáramú szabadvezeték alatt át átvetető anyagmozgatási útvonalak esetén az anyagmozgató gépek/szállítmányok és a vezeték közötti legkisebb távolságot (EBSZ 5.5. 2.6.);
- Járműtípusonként elkülönítve a szállítójárműveken rakományrögzítés tárgyi feltételeit és módját, a rakoncák és oldalfalak biztonságos rögzítésének és fellazításának a módját, sorrendjét (EBSZ 5.5.22., 5.5.23.).

4. Milyen szakmai végzettség van előírva, a technológiai műveleti utasítás elkészítéséhez?

Válasz:

A dokumentum elkészítését jogszabály nem köti szakmai végzettséghez, azonban ezen munkavédelmi célú munkáltatói utasítások elkészítése szakmaspecifikus ismereteket igényel, így indokolt szakirányú végzettségű, valamint munkabiztonsági és munkaegészségügyi szakember bevonása.

5. Például milyen eszközök (gépek) esetén van szükség, munkavédelmi szempontból üzembe helyezésre?

Válasz:

Munkavédelmi szempontból üzembe kell helyezni többek között a faipari kézi láncfűrészgépet, mezőgazdasági és erdészeti traktorokat, rakodógépeket, darukat, személyek vagy személyek és terhek emelésére szolgáló szerkezeteket (amelyeknél fennáll a leesés veszélye több mint három méter magasságból, és a személyemelésre ideiglenesen felhasználható emelő-berendezéseket.

Indokolt a munkavédelmi üzembehelyezési eljárást lefolytatni a traktorok és rakodógépek tulajdonságait ötvöző harveszttereket és processzorokat, a kihordókat (forwardereket), továbbá megfontolandó a közelítő kötélpályák esetében is.

6. Erdészeti munkahelyeken, legalább hány főnek kell halló- vagy látótávolságon belül dolgoznia, fizikai munkavégzés közben?

Válasz:

Fizikai munkavégzés közben az erdészeti munkahelyeken legalább két főnek, viperaveszélyes területen legalább három főnek kell.

Ez alól kivétel a fakitermelési munkák közül a viperától nem veszélyeztetett munkahelyeken a kisegítőt nem igénylő, egyszemélyes munkavégzésre alkalmas gépek kezelése, biztonságos munkavégzésre alkalmas körülmények között (ez nem gyakori).

7. Fadöntési munkáknál, mekkora az általános biztonsági távolság?

Válasz:

Fadöntési munkáknál az általános biztonsági távolság a döntésre kerülő fák hosszának kétszerese. Ezen távolságon kívül kell a felkészítő és készletező helyeket, az üzemanyag és az eszközök tárolási helyét, a tűzrakó helyet és a védőlétesítmény helyét meghatározni és kijelölni.

8. Mi a teendő, ha fadöntési munkáknál, az általános biztonsági távolságon belül, nem az erdészet által létesített műtárgy van (pl. távközlő szabadvezeték, erősáramú szabadvezeték, stb.)?

Válasz:

Ha a biztonsági távolságon belül sérülésnek kitett erősáramú szabadvezeték vagy bármilyen más – nem az erdészet által – létesített műtárgy van (pl. távközlő szabadvezeték, közút), a fakitermelés tervezett kezdésének időpontjáról az üzemfenntartó szervet előzetesen értesíteni kell.

A fakitermelést csak e szervek írásban igazolt intézkedése (pl. az elektromos vezeték feszültségmentesítése, a közút elzárása a döntés idejére), felső- és közbenső felkészítő- és gyűjtőhelyet az erősáramú légvezetékktől csak 50 m-nél nagyobb távolságban szabad létesíteni.

9. Milyen alapvető biztonsági követelményei vannak, a benzinmotoros fűrész indításának?

Válasz:

- A benzinmotoros fűrész csak akkor szabad indítani, ha azt a dolgozó úgy rögzítette, hogy indításkor nem mozdulhat el (pl. a talajra helyezve, lábbal és kézzel rögzítve);
- A vágórésszel szemben 2 m-en belül senki sem tartózkodik;
- A lánc be van fékezve. Indításkor a fűrészlánc nem érhet hozzá semmilyen tárgyhoz és a talajhoz.

10. Milyen alapvető biztonsági követelményei vannak, a benzinmotoros fűrész használatának?

Válasz:

- A motorfűrész kezelője ne viseljen olyan ruházatot, amely beakadhat fába, bozótba vagy a gép, mozgó alkatrészeibe.
- Sál, nyakkendő és ékszer viselete is tilos.
- A hosszú hajat össze kell kötni és rögzíteni (fejkendővel, sapkával, sisakkal, stb.).
- A benzinmotoros fűrészek motoralapjázatát úgy kell beállítani, hogy alapjázatban a lánc nyugalomban legyen. Olyan fűrészszel, amelynek a lánc alapjázatban megy, nem szabad dolgozni.
- Motorfűrész felett átlépni, áthajolni, átnyúlni vagy motorfűrész vinni csak akkor szabad, amikor a vágórész áll.
- Csak leállított motorfűrész szabad felügyelet nélkül hagyni.
- Nehezen járható (magas és sűrű aljnövényzetű, egyenetlen, köves, vágástéri hulladékkal borított, csúszós stb.) terepen csak leállított motorú motorfűrészszel szabad közlekedni.
- Fűrészelés közben a motorfűrész mindig két kézzel kell tartani, a hátsó kézi fogantyút jobb kézzel kell fogni – akkor is, ha a kezelő balkezes.
- A motorfűrészszel végzett munka során (a gallyazás kivételével) közvetlenül minden vágás után a gázadagolóról az ujjat le kell venni.
- A motorfűrész vitelekor a vágórész a testtől kifelé előre kell fordítani.
- A forró kipufogó a testtől távol legyen, a vezetőlemez pedig hátrafelé nézzen.
- A gép forró részeit, mindenképp előtt a kipufogó felületét, tilos megérinteni.
- Motorfűrészszel – kivéve a nyeles ágnyeső motorfűrész – csak akkor szabad fűrészelni, ha a vágórész nem emelték vállmagasság fölé.
- Motorfűrészszel csak akkor szabad a vágást elkezdeni – kivéve a kötegelt vékony választékok darabolását –, ha a vezetőlemez vége nem érintkezik visszacsapást okozó másik fadarabbal.
- A motorfűrészszel csakis fát és fa anyagú tárgyat szabad fűrészelni.

11. Milyen alapvető tűzvédelmi követelményeket kell betartani, a benzinmotoros fűrész használatával kapcsolatban?

Válasz:

- A benzinmotoros fűrész (legfőképpen a kipufogó forró felületétől és a forró kipufogógáz) tűzveszélyes, ezért a gyúlékony anyagoktól (pl. faforgács, fakéreg, száraz fű, üzemanyag) távol kell tartani.
- A motoros fűrész üzemanyagtartályának feltöltését leállított motor mellett a nyílt tűztől legalább 15 m távolságban szabad végezni. Közben nem szabad dohányozni.
- Feltöltés utáni üzemanyag folyás esetén a fűrész csak akkor indítható újra, ha azt legalább 5 m távolságra eltávolították a kifolyás helyétől.
- Amikor a motor jár, a motoros berendezés mérgező kipufogógázokat bocsát ki. Ezek a gázok esetleg el nem égett szénhidrogén-vegyületeket, ill. benzolt tartalmazhatnak. Emiatt a motoros berendezéssel tilos zárt, vagy rosszul átszellőztetett helyiségekben dolgozni.
- Zárt helyiségbe (pl. melegedőbe, raktárba) benzinmotoros fűrész bármilyen céllal csak üres üzemanyagtartállyal szabad bevinni.

- Árkokban, gödrökben vagy szűk területen mindig figyelni kell a megfelelő légcserére.

12. Milyen gyakorisággal kell a benzinmotoros fűrészt teljes műszaki vizsgálatnak alávetni?

Válasz:

Az EBSZ előírása (3.1.14.), hogy „A benzinmotoros fűrészt évente teljes műszaki, ezen belül zaj- és rezgésvizsgálatnak kell alávetni. Azt a benzinmotoros fűrészt, amely műszakilag hibás, a javításig a termelésből ki kell vonni.”

13. Milyen alapvető biztonsági követelményei vannak, az elektromos fűrészek használatának?

Válasz:

- Az elektromos fűrészeket csak rakodón történő darabolásra szabad használni, és minden vágás után azonnal ki kell kapcsolni.
- Az elektromos fűrészek szigetelését, a kapcsolók, a csatlakozások és a vezetékek épségét naponta a munka megkezdése előtt, és ha a munka közben sérülésre okot adó esemény volt, a munka folytatása előtt is ellenőrizni kell.
- A csatlakozó- és hosszabbító vezetékét úgy kell elvezetni, hogy éles hegyes vagy durva felületű tárgyakhoz ne érhesen.
- A vezeték a túlhevülésének elkerülése érdekében teljesen le kell csévélni a kábeldobról.
- A fűrésztől vezeték lehetőség szerint a kezelőszemély mögé kell vezetni úgy, hogy vezetékekhez a mozgó fűrészlánc ne érhesen hozzá.
- A sérült elektromos fűrészeket a javításig, a nem javíthatókat végleg ki kell vonni a termelésből.
- Az elektromos fűrész vágórészt csak a motor kikapcsolása, valamint az áramforrás és a motor közötti kapcsolat megszakítása után szabad megérinteni.

14. Mikor szabad fát dönteni?

Válasz:

Fát dönteni csak akkor szabad, ha:

- a szél miatt a fa csúcsának (becsült) lengése az 50 cm-t nem haladja meg,
- a hőmérséklet mínusz 15 °C fölött van,
- a látótávolság a kedvezőtlen megvilágítás, a köd, a csapadék, esetleg füst miatt nem csökken a döntésre kerülő fa magasságának a kétszerese alá,
- nincs villámlással járó zivatar.

15. Hány fő tartózkodhat döntéskor, a döntésre kerülő fa környezetében?

Válasz:

Döntéskor a döntésre kerülő fa kétszeres magasságának megfelelő sugarú körön belüli veszélyeztetett területen csak a munkához ténylegesen szükséges, de legfeljebb 3 fő munkát végző és

még legfeljebb két fő munkát irányító, vagy ellenőrző szakember (továbbiakban: munkavezető) tartózkodhat.

Döntőgéppel végzett döntés közben a kétszeres famagasságnak megfelelő sugarú körön belül csak a gépkezelő tartózkodhat.

16. Milyen főbb teendői vannak a döntést végzőnek, a fa dőlésének megindulását követően?

Válasz:

- A dőlés megindulásakor a fűrész ki kell emelni a döntővágás síkjából, és a dőlésiránnyal ellen-tétes irányba el kell távolodni a fától, közben folyamatosan figyelve a fa mozgását.
- Ha dőlés közben a fa irányt változtat, az új iránynak megfelelően változik a biztonsági zóna is.
- Veszély esetén a fűrész és a szerszámokat hátrahagyva kell távozni a biztonsági zónába.
- Dőlés közben figyelni kell a koronából vagy a szomszédos fák koronájából esetleg lehulló ágakra is. Az eltávolodás azért is célszerű, mert a fa töve a talajra érkezéskor felvágódhat.

17. Milyen alapvető biztonsági előírásokat kell betartani, a fakitermeléskor fennakadt fákkal kapcsolatban?

Válasz:

- Fakitermeléskor a fennakadt fát azonnal, de legkésőbb a munkaidő végéig le kell venni.
- A levételig a fennakadt, illetve a tartó fa magasságának a kétszeresét elérő sugárral vont körnek megfelelő veszélyes körzetben belül csak a levétellel kapcsolatos tevékenység (és az is csak a fennakadt fa törésznél) végezhető.
- A fennakadt és a tartó fa alá nem szabad menni.
- Az EBSZ előírja, hogy ha a levételt azonnal nem lehet megoldani, a vágásvezető erdész a fennakadás helyét köteles a vágásterületen munkát végző valamennyi személlyel közölni és a fennakadt fa veszélyes körzetéből mindenkit kitiltani.

18. Mi a teendő, ha a fennakadt fa közelében közforgalmú vagy turistaút vezet?

Válasz:

Ha a fennakadt fa közelében közforgalmú vagy turistaút vezet, a levételig az útnak, illetve az erdőnek a fennakadt fa felőli részén a következő feliratú táblát kell elhelyeznie:
„Vigyázat! Fennakadt fa miatt balesetveszély! Kérjük veszélyelhárításig a kerülőút használatát!”

19. A fennakadt fák levételéhez, milyen eszközök használhatóak?

Válasz:

Fennakadt fát, az adott helyzethez alkalmazható legveszélytelenebbel kell levenni. Amennyiben bekövetkezik egy fa fennakadása, akkor a következő eszközök használhatók a levételhez:

- 10 cm átmérőig segédeszköz nélkül, kézzel is el lehet végezni a levételt;

- 10–25 cm között már segédeszközt kell alkalmazni: emelőfát, capint, rönkfordítót, kézi csörlőt, stb. (a levétel/lefordítás során a törzs azon oldalán kell tartózkodni, ahová a törzs nem fordulhat el);
- 25 cm átmérő felett (és kézi erővel le nem vehető 25 cm átmérő alatt), kedvező fel-fekvésnél kézi csörlő, kedvezőtlen felfekvésnél fogat, motoros csörlő vagy csörlős vonszoló alkalmazásával a törzset, tompaszöveget lezáró irányba kell lehúzni.

20. Mi a teendő, a kézi erővel le nem vehető 25 cm töátméről vagy az annál vastagabb fennakadt fák esetén?

Válasz:

Kézi erővel le nem vehető 25 cm töátméről vagy az annál vastagabb fennakadt fákról – még a levétel megkísérlése előtt – tájékoztatni kell a vágásvezető erdészt, távollétében a helyettesét.

A fennakadt fát a vágásvezető irányításával, legalább 5 m-es, kellő szakítószilárdságú lánc vagy sodronykötél használatával le kell húzni, vigyázva, nehogy a törész a tuskóban elakadjon. A láncot vagy kötelet a fennakadt fa tő felőli végére kell felkötni.

21. Milyen módon a tilos a fennakadt fa levételét megkísérelni?

Válasz:

Biztonsági okok miatt tilos a fennakadt fa levételét megkísérelni:

- a) másik fa rádöntésével;
- b) a tartó fa kidöntésével;
- c) ledarabolással, (ez alól csak a 15 cm-nél vékonyabb töátméről fák kivételek, melyeket a ledarabolásos gyérítésre kiképzett személyek a fa ledarabolásával is levehetik).

22. Milyen alapvető biztonsági előírásokat kell betartani fakitermeléskor, a gallyazás során?

Válasz:

- A kidöntött fa gallyazását megelőzően meg kell becsülni, hogy a fa törzse az adott gally levágása után milyen irányban és mértékben fog elmozdulni;
- Szabaddá kell tenni a terepet, hogy a törzs elmozdulásakor a törzstől biztonságosan el lehessen távolodni.
- A gallyazást a fa töve felől kell elkezdni.
- A levágott gallyakat – ha a munkavégzést akadályozzák – az útból el kell távolítani.
- Egy fát egyidejűleg csak egy fő gallyazhat.
- A földön fekvő gallyazott fa törzs- és koronarésze köré 5 m távolságban vont térségben csak a gallyazást végző és a vágásvezető tartózkodhat.
- A gallyazógéppel vagy többcélú géppel végzett gallyazás közben a törzs és a koronarész által elfoglalt szélső helyzetektől mért 10 m távolságban csak a gépkezelő tartózkodhat.
- A földön fekvő fa gallyazását mindkét lábbal biztonságosan a földön állva kell végezni.
- Nem kerülhet a törzs vagy le nem vágott ágrész a gallyazást végző lábai közé.
- Fejszével végzett gallyazás és göcsözés közben gallyazást végző teste és lábai nem kerülhet a sújtás irányába.

- A törzset csak a sújtással ellentétes irányban lévő végén, a vágási helytől legalább 40 cm távolságra szabad megfogni.
- Lejtős terepen a gallyazandó törzs hegy felőli oldalán kell állni.

23. Mi a választékolás?

Válasz:

A darabolást megelőző művelet a választékolás, azaz amikor a hossztolást végző személy megjelöli a rönkön, hogy hol kell elvágni (elválasztani).

Választékolás közben az adott fán egyéb munka (pl. gallyazás, darabolás) nem végezhető. A választékolás csak az egyéb munkák biztonsági körzetén kívül végezhető. A választékolási feladat helyszínét a jelölendő fa helyzete adja meg, (azaz a hossztoló azt nem végezheti máshol). Emiatt az előző előírást úgy kell értelmezni, hogy a hossztolást akkor szabad végezni, ha az nem esik a döntés, gallyazás, motorfűrész darabolás, hasítás, közelítés, rakodás hatókörébe.

24. Milyen alapvető biztonsági előírásokat kell betartani fakitermeléskor, a darabolás során?

Válasz:

- A fa darabolását mindkét lábbal biztonságosan a földön állva kell végezni.
- A darabolt fára nem szabad felállni.
- A fán a darabolást egyszerre csak egy fő végezheti.
- A motorfűrész-kezelő köré vont 2 méteres sugarú körön belül darabolás végzésekor más személy nem tartózkodhat.
- Kisegítő személynek a fa ugyanazon oldalán kell elhelyezkednie, ahol a motorfűrész-kezelő áll.
- A motorfűrész a fűrész nem fordíthatja vagy nem közelítheti a vágás befejezése után sem a kisegítő felé.
- Ha darabolás közben a fa elmozdulására kell számítani, a vágás megkezdése előtt meg kell ítélni az elmozdulás várható irányát, és a vágást az ellentétes oldalon kell végezni.
- Ha az elmozdulási irány bizonytalan, vagy veszélyhelyzetet teremtő, a fát a vágás megkezdése előtt meg kell támasztani.
- Darabolás közben a fát kézzel megfogni vagy lábbal kitámasztani motorfűrész munkája esetében csak a vezetőlemeztől mért 70 cm-nél, kézfűrész esetében a fűrészlaptól mért 25 cm-nél, fejsze vagy más – sújtással vágó – szerszám használata esetében a vágáshelytől mért 70 cm-nél nagyobb távolságban szabad.
- A szálfá és a hosszúfa motorfűrész darabolását a csúcstelőli részen kell kezdeni. Ezen előírás betartása csökkenti az elmozdulás, elfordulás esélyét, mivel ekkor a „leeső” darab bizonyosan kisebb, mint a „maradó” darab, aminek nagyobb a stabilitása.
- Darabológéppel történő darabolást, a fa tőfelőli végén kell kezdeni.

25. Milyen eltérő szabályok vannak, a lakott területen végzett fakitermelési munkákra vonatkozóan?

Válasz:

Lakott területen végzett fakitermelési munkákra eltérő szabályai

- Lakott területen fadóntést, álló fa legallyazását és ledarabolását megelőzően, meg kell határozni a munka tárgya, az alkalmazott felszerelés és technológia függvényében a veszélyeztetett körzetet.
- Az előkészítés során faegyedenként előre pontosan meg kell tervezni a tevékenységek sorrendjét és a feladatokat egyértelműen meg kell osztani a munkában résztvevők között.
- A munka megkezdése előtt gondoskodni kell arról, hogy a veszélyeztetett körzetben a munkát végzőkön kívül senki se tartózkodjon.
- Ha a veszélyeztetett körzet közterület, a munka azután kezdhető el, miután az illetékes hatóságok az engedélyt megadták és a közterület a forgalom elől elzárásra került.
- Az elzárt terület határára jól látható figyelmeztető táblákat kell elhelyezni („Fakitermeléssel veszélyeztetett terület, belépni tilos!”).
- Amennyiben a munkavégzés erősáramú szabadvezeték vesélyeztethet, a munka csak a feszültségmentesítést követően kezdhető meg.

26. Erdészeti faanyag kézi mozgatása során, milyen alapvető szabályokat kell betartani, ha egy faválasztékot kettő vagy több munkavállaló visz együtt?

Válasz:

A következő szabályokat kell betartani, ha egy faválasztékot kettő vagy több munkavállaló visz együtt:

- Mindenkinek a választék ugyanazon oldalán kell lennie,
- A választékot a leterhelés irányához képest az ellentétes oldalon elhelyezkedve kell felemelni és vinni,
- A terhet a fej fölött nem szabad átemelni,
- A teher felemelésére és ledobására, vagy leengedésére a hátul állónak kell a jelt megadnia.

27. Soroljon fel néhány, a terepi anyagmozgatásban alkalmazott traktorokkal végzett munkák során betartandó biztonsági követelményt!

Válasz:

- A terepi anyagmozgatásban alkalmazott traktorokat – borulás esetében is védelmet nyújtó – vezetőfülkével vagy védőkerettel kell ellátni;
- Ha a traktor borulásának kockázata fennáll, akkor a munkagépet el kell látni a felborulásból, illetve átfordulásból eredő veszélyek csökkentése érdekében borulás kockázatát megszüntető, illetve csökkentő megoldással;
- A csörlővel felszerelt traktor – csörlő felőli – szélvédőin védőhálónak vagy védőrácsnak kell lennie.
- A nem traktorra szerelt csörlők esetében is szükséges olyan védőberendezést (pl. kellő szilárdságú védőrácsot, védőhálót) felszerelni, amely a feszülő sodronykötél és a kezelő között helyezkedik el.
- A traktort a kezelője úgy hagyhatja el, ha a motort leállította, a kerekeket befékezte, tolémezte (ha van) leengedte a földre, vagy alátámasztotta. 5%-nál meredekebb lejtőn legalább két kereket a völgy felőli oldalon ki kell ékelni

28. Melyik szabvány előírásai alapján kell eldönteni, a csörlőzéshez használt kötél cseréjének szükségességét?

Válasz:

A csörlőzéshez az adott munkaeszköz műszaki dokumentációjában előírt paramétereknek megfelelő sodronykötelet kell használni.

A kötélcseré szükségességét az MSZ 9745-3:1979 szabvány előírásai alapján kell eldönteni.

29. Soroljon fel néhányat, a kötélpályával végzett anyagmozgatási munkák során betartandó biztonsági követelmények közül!

Válasz:

- Közelítő kötélpályát közúton nem szabad átvezetni.
- Ha a kötélpálya erdei közlekedési útvonalat (közlekedési ösvényt, kiszállító utat, turistautat) keresztez, a keresztezés előtt figyelmeztető táblát kell felállítani és az utat a kötélpálya telepítése, leszerelése és üzemeltetése közben a forgalom elől le kell zárni.
- A kötélpálya - magasban végzett - szerelése közben csak a szerelő alatti 5 m sugarú körön kívül szabad tartózkodni.
- A teherszállításra szolgáló kötélpálya szerelése és karbantartása közben mászásra sem a hord- sem a segédkötél nem használható.
- A kötélpálya hordkötélének a várható legnagyobb húzó igénybevétel 2,8-szorosát, a többi kötélemnek a várható legnagyobb húzó igénybevétel legalább négyszeresét elérő szakítószilárdsággal kell rendelkeznie.
- A mozgó behúzókötelekre, felkötő láncokra sem rálépni, sem azokon átlépni nem szabad.
- Kihorgonyzásra és hordkötél felfüggesztésre csak kellő szilárdságú, egészséges, mélyreható gyökérzetű fákat, vagy a megkövetelt igénybevételt elviselő műtárgyakat szabad felhasználni.
- A kötélpályát tilos üzemeltetni, ha a szél miatt a fa csúcsának (becsült) lengése az 50 cm-t meghaladja; a hőmérséklet mínusz 15°C alatt van; a látótávolság – a kedvezőtlen megvilágítás, a köd, a csapadék, esetleg füst miatt – jelentősen lecsökken; fennáll a villámlás veszélye.
- A sodronykötélpálya hordkötélét le kell földelni.
- Azokon a kötélpályás munkahelyeken, ahol a nagy távolság, vagy a terep fedettsége miatt a közvetlen rálátásos jelzésrendszer nem alkalmazható, a kötélpályakezelő és a felkapcsolást végző(k) között rádióösszeköttetést kell létesíteni.
- A lekötést végző munkás csak azután közelítheti meg a szállítmányt, ha az földet ért, és nyugalomba került.
- Kötélpályás közelítés közben a tehertől, illetve a tartókötéltől annak teljes hosszában, mindkét oldalon csak 10 m-nél nagyobb távolságban szabad tartózkodni.
- A kötélpályán személyek nem utazhatnak.

30. Soroljon fel néhányat, a sarangok és a máglyák kialakítása során betartandó biztonsági követelmények közül!

Válasz:

- A sarangokat és a máglyákat úgy kell kialakítani, hogy a biztonságos közlekedéshez, a fel- és lerakodáshoz elegendő hely maradjon közöttük.
- Az állandó rakodók útjait tisztán kell tartani, azokat nem szabad eltorlaszolni.
- A sarangokat a talajon/rakfelületen állva a talajtól/rakfelülettől számított legfeljebb 2 m magasságig szabad kézzel rakni.
- A 25 kg-ot meghaladó tömegű választékokból kézi erővel legfeljebb 1,5 m, rakodógéppel legfeljebb 3,0 m magas sarangok és máglyák készíthetők.
- A 2,0 m-nél magasabb sarangot és az 1,5 m-nél magasabb máglyát rakodógéppel kell megbontani és abból géppel kell rakodni.
- Ha gépi rakodás során ezen magasságok alá csökken az eredetileg magasabb készlet, a rakodást kézzel, illetve kézi eszközökkel is tovább lehet folytatni.
- A sarangkitámasztókat csak azután szabad elbontani, amikor a választékok elvitele után szabaddá váltak.
- A máglyák megbontását a felül lévő darabok leemelésével vagy legurításával kell elkezdeni.
- A munkavégzést a választékdarabok esetleges gurulási irányán kívül helyezkedve, esetleg megfelelő hosszúságú segédeszközzel (pl. capinnal, csákllyával) kell folytatni.
- A sodronykötéllal összekötött kötegekből álló máglyákat csak daruval szabad megbontani.
- A sarangra és a máglyákra tilos felmenni!

31. Soroljon fel néhányat, rakodás során betartandó biztonsági követelmények közül!

Válasz:

- A mozgásban lévő rakodási műveletet végző gép hatósugarában tartózkodni tilos.
- A gépkezelő a gépet csak akkor üzemeltetheti, ha meggyőződött, hogy a gép veszélye körzetében senki sem tartózkodik.
- A függő terhet csak legalább 2 m hosszú nyéllel ellátott eszközzel (pl. csákllyával), vagy kellő hosszúságú kötéllel szabad irányítani.
- Erdei, felső- és közbelső rakodóknak erősáramú szabadvezeték szélső vezetője függőleges síkjától legalább 50 méter távolságra kell lenni.
- A daruk, a járművek és a rakomány legmagasabbra nyúló része az áramvezetőket, a legkedvezőtlenebb helyzetben és esetben sem közelíthetik meg jobban a villamos művek, valamint a termelői, magán- és közvetlen vezetékek biztonsági övezetéről szóló 2/2013. (I. 22.) NGM rendeletben előírt távolságértéket.
- Ha az alsórakodó vezeték felőli széle és az erősáramú szabadvezeték szélső vezetőjének függőleges síkja közötti távolság 50 méternél kisebb, a munkavezető köteles a rakodón dolgozók figyelmét minden műszak előtt felhívni az áramütés veszélyére.
- Erősáramú szabadvezeték alatt átvezető szállítási útvonalon végzett szállítás esetében a munkavezető köteles minden műszak kezdetén közölni a szállítóeszköz/rakodóeszköz (pl.: tehergépkocsi, mobil daru) vezetőjével az útpályától mért maximális rakománymagasságot, az erősáramú szabadvezeték hol szabad keresztezni, és azt, hogy a rakodóeszközt indulás előtt kötelesek a legalacsonyabb helyzetbe hozni.
- A rakodási műveletek során az Erdészeti Biztonsági Szabályzat 5.5. pontjában megfogalmazottakat és az Emelőgép Biztonsági Szabályzat rendelkezéseit be kell tartani.

32. Soroljon fel néhányat, erdei választékok szállításánál betartandó általános szabályok, illetve biztonsági követelmények közül!

Válasz:

- Az erdei választékok szállításánál a rakományelrendezés általános szabályait kell alkalmazni.
- A rakomány lehetőség szerint a homlokfalnak támaszkodjon.
- A teher rögzítésére olyan rögzítő láncos vagy hevederes kötözést kell használni, amellyel a rakományt a rakfelületre lehet leszorítani.
- A rakományt és a kötöző elemeket ellenőrizni kell, mielőtt a jármű erdei útról közútra hajtana, azok feszességét az egész út során mindvégig fenn kell tartani.
- A keresztirányban berakodott faáru (a jármű hossz tengelyével merőlegesen) vészfékezés esetén a folyékony rakományhoz hasonlóan viselkedik, emiatt keresztirányban felrakott faárut kizárólag merev oldalfalak vagy rácsos falak között szabad szállítani.
- A rakományt hosszanti irányban 2,5 m-nél nem hosszabb szelvényekre kell osztani és szelvényenként legalább két helyen a rakományt leszorításos lekötéssel kell rögzíteni.
- A keresztirányú elrendezésnél biztonságosabb a választékokat hosszirányban, több szelvényben szállítani, amelyeket szelvényenként legalább két pár támasztórúd (rakonca) tart meg.
- Rönkfák szállításakor a rakományt alkotó rönkök közepe nem lóghat túl a rakoncák és a homlokfal magasságán.
- A megfelelő leszorításos rögzítés érdekében a rakomány közepén elhelyezkedő rönknek kell a legmagasabban lennie.
- A fadarabok végei legalább 300 mm-rel nyúljanak túl a rakoncákon, a rakomány közepén kell elhelyezni a két rakonca közötti távolságnál rövidebb rönköket.
- A kiegyensúlyozott terhelés a rönkök egymással való szembefordításával lehet elérni.
- A leszorításhoz 3,3 méter hosszúságot el nem érő és kéreggel rendelkező fák esetén legalább egy kötöző elemet, ettől hosszabb vagy kéreg nélküli fák esetén legalább kettő kötöző elemet kell használni.
- Amennyiben a jármű megfelelő szilárdságú homlokfallal vagy automata előfeszítőkkal nem rendelkezik, 2 db kötöző elemre van szüksége, ha a faáru legfeljebb 3 m hosszú, 3 db-ra 5 m-ig, továbbá 4 db kötöző elemre 5 m felett.

3 Az erdészeti munkát végző személyek

A fakitermelési munkát végzők felkészültsége és képzettsége igen változatos. A fakitermelők jelentős része tanfolyamokon szerzi meg képesítését, melyek nem minden esetben nyújtanak megfelelő jártasságot és munkavédelmi tudatosságot.

3.1 A munkavállaló fizikai alkalmassága

Az erdészeti tevékenységet folytató munkavállalók alkalmazása során a munkáltatók a mezőgazdaságban dolgozó munkavállalókhoz hasonló nehézségekkel küszködnek (Gyakori utazás, időjárási viszonyok, magas fluktuáció, stb.).

A motorfűrész használata zaj- és rezgésexpozícióval jár a munkavállaló számára, így foglalkoztatási formájától függetlenül (tehát lehet akár alkalmi munkavállaló is) időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálaton kell részt vennie.

A munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet 3. számú melléklete tartalmazza azon fizikai, kémiai kóroki tényezőket, amelyek expozíciója időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálatot tesz szükségessé. Ezen kóroki tényezők közt felsorolásra került a rezgés és zaj, emiatt a motorfűrész kezelők és azon munkakörben foglalkoztatott munkavállalók, akiket a meghatározott expozícióban foglalkoztatnak, időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálaton kell, hogy részt vegyenek.

Rezgés		
kéz/kar		
2,5-5 m/s ² (férfi)	kétévenként	első ízben a munkába állást követő hatodik hónap után
1,0-2,5 m/s ² (sérülékeny csoport)	kétévenként	hideg/nedves munkakörnyezetben évente
egész testre ható	kétévenként	első ízben a munkába állást követő hatodik hónap után
0,5-1,15 m/s ² (férfi)		
0,5 m/s ² alatt (sérülékeny csoport)	kétévenként	hideg/nedves munkakörnyezetben évente
egyedi felmentés esetén	évenként	első ízben a munkába állást megelőzően
Zaj		
81-85 dBAeq közötti zajexpozíció esetén	4 évenként	a munkavállaló kérésére
86-90 dBAeq közötti zajexpozíció esetén	4 évenként	halláspanasz esetén soron kívül
91-100 dBAeq közötti zajexpozíció esetén	2 évenként	halláspanasz esetén soron kívül
100 dBAeq zajexpozíció felett	évenként	halláspanasz esetén soron kívül

Az EBSZ 3. számú függeléke tartalmazza a motorfűrészsel végzett munkaműveletekben a 21. életévüket betöltött férfiak által naponként összesen teljesíthető időtartamot és az annak megfelelő tényleges vibrációs expozíciós időt.

Motorfűrészsel végzett munkaműveletekben a 21. életévnél fiatalabb tanulók szervezett oktatás keretében és állandó szakmai felügyelet mellett naponta legfeljebb fél óra időtartamban foglalkoztathatók. Naponta legfeljebb fél óra időtartamban foglalkoztathatók a 21. életévnél fiatalabb képesített szakmunkások is.

A Melléklet 3. függeléke:

Motorfűrész kezelésére megengedett időtartam

Megnevezés	Benzinmotoros láncfűrészsel óra, perc	Elektromos
Csak döntésben (fafajtól függetlenül)		
Törzskiválasztó és növedékfokozó gyérítésben:	4 ó 00p	–
Véghasználatban:	4 ó 30p	–
Döntésben + Gallyazásban (használati módtól függetlenül)		
Fenyők és keménylombos fafajú állományban:	3 ó 00p	–
Lágylombos fafajú állományban:	3 ó 30p	–
Gallyazásban vagy tő melletti darabolásban		
(használati módtól és fafajtól függetlenül)	3 ó 30p	–
Rakodói darabolásban		
Keménylombos fafajok esetében:	3 ó 30p	4 ó 00p
Lágylombos és fenyő fafajok esetében:	3 ó 00p	4 ó 00p
Az egyes műveletek vibrációs expozíciós ideje:	2 ó 00p	3 ó 00p

A táblázat a 21. életévüket betöltött férfiakra vonatkozik. Az időtartamok egy munkanapra vonatkozó maximumot jelentenek. A heti maximum a napi ötszöröse lehet.

Az egy szakaszban teljesíthető maximális műveleti időtartam: benzinmotoros láncfűrészek esetében a megadott értékek fele, villanymotorosok esetében egyharmada.

Az egyes fűrészelési szakaszok között kötelező vibrációmentes tevékenység minimális időtartama: benzinmotoros láncfűrész esetében a fűrészelési időtartam háromszorosa, villanymotorosok esetében kétszerese.

Ha a munkaalkalmassági vizsgálatot végző orvos a táblázatban meghatározottnál rövidebb expozíciós időt engedélyez, a műveletben tölthető időt ennek arányában kell meghatározni.

Adott esetben (pl.: gallyazás) a motorfűrész munkája szüneteiben a fejszés gallyazás munkaegészségügyiileg kedvező változatosságot jelenthet a motorfűrész munkája mellett.

További speciális előírás, hogy lakott területen végzett fakitermelési munkákra során álló fák gallyazását és ledarabolását közvetlenül a fáról vagy létráról csak 18 évnél idősebb és 50 évnél fiatalabb olyan férfiak végezhetnek, akik az előzetes és időszakos alkalmassági orvosi vizsgálaton a magasban végezhető munkára alkalmasnak bizonyultak.

Az erdészeti munkát végzőkre több, életkori megkötés is vonatkozik. Fakitermelésben kézi eszközökkel végzett munkákkal, továbbá erőgépek és munkagépek, többcélú gépek vezetésével, illetve kezelésével, továbbá a faanyag mozgatási munkákkal csak 18 évesnél idősebb férfiak bízhatók meg. A 18. életévnél fiatalabb és 14. életévnél idősebb tanulók kézi eszközökkel vagy többcélú gépekkel szervezett oktatás keretében és állandó szakmai felügyelet mellett hetente legfeljebb négyszer egyórás időtartamban foglalkoztathatók. A 22 kW-nál kisebb teljesítményű traktorokat, nők és a 18. évnél fiatalabb erdészeti szakmunkás képesítéssel rendelkező munkavállalók is vezethetik.

3.2 Munkavédelmi oktatás

A munkavállalók részére átadandó alapvető munkavédelmi ismeretek részletezését és a munkavédelmi oktatás végrehajtásának szabályaival jelen műben nem foglalkozunk.

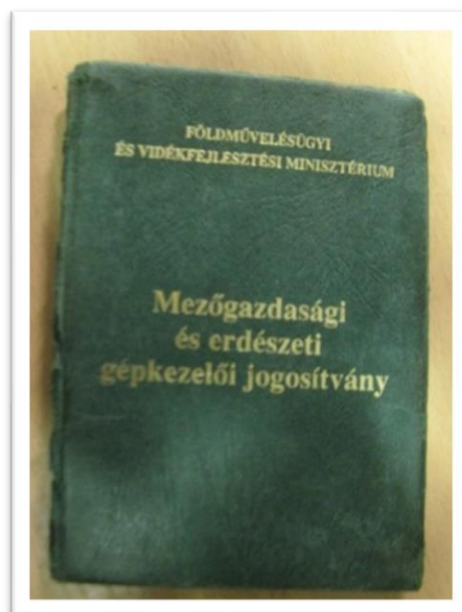
Az erdészeti tevékenységben foglalkoztatottakkal a munkavezető minden új munkaterületen (vágásterületen) - a **munka megkezdése előtt - köteles ismertetni legalább:**

- az adott munkaterületre vonatkozó sajátos munkabiztonsági szabályokat; a technológiai, művelési utasításokban foglaltakat,
- az anyagmozgatási irányokat, a gyűjtő-, a felkészítő és készletező helyeket, az üzemanyag és az eszközök tárolóhelyét, a tűzrakóhelyet és a védőlétesítmény helyét,
- a motorfűrészkezelőkkel személyekre lebontva az egyes munkaműveletekben teljesíthető legnagyobb időtartamot,
- a fadöntés után visszamaradó tuskók megengedett legnagyobb magasságát,
- viperaveszélyes erdészeti munkahelyeken a veszélyes körzeteket;
- a kullancscsípés elleni védekezés, illetve a kullancsnak a bőrből való eltávolításának módját és kullancs terjesztette agyhártyagyulladás vírusgócaként nyilvántartott körzeteket,
- a baleset vagy rosszullét esetére vonatkozó tennivalókat, valamint hogy
- hol érhető el leghamarabb szakképzett egészségügyi szakember.

Figyelembe kell venni továbbá a mezőgazdasági munkákkal kapcsolatos követelményekre (munkavédelmi oktatás, tájékoztatás) vonatkozó előírásokat.

3.3 Kezelői jogosultságok, szakképzettség

Az erdészeti üzem területén a munkagépek vezetését, kezelését csak olyan dolgozók végezhetik, akik az adott rendeltetésű gépre a mezőgazdasági és erdészeti gépkezelői jogosítványt megszerezték, vagy megfelelő üzemi oktatásban részesültek és erről igazolást kaptak.

A jogosítványhoz kötött gépkezelői munkaköröket és technológiákat a mezőgazdasági és erdészeti gépkezelői jogosítvány bevezetéséről és kiadásának szabályairól szóló 83/2003. (VII. 16.) FVM rendelet tartalmazza.

Jegyzék azokról a mezőgazdasági és erdészeti gépekről, amelyek kezeléséhez gépkezelői jogosítvány szükséges (83/2003. (VII. 16.) FVM rendelet 1. számú melléklet b) pontja):

Sz.	A gép megnevezése	A jogosítvány megszerzéséhez előírt szakképesítés* megnevezése, OKJ száma	Szakmai végzettség(ek), amely alapján a jogosítványt (kérelemre) ki kell adni*
1.	Motorfűrész	Motorfűrész-kezelő 21 6280 02	Okleveles erdőmérnök, Erdőmérnök, Erdésztechnikus, Erdészeti gépésztechnikus, Erdészeti gépész, Erdészeti szakmunkás, Fakitermelő.
2.	Csörlős és markolós közelítőgép	Közelítőgép-kezelő 31 6280 03	Erdésztechnikus, Erdészeti gépésztechnikus, Erdészeti szakmunkás, Erdészeti gépész.
3.	Utánfutós közelítőgép	Közelítőgép-kezelő 31 6280 03	Erdésztechnikus, Erdészeti gépésztechnikus, Erdészeti szakmunkás, Erdészeti gépész.
4.	Gyűrűs kergező gép	Fakitermelési gépkezelő 31 6280 02	Erdészeti gépésztechnikus, Erdészeti szakmunkás, Erdészeti gépész.
5.	Erdészeti rakodógép	Mezőgazdasági gépkezelő (Mező- és erdőgazdasági rakodógép) 31 6280 10	Okleveles erdőmérnök, Erdőmérnök, Erdésztechnikus, Erdészeti gépésztechnikus, Erdészeti szakmunkás, Erdészeti gépész, Közelítőgép-kezelő
6.	Aprítógépek, a behordó asztal nélküli, kézi adagolású aprítógépek kivételével	Fakitermelési gépkezelő 31 6280 02	Erdészeti gépésztechnikus, Erdészeti szakmunkás, Erdészeti gépész.
7.	Döntő-rakásoló gép	Közelítőgép-kezelő 31 6280 03	Erdészeti gépésztechnikus.
8.	Gallyazó-daraboló gép	Közelítőgép-kezelő 31 6280 03	Erdészeti gépésztechnikus.
9.	Sodronykötél-pálya	Erdészeti kötélpálya-kezelő 31 6280 01	Erdészeti gépésztechnikus.

* A gépkezelői jogosítványt korábban megszerzett – egyenértékű – szakképesítés alapján is ki kell adni.

Fadöntést csak – legalább **hathónapos folyamatos szakmai gyakorlattal** rendelkező erdészeti szak- vagy betanított munkások végezhetnek. A hathónapos gyakorlási idő alatt a munkavezető, vagy gyakorlott szakmunkás állandó felügyelete alatt szabad csak irányított döntést végezniük.

Szélöntésem, hó- és szélöntésem, továbbá száradékokkal teli állomány kitermeléséhez a döntésben, a gallyazásban és a darabolásban csak **kellő gyakorlattal** rendelkező erdészeti szak- és betanított munkások dolgozhatnak.

Vonalas létesítményektől (pl. erősáramú- és telefon légvezetéktől, közúttól, vasúttól), hídtól vagy egyéb műtárgytól – a kétszeres famagasságot el nem érő távolságon belül – fadöntést csak legalább **kétéves gyakorlattal** rendelkező, az irányított döntést is **begyakorolt** munkás végezhet. Ilyen körülmények között fadöntés csak akkor végezhető, ha a vágásvezető a területen tartózkodik.

Fakitermelést lakott területen csak olyan legalább **2 éves szakmai gyakorlattal** rendelkező fakitermelő szakmunkás végezhet, aki hatósági vizsgabizottság előtt eredményes vizsgát tett a „fakitermelés lakott területen” tanfolyam tananyagából. Ezt a képzést be kell vezetni a mezőgazdasági és erdészeti gépkezelői jogosítványba. (A közüzemi szolgáltató vezetékek úrszelvényének a – fák gallyazásával járó – karbantartása nem tekintendő lakott területi fakitermelésnek.)

Önellenőrző kérdések (Az erdészeti munkát végző személyek)

1. A motorfűrész használó munkavállalóknak, szükséges-e időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálaton részt venniük?

Válasz:

A motorfűrész használata zaj- és rezgés expozícióval jár a munkavállaló számára, így foglalkoztatási formájától függetlenül (tehát lehet akár alkalmi munkavállaló is) időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálaton kell részt vennie.

2. Melyik jogszabály tartalmazza azon fizikai, kémiai kóroki tényezőket, amelyek expozíciója időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálatot tesz szükségessé?

Válasz:

A munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet 3. számú melléklete tartalmazza azon fizikai, kémiai kóroki tényezőket, amelyek expozíciója időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálatot tesz szükségessé. Ezen kóroki tényezők közt felsorolásra került a rezgés és zaj, emiatt a motorfűrész kezelők és azon munkakörben foglalkoztatott munkavállalók, akiket a meghatározott expozícióban foglalkoztatnak, időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálaton kell, hogy részt vegyenek.

3. A motorfűrészsel végzett munkaműveletekben, milyen időtartamban foglalkoztathatóak szervezett oktatás keretében, a 21. életévnél fiatalabb tanulók?

Válasz:

Motorfűrészsel végzett munkaműveletekben a 21. életévnél fiatalabb tanulók szervezett oktatás keretében és állandó szakmai felügyelet mellett naponta legfeljebb fél óra időtartamban foglalkoztathatók. Naponta legfeljebb fél óra időtartamban foglalkoztathatók a 21. életévnél fiatalabb képzett szakmunkások is.

4. Milyen korú munkavállalók számára engedélyezett, a lakott területen végzett fakitermelési munkák során, álló fák gallyazását és ledarabolását közvetlenül a fáról vagy létráról elvégezni?

Válasz:

Speciális előírás, hogy lakott területen végzett fakitermelési munkákra során álló fák gallyazását és ledarabolását közvetlenül a fáról vagy létráról csak 18 évnél idősebb és 50 évnél fiatalabb olyan férfiak végezhetnek, akik az előzetes és időszakos alkalmassági orvosi vizsgálaton a magasban végezhető munkára alkalmasnak bizonyultak.

5. Milyen életkori megkötéseket tud említeni, az erdészeti munkát végzőkre vonatkozóan?

Válasz:

Az erdészeti munkát végzőkre több, életkori megkötés is vonatkozik.

- Fakitermelésben kézi eszközökkel végzett munkákkal, továbbá erőgépek és munkagépek, többcélú gépek vezetésével, illetve kezelésével, továbbá a faanyagmozgatási munkákkal csak 18 évesnél idősebb férfiak bízhatók meg.
- A 18. életévnél fiatalabb és 14. életévnél idősebb tanulók kézi eszközökkel vagy többcélú gépekkel szervezett oktatás keretében és állandó szakmai felügyelet mellett hetente legfeljebb négyszer egyórás időtartamban foglalkoztathatók.
- A 22 kW-nál kisebb teljesítményű traktorokat, nők és a 18. évnél fiatalabb erdészeti szakmunkás képzéssel rendelkező munkavállalók is vezethetik.

6. Minimálisan milyen tudnivalókat köteles ismertetni a munkavezető az erdészeti tevékenységben foglalkoztatottakkal, minden új munkaterületen (vágásterületen), a munka megkezdése előtt?

Válasz:

Az erdészeti tevékenységben foglalkoztatottakkal a munkavezető minden új munkaterületen (vágásterületen) - a munka megkezdése előtt - köteles ismertetni legalább:

- Az adott munkaterületre vonatkozó sajátos munkabiztonsági szabályokat; a technológiai, műveleti utasításokban foglaltakat,
- Az anyagmozgatási irányokat, a gyűjtő-, a felkészítő és készletező helyeket, az üzemanyag és az eszközök tároló helyét, a tűzrakhelyet és a védőlétesítmény helyét,
- A motorfűrészkezelőkkel személyekre lebontva az egyes munkaműveletekben teljesíthető legnagyobb időtartamot,
- A fadóntás után visszamaradó tuskók megengedett legnagyobb magasságát,
- A viperaveszélyes erdészeti munkahelyeken a veszélyes körzeteket;
- A kullancscsípés elleni védekezés, illetve a kullancsnak a bőrből való eltávolításának módját és kullancs terjesztette agyhártyagyulladás vírusgócaként nyilvántartott körzeteket,
- A baleset vagy rosszullét esetére vonatkozó tennivalókat, valamint hogy
- Hol érhető el leghamarabb szakképzett egészségügyi szakember.

7. Kik végezhetik az erdészeti üzem területén, a munkagépek vezetését, kezelését?

Válasz:

Az erdészeti üzem területén a munkagépek vezetését, kezelését csak olyan dolgozók végezhetik, akik az adott rendeltetésű gépre a mezőgazdasági és erdészeti gépkezelői jogosítványt megszerzték, vagy megfelelő üzemi oktatásban részesültek és erről igazolást kaptak.

8. Melyik jogszabály tartalmazza, a jogosítványhoz kötött gépkezelői munkaköröket és technológiákat, a mezőgazdasági és erdészeti területeket érintően?

Válasz:

A jogosítványhoz kötött gépkezelői munkaköröket és technológiákat a mezőgazdasági és erdészeti gépkezelői jogosítvány bevezetéséről és kiadásának szabályairól szóló 83/2003. (VII. 16.) FVM rendelet tartalmazza.

9. Kik végezhetnek fadöntést?

Válasz:

Fadöntést csak – legalább hathónapos folyamatos szakmai gyakorlattal rendelkező erdészeti szak- vagy betanított munkások végezhetnek.

A hathónapos gyakorlási idő alatt a munkavezető, vagy gyakorlott szakmunkás állandó felügyelete alatt szabad csak irányított döntést végezniük.

10. Kik végezhetnek fadöntést, vonalas létesítményektől (pl. erősáramú- és telefon légvezeték-től, közúttól, vasúttól), hídtól vagy egyéb műtárgytól, a kétszeres famagasságot el nem érő távolságon belül?

Válasz:

Vonalas létesítményektől (pl. erősáramú- és telefon légvezetéktől, közúttól, vasúttól), hídtól vagy egyéb műtárgytól – a kétszeres famagasságot el nem érő távolságon belül – fadöntést csak legalább kétéves gyakorlattal rendelkező, az irányított döntést is begyakorolt munkás végezhet. Ilyen körülmények között fadöntés csak akkor végezhető, ha a vágásvezető a területen tartózkodik.

11. Kik végezhetnek fakitermelést lakott területen?

Válasz:

Fakitermelést lakott területen csak olyan legalább 2 éves szakmai gyakorlattal rendelkező fakitermelő szakmunkás végezhet, aki hatósági vizsgabizottság előtt eredményes vizsgát tett a „fakitermelés lakott területen” tanfolyam tananyagából. Ezt a képesítést be kell vezetni a mezőgazdasági és erdészeti gépkezelői jogosítványba.

(A közüzemi szolgáltató vezetékek ürszelvényének a - fák gallyazásával járó - karbantartása nem tekintendő lakott területi fakitermelésnek.)

4 Megelőző intézkedések

A megelőző intézkedések meghatározása során figyelembe kell venni a kockázatértékelés általános elveit, valamint a mezőgazdasági munkákra vonatkozó követelményeket. Érdeemes fokozottan vizsgálni a zaj- és rezgésexpozíciónak és rákkeltő anyagoknak (keményfapor), biológiai tényezőknek való kitettségét. A pszichoszociális kóroki tényezők a mezőgazdasághoz hasonlóan itt is fennáll.

Az egyéni védőeszközök kiválasztásában a kockázatértékelés eredményeit, valamint a mezőgazdasági munkák, védőeszközökre vonatkozó követelményeit is figyelembe venni. A kiválasztásban támpontot nyújt az EBSZ 2. sz. függeléke is, azzal a megjegyzéssel, hogy függelék nem tartalmaz minden helyzetet, amikor az egyéni védőeszközök használata szükséges a biztonságos munkavégzés végrehajtásához. Ezt fontos hangsúlyozni, mivel egyes munkáltatók, munkavállalók, sőt akár munkavédelmi „szakemberek” is abba a hibába esnek, hogy nem számolnak pl.: a rakodón történő munkavégzéskor sem kizárható a fejsérülés veszélye, így sisak használata szükséges.

Szabálytalan, egyéni védőeszközök nélküli gallyazás

Erdészeti védősisak, arcvédővel, fültokkal

A munkahelyi elsősegélynyújtással kapcsolatban, a mezőgazdasági munkákkal, valamint a méh vagy darázscsípéssel kapcsolatos elsősegély nyújtási követelményeket is figyelembe kell venni.

Az erdészeti tevékenységekben is ki kell jelölni egy személyt, aki a munkát közvetlenül irányítja, ha 2 vagy annál több fő dolgozik együtt. A munkavezető munkahelyről való eltávozása esetén utólag bizonyíthatóan helyettesítést kell kijelölnie és azt a munkát továbbfolytatók tudomására kell hoznia.

5 A munkavédelmi hatóság ellenőrzési jogosultságának tárgyköre

A munkavédelmi hatóság jogosult:

A közigazgatási hatósági ellenőrzés során a munkavédelmi hatóság az Mvt. 84. § (1) alapján, jogosult például:

- b) valamennyi munkahelyen - külön engedély nélkül - **ellenőrzést tartani**;
 - c) a munkabaleseteket - kivéve a közúti közlekedéssel kapcsolatosakat - és a fokozott expozíciós eseteket - a munkáltató ez irányú felelősségét nem érintve - **kivizsgálni**;
 - d) a **munkáltatót felhívni** az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek teljesítésére;
 - e) a munkáltatót a feltárt **hiányosságok** meghatározott határidőn belül történő **megszüntetésére kötelezni**;
 - f) az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzésre vonatkozó előírások súlyos megszegésével foglalkoztatott **munkavállalót a kifogásolt munkavégzéstől eltiltani**;
 - g) a munkavállaló egészségét, testi épségét fenyegető veszély esetén, határértéket meghaladó expozícióban, rákkeltő, mutagén, teratogén hatású veszély előfordulásakor - annak elhárításáig -, vagy nem megfelelő védelmet nyújtó védőeszköz használatakor a veszélyes tevékenység, illetve üzem, üzemrész működésének, munkaeszköz, egyéni védőeszköz, veszélyes anyag vagy keverék használatának **felfüggesztését elrendelni**;
 - j) a munkaeszköz és egyéni védőeszköz működését, **használatát felfüggeszteni**, ha az nem rendelkezik a 18. § (3)-(4) bekezdésében meghatározott okirattal;
 - l) a munkahelyen tartózkodó személytől az ellenőrzéshez szükséges **felvilágosítást kérni**, valamint az ilyen személyt személyi azonossága igazolására felhívni;
 - m) az ellenőrzés lefolytatásának akadályozása esetén a **rendőrség igénybevételére**;
- (4) A munkavédelmi hatóság a tényállás alapján jogosult a munkáltató és a munkahelyen munkát végző személy közötti munkavégzésre irányuló - az ellenőrzés megkezdésekor, illetőleg baleset bekövetkezése esetén a baleset időpontjában fennálló - **jogviszonyt szervezett munkavégzésnek minősíteni**. A minősítéshez a munkáltatóként eljárás alá vontnak rendelkezésre kell bocsátania mindazokat a bizonyítékokat, amelyek alapján megállapítható, hogy a részére végzett munka nem tartozik a szervezett munkavégzés (87. § 9. pont) körébe.
- (5) Olyan munkahelyen, ahol különböző munkáltatók munkavállalókat egyidejűleg foglalkoztatnak, és a munkavédelmi ellenőrzés eredményeként valamely munkáltató nem azonosítható, a (4) bekezdés vonatkozásában az ellenkező bizonyításáig **vélelmezni** kell, hogy az érintett munkavállalók munkáltatója az, aki a tevékenységet a munkahelyen ténylegesen irányítja, ennek hiányában, aki a munkahelyért a fő felelősséget viseli, ha ilyen nincs, akkor az, akinek a területén a munkavégzés folyik.
- (6) A munkavédelmi hatóság a helyszíni ellenőrzés során készített jegyzőkönyv egy példányát a munkáltatónak, távollétében a munkavédelmi hatóság által készített feljegyzést a munkáltató részéről jelen lévő személynek átadja.
- (7) A munkavédelmi hatóság által a helyszíni ellenőrzésen közölt **adatszolgáltatásra való felhívást** a jegyzőkönyvben rögzíteni kell.

82. § (1) A munkavédelmi hatóság munkavédelmi bírságot alkalmaz az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzésre vonatkozó követelmények teljesítését elmulasztó, és ezzel a munkavállaló életét, testi épségét vagy egészségét súlyosan veszélyeztető munkáltatóval vagy a 40. § (2) bekezdésében meghatározott összehangolási kötelezettség megvalósításáért felelős személlyel vagy szervezettel szemben.

- (2) A munkavállaló életét, testi épségét vagy egészségét súlyosan veszélyezteteti különösen
- a) a 21. §-ban meghatározott feltételek szerinti munkavédelmi üzembe helyezés elmulasztása;
 - b) a 23. § (1) bekezdésében meghatározott időszakos biztonsági felülvizsgálat elmulasztása;
 - c) a 23. § (2) bekezdésében meghatározott soron kívüli ellenőrzés elmulasztása;
 - d) az 54. § (2) bekezdésében meghatározott kockázatértékelés elmulasztása:
 - da) a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter rendelete szerinti legmagasabb veszélyességi osztályba tartozó munkáltató esetében, valamint
 - db) az egyes veszélyforrások hatásának kitett munkavállalók védelméről szóló külön jogszabályokban előírt esetekben, amely megvalósul különösen a kockázatértékelés keretében szükséges expozícióbecslés/-mérés hiányában;
 - e) a szükséges biztonsági berendezések, egyéni védőeszközök működésképtelensége, illetve hiánya;
 - f) a munkavégzés 40. § (2) bekezdése szerinti összehangolási kötelezettségének elmulasztása;
 - g) a veszélyes munkahelyen, veszélyes munkaeszkővel, vagy veszélyes technológiai folyamatban végzett munka esetére - ideértve a külön jogszabályban meghatározott veszélyforrásokkal járó munkaköröket, sérülékeny csoportot - előírt munkaköri alkalmassági vizsgálatok, biológiai monitorozás elmulasztása;
 - h) a külön jogszabályok szerint előírt foglalkoztatási tilalom megszegése;
 - i) a megengedett értéket meghaladó expozícióban történő foglalkoztatás a szükséges védelem hiányában; továbbá
 - j) a rákkeltő expozícióval járó tevékenység esetére a külön jogszabály által előírt mérések elmulasztása;
 - k) a veszélyes munkahelyen, veszélyes munkaeszkővel vagy veszélyes technológiai folyamatban végzett munka esetére a munkavédelemre vonatkozó szabályban előírtnál kevesebb munkavállalói létszám foglalkoztatása.

Munkavédelmi bírság

- (3) A munkavédelmi bírság összege **100.000,- Ft-tól 100.000.000,- Ft-ig** terjedhet.
- (4) A munkavédelmi hatóság a munkavédelmi bírságot telephelyenként szabja ki, amennyiben az azonos időben lefolytatott eljárás során megállapítást nyer, hogy az (1) bekezdésben leírt veszélyeztetést ugyanazon jogszabályi rendelkezést megsértve a munkáltató több telephelyén valósítja meg.
- (5) A munkavédelmi bírságot a súlyos veszélyeztetést feltáró felügyelő javaslata alapján a munkavédelmi hatóság szabja ki.

A munkavédelmi hatóság a bírságot

- a) a veszélyeztetés mértékének,
- b) a veszélyeztetettek számának,
- c) a veszélyeztetés időtartamának, ismétlődő jellegének,
- d) a megsértett jogszabályi előírások számának,
- e) a veszélyeztetés várható következményeinek,
- f) a sérülés és az egészségkárosodás mértékének,

- g) a munkáltató vagy a 40. § (2) bekezdésében meghatározott összehangolási kötelezettséget elmulasztó személy vagy szervezet által foglalkoztatott munkavállalók számának és éves nettó árbevételének vagy mérlegfőösszegének,
- h) a határértékkel jellemzett kóroki tényezőkre megadott határérték túllépése mértékének, valamint
- i) a bírság kiszabására okot adó veszélyeztetés kialakulásához vezető egyéb mulasztás személyi és tárgyi körülményeinek mérlegelésével szabja ki.

(6) Az (1) bekezdés alapján kiszabott **pénzbírságot** a munkavédelmi hatóság kincstári előirányzat-felhasználási keretszámlájára **kell befizetni**.

Közigazgatási bírság

82/D. § (1) **A munkavédelmi hatóság közigazgatási bírsággal sújtja** azt a természetes személyt, aki a szervezett munkavégzés során:

- a) a munka egészséges és biztonságos végzésére, illetve annak ellenőrzésére vonatkozó szabályokat megszegi vagy feladatkörében e szabályok végrehajtásának mellőzését eltűri,
- b) a munkabalesettel, fokozott expozíciós esettel kapcsolatos nyilvántartási, kivizsgálási, jegyzőkönyv készítési és bejelentési kötelezettségét kellő időben nem teljesíti, vagy valótlan adatot közöl, valamint a baleset, fokozott expozíciós eset valódi okát eltitkolja vagy feltárását akadályozza,
- c) a foglalkozási megbetegedéssel kapcsolatos adatszolgáltatási kötelezettségét nem teljesíti, valótlan adatot közöl, a foglalkozási megbetegedés valódi okát eltitkolja vagy kivizsgálását akadályozza, vagy
- d) a munkáltató képviselőjeként a munkavédelmi képviselő választásra vonatkozó szabályokat megszegi, a munkavédelmi képviselőt a munkavédelemre vonatkozó szabályban biztosított jogainak gyakorlásában akadályozza, vagy a munkavédelmi képviselővel szemben jogainak gyakorlása miatt hátrányos intézkedést tesz.

(2) Az (1) bekezdés alapján kiszabott közigazgatási bírság összege **ötszázezer forintig terjedhet**. A közigazgatási bírság egy eljárásban, ugyanazon kötelezettség ismételt megszegése vagy más kötelezettségszegés esetén ismételten is kiszabható.

(3) A honvédelemért felelős miniszter feladat- és hatáskörébe tartozó eljárások kivételével az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott jogszabálysértés esetén közigazgatási szankcióként figyelemztetés nem alkalmazható.

(4) Az (1) bekezdésben meghatározott jogszabálysértés esetén a munkavédelmi hatóság a közigazgatási bírságot helyszíni bírságként is kiszabhatja.

Határidők

83/D. § (1) **A munkavédelmi hatósági ellenőrzés határideje** negyvenöt nap

- a) a munkabalesetekkel, foglalkozási megbetegedésekkel és fokozott expozíciós esetekkel,
- b) a baleset munkabalesetnek minősítésével,
- c) a munkáltató és a munkahelyen munkát végző személy közötti munkavégzésre irányuló jogviszony szervezett munkavégzésnek történő minősítésével kapcsolatban.

(2) A munkavédelmi hatósági ellenőrzés határideje az (1) bekezdés által nem érintett esetekben 30 nap.

(3) A munkavédelmi hatóság hivatalbóli eljárásának ügyintézési határideje 60 nap.

6 A munkavédelmi hatóság hatáskörébe tartozó panaszok és közérdekű bejelentések

Kulcsszavak (meghatározások):

Panasztv, Panasz, Közérdekű bejelentés, Eljárásra jogosult szerv, Elérhetetlenség, Azonosíthatatlan személy,

Bevezetés

Az Alaptörvény XXV. cikke az állampolgári szabadságjogok között sorolja fel a panasz, közérdekű bejelentés megtételéhez fűződő alkotmányos jogot: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy egyedül vagy másokkal együtt, írásban kérelemmel, panasszal vagy javaslattal forduljon bármely közhatalmat gyakorló szervhez ” Az idézett alkotmányos alapjogot **a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. CLXV. törvény** (a továbbiakban: **Panasztv.**) tölti meg tartalommal, amely - a jogbiztonságot veszélyeztető jogi helyzet tisztázásán túl - arra hivatott, hogy támogassa a közérdekű bejelentőket, és megteremtse tényleges védelmüket.

Garanciális szabályt jelent az alapvető jogok biztosának központi szerepe. Az alapvető jogok biztos vizsgálhatja az állami szervek panasz- és közérdekű bejelentés kezelési gyakorlatát, A munkavédelmi és munkaügyi ellenőrzés szervezeti rendszerében a miniszter és a járási hivatalok önálló hatáskörben és felelősséggel látják el a panaszok és közérdekű bejelentések intézését, illetve döntenek a jogszabályi keretek között a kivizsgálás mellőzéséről

Fogalom-meghatározások

A **panasz** olyan kérelem, amely egyéni jog- vagy érdeksérelem megszüntetésére irányul, és elintézése nem tartozik más - így különösen bírósági, közigazgatási - eljárás hatálya alá.

A **közérdekű bejelentés** olyan körülményre hívja fel a figyelmet, amelynek orvoslása vagy megszüntetése a közösség vagy az egész társadalom érdekét szolgálja.

Mind a panasz, mind a közérdekű bejelentés javaslatot is tartalmazhat.

Az **eljárásra jogosult szerv** az az állami szerv (államigazgatási szerv, önkormányzat, közintézmény stb.), amely a feladat- és hatáskörét meghatározó jogszabály alapján a panasz, közérdekű bejelentés vizsgálatára hatáskörrel és illetékességgel rendelkezik.

A panaszok és közérdekű bejelentések intézésének szabályai

Panasszal és közérdekű bejelentéssel (a továbbiakban együtt: bejelentés) **bárki fordulhat az eljárásra jogosult szervhez.**

A szóban (személyesen vagy telefonon) tett bejelentést írásba kell foglalni, ha a bejelentés személyesen tették, a másodpéldányt a bejelentő részére át kell adni.

A bejelentés rögzítése során fel kell venni a bejelentő személyes adatait (kivéve, ha a bejelentő anonimitást kér), elérhetőségét, a bejelentés tartalmát.

Ha a bejelentés vizsgálata során a hatóság azt állapítja meg, hogy annak kivizsgálása nem tartozik valamely állami szerv hatáskörébe, vagy nem állapítható meg, hogy arra mely állami szerv rendelkezik hatáskörrel, a bejelentőt ennek tényéről is tájékoztatni kell.

A panaszt vagy a közérdekű bejelentést a beérkezésétől számított nyolc napon belül az eljárásra jogosult szervhez át kell tenni, ha a bejelentést kivizsgálására a hatóság nem rendelkezik hatáskörrel vagy illetékességgel. Az áttételről a panaszt vagy a közérdekű bejelentőt az áttétellel egyidejűleg értesíteni kell. [Panasztv. 1. § (5) bek.]

A Panasztv. 2/A. § (1) bekezdése alapján a korábbival azonos tartalmú, ugyanazon panaszos vagy közérdekű bejelentő által tett ismételt panasz vagy közérdekű bejelentés vizsgálata mellőzhető.

A kivizsgálás mellőzéséről szóló értesítést a pontos ok megjelölésével kell rögzíteni az ügyiratban. A hatóság vezetője a panaszt, vagy közérdekű bejelentőt haladéktalanul tájékoztatja a döntéséről

A panasz vizsgálata akkor is mellőzhető, ha a panaszos a sérelmezett tevékenységről vagy mulasztásról való tudomásszerzéstől számított hat hónap után terjesztette elő panaszát (szubjektív határidő). [Panasztv. 2/A. § (2) bek.]

Az **azonosíthatatlan személy** fogalmkörébe beletartozik minden olyan személy, akinek esetében a személyazonosság valamilyen okból nem állapítható meg.

Tekintve, hogy a Panasztv. 1. § (2) bekezdésében meghatározott definíció szerint a panasz egyéni jog vagy érdeksérelem megszüntetésére irányuló kérelem, az azonosíthatatlan személytől érkezett bejelentés esetében fogalmilag kizárt annak panaszként való kezelése. Ezeket a megkereséseket tehát mindenkor közérdekű bejelentésként kell kezelni és vizsgálni.

A Panasztv. 2/A. § (4) bekezdése alapján az eljárásra jogosult szerv eltekinthet a főszabály alkalmazásától - az azonosíthatatlan személy által tett bejelentés vizsgálatának mellőzésétől - és **érdemben megvizsgálja a panaszt vagy a közérdekű bejelentést**, ha annak alapjául súlyos jog- vagy érdeksérelem szolgál

Az **azonosíthatatlanságtól eltérő fogalom az elérhetetlenség**, hiszen nem azonosítható személy (névtelen bejelentő) is lehet elérhető e-mail címen.

A panasz és a közérdekű bejelentés kivizsgálása

A Panasztv. 2. § (1)-(2) bekezdése alapján a panaszt és a közérdekű bejelentést - ha törvény eltérően nem rendelkezik - az eljárásra jogosult szervhez történő beérkezésétől számított harminc napon belül kell elbírálni.

Ha a bejelentés alapján a hatóság a munkáltatónál hatósági ellenőrzést kezdett, illetve ezt követően hatósági eljárást indított, ez utóbbiakra az Ákr.-nek az Mvt. és a Met. szerinti eltérésekkel megállapított szabályai irányadók.

A panaszos, közérdekű bejelentő tájékoztatására vonatkozó kötelezettség azonban továbbra is a Panasztv. rendelkezésein alapul.

A panasz vagy a közérdekű bejelentés alapján - ha alaposnak bizonyul - gondoskodni kell

- a jogszerű vagy a közérdeknek megfelelő állapot helyreállításáról, illetve az egyébként szükséges intézkedések megtételéről,
- a feltárt hibák okainak megszüntetéséről,
- az okozott sérelem orvoslásáról és
- indokolt esetben a felelősségre vonás kezdeményezéséről. [Panasztv. 3. § (1) bekezdés]

A panaszos, közérdekű bejelentő tájékoztatása

A panaszt és a közérdekű bejelentést az eljárásra jogosult szervhez történő beérkezésétől számított harminc napon belül kell elbírálni.

A bejelentés, illetve a panasz benyújtóját a vizsgálat befejezésekor haladéktalanul tájékoztatni kell a megtett intézkedésről vagy annak mellőzéséről az indokok megjelölésével.

A tájékoztatási kötelezettség a munkavédelmi, munkaügyi hatósági eljárások esetében nem terjed ki a bejelentés alapján indult eljárásban hozott döntés részletes tartalmára. A bejelentőt elegendő arról tájékoztatni, hogy a bejelentés alapján a hatóság milyen intézkedést tett, illetve a panasszal, közérdekű bejelentéssel érintett személlyel, szervvel szemben milyen döntést hozott.

A bejelentő részére - ideértve az azonosíthatatlan, de elérhető bejelentőket is - elektronikus úton (e-mailben) kell közölni a kivizsgálás eredményéről szóló tájékoztatást, ha a lakcíme nem ismert, mert a bejelentést ő is e-mailen küldte meg a hatóság részére.

A panaszos, közérdekű bejelentő védelme

A panaszost vagy a közérdekű bejelentőt nem érheti hátrány a panasz, illetve a közérdekű bejelentés megtétele miatt.

Ugyanakkor, ha az eljárás során nyilvánvalóvá válik, hogy a bejelentés rosszhiszemű, döntő jelentőségű valótlan információt közölt és

- a) ezzel bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésére utaló körülmény merül fel, személyes adatait az eljárás lefolytatására jogosult szerv vagy személy részére át kell adni,
- b) alappal valószínűsíthető, hogy másnak jogellenes kárt vagy egyéb jogsérelmet okozott, személyes adatait az eljárás kezdeményezésére, illetve lefolytatására jogosult szervnek vagy személynek kérelmére át kell adni.

Jogsértés, jogsérelem esetén tehető bejelentések, panaszok és egyéb igényérvényesítési lehetőségek

- a) A munkavédelmi hatósági feladatkörben eljáró szervek, illetve a kormánytisztviselők és állami tisztviselők tevékenységét érintő panaszok és közérdekű bejelentések nyújthatók be, **a munkavédelmi feladatkörben eljáró kormányhivatalokhoz, illetve a Technológiai és Ipari Minisztérium Munkavédelmi Irányítási Főosztályának.**

Felhívjuk szíves figyelmét, hogy **nem a munkavédelmi eljárással, hanem a munkavédelmi hatósági feladatkörben eljáró szervek, illetve a kormánytisztviselők és állami tisztviselők tevékenységét érintő panaszok és közérdekű bejelentések** nyújthatók be.

Ügyfélszolgálat telefonszáma: 06-1-896-2902

Ügyfélszolgálat e-mail címe: munkavedelmi-foo@tim.gov.hu

- b) **Közigazgatási szerv (munkavédelmi hatóság) határozatának bírósági felülvizsgálata iránti keresetlevél benyújtása**

Amennyiben az ügyfél nem ért egyet a közigazgatási szerv határozatával, a felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított 30 napon belül keresetlevelet terjeszthet elő.

A keresetlevelet jogszabálysértésre hivatkozással az **első fokú határozatot hozó közigazgatási szervnél kell benyújtani.**

Az elsőfokú közigazgatási szerv a keresetlevelet 5 napon belül az iratokkal együtt felterjeszti a másodfokú határozatot hozó közigazgatási szervhez, amely az iratokat 15 napon belül továbbítja

az Országos Bírósági Hivatal útján az illetékes közigazgatási és munkaügyi bíróságra, a keresetlevélben foglaltakra vonatkozó nyilatkozatával együtt.

Amennyiben a keresetlevél végrehajtás felfüggesztése iránti kérelmet is tartalmaz, a közigazgatási szervnek haladéktalanul (3 ill. 8 napon belül) fel kell terjesztenie az iratokat.

Az ügyfél a keresetlevelet közvetlenül nem nyújthatja be a bíróságra, kizárólag a közigazgatási szervén keresztül.

7 Fogalmak, meghatározások:

Többműveletes gépek

Két vagy több – akár anyagmozgatási (rakásolás, előközelítés, közelítés) - művelet elvégzésére is alkalmas gépek. Ezen gépek használatával gyakorlatilag csökken a fakitermelési munka nehézségi foka és helyette előtérbe kerül a szellemi tevékenység.

Harveszter

A harveszterek a döntés és még legalább egy művelet (rakásolás, gallyazás, darabolás, előközelítés, közelítés) elvégzésére alkalmas gépek.

Processzor

A processzorok olyan többműveletes gépek, melyekkel a döntés nem, de az azt követő műveletek közül legalább két művelet (gallyazás, kérgezés, darabolás, előközelítés, közelítés) elvégezhető

Máglyázás

A máglyázás: a hosszabb darabokból álló, nehezebb választékokat egymással párhuzamosan több rétegben egymásra helyezik (rendszerint gépekkel) a két szélén rézsút kialakítva. A kézzel is mozgatható választékok kézi közelítő olló vagy capin segítségével is máglyába halmozható. Az értékes rönkválasztékokat gyakran egymás mellett, hézagokat hagyva helyezik el (terítik), sokszor az út melletti árokra merőlegesen rakva

Erdei választék

A darabolás során kapott erdei fatermékek.

Sarang

A sarang támfák közé rakásolt farakat, amely jellemzően 1 méter hosszúságú választékból készül, magassága 1,7 méter.

Erdei űrméter (vagy erdei köbméter)

A sarangba rakott 1 méter széles választékok, jellemzően kör vagy körhöz közelítő keresztmetszetű fák között, alakjuk miatt, maradnak hézagok, kitöltetlen részek. Emiatt a belőlük képzett 1m x 1m x 1m méretű köbméter jelentős mennyiségű - szó szerint - levegőt tartalmaz.

Ezt kompenzálандó a sarang magasságát meg szokták növelni 0,7 méterrel

Emiatt az erdészeti köbméter 1m x 1m x 1,7 m.

Egyszakaszos erdészeti anyagmozgatás

Amikor a kitermelt faanyag közvetlenül, átrakodás nélkül az átvétel helyére kerül.

Kétszakaszos erdészeti anyagmozgatás

Amikor a kitermelt faanyag az első fázisban ún. közelítéssel (faanyag-összehordással) a felkészítő helyre kerül. Innen más szállítójárművel történik meg a szállítás a vevőig.

Háromszakaszos erdészeti anyagmozgatás

Általában a pálya minősége miatt (rossz minőségű földút) a közelítés után (szintén átterhelést végezve másik szállítójárműre) kiszállítjuk a faanyagot olyan útig, ahonnan már továbbszállítható egy optimálisabb szállítóeszközzel.

Közelítés

A fa, döntési helyétől a felkészítő helyre való anyagmozgatását közelítésnek nevezzük.

Adott esetben előközelítésre lehet szükség (10-50 m távolságra), ha pl.: gyérítéskor a közelítőgép mozgása korlátozott, vagy csak egyszerűen a közelítőgép jobb kihasználása a cél (ebben az esetben az előközelítést akár egy mozgékonyabb gép is végezheti). Ekkor a közelítési útvonalra, vagy a közelébe mozgatják a kidöntött fákat, hogy egy úttal többet lehessen szállítani.

Vonszolás

Vonszolásról beszélünk, mikor a törzsre sodronykötet/láncot kötnek és emelés nélkül vagy félig megemelve húzzák.

8 Felhasznált szakirodalom

- Ámon Ivett – Földházi Ákos (2017): Általános munkavédelmi tájékoztató mezőgazdasági ágazatban tevékenykedők részére Nemzetgazdasági Minisztérium Munkavédelmi Főosztálya, Budapest
- „Anonymus” (2014): A közúti szállításban a rakományok rögzítésével kapcsolatos bevált gyakorlatokra vonatkozó európai iránymutatás Az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg
- „Anonymus” (2015) A Munkavállalók Egészségének és Biztonságának védelme a mezőgazdaság, az állattenyésztés, a kertészet és az erdészet területén, Az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg
- Czupy Imre - Horváth Béla - Rumpf János - Horváth Attila - Major Tamás -Szakálosné Mátyás Katalin (2017.): A faanyagmozgatás műveletei és gépei Őstermelő gazdálkodók lapja, Nyíregyháza, 2017. évi 5. szám
- Czupy Imre - Horváth Béla - Rumpf János - Horváth Attila - Major Tamás -Szakálosné Mátyás Katalin (2017.): A fakitermelés műveletei (végrehajtása) és az alkalmazható eszközök, gépek Őstermelő gazdálkodók lapja, Nyíregyháza, 2017. évi 4. szám
- Deák Edit (2018): Segédlet munkavédelmi oktatási tematika elkészítéséhez a mezőgazdaság ágazatban, Budapest
- Egyed Gyula (szerkesztető, 2001): Mezőgazdasági erő és munkagépek, Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest
- Major Tamás (2017.) :A kitermelt faanyag készletezése, számbavétele Őstermelő gazdálkodók lapja, Nyíregyháza, 2017. évi 4. szám

9 Hivatkozott és ajánlott jogszabályok jegyzéke

- **1993. évi XCIII. törvény** a munkavédelemről
- **2009. évi XXXVII. törvény** az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- **15/1989. (X. 8.) MÉM rendelet** az Erdészeti Biztonsági Szabályzat kiadásáról
- **5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet** a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
- **25/1998. (XII. 27.) EüM rendelet** az elsősorban hátsérülések kockázatával járó kézi tehermozgatás minimális egészségi és biztonsági követelményeiről
- **33/1998. (VI. 24.) NM rendelet** a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről
- **47/1999. (VIII. 4.) GM rendelet** Emelőgép Biztonsági Szabályzat kiadásáról
- **83/2003. (VII. 16.) FVM rendelet** a mezőgazdasági és erdészeti gépkezelői jogosítvány bevezetéséről és kiadásának szabálya-iról
- **2/2013. (I. 22.) NGM rendelet** a villamos művek, valamint a termelői, magán- és közvetlen vezetékek biztonsági övezetéről
- **61/2017. (XII. 21.) FM rendelet** az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról

10 Hivatkozott és ajánlott szabványok jegyzéke

- **MSZ 9745-3:1979** Darusodronykötelek, kötélkorongok és -dobok. Kötélcseré szükségességének meghatározása
- **MSZ 14399:1980** Technológiai, műveleti, kezelési és karbantartási utasítások munkavédelmi követelményei
- **MSZ EN ISO 11681-1:2012** Erdészeti gépek. Hordozható láncfűrészek biztonsági követelményei és vizsgálatai. 1. rész: Erdészeti láncfűrészek
- **MSZ EN ISO 11681-2:2012** Erdészeti gépek. Hordozható láncfűrészek biztonsági követelményei és vizsgálatai. 2. rész: Gallyazó láncfűrészek

III. ESETTANULMÁNYOK

Az itt bemutatott balesetek leírásai nem felelnek meg teljes mértékben egy tételes esettanulmánynak. Az esetek leírása a balesetek bekövetkezésének lényeges elemeit csak rövidített formában tartalmazza.

Az esetleírásokban szereplő fényképek hatósági ellenőrzések során készültek.

1 Első eset

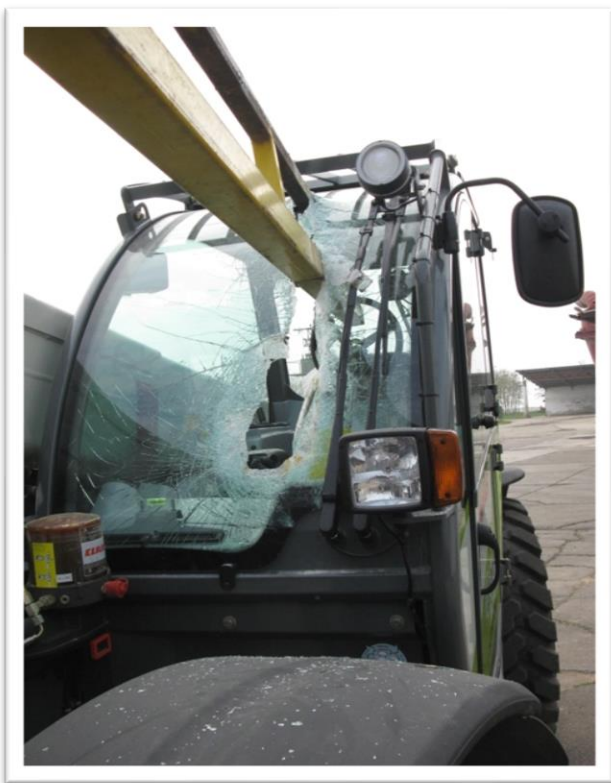
A munkavállaló kora reggel ment be a telephelyre, világítás megfelelő volt a telephelyen, de a reggeli órákban még sötét volt.

A telephelyre bejutás és a telephelyről való kijutás egy függesztett rendszerű tolókapun volt lehetséges. A függesztett rendszerű tolókaput helyesen úgy kell használni, hogy a tolókaput el kell tolni az úttest felől nézve balra, majd a - kettő darab forgópánton elfordítható - felső vezetősínt jobbra teljesen ki kell nyitni és rögzíteni.

A munkavállaló a baleset reggelén a felső vezetősínes függesztett rendszerű tolókapu felső vezetősínjét nem nyitotta ki teljes mértékben, csupán a kerítésre merőleges mértékig.

A munkavállaló a kaput nem szemből közelítette meg, hanem oldalról, így nem világította meg a rakodógéppel a tolókapu felső vezetősínjét. A holt térben elhelyezkedő vezetősínre merőlegesen fordult rá a rakodógéppel, így az nem mozdult el egyik irányba sem. A rakodógéppel a munkavállaló a félig nyitott felső vezetősín mellett akart elmenni, de a rakodógéppel a vezetősínnek hajtott. A felső vezetősín a rakodógép első ablakát betörve a munkavállalót a rakodógép hátsó üvegének szorította, melynek következtében a munkavállaló súlyos munkabalesetet szenvedett.

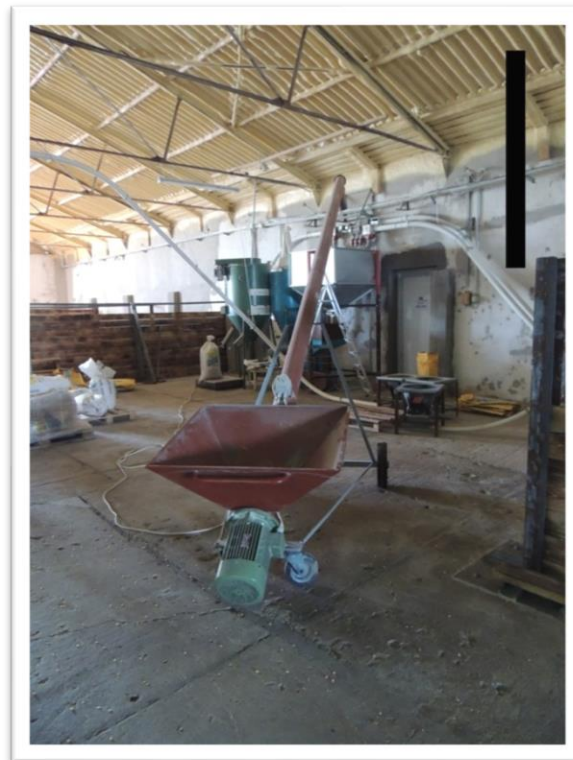
2 Második eset

A szántóföldre 10 órakor érkezett meg az ügyvezető és a traktorral és a hozzá csatlakoztatott bakhátkészítő munkagéppel és a talajelőkészítési munkákat megkezdeni. Közben kiérkezett a munkavállaló és odament az ügyvezetőhöz, hogy megbeszéljék a teendőket. Az ügyvezető jelezte neki, hogy a bakhátázó géprész hidraulikus hajtása nem működik megfelelően. Ezt követően a munkavállaló a gépegység jobb oldaláról a gép mögött átment a gépegység bal oldalára és belépett a le nem állított erőgép és a hozzákapcsolt munkagép közé. A munkagép kardánhajtása be volt kapcsolva, a rotációs kapák forogtak. A munkavállaló a bakhátkészítő géprész hajtását biztosító hidraulikus gyorscsatlakozókat akarta ellenőrizni, nem várta meg, hogy az ügyvezető a kardánhajtást kikapcsolja. A munkagép forgó mozgást végző rotációs kapa elemei beleakadtak a ruházatába és a rotációs kapa elemek közé behúzta ahol a munkavállaló halálos sérüléseket szenvedett.

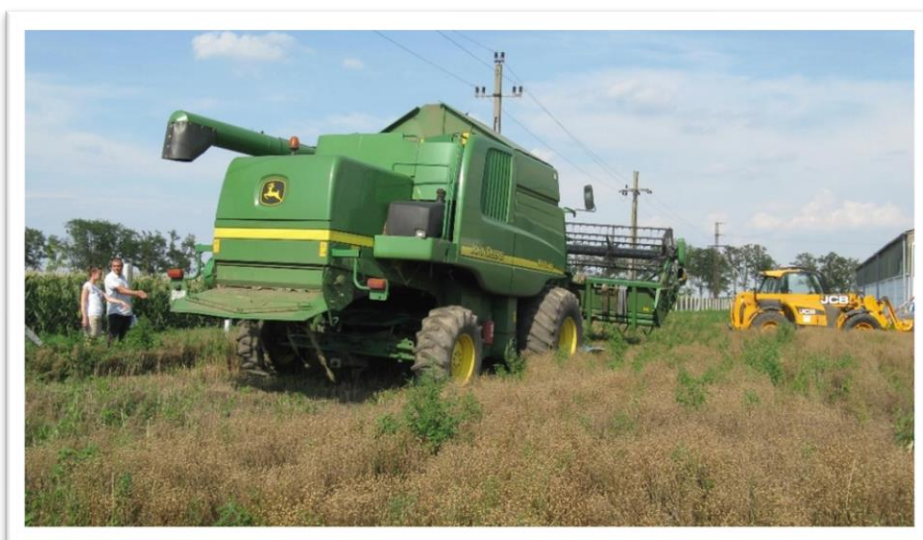
3 Harmadik eset

A munkáltató a munkavállalót tápkeverési és kukoricadarálási feladattal bízta meg. A munkavállaló a takarmánytároló és keverőüzembe ment, a feladat elvégzése céljából. A munkavállalónak a táp keveréséhez a zsákokba szedett szemes kukoricát kellett az egyedi gyártmányú, garatos, kerek csiga - takarmány felhordó - garatjába töltenie, mely a takarmánykeverő mérlegébe juttatta a szemes kukoricát. A garatos, kerek csigát egy villanymotor hajtotta. A garat alján található felhordó csiga megfelelő védőburkolattal, a benyúlást megakadályozó, a forgó veszélyes géprészt elhatároló védőberendezéssel nem rendelkezett, a felhordó csiga működés közben kézzel érinthető állapotú volt. A munkavállaló ismeretlen indokból a kukoricával feltöltött, működő felhordó szerkezet garatjába nyúlt, ahol a forgó csiga jobb kezének II.-IV. ujját amputálta, így a munkavállaló súlyos munkabalesetet szenvedett.

4 Negyedik eset

A mezőgazdasági gépkezelő délutáni feladata olajlenmag betakarítása volt. A munka megkezdését követően kb. egy órával később megállította a kombájnt, mert dugulást észlelt a gépen. A hiba megállapítása érdekében nem a szabályos, arra kialakított létrán ment fel a kombájn hátsó részére, hanem oldalt a fülke mellett mászott fel. Amikor a magtartály tetején lévő szellőzést biztosító szemrosta rácsra lépett, az a munkavállaló súlya alatt beszakadt. A szemrosta nem gyári alkatrész, és nem került megfelelően rögzítésre sem. Ekkor a munkavállaló a beesés-leesés elkerülése érdekében reflexszerűen megkapaszkodott a gép magtartálya felett 1,25 m távolságban lévő csupasz, feszültség alatt álló villamos vezetékben, így súlyos áramütéses munkabalesetet szenvedett. A munkavédelmi oktatásban nem tértek ki a villamos vezetékek közelében végzett munkákra.

5 Ötödik eset

A szarvasmarha tenyésztő telepen az aznapi feladat almozás volt.

A boxokban történő munkavégzés során az állatok fedetlen részben való be-és kiengedéséhez szolgáló kapu rögzítéséhez egy vascsövet alkalmaztak. A kapu manuális nyitású. A munkáltatónál kialakult gyakorlat szerint a kiterelésnél és betérésnél is két fő munkavállaló tartózkodik a boxban. Az egyik munkavállaló nyitja és rögzíti a kaput, a másik munkavállaló figyel és a kapuban áll azért, hogy a bikák nem tudjanak bemenni a boxokba, amíg nincs rögzítve a kapu a falhoz. Az állatok beengedése során az állatok mozgása és a friss szalmára való mielőbbi bejutása miatt a munkavállalók veszélynek vannak kitéve. Ezt a munkavállalók csak a régebbi, rutinos kollégáktól tanulták, erről munkavédelmi oktatás nem volt.

A kapu nem rendelkezik olyan, a jelenlegi technikai színvonal mellett elvárható műszaki megoldással, amely a kapu nyitásakor a munkavállaló boxokban való bent tartózkodását kiküszöbölné.

A boxokat csak azon a külső téren keresztül lehet megközelíteni, ahol a bikákat ki kell hajtani, nem megfelelő tervezés miatt. Emiatt a munkavállalók emiatt gyakran az etetőkáván átmászva közelítik meg a boxokat, az etető felett 1m-re a kávéval párhuzamosan a káva hosszában villanypáasztort helyeztek el a munkáltató, emiatt a fenti szabálytalan közlekedés során fennáll az áramütés veszélye is.

A baleset napján a friss szalma elhelyezését követően visszaengedték a boxokba a bikákat. Az állatok megörlődnek a friss szalmának, ilyenkor hevesebben viselkednek, ezzel tisztában voltak a munkavállalók is. Az istálló III. boxában egy kb. 700 kg súlyú hízó bika, a friss szalmának megörlődve az egyik munkavállalót meglökte, aki ennek következtében arccal az etető beton aljzatához esve súlyos arcsérüléseket szenvedett el.

6 Hatodik eset

A napi munkafeladat reglonozás (napraforgó érésgyorsítóval történő permetezése) volt a keretes permetező karokkal szerelt hidas kialakítású permetezőgéppel. A gépkezelő nem ismerte eléggé a területet, amit le kellett permetezni, így mellette a fülkében, a pótülésben ült az a munkavállaló, akinek volt helyismerete. A nap folyamán a munkavállaló felesége és 2 és fél éves kislánya is a helyszínre érkezett, így a munkavállaló a fülkében az ölébe vette kislányát, hogy az „traktorozhasson” egyet. A vegyszerezés befejeztével a gépkezelő megpróbálta összecsuksni az egyenként 15 m-es, két részből álló keretes permetező karokat, azonban a bal oldali kar a gép középvezetékétől kb. 13 m távolságra található 22 kV-os villamos légvezetékbe akadt. A fülkében ülők ebből nem észleltek semmit, csak a gép alól felszálló kék füstöt vették észre. Ki akartak szállni, hogy eloltsák az esetleges tüzet. Mivel ekkor a gép már feszültség alatt volt, így mindkét munkavállaló áramütéses balesetet szenvedett. A segítő munkavállaló kislánya nem szállt ki, így őt áramütés nem érte, azonban apja sérülései súlyosak voltak.

7 Hetedik eset

Az aznapi feladat a településen az úttest fölé belógó faágaakt kellett levégni három munkavállalóának.

Az egyik helyszínen a munkavállaló úgy döntött, hogy amagasban lévő vastag ágat vágja le, mert így később sem lesz probléma a belógó gallyak miatt. A 4 m magasban lévő ág levágását nem egy független állásról akarták megoldani, hanem egy 2x13 fokos alumínium támasztólétráról hoztak ki kollégéjével a raktárból és támasztottak a faágnak. Erre az eldőlés ellen nem rögzített létraráa ment fel a munkavállaló és a nála lévő láncfűrészszel – amire kezelői jogosultsága nem volt - elkezdte az ág levágását.

A faág a szakszerűtlen vágás közben lehajlott és megtámaszkodott a talajon, feltehetőleg azért, mert a faág a vágás közben berepedt, ezért hajolt a földre. Ezután a munkavállaló a vágást tovább folytatta adiig, amíg az ág a súlyától fogva az utolsó pár centit leszakítva a földre esett.

A leeső vastag esés közben a rögzítés nélküli létra aljához csapódott, a létrát eltört és emiatt a níztoosítás nélküli munkavállaló a 4m magasból a földre esett. A kiérkező mentők kórházba szállították ahol kéztörést és medencetörést álpítotak meg nála. Később a kórházban belealt sérüléseibe.

8 Nyolcadik eset

Egy erdei tanösvény területén az útra egy nagyobb nyírfa dőlt. A munkáltató csoportvezetője utasítása alapján a munkavállaló levágott egy 80 cm-es darabot a farönkből, majd a motorfűrész leállította és a földre helyezte. A levágott darabot kollégájával arréblökték, ekkor a fa törzséből darazsak repültek elő és a munkavállalót 3 darázs megcsípte. Ő jelezte, hogy biztos allergiás, mert érezte, hogy elkezd zsabbadni. Gépjárművel a közeli településre vitték, de állapota rohamosan romlott és elvesztette az eszméletét. A településen a gyors beavatkozásának és a szakszerű elsősegél nyújtásnak köszönhetően a sérültet életben tudták tartani mentők kiérkezéséig, így életveszélyes állaptából később felgyógyult.

A munkavállalók favágási és rakodási tevékenységet végeztek a külterületi erdőrészletben. Az egyik munkavállaló munkavégzése közben egy korhadt fatörzsből kiszálló három lódarázs megcsípte a fején és fejének környékét. A munkavállaló a munkavégzés helyszínétől a kb. 2-300 méterre parkoló gépjárműhöz ment, ott megivott egy vízben feloldott calcimuscot. A calcimusc elfogyasztását követően rosszul lett. Kollégái a gépjárműbe ültették és az erdő előtti horgásztóig vitték. A mentők diszpécserének utasításai alapján megkezdték a sérült újraélesztését, mivel közben leállt a keringése és a légzése. A helyszínre érkező mentők a sérült ellátását átvették, majd stabilizálását követően kórházba szállították. A munkavállaló a kórházi kezelések ellenére a kórházban elhunyt.

9 Kilencedik eset

A külterületi erdőrészletben csörlős gumikerekes mezőgazdasági traktorral erdészeti közelítő tevékenységet végzett a munkavállaló kollégájával. A munkavállaló az MTZ 82. I. típusú csörlős gumikerekes traktorral húzta a rakodóra azokat a korábban már kidöntött fákat, melyeket kollégája az acélsodrony drótkötéllel megkötött. Mivel a lejtős terepen nehéz volt megfordulni, így eleve tolatva közelítette meg a közelítendő rönköket. Reggeltől kb. délig tartott ez a munkavégzés, amikor munkavállaló a következő rönkökért menet a csörlős gumikerekes traktorral a lejtőn felfelé tolatva megállt, majd akarata ellenére elkezdett lejtőirányba gurulni. Ennek oka feltehetően az volt, hogy a munkavállaló véletlen mozdulatának köszönhetően a sebességváltókar üres állásba került, így a traktor hajtáslánca megszűnt.

A talaj meredek és egyenetlen, kövek, faágak voltak a közelítési útvonalon, így az Erdészeti Biztonsági Szabályzatban előírt, a balesetben szereplő traktor keresztirányú dőlésére megadott maximális 7%-os értéket meghaladta. A munkáltató nem győződött meg arról, hogy az alkalmazni kívánt traktor alkalmas-e az adott terepviszonyokon való munkavégzésre, továbbá az EBSz által előírt - borulás esetében is védelmet nyújtó – vezetőfülkével vagy védőkerettel nem volt ellátva.

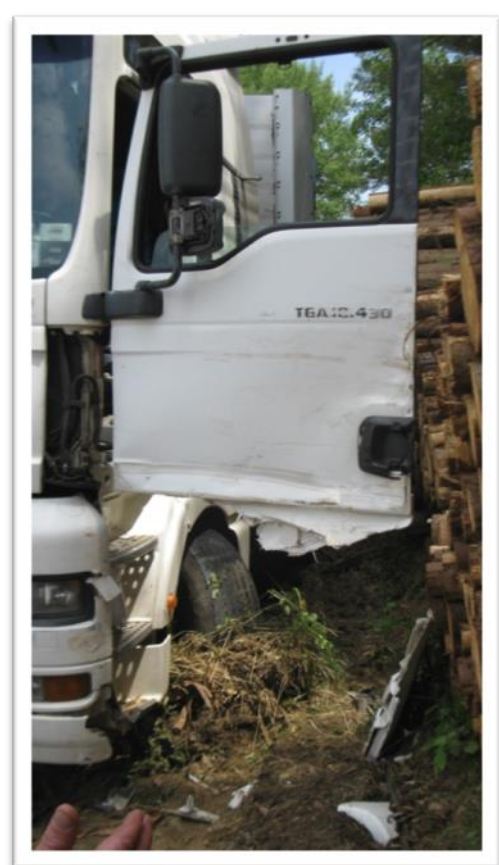
A traktor a közelítési útvonaltól balra sodródva, egyenes vonalban tovább gurulva a fának csapódott és a jobb oldalára dőlve megállt. A baleset következtében a csörlős traktor vezetőfülkéje roncsolódott. A munkavállalót a roncsolódott vezetőfülkéből mentették ki. A munkavállalót életveszélyes sérülésekkel, helikopter segítségével kórházba szállították, ahol életét sikerült megmenteni.

10 Tizedik eset

A munkavállaló feladata volt a kitermelt fák elszállítása a rakodóról. A faanyag rakodásakor a rakodógép a sarang, illetve a nyerges vonatató mögött állt, a nyerges vonatató pedig a menteirányban a kb. 3 m magas saranggal párhuzamosan, kb. 1,5 m távolságban állt. A munkavállaló a pótkocsi hátsó részénél tartózkodott, miközben figyelte a tengelynyomást mérő órát, jelzett a rakodógépkezelőnek, hogy még egy kanál farakomány felfér a pótkocsira, amikor megindult a tehergépjármű.

A munkavállaló, amikor észrevette a gépjármű megindulását, elkezdett futni a farakat és a gépjármű között a vezetőfülke irányába. Amikor elérte a nyerges vonatató vezetőkabinját, kinyitotta az ajtót és a kormányba kapaszkodva – így azt elrántva – próbált beugrani a fülkébe. Az balra elmozdulva a farakatnak ütközve továbbhaladt a rakat szélénél csúszva. Kb. 15 m-t haladt a tehergépjármű, amikor a rakatnak ütközve a vezetőfülke ajtaja rácsukódva a munkavállalót a fülkeajtó és az ajtókeret közé szorította. A helyszínen lévők segítséget hívtak telefonon és megpróbálták a nyerges vonatató elhúzásával kiszabadítani a munkavállalót, de a rakodógéppel ez nem sikerült. Közben a helyszínre érkezett egy vállalkozó egy forwarderrel, aki kibontotta a farakat, ahol a gépjármű megszorult. A tűzoltók a kiszabadítás közben a fülkébe bejutva észlelték, hogy a kézifék nem volt behúzva és a sebességváltó üres fokozatban volt. A helyszínen a pótkocsi mögött kb. 3 méterre 1 db összepréselt, roncsolt állapotú műanyag rögzítőék volt (nem a gépjármű saját rögzítőéke). A helyszínre érkező mentők csak a halál beálltát tudták megállapítani.

MUNKAVÉDELEM

GINOP-5.3.7-VEKOP-17-2017-00001 azonosító számú
„Jogszerű foglalkoztatás fejlesztése” elnevezésű kiemelt
projekt

Nemzetgazdasági Minisztérium

Készült: 2022
Aktualizálva: 2024 június

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE